

105' 120' 10

32' 15'

मसिका
२ जुन '२६

THE
KASHI-SANSKRIT-SERIES
(HARIDAS SANSKRIT GRANTHAMĀLĀ)

NO. 68.

(Lexicography Section, No. 2)

The
Anekārtha Saṅgraha
Of

ĀCHĀRYA HEMA CHANDRA

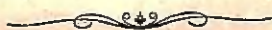
Edited

With an Alphabetical Index Prepared by

CHANĀNANDA PĀNDEYA AND JANĀRDANA JOSHI

By

Jagannāth Sastri Hoshing Sāhityopādhyāya

PRINTED, PUBLISHED & SOLD BY
JAI KRISHNADAS-HARIDAS GUPTA,
The Chowkhamba Sanskrit Series Office, Vidya Vilas Press,
North of Gopalmandir, Benares City.

1929.

Registered according to Act XXV. of 1867.
(All Rights Reserved by the Publisher.)

Printed-Published & sold by
JAI KRISHNADAS-HARIDAS GUPTA,
The Chowkhamba Sanskrit Series Office,
VIDYA VILAS PRESS,
North of Gopal Mandir,
BENARES CITY.

*Printed by Jai Krishna Das Gupta
at the Vidya Vilas Press, Benares,*

Agents:

- 1 Otto Harrassowitz, Leipzig:
GERMANY.
- 2 Arthur Probsthain,
Oriental & Foreign Bookseller,
London.
- 3 The Oriental Book-supplying Agency,
POONA.

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमालासमाख्य-
काशीसंस्कृतसीरिजपुस्तकमालायाः

६८

कोशविभागे(२)द्वितीयं पुष्पम् ।

अनेकार्थसङ्ग्रहो नाम कोशः

आचार्यश्रीहेमचन्द्रेण विरचितः ।

श्रीपण्डित घनानन्दपाण्डेयेन पल्लवग्रामवासिना तथा
श्रीपण्डित जनार्दनज्योतिर्विदा तारादत्तिना
चीनाखनीवासिना च कूर्माचलपर्वतीयाभ्याम्
वदधृत्य संशोध्याऽकारादिसूच्या संवेष्ट्य मुद्रणायाऽर्पितः ।

श्रीमता पण्डितजगन्नाथशास्त्रिहोशिङ्गमहोदयेन
साहित्योपाध्यायेन सम्पादितः ।

प्रकाशकः—

जयकृष्णदास—हरिदासगुप्तः—

चौखम्बा संस्कृत सीरिज आफिस, विद्याविलास प्रेस,
गोपालमंदिर के उत्तरफाटक, बनारस सिटी ।

१९८५

राजशासनानुसारेण सर्वेऽधिकाराः प्रकाशकेन स्वायत्तीकृताः ।

इस कार्यालय द्वारा इस सूचीपत्र के अलावा ४ संस्कृत ग्रन्थमालायें यथा “चौखम्बासंस्कृतसीरिज” “काशीसंस्कृतसीरिज” “बनारससंस्कृतसीरिज” तथा “हरिदाससंस्कृतसीरिज” ग्रन्थमालायें भी निकलती हैं, सूचीपत्र पृथक् मंगवाकर देखने की कृपा करें। इन सब सूचीपत्रों में छपे ग्रन्थों के अलावा भारतवर्ष के सभी प्रकाशकों के प्रकाशित ग्रन्थ भी विक्रयार्थ प्रस्तुत रहते हैं, इसके अलावा इस प्रेस द्वारा सर्व प्रकार की संस्कृत, हिन्दी, अंग्रेजी की सुन्दर छपाई होती है, परीक्षा प्रार्थनीय है।

पत्रादि प्रेषणस्थानम्—

जयकृष्णदास हरिदास गुप्तः—

चौखम्बासंस्कृतसीरिज आफिस, विद्याविलासप्रेस,
गोपालमन्दिर के उत्तर फाटक, बनारस सिटी।

॥ श्रीः ॥ भूमिका ।

अथैष मुद्रापयित्वा प्राकाश्यं नायते श्रीहेमचन्द्रार्यविनिर्मितः अनेकार्थसङ्ग्रहो नाम कोशः । अस्मिन् किल २००० द्विसहस्रमिताः श्लोकाः सन्ति । एकद्वित्रिचतुःपञ्च-षट्स्वराणामेकार्थानां शब्दानां सङ्ग्रहेण काण्डनाम्ना षोढा विभक्तोऽयं ग्रन्थः । अन्ते च तेनैव क्रमेण 'अव्यय'वर्गोऽपि सङ्गृहीतोऽस्ति । तत्राप्याधुनिकानामिवाऽकारादिक्रमेण शब्दसङ्ग्रहणं रचयित्रा सौकर्याय विहितम् । एतस्य निर्माणात्प्रागेवाऽमुना एकार्थ-शब्दसङ्ग्रहात्मकः कोशो निर्मित एवाऽऽसीदिति ग्रन्थारम्भे “ध्यात्वाऽर्हतः कृतैकार्थशब्द-सन्दोहसङ्ग्रहः” इत्याद्युपन्यासेनाऽवगन्तुं शक्यते । शब्देष्वादावकारादिरन्ते च ककारादिः पूर्वमुद्देश्यवचनमनन्तरं च तदर्थप्रकाशनमिति क्रमः सर्वत्राऽत्र पुस्तके जाग-र्ताति तथैव प्रतिज्ञाऽप्यस्य । मुद्रितस्य प्रकृतग्रन्थस्यैतत्कृता टीकापि 'अनेकार्थकैरवा-करकौमुदी'नाम्नी विद्यते । यद्विषये इदमपि कथ्यते यत् सा टीका तच्छिष्येण महेन्द्रेण* विरच्य तन्नाम्नैव प्रतिष्ठापिता ।

साम्प्रतं संस्कृतवाण्यां कियन्तः के च कोशाः समुपलभ्यन्त इत्येतं विषयं 'गायक-वाड-ओरियंटल-सिरीज'-नामकग्रन्थमालायाः ४२ संख्यायां मुद्रितस्य साहित्याचार्य एम्. ए. इत्याद्युपाधिधारिभिः पण्डितप्रकाण्डैः पाण्डेयश्रीरामावतारशर्माभिः सम्पादितस्य केशवकृतकल्पद्रुकोशस्य राजकीयाऽऽङ्गलभाषानिबद्धात् कोशपरिचायकात् प्रास्ताविका-दुपाददीत विद्वद्गर्ग इति तत्र मौनमेव समालम्ब्यते । परं ग्रन्थकर्तृविषये किञ्चिदुपन्य-सनमप्रासङ्गिकं न स्यादित्यधस्तात् प्रदर्श्यते—

यद्यपि 'प्रभावकचरिता'दिग्रन्थेषु तत्र तत्रोपलभ्यते प्रकृतग्रन्थकर्तृजीवनचरित-विषये वर्णनं, तथापि यत्किञ्चिदितस्ततः प्राप्तमेवाऽस्माभिरुल्लिख्यते । आचार्यश्रीहेमचन्द्र-स्तु जैन आसीदित्यत्र तु न केषामपि विप्रतिपत्तिः । एष हि जयसिंहकुमारपालाभिधयो-र्नृपयोरोश्रये निवसति स्मेति स्थितिकालोऽस्य ११४५-१२३२ वैकमीयद्वादशशताब्दि-मध्यकालात् त्रयोदशशताब्दीपूर्वार्धभागं यावत् प्रायो निर्णयते मर्मस्पृग्भिरितिहासज्ञैः । “कलिकालसर्वज्ञ” इति नामान्तरमप्यस्य प्रथितमेवाऽऽसीत् । एतदुपशेषु ग्रन्थे-ष्वद्यावधि ज्ञाता ग्रन्थास्त्वमे—१ अभिधानचिन्तामणिः सवृत्तिः, २ अनेकार्थसङ्ग्रहः सवृत्तिः, ३ निघण्टुशेषः, ४ सवृत्तिका देशीनाममालेति चत्वारः कोशग्रन्थाः । अन्ये च ५ काव्यानुशासनम्, ६ अलङ्कारचूडामणिः, ७ छन्दोऽनुशासनं, ८ व्याश्रयं काव्यं, ९ धातुपाठः सवृत्तिः, १० धातुपारायणं सवृत्तिः, ११ धातुमाला, १२ नाममाला, १३ नाममालाशेषः, १४ सवृत्तिः प्रमाणमीमांसा, १५ बलाबलसूत्रबृहद्वृत्तिः १६ बाल-भाषाव्याकरणसूत्रवृत्तिः, १७ उणादिसूत्रवृत्तिः, १८ लिङ्गानुशासनं सवृत्तिः, १९ शब्दानु-शासनं सवृत्ति २० योगसूत्रम्, २१ विभ्रमसूत्रम्, २२ त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरित्रं सपरिशिष्टपर्व २३ शेषसङ्ग्रहः, २४ सारोद्धारश्चति ।

एतत्सम्बन्धिन्यः काश्चन कथा अपि प्रसिद्धाः । तत्रत्यैवैकेयम्—कदाचिद्भ्राज्ञः कुमार-

*श्रीहेमसूरिशिष्येण श्रीमन्महेन्द्रसूरिणा ।

भक्तिनिष्ठेन टीकेयं तन्नाम्नैव प्रतिष्ठिता ॥

पालस्य पुरस्तात् केनचित् वार्ताप्रसङ्गेणाऽगादि यत् श्वेताम्बरजैनाः प्रत्यक्षमपि देवं सवितारं नाऽभ्युपयन्तीति । तदा हेमचन्द्र उदतरयत्—आः कथं नाऽभ्युपयन्ति । यतः—‘अधाम धामधामैव वयमेव हृदि स्थितम् । यस्याऽस्तव्यसने प्राप्ते त्यजामो भोजनोदके’ ॥ इति ।

एकदा देवपूजकैरुपेत्य समुद्रोपकण्ठं वर्तमानस्य सोमनाथमहादेव-शिवालयस्य पुनरुद्धाराय प्रार्थितं, राज्ञाऽपि समाज्ञप्तम् । ततः कमशस्तत्र समुपस्थिते विघ्ने तन्निवारणाय हेमचन्द्र-प्रदर्शितदिशैव व्रतमनुष्ठाय समवसिते मन्दिरजीर्णोद्धारकर्मणि सहैवाऽमुना हेमचन्द्रेण तत्र राज्ञाऽगम्यत समाचर्यत च स शिवः । तदवसरे कविनाऽमुनेत्यं तस्य स्तुतिरपि गीता । यथा—

भवबीजाङ्कुरजनना रागाद्याः क्षयमुपागता यस्य ।

ब्रह्मा वा विष्णुर्वा हरो वा जिनो वा नमस्तस्मै ॥ १ ॥

यत्र तत्र समये यथा तथा योऽसि सोऽस्यभिधया यया तया ।

वीतदोषकलुषः स चेद्भवानेक एव भगवन्नमोऽस्तु ते ॥ २ ॥

त्रैलोक्यं सकलं त्रिकालविषयं सालोक्यमलोकितं

साक्षाद्येन यथा स्वयं करतले रेखात्रयं साङ्गुलि ।

रागद्वेषभयामयान्तकजरालोत्वलोभादयो

नालं यत्पदलङ्घनाय स महादेवो मया वन्द्यते ॥ ३ ॥

यो विश्वं वेद वेद्य जननजलनिधेर्भञ्जिनः पारदश्वा

पौर्वापर्याविरुद्धं वचनमनुपमं निष्कलङ्कं यदीयम् ।

तं वन्दे साधुवन्द्यं सकलगुणनिधिं ध्वस्तदोषद्विषन्तं

बुद्धं वा वर्धमानं शतदलनिलयं केशवं वा शिवं वा ॥ ४ ॥ इति

एवमेव बह्वयः आख्यायिका एतत्सम्बन्धेनोपस्थापयितुं शक्यन्ते, परमत्र तदप-
हायाऽखिलं मुख्योऽंशः प्रदर्शितः ।

एतत्पुस्तकं संशोध्य प्रकाशनायाऽहं श्रीमता जयकृष्णदासमहोदयेनाऽभ्यर्थितः । श्री-
मज्जनार्दनज्योतिर्विद्भिरेव मुद्रणार्हं विधाय पुस्तकं प्रहितमासीत् । एतस्य पुस्तकस्य
प्रकाशनविषये विद्याभूषणश्रीकृष्णज्योतिर्विद् बी. ए. एल्. एल्. बी., श्रीपद्मादत्तपाण्डेयः
एम्. ए., श्रीभैरवदत्तपाण्डेयो वैदिकः, श्रीघनानन्दपाण्डेयः कूर्माचलीयः, तारादत्तिः
श्रीजनार्दनज्योतिर्विद्, चौखम्भासंस्कृतपुस्तकमालाध्यक्षः श्रेष्ठिश्रीजयकृष्णदासमहोदय-
श्वेत्येते धन्यवादार्हाः ।

साक्षात् पुस्तकादिसाहाय्यदानेन ये महाभागा मामुपकृतवन्तस्ते माननीयाः श्री-
गोपीनाथकविराज एम्. ए. (प्रिसिपल् गवर्नमेंट संस्कृत कालेज काशी) महोदयाः, सतीश्वर्याः
श्रीबटुकनाथशर्माणः एम्. ए. साहित्याचार्याः हिन्दूविश्वाद्यालये संस्कृताध्यापकाः
तथा ज्योतिर्विदो मान्याः श्रीश्रीनाथशास्त्रिवेतालमहोदया अपि कथमिव न स्मृतिमेष्यन्ती-
ति तेषां स्मृत्वा, येषां श्रीमतां पूज्यपादानां गुरुवर्याणां कृपाकटाक्षकणिकालाभेन
किमपि कर्तुं प्रभवामस्तान् संनमनं सम्पूज्य विरम्यते वृथापल्लवितादस्मादिति शिवम् ।

वाराणसी
दत्तजयन्ती सं० १९८५

{ विदुषां स्रेमहाजनम्—
जगन्नाथशास्त्री होशिङ्गः

उपोद्घातः ।

श्री अनेकार्थ—सङ्ग्रहो नाम कोशः श्रीमता हेमचन्द्रेण प्रतिभाशालिना कवीश्वरेण
निरमायि । बहवोऽन्ये च ग्रन्थास्तेन महाभागेन लिखितास्तेषु न खलु सर्वे प्रचलितास्तथा-
पि काव्यानुशासनं लिङ्गानुशासनं शब्दानुशासनं छन्दोऽनुशासनं वादानुशासनं योग-
शास्त्रम् इत्येते चान्येऽपि कतिचिन्निबन्धा लोके विद्वद्भिराहताः प्रचारमलभन्त । सार्द्धत्रय-
कोटि—मित—श्लोकरचनात्मिकाऽभूच्छ्रीमतो हेमचन्द्रकवेल्लेखमालेति प्रसिद्धिस्तु महदाश्चर्य-
मुत्पादयत्येव । नायमतिप्राचीनः कविर्न चास्य जीवनचरितं दुर्ज्ञेयम् । यतः कवि-
रयं जैनधर्मावलम्बी बभूव । श्रीवैकमीयेऽब्दे ११४५ भूतवेदेशमिते महाकार्तिक्यां पौर्ण-
मास्यामजायत । पञ्चाशीतिवर्षमितमभूदस्य जीवनं, तच्च सकलं कविजीवनं प्रभावकचरिता-
दिग्रन्थेषु पूर्णतयोपलभ्यते नातः पिष्टपेषणं विधीयते । गुर्जरदेशीयस्य राज्ञः श्रीमतः
कुमारपालस्याऽस्मिन् सभासदि कोविदे विशेषोऽनुग्रहः स्नेहः प्रसादश्चाऽभवदिति । कवे-
र्ग्रन्थानां प्रचारपरिचायको हेतुरिति बोद्धुं शक्यते । ‘कलिकालसर्वज्ञ’ इत्यप्यासीदभि-
धानमस्य कवेः ।

वेदानारभ्य समप्रसाहित्यसमुदयस्य रक्षार्थं वित्तकोषानामिव शब्दकोषा-
नामपि रक्षाकरणार्थकामेनेति मया कथञ्चित् महता काठिन्येन विश्वप्रकाश—त्रिकाण्डशेष-
मेदिनी—शाश्वत—मङ्गल—वैजयन्ती—हारावल्यभिधानचिन्तामणिप्रभृतीनां कोषाणां सङ्ग्रहः
कृतः । दुष्प्रापग्रन्थानां पुनरुद्धारे सहायकानां धन्यवादः क्रियते । अनेकार्थसङ्ग्रहः
सम्प्रति लोके प्रचारशैथिल्येन अकालमत्ययमुपयातीत्यहमस्य रक्षणे परिकरं बध्नामि स्म ।
एकं हस्तलिखितं प्राचीनं जीर्णप्रायं पुस्तकमधिगत्य मया श्रीमतो हेमचन्द्रकवेर्गुणगौरवेण
प्रचोदितेन तस्य सर्वेषां ग्रन्थानामुद्धरणे यत्नः कृतः । प्रथमं तावदनेकार्थसङ्ग्रहस्य द्वि-
स्वरदान्तमात्रपाठं सम्प्राप्याऽहमितस्ततः पत्रप्रेषणादिषु बहु व्ययमङ्गीकृत्य प्रोफेसरथियोडोर
जाचारीति नाम्ना जर्मनदेशीयने विदुषा सम्पादितं पुस्तकं क्रीतवान्, किन्तु तत्पुस्तकं च
प्रायशोऽपूर्णं बहुषु स्थलेषु न्यूनाशुद्धपाठसंवलितमासीत् । अत एव यतस्ततः पाठसंशो-
धनं कृत्वा अन्येभ्यः कोशेभ्यश्चोद्धृत्य विविधासु काव्यादिटीकासु धृतानि च कोशप्रमाणानि
ततः पाठसंशोधनं स्वीकृत्य च कथञ्चिदिदं यावच्छक्यं सर्वाङ्गसुन्दरीकृतं पुस्तकं विद्वद्भ्यः

समर्पयामि । साम्प्रतं लोके प्रथितोऽमरकोशो वरीवर्ति, किन्तु हैमानेकार्थसङ्ग्रहकोषे शब्दानामाधिक्यं वर्तते, अस्य कोषस्य टीकायां तदानीन्तनानां प्राचीनप्रमाणभूतकोशानां वाक्यान्युद्धृतानि । तेषु च व्याडिनामधेयः कश्चित्कोषोऽपीदानीमस्माभिरन्विष्यते, यदि प्राप्स्यते तदा सोऽप्युद्धरिष्यते ।

कार्येऽस्मिन् सहायकेषु प्राधान्येन श्रीमान् श्रीकृष्णज्योतिर्विद् विद्याभूषण बी. ए. एल्. एल्. बीत्युपाधिमान् प्राङ्ग्विवाकः सम्प्रति काशीविश्वविद्यालये धर्मशिक्षासम्बन्धिव्याख्यातृपदवीमवलम्बमानः, ततः श्रीमान् पण्डितः पद्मादत्तपाण्डेयः एम. ए. नयनी-तालीयहम्फ्रीपाठशालाव्यापकः, तथा श्रीमान् पण्डित भैरवदत्तपाण्डेयो वैदिको नूतनसंस्कारदशकर्मपद्धतिसङ्गाहकः, ततोऽपि विशेषतरं सभ्रातृको जयकृष्णदासमहोदयोऽध्यक्षश्चतुः-स्तम्भसंस्कृतमालायाः सन्तः सन्ति मम धन्यवादाहार्ताः ।

पदे पदे स्थालितानि सन्त्येव चलतां, विज्ञाः कृत्याऽशुद्धस्थलं संशोध्याऽस्मदुत्साहं वर्द्धयन्तु ।

नयनीतालनगरात्
सं० १९८४ माघशुक्ला ५

भवदीयौ—
जनार्दन ज्योतिर्वित् तारादत्तिः
घनानन्द पाण्डेयः कूर्माचलीयश्च

श्रीः ।

आचार्यश्रीहेमचन्द्रनिर्मितः—

अनेकार्थसङ्ग्रहः ।

धर्मात्वाऽहर्तः कृतैकार्थशब्दसन्दोहसङ्ग्रहः ।
एकस्वरादिषट्काण्ड्यां कुर्वेऽनेकार्थसङ्ग्रहम् ॥ १ ॥
अकारादिक्रमोऽत्रादौ ककारादिक्रमोऽन्ततः ।
उद्देश्यवचनं पूर्वं पश्चादर्थप्रकाशनम् ॥ २ ॥
यत्रैक एव रूढोऽर्थो यौगिकस्तत्र दर्शयते ।
अनेकस्मिन्स्तु रूढेऽर्थे यौगिकः प्रोच्यते न वा ॥ ३ ॥
पदानां भागतो योऽस्मिन्ननेकार्थः प्रकाशयते ।
प्रदर्शनीयो नैवासौ तस्यानन्त्यप्रसङ्गतः ॥ ४ ॥
को ब्रह्मण्यात्मनि खौ मयूरेऽग्नौ यमेऽनिले ।
कं शीर्षेऽप्सु सुखे, खं स्वसंविदि व्योमनीन्द्रिये ॥ ५ ॥
शून्ये बिन्दौ सुखे, खस्तु सूर्ये, गौरुदके दृशि ।
स्वर्गे दिशि पशौ रश्मौ वज्रे भूमाविषौ गिरि ॥ ६ ॥
त्वग् बलकले चर्मणि च न्यग् निम्ने नीचकात्स्नर्ययोः ।
रुक् शोभाकिरणेच्छासु वाग् भारत्यां वचस्यपि ॥ ७ ॥
जो जन्मां जातमात्रे च मृत्युञ्जये जनार्दने ।
जूराकाशे सरस्वत्यां पिशाच्यां जवनेऽपि च ॥ ८ ॥
ज्ञः स्याद्विचक्षणे पद्मासने चान्द्रमसायने ।
सा जटायां च राक्षस्यां पतने दुर्भगास्त्रियाम् ॥ ९ ॥

१ नत्वा हरि ।

२ काण्डात् ।

३ क्रमेणादौ ।

४ भङ्ग ।

५ प्रदर्शन्येनैवासौ ।

६ वराहस्यां ।

सद् विद्यमाने सत्ये च प्रशस्ताऽर्चितसाधुषु ।
 मः शुक्रे भृगुदौ भांशौ भूस्तु भूमिरिव क्षितौ ॥ १० ॥
 स्थाने च मः पुनः शम्भौ मा लक्ष्म्यां वारणेऽव्ययम् ।
 किं क्षेपनिन्दयोः प्रश्ने वितर्के, ज्या तु मातरि ॥ ११ ॥
 क्षमाभौव्यो, शुर्दिने वदौ द्यौस्तु स्वर्गे विहायसि ।
 रस्तीक्ष्णे दहने, रास्तु सुवर्णे जलदे धने ॥ १२ ॥
 द्रुः कामरूपिणि स्वर्णे धूर्यानमुखभारयोः ।
 पूः शरीरे नगर्यां च श्रीर्लक्ष्म्यां सरलद्रुमे ॥ १३ ॥
 वेषोपकरणे वेषरचनायां मतौ गिरि ।
 शोभात्रिवर्गसम्पत्तयोः स्रूः सुवे निर्झरेऽपि च ॥ १४ ॥
 वः पश्चिमदिशि स्याद् वौपम्ये पुनरव्ययम् ।
 स्वः स्वर्गनभसोः स्वो ज्ञात्यात्मनोः स्वं निजे धने ॥ १५ ॥
 दृग्दृष्टौ दर्शनेऽध्यक्षे विद् प्रवेशे नृवैश्ययोः ।
 तृद् तृष्णावत्तर्षवच्च भवेद्विष्सापिपासयोः ॥ १६ ॥
 त्विद् शोभायां जिगीषायां व्यवसाये रुचौ गिरि ।
 भाः प्रभावे मयूखे च मास्तु मासे निशाकरे ॥ १७ ॥

इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितेऽनेका 'सङ्ग्रहे'
 एकस्वरकाण्डः प्रथमः ॥

अर्को दुभेदे स्फटिके ताम्रे सूर्ये बिडौजसि ।
 अकं दुःखाघयोरङ्गो भूषारूपकलक्ष्मसु ॥ १ ॥
 चित्राजौ नाटकाद्यंशे स्थाने क्रोडेऽन्तिकागसोः ।
 एकोऽन्यः केवलः श्रेष्ठः संख्या, कल्कोऽद्यविष्टयोः ॥ २ ॥
 दम्भे पापिनि फिट्टे च कङ्को ब्राह्मणलिङ्गिनि ।
 लोहपृष्ठे यमे कर्कः श्वेताश्वे दर्पणे घटे ॥ ३ ॥
 कर्केतनेऽग्नौ राशौ च काकः स्यात्पीठसर्पिणि ।
 दीपमानदुभेदेषु शिरोऽवक्षालने द्विके ॥ ४ ॥

काकं काकसमूहे स्याद्रतबन्धे च योषिताम् ।
 काका तु काकजङ्घायां काकोलीकाकनासयोः ॥ ५ ॥
 काकोदुम्बरिकाकाकमाचिकारक्तिकास्वपि ।
 किष्कुः प्रकोष्ठे हस्ते च वितस्तौ कुत्सितेऽपि च ॥ ६ ॥
 कोको वृके चक्रवाके खर्जूरीदुमभेकयोः ।
 छेको विदग्धे विश्वस्तमृगनीडजयोरपि ॥ ७ ॥
 टङ्को नीलकपित्थेऽसिकोशे कोपेऽश्मदारणे ।
 मानान्तरे खनित्रे च जङ्घायां टङ्कणेऽपि च ॥ ८ ॥
 तर्को वितर्के काङ्गायामूहवर्त्मविशेषयोः ।
 त्रिका कूपस्य नेमौ स्यात् त्रिकं पृष्ठाधरे त्रये ॥ ९ ॥
 तोकं सन्तानसुतयोर्द्विकः स्यात्काककोकयोः ।
 न्यङ्कुर्मृगे मुनौ, नाकः स्वः खे, नाकुस्तु पर्वते ॥ १० ॥
 मुनिवल्मीकयोर्निष्कः कर्षे हेमनि तत्पले ।
 दीनारे साष्टसुवर्णशते वक्षोविभूषणे ॥ ११ ॥
 पङ्कोऽघे कर्दमे, पाकः पचने शिशुदैत्ययोः ।
 बको रक्षोभिदि श्रीदे शिवमल्लीवकोटयोः ॥ १२ ॥
 भूकश्छिद्रं काले, भेको मेघमण्डूकभीरुषु ।
 मुष्को मोक्षदुमे सङ्घे तस्करे मांसलाऽण्डयोः ॥ १३ ॥
 मूको दैत्याऽवाग्दीनेषु रङ्कः कृपणमन्दयोः ।
 राका कच्छवां दृष्टरजःकन्यायां सरिदन्तरे ॥ १४ ॥
 पूर्णेन्दुपूर्णिमायां च रेकः शङ्काविरकेयोः ।
 हीनेऽपि, रोकं क्रयणभेदे नावि बिले चरे ॥ १५ ॥
 रोकौऽशौ, लङ्का तु शाखा शाकिनी कुलटा पुरी ।
 लोको विश्वे जने, बल्कं शकले त्वचि शल्कवत् ॥ १६ ॥
 वङ्कः पर्याणभागे स्यान्नदीपात्रे च भङ्गुरे ।
 शको देशे राजभेदे शङ्का स्यात्संशये भये ॥ १७ ॥
 शङ्कुः पत्रशिराजाले सङ्ख्याकीलकशम्भुषु ।
 यादोऽस्त्रभेदयोर्मैत्रे शाको द्वीपे नृपे दुमे ॥ १८ ॥

शक्तौ हरितके वाऽपि शुको व्यासजकीरयोः ।
 रक्षोऽमात्रे शुक्रं ग्रन्थिपर्णेऽरलुशिरीषयोः ॥ १९ ॥
 शुक्रं घट्टादिदातव्ये जामातुश्चापि बन्धके ।
 शूकोऽनुक्रोशकिंशर्वोः शोके भिषवशुङ्गयोः ॥ २० ॥
 शूका हृल्लेखे, श्लोकस्तु पद्यबन्धे यशस्यपि ।
 शौकं शुकानां समूहे स्त्रीणां च करणान्तरे ॥ २१ ॥
 मुका बाणोत्पलावाताः स्तोकः स्याच्चातकाऽल्पयोः ।

इति द्विस्वरकान्ताः ।

नखं तु गन्धद्रव्ये स्यान्नखः करजषण्डयोः ॥ २२ ॥
 न्युङ्गः सामविशेषस्य षडोङ्कार्यामतिप्रिये ।
 पुङ्गः स्यान्मङ्गलाचारे शराङ्गश्चैनयोरपि ॥ २३ ॥
 प्रेङ्गा पर्यटने नृत्ये दोलायां वाजिनां गतौ ।
 मुखमुपाये प्रारम्भे श्रेष्ठे निःसरणास्ययोः ॥ २४ ॥
 रेखा स्यादल्पके छन्नन्याभोगोल्लेखयोरपि ।
 लेखो लेख्ये दैवते च लेखा राज्यां लिपावपि ॥ २५ ॥
 बीङ्गा तु शूकशिम्बायां गतिभेदे च नर्तने ।
 शङ्खः कम्बौ निधिभेदे स्यान्नख्यामलिकास्थनि ॥ २६ ॥
 शाखा द्रुमांशे वेदांसे भुजे पक्षान्तरेऽन्तिके ।
 शिखाग्रमात्रे चूडायां केकिचूडाप्रधानयोः ॥ २७ ॥
 ज्वालायां लाङ्गलिकायां शिफाशाखाघृणिष्वपि ।
 सखा सहाये मित्रे च सुखं त्रिदिवशर्मणोः ॥ २८ ॥
 सुखा प्रचेतसः पुर्याम्

इति द्विस्वरकान्ताः ।

अगः स्यान्नगवत्तरौ ।

शैले सरीसृपे भाना, वङ्गमन्तिकगात्रयोः ॥ २९ ॥
 उपसर्जनभूते स्यादभ्युपायप्रतीकयोः ।
 अङ्गा नीवृद्धिशेषाः स्युरिङ्गः स्यादिङ्जितेऽद्भुते ॥ ३० ॥
 ज्ञानजङ्गमयोश्चापि खगोऽर्कग्रहपक्षिषु ।

शरे देवेऽपि खड्गोऽसौ खड्गी शृङ्गे च गण्डके ॥ ३१ ॥
 गर्गो मुनिविशेषे स्याद्वृषे किञ्चुलुकेऽपि च ।
 टङ्गः खनित्रे जङ्घास्योस्त्यागो वर्जनदानयोः ॥ ३२ ॥
 तुङ्गः पुंनागनगयोर्बुधे स्यादुन्नतेऽन्यवत् ।
 तुङ्गी प्रोक्ता हरिद्रायां बर्बरायामपीष्यते ॥ ३३ ॥
 दुर्गो कोटे दुर्गमे स्याद् दुर्गा तु नीलकोमयोः ।
 नागो मतङ्गजे सर्पे पुंनागे नागकेसरे ॥ ३४ ॥
 क्रूराचारे नागदन्ते मुस्तके वारिदेऽपि च ।
 देहानिलविशेषे च श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थितः ॥ ३५ ॥
 नागं रङ्गे सीसपत्रे स्त्रीबन्धे करणान्तरे ।
 पिङ्गी शम्भ्यां, पिङ्गा हिङ्गुनाड्योर्गोरोचनोमयोः ॥ ३६ ॥
 पिङ्गं बालके पिशङ्गे पूगः क्रमुकसङ्गयोः ।
 फल्गुः काकोदुम्बरिकावृक्षे निरर्थकेऽपि च ॥ ३७ ॥
 भगोऽर्कज्ञानमाहात्म्ययशोवैराग्यमुक्तिषु ।
 रूपवीर्यप्रयत्नेच्छाश्रीधर्मैश्वर्ययोनिषु ॥ ३८ ॥
 भङ्गस्तरङ्गे भेदे च रुक्मिशेषे पराजये ।
 कौटिल्ये भयविच्छित्तयोर्भङ्गा शणे भङ्गिः पुनः ॥ ३९ ॥
 भक्तिवीच्योर्भागो रूपार्धके भाग्यैकदेशयोः ।
 भृङ्गं त्वक्पत्रं भृङ्गास्तु पिङ्गधूम्याटमार्कवाः ॥ ४० ॥
 षट्पदोऽथ भृगुः सानौ जमदग्निप्रपातयोः ।
 शुक्रे रुद्रे च भोगस्तु राज्ये वेश्याभृतौ सुखे ॥ ४१ ॥
 धनेऽहिकायफणयोः पालनाभ्यवहारयोः ।
 मार्गो मृगभेदे मासे सौम्यक्षेऽन्वेषणे पथि ॥ ४२ ॥
 मृगः कुरङ्गे याञ्ज्यायां मृगयायां गजान्तरे ।
 पशौ नक्षत्रभेदे च मृगी तु वनितान्तरे ॥ ४३ ॥
 युगं हस्तचतुष्के तु रथाद्यङ्गे कृतादिके ।
 वृद्धिनामौषधे युग्मे, यागो विस्रब्धघातिनि ॥ ४४ ॥
 अलब्धलाभे सङ्गत्यां कर्मणध्यानयुक्तिषु ।

वपुः स्थैर्यप्रयोगे च संनाहे भेषजे धने ॥ ४५ ॥
 विष्कंभादावुपाये च रङ्गः स्यान्नृत्ययुधभुवोः ।
 रागे च रङ्गं त्रपुणि रागः स्याल्लोहितादिषु ॥ ४६ ॥
 गान्धारादौ क्लेशादिकेऽनुरागे मत्सरे नृपे ।
 लङ्गः सङ्गे च विद्गे च लिङ्गं मेहनचिन्हयोः ॥ ४७ ॥
 शिवमूर्तावनुमाने सांख्योक्तप्रकृतावपि ।
 वङ्गः कार्पासे वृन्ताके वङ्गा जनपदान्तरे ॥ ४८ ॥
 वङ्गं त्रपुणि सीसे च बलगुल्लगमनोज्ञयोः ।
 व्यङ्गो भेके च हीनाङ्गे वेगो रयप्रवाहयोः ॥ ४९ ॥
 रेतःकिंपाकयोश्चापि शार्ङ्गं विष्णुधनुर्धनुः ।
 शुङ्गाम्राते वटे पुक्षे शृङ्गं चिन्हविषाणयोः ॥ ५० ॥
 क्रीडाम्बुयन्त्रे शिखरे प्रभुत्वोत्कर्षसानुषु ।
 शृङ्गः कूर्चशीर्षे शृङ्गी स्वर्णमीनविशेषयोः ॥ ५१ ॥
 विषायामृषभौषध्यां सर्गस्त्यागस्वभावयोः ।
 उत्साहे निश्चयेऽध्याये मोहानुमतिसृष्टिषु ॥ ५२ ॥
 इति द्विस्वस्मान्ताः ।
 अर्घ्यः पूजाविधा मूल्येऽर्घं दुःखे व्यसनैनसोः ।
 उद्धो हस्तपुटे वह्नौ श्लाघायां देहजानिले ॥ ५३ ॥
 ओघः प्रवाहसंघातो द्रुतनृत्तं परम्परा ।
 उपदेशश्च, मेघस्तु मुस्तके जलदेऽपि च ॥ ५४ ॥
 मोघो दीने निष्फले च मोघा स्यात्पाटलातरौ ।
 लघुः स्पृका लघ्वसारहस्वचार्वगुरुद्रुताः ॥ ५५ ॥
 श्लाघोऽपास्तीच्छयोः स्तोत्रे—

इति द्विस्वरघान्ताः ।

ऽर्चा पूजा प्रतिमाऽपि च ।

कचः शुष्कव्रणे केशे बन्धे पुत्रे च गीष्पतेः ॥ ५६ ॥
 कचा करेणां काचोऽक्षिरोगे शिक्ये मणौ मृदि ।
 काञ्ची गुञ्जामेखलयोः पुर्यां, कूर्चो विकत्यने ॥ ५७ ॥

श्मश्रुणि दम्भे भ्रूमध्ये क्रौञ्चो द्वीपे खगे गिरौ ।
 चर्चा स्याच्चर्ममुण्डायां चिन्तास्थासकयोरपि ॥ ५८ ॥
 चञ्चुः पञ्चाङ्गुले त्रोट्यां नीचः पामरखर्वयोः ।
 मोचा शालमलिकदलयोर्मोचः शिग्रौ रुचिर्द्युतौ ॥ ५९ ॥
 स्पृहाऽभिष्वङ्गशोभासु, वचः शुके, वचौषधौ ।
 शारिकायां, वीच्याल्यूम्योरवकाशे सुखाल्पयोः ॥ ६० ॥
 शचीन्द्राणीशतावर्योः धुचिः शुद्धे सितेऽनले ।
 ग्रीष्माषाढानुपहतेषूपधाशुद्धमन्त्रिणि ॥ ६१ ॥
 शृङ्गारे सूच्यभिनये व्यधने करणे स्त्रियाः ।

इति द्विस्वरचान्ताः ।

अच्छो भल्लूके स्फटिकेऽमलेऽच्छोऽभिमुखेऽव्ययम् ॥ ६२ ॥
 कच्छो द्रुमेदे नौकाङ्गेऽनूपप्राये तटेऽपि च ।
 कच्छास्तु देशे कच्छा स्यात्परिधानापराञ्चले ॥ ६३ ॥
 चीर्या वाराह्यां च गुच्छो गुच्छं हारकलापयोः ।
 पिच्छः पुच्छे पिच्छं वाजे पिच्छा शालमलिवेष्टके ॥ ६४ ॥
 पङ्क्तिपूगच्छटाकोशमण्डेष्वक्षपदामये ।
 मोचायां पिच्छिले म्लच्छो जातिभेदेऽपभाषणे ॥ ६५ ॥

इति द्विस्वरछान्ताः ।

अजश्छागे हरे विष्णौ रघुजे वेधसि स्मरे ।
 अब्जो धन्वन्तरौ चन्द्रे शङ्खेऽब्जं पद्मसंख्ययोः ॥ ६६ ॥
 आजिः क्षणे समक्षमायां युध्यूर्जः कार्तिके बले ।
 कज्जो वेधसि केशे च कज्जं पीयूषपत्रयोः ॥ ६७ ॥
 कुज्जो हनौ दन्तिदन्ते निकुञ्जे च कुजो द्रुमे ।
 आरे नरकदैत्ये च कुब्जो न्युब्जद्रुमेदयोः ॥ ६८ ॥
 खजा दर्शमथोः खर्जूः खर्जूरीकीटकण्डुषु ।
 गजो मतङ्गजे माने स्थानभेदेऽपि वास्तुनः ॥ ६९ ॥
 गज्जो भाण्डागारे रीढाखन्योर्गज्जा सुरागृहे ।
 गुज्जा तु कुष्णलायां स्यात्पटहे मधुरध्वनौ ॥ ७० ॥

द्विजो विप्रक्षत्रिययोर्वैश्ये दन्ते विहङ्गमे ।
 द्विजा भार्गीरेणुकयोर्ध्वजः पूर्वदिशो गृहे ॥ ७१ ॥
 शिशने चिह्ने पताकायां खट्वाङ्गे शौण्डिकेऽपि च ।
 निजो नित्ये स्वकीये च न्युब्जः कुब्जे कुशस्तुचि ॥ ७२ ॥
 अधोमुखेऽपि च न्युब्जं कर्मरङ्गतरोः फले ।
 प्रजा लोके सन्ततौ च पिञ्जा तूलहरिद्रयोः ॥ ७३ ॥
 पिञ्जो व्यग्रे वधे, पिञ्जं बले, बीजं तु रेतसि ।
 स्यादाधाने च तस्त्रे च हेतावङ्कुरकारणे ॥ ७४ ॥
 भुजो बाहौ करे मर्जुः शुद्धौ च रजकेऽपि च ।
 राजी रेखायां पङ्क्तौ च रुजा त्वामयभङ्गयोः ॥ ७५ ॥
 लज्जः पदे च कच्छे च लाजः स्यादाद्र्तण्डुले ।
 लाजास्तु भृष्टधान्ये स्युर्लाजं पुनरुशीरके ॥ ७६ ॥
 व्रजोऽध्वगोष्ठसङ्घाते वाणिग्वाणिज्यजीविनि ।
 वाणिज्ये करणभेदे वाजं सर्पिषि वारिणि ॥ ७७ ॥
 यज्ञान्ने, वाजस्तु पक्षे मुनौ निस्वनवेगयोः ।
 व्याजः शाठ्येऽपदेशे च सञ्जौ संनद्धसंभृतौ ॥ ७८ ॥
 स्वजः प्रस्वेदे पुत्रे च सर्जूर्वाणिजि विद्युति ।
 सञ्जौ ब्रह्मशिवौ

इति द्विस्वरजान्ताः ।

प्रज्ञः प्राज्ञे प्रज्ञा तु शेमुषी ॥ ७९ ॥
 यज्ञः स्यादात्मनि मखे नारायणहुताशयोः ।
 संज्ञा नामनि गायत्र्यां हस्ताद्यैरर्थसूचने ॥ ८० ॥
 चेतनाऽर्कस्त्रियोः

इति द्विस्वरजान्ताः ।

अट्टो दृष्टाऽष्टालकयोर्भृशे ।
 चतुष्कभक्तयोरिष्टमीप्सिते क्रतुकर्मणि ॥ ८१ ॥
 पूज्ये प्रेयसि संस्कारयोगेऽथेष्टिर्मखेच्छयोः ।
 सङ्ग्रहश्लोकेऽथ कटौ गजगण्डे कटौ भृशे ॥ ८२ ॥

शवे शवरथौषधयोः क्रियाकारश्मशानयोः ।
 किलिञ्जे समये चापि कष्टं गहनकृच्छ्रयोः ॥ ८३ ॥
 कट्टकार्ये मत्सरे च दूषणे च कट्ट रसे ।
 तिक्ते प्रियङ्गुसुरभिकट्टकाराजिकास्त्रपि ॥ ८४ ॥
 कुटः कोटे शिलाकुट्टे घटे गेहं कुटी सुरा ।
 चित्रगुच्छा कुम्भदासी कूटं पूर्दारयन्त्रयोः ॥ ८५ ॥
 मायादम्भाद्रिशृङ्गेषु सीराङ्गेऽनृततुच्छयोः ।
 निश्चले योधने राशौ कृष्टिः कर्षणधीमतोः ॥ ८६ ॥
 कोट्युः कर्षाटनीसंख्याश्रिषु खूटस्तुणे कफे ।
 ॥ टङ्केऽन्धकूपे महारे खटिः शवरथे किणे ॥ ८७ ॥
 एकग्रहंऽथ खटः स्याद्भ्रामभेदे कफेऽधमे ।
 स्फरे मृगव्ये गृष्टिस्तु सकृत्सूतगवी भवेत् ॥ ८८ ॥
 वराहक्रान्ता च घटा घटने गजसंहतौ ।
 गोष्ठ्यां घटस्त्रिभशिरःकूटे समाधिकुम्भयोः ॥ ८९ ॥
 घृष्टिः स्पर्धाघर्षणयोर्विष्णुक्रान्तावराहयोः ।
 घोण्टा पूगवदरयोश्चाटुश्चाटुपिचण्डयोः ॥ ९० ॥
 ब्रत्यासने, जटा केशविकारे मांसिमूलयोः ।
 झटो व्रणादिसंमार्ष्टौ कुञ्जकान्तारयोरपि ॥ ९१ ॥
 त्वष्टाऽर्के विश्वकृत्तक्ष्णोऽस्त्रुटिः संशयलेशयोः ।
 सूक्ष्मैलायां कालमाने त्रोटिश्चञ्च्वां खगान्तरे ॥ ९२ ॥
 मीनकट्टफलयोर्दिष्टं दैवे दिष्टस्त्वनेहसि ।
 दिष्टिरानन्दे माने च दृष्टिर्ज्ञानेऽक्षिण दर्शने ॥ ९३ ॥
 पट्टश्चतुष्पथे पीठे राजादेः शासनान्तरे ।
 व्रणादिबन्धने पेषाश्मनि पट्टी ललाटिका ॥ ९४ ॥
 रौध्रोऽथ पटु लवणे, पटुस्तीक्ष्णपटोलयोः ।
 स्फुटे रोगविहीने च लत्रायां चतुरेऽपि च ॥ ९५ ॥
 पुष्टिः स्यात्पोषणे वृद्धौ फटा तु कैतवे फणे ।
 भटो वीरे म्लेच्छभेदेऽपि च मृष्टिस्तु भर्जने ॥ ९६ ॥

शून्यवाच्यामथ म्लिष्टं म्लानमस्पृष्टभाषितम् ।
 यष्टिर्भाग्या मधुयष्ट्यां ध्वजदण्डेऽस्त्रहारयोः ॥ ९७ ॥
 रिष्टं क्षेमे शुभे रिष्टोऽसौ लाटो वस्त्रदेशयोः ।
 वटो गोले गुणे भक्ष्ये वृक्षे साम्यवराटयोः ॥ ९८ ॥
 वाटः पथि वृतौ वाटं वरण्डेऽङ्गान्नभेदयोः ।
 वाटी वास्तौ गृहोद्यानकव्योर्विटस्तु मूषिके ॥ ९९ ॥
 खादिरे लवणे पिङ्गेऽद्रौ च व्युष्टं फले दिने ।
 पर्युषिते प्रभाते च व्युष्टिः स्तुतिफलर्द्धिषु ॥ १०० ॥
 विष्टिः कर्मकरे मूल्ये भद्राऽऽजूषणेषु च ।
 सटा जटाकेसरयोः स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः ॥ १०१ ॥
 सिते व्याप्ते स्फुटिस्त्वङ्घ्रिस्फोटे निर्भिन्नकर्कटी ।
 सृष्टिः स्वभावे निर्माणे सृष्टं निश्चितयुक्तयोः ॥ १०२ ॥
 प्रचुरे निर्मिते चाथ हृष्टो रोमाश्चसंयुते ।
 जातहर्षे प्रतिहते विस्मिते हृषितो यथा ॥ १०३ ॥
 कटो मुनौ स्वर ऋचां भेदे तत्पाठिवेदिनोः ।

इति द्विस्वरटान्ताः ।

कण्ठो ध्वनौ संनिधाने ग्रीवायां मदनद्रुमे ॥ १०४ ॥
 काष्ठं दारुणि काष्ठा तु प्रकर्षे स्थानमात्रके ।
 दिशि दारुहरिद्रायां कालमानप्रभिद्यपि ॥ १०५ ॥
 कुण्ठोऽकर्मण्ये मूर्खे च कुष्ठं भेषजरोगयोः ।
 कोष्ठो निजे कुसूले च कुक्षावन्तर्गृहस्य च ॥ १०६ ॥
 गोष्ठं गोस्थानके गोष्ठी संलापे परिषद्यपि ।
 ज्येष्ठः स्यादग्रजे श्रेष्ठे मासभेदातिवृद्धयोः ॥ १०७ ॥
 ज्येष्ठामे गृहगोधायां, निष्ठोत्कर्षव्यवस्थयोः ।
 क्लेशे निष्पत्तौ नाशेऽन्ते निर्वाहे याचने व्रते ॥ १०८ ॥
 प्रष्टुः श्रेष्ठाप्रयोरुक्तः प्रष्टा चण्डालिकौषधौ ।
 पृष्ठं पश्चिममात्रे स्याच्छरीरावयवान्तरे ॥ १०९ ॥
 वण्ठः कुन्तायुधे खर्वे भृत्याकृतविवाहयोः ।

- शठो मध्यस्थपुरुषे धूर्ते धत्तूरकेऽपि च ॥ ११० ॥
 श्रेष्ठोऽन्ये धनदे षष्ठी गौरी षण्णां च पूरणी ।
 हठोऽम्बुपर्ण्या प्रसभेऽण्डपेशीकोशमुष्कयोः ॥ १११ ॥

इति द्विस्वरठान्ताः ।

इडेलावत्स्वर्गनाडीभूवागोषु बुधस्त्रियाम् ।
 काण्डो नालेऽधमे वर्गे दुस्कन्धेऽवसरे शरे ॥ ११२ ॥
 सहःश्लाघाम्बुषु स्तम्बे क्रीडा केल्यामनादरे ।
 कुण्डी कमण्डलौ कुण्डो जाराज्जीवत्पतेः सुते ॥ ११३ ॥
 देवतोयाशये स्थाल्यां क्ष्वेडः कर्णामयेऽध्वनौ ।
 विषे वक्रे, क्ष्वेडा सिंहनादवंशशलाकयोः ॥ ११४ ॥
 क्ष्वेडं लोहितार्कफले घाेषपुष्पे दुरासदे ।
 क्रोडः कोले शनौ क्रोडमङ्ग खण्डोऽर्ध ऐक्षवे ॥ ११५ ॥
 मणिदोषे च गण्डस्तु वीरे पिटकचिह्नयोः ।
 कपोले गण्डके योगे वाजिभूषणबुद्बुदे ॥ ११६ ॥
 गडुः पृष्ठगुडे कुब्जे गडो मीनान्तराययोः ।
 गुडः कुञ्जरसंनाहे गोलकेक्षुविकारयोः ॥ ११७ ॥
 गुडा तु गुडिकस्तुहोर्गोण्डः स्याद्दृढनाभिके ।
 पामरजातौ, चण्डस्तु यमदासेऽतिकोपने ॥ ११८ ॥
 तीव्रे दैत्यविशेषे च चण्डी तु शिवयोषिति ।
 चण्डा धनहरीशङ्खपुण्योश्चूडाशिखाग्रयोः ॥ ११९ ॥
 बाहुभूषावलभ्याश्च चोडः कञ्चुकदेशयोः ।
 जडो मूर्खे हिमाघ्राते जडा स्याच्छकशिम्बिका ॥ १२० ॥
 ताडोऽद्रौ ताडने घोषे मुष्टिमेयतृणादिके ।
 ताडी तालीदलतरौ दण्डः सैन्ये दमे यमे ॥ १२१ ॥
 मानव्यूहग्रहभेदेष्वश्वेऽर्कानुचरे मथि ।
 प्रकाण्डे लगुडे कोणे चतुर्थोपायगर्वयोः ॥ १२२ ॥
 नाडी कुहनचर्यायां घटिकागण्डदूर्वयोः ।

नाले गुणान्तरे स्नायौ नीडं स्थाने खगालये ॥ १२३ ॥

पण्डः षण्डे पण्डा बुद्धौ पाण्डुः कुन्तीपतौ सिते ।

पिण्डो वृन्दे जपापुष्पे गोले बोलेऽङ्गसिलहयोः ॥ १२४ ॥

कवले, पिण्डं तु वैश्वैकदेशे जीवनायसोः ।

बले सान्द्रे पिण्ड्यलाबूखर्जूर्योस्तगिरेऽपि च ॥ १२५ ॥

पीडाऽर्तिमर्दनोत्तंसकृपासु सरलदुमे ।

भाण्डं मूलवणिग्वित्ते तुरङ्गाणां च मण्डने ॥ १२६ ॥

नदीकूलद्वयीमध्ये भूषणे भाजनेऽपि च ।

मण्डो मस्तुनि भूषायामेरण्डे सारपिच्छयोः ॥ १२७ ॥

शाके, मण्डा त्वामलक्यां मुण्डो मुण्डितशीर्षयोः ।

राहौ दैत्यान्तरे, रण्डा त्वाखुर्केर्णामृतप्रिया ॥ १२८ ॥

व्याडो हिंस्रपशौ सर्पे शुण्डा करिकरः सुरा ।

जलेर्मा नलिनी वारस्त्री, शुण्डो मदनिर्झरे ॥ १२९ ॥

शौण्डी चविक्रपिप्पलयोः शौण्डो विख्यातमत्तयोः ।

षडः पेयान्तरे भेदे षण्डः कानन इट्चरे ॥ १३० ॥

इति द्विस्वरढान्ताः ।

गूढं रहःसंवृतयोर्दाढा दंष्ट्राऽभिलाषयोः ।

हृढः शक्ते भृशे स्थूले बाढं भृशप्रतिज्ञयोः ॥ १३१ ॥

माढिदैर्न्यं पत्रसिराऽर्चा भूढस्तन्द्रिते जडे ।

राढा सुहृषु शोभायां व्यूढौ न्यस्तोरुसंहताः ॥ १३२ ॥

बोढा स्याद्भारिके सूते शण्डषण्डौ तु सौविदे ।

वन्धपुंसीट्चरे लीबे, सोढा मर्षणशक्तयोः ॥ १३३ ॥

इति द्विस्वरढान्ताः ।

अणिराणिवदश्रौ स्यात्सीमन्यक्षाग्रकीलके ।

अणुर्वीहलपयोरुणा ग्रीष्मदक्षातपाऽहिमाः ॥ १३४ ॥

ऊर्णा भ्रूमध्यगावर्ते मेषादीनां च लोमानि ।

ऋणं देये जलदुर्गे कणो धान्यांशलेशयोः ॥ १३५ ॥

कणा जीरकपिप्पल्योः कर्णश्चम्पापतौ श्रुतौ ।
 क्षणः कालविशेषे स्यात्पर्वण्यवसरे महे ॥ १३६ ॥
 व्यापारविकलत्वे च परतन्त्रत्वमध्ययोः ।
 कीर्णक्षिप्ते हते छन्ने कुणिः कुकरवृक्षयोः ॥ १३७ ॥
 कृष्णः काके पिके वर्णे विष्णौ व्यासेऽर्जुने कलौ ।
 कृष्णा तु नील्यां द्रौपद्यां पिप्पलीद्राक्षयोरपि ॥ १३८ ॥
 कृष्णं तु मरिचे लोहे कोणो वीणादिवादाने ।
 लगुडेऽश्रौ लोहिताङ्गे गणः प्रथमसंख्ययोः ॥ १३९ ॥
 समूहे सैन्यभेदेऽथ गुणो ज्यासूदतन्तुषु ।
 रज्जौ सत्त्वादौ सन्ध्यादौ शौर्यादौ भीमे इन्द्रिये ॥ १४० ॥
 रूपादावप्रधाने च दोषान्यस्मिन्विशेषणे ।
 गेष्णुर्नटे गायने च घ्राणं तु घ्रातघोणयोः ॥ १४१ ॥
 घृणा तु स्याज्जुगुप्सायां करुणायां, घृणिः पुनः ।
 अंशुज्वालातरङ्गेषु चूर्णा निवासयुक्तिषु ॥ १४२ ॥
 चूर्णं क्षोदे क्षारभेदे जीर्णो जीर्णद्रुमेन्दुषु ।
 जिष्णुः शक्रेऽर्जुने विष्णौ जित्वरेऽर्के वसुध्वपि ॥ १४३ ॥
 झूणिः क्रमुकभेदे स्याद् दुष्टदैवश्रुतावपि ।
 त्राणं त्राते रक्षणे च त्रायमाणौषधावपि ॥ १४४ ॥
 तीक्ष्णं समुद्रलवणे विषायोर्भरकाजिषु ।
 आत्मत्यागिनि तिग्मे च तूणी नीलीनिषङ्गयोः ॥ १४५ ॥
 द्रुणाः स्याद्दृश्चिके भृङ्गे द्रुणं चापकृपाणयोः ।
 द्रुणी कूर्म्या जलद्रोण्यां देष्णुर्दातरि दुर्दमे ॥ १४६ ॥
 द्रोणः पार्थगुरौ काके माने द्रोणी तु नीवृत्ति ।
 नौभेदे शैलसन्धौ च पणः कार्षापणे ग्लहे ॥ १४७ ॥
 विक्रय्यशाकाद्विवदमुष्टौ मूल्ये भृतौ धने ।
 व्यवहारे च द्यूताद्युत्सृष्टे गण्डकविंशतौ ॥ १४८ ॥

१ सूत्र । २ सूद । ३ जित्वरार्क ।

४ विषायोपरसाजिषु । ५ दुर्दमे ।

पर्णस्त्रिपत्रे, पर्णे तु पत्रे, प्राणोऽनिले बले ।
 हृदायौ पूरिते गन्धरसे, प्राणास्तु जीविते ॥ १४९ ॥
 पार्श्वेः कुम्भ्यां चमूपृष्ठे पादमूलोन्मदस्त्रियोः ।
 पूर्णः कृत्स्ने पूरिते च फाणिर्गुडकरम्बयोः ॥ १५० ॥
 बाणो वृक्षविशेषे स्याच्छरस्यावयवे शरे ।
 बलिपुत्रेऽप्यथ भूणो गर्भिण्यां श्रोत्रियाद्विजे ॥ १५१ ॥
 अर्भके स्त्रैणगर्भे च मणिस्त्वजागलस्तने ।
 मेढ्राग्रेऽलिङ्गरे रत्ने मोर्णः सर्पकरण्डके ॥ १५२ ॥
 बाने नक्रमक्षिकायां रणः कोणे कणे युधि ।
 रेणुर्धूल्यां पर्पटके वर्णः स्वर्णे व्रते स्तुतौ ॥ १५३ ॥
 रूपे द्विजादौ युक्तादौ कुथायामक्षरे गुणे ।
 भेदे गतिक्रमे चित्रे यशस्तालविशेषयोः ॥ १५४ ॥
 अङ्गरागे च वर्णं तु कुङ्कुमे वाणिरम्बुदे ।
 व्यूतौ मूल्ये सरस्वत्यां वीणा स्याद्वल्लकी तडित् ॥ १५५ ॥
 वृष्णिर्मेषे यादवे च वेणी सेतुप्रवाहयोः ।
 देवताङ्गे केशबन्धे वेणुर्वशे नृपान्तरे ॥ १५६ ॥
 शाणः कषे मानभेदे श्रेण्यालयां कारुसंहतौ ।
 शोणो नदे रक्तवर्णे श्योनाङ्गेऽग्नौ हयान्तरे ॥ १५७ ॥
 श्राणा यवाग्वां श्राणं तु पके शाणी तु वस्त्रभित् ।
 स्थाणुः कीले हरे स्थूणा सूर्यास्तम्भे रुगन्तरे ॥ १५८ ॥
 इति द्विस्वरणान्ताः ।
 अन्तः स्वरूपे निकटे प्रान्ते निश्चयनाशयोः ।
 अवयवेऽप्यथाऽर्हन् स्यात्पूज्ये तैर्तिकरेऽपि च ॥ १५९ ॥
 अस्तः क्षिप्ते पश्चिमाद्रावर्तिस्त्वटनिपीडयोः ।
 आप्तो लब्धे च सत्ये चाप्याप्तिः सम्बन्धलाभयोः ॥ १६० ॥
 ईतिरजन्ये प्रवासे स्यादूतिः स्यूतिरक्षयोः ।
 कृतं शिलोज्ज्वले पानीये पूजिते दीप्तसत्ययोः ॥ १६१ ॥

ऋतिर्जुगुप्साकल्याणगतिस्पर्धास्वथो ऋतुः ।
 स्त्रीणां पुष्पे वसन्तादावेतः कर्बुर आगते ॥ १६२ ॥
 क्षत्ता शूद्राक्षत्रियायां जाते सारथिवेधसोः ।
 नियुक्ते दासजे द्वाःस्थे कन्तुः कामकुसूलयोः ॥ १६३ ॥
 कान्तो रम्ये प्रिये ग्राष्णि कान्ता प्रियङ्गुयोषितोः ।
 कान्तिः शोभाकामनयोः क्षितिर्गेहे भुवि क्षये ॥ १६४ ॥
 कीर्तिर्यशसि विस्तारे प्रासादे कर्दमेऽपि च ।
 कुन्तः प्रासे चण्डभावे क्षुद्रजन्तौ गवेधुके ॥ १६५ ॥
 कुन्ती पाण्डुप्रियायां स्यात् सल्लव्यां गुग्गुलुद्रुमे ।
 कृतं पर्याप्तयुगयोर्विहिते हिंसिते फले ॥ १६६ ॥
 कृत्तं छिन्ने वेष्टिते च केतुर्द्युतिपताकयोः ।
 ग्रहोत्पत्तारिचिह्नेषु गर्तोऽवटे कुकुन्दरे ॥ १६७ ॥
 त्रिगर्तशिऽप्यथ ग्रस्तं जग्धे लुप्तपदोदिते ।
 गतिर्वहद्गणे ज्ञाने यात्रोपायदशाध्वसु ॥ १६८ ॥
 गातुः पुँस्कोकिले भृङ्गे गन्धर्वे गायनेऽपि च ।
 गीतिश्छन्दसि गाने च गीतं शब्दितगाययोः ॥ १६९ ॥
 गुप्तं गूढे त्राते गुप्तिर्यमे भूगर्तरक्षयोः ।
 कारायां घृतमाज्याम्बुदीप्तिष्वथ, चिताचिती ॥ १७० ॥
 मृतार्थदारुषु चये जगल्लोकेऽङ्गवायुषु ।
 जातं जात्योघजनिषु जातिः सामान्यगोत्रयोः ॥ १७१ ॥
 मालत्यामामलक्यां च चुल्लयां कम्पित्यजन्मनोः ।
 जातीफले छन्दसि च ज्ञातिः पितृसगोत्रयोः ॥ १७२ ॥
 ततं वीणादिवाद्ये स्याच्चतो व्याप्तेऽनिले पृथौ ।
 तातोऽनुकम्प्ये पितरि तिक्तस्तु सुरभौ रसे ॥ १७३ ॥
 तिक्ता तु कटुरोहिण्यां तिक्तं पर्यटकौषधे ।
 त्रेतायुगेऽग्नित्रये च दन्तो दशनसानुषु ॥ १७४ ॥

दन्त्योषध्यामथ दितिर्देत्यमातरि खण्डने ।
 दीप्तं निर्भासिते दग्धे द्रुतं शीघ्रविलीनयोः ॥ १७५ ॥
 द्युतिस्तु शोभादीधित्योर्धाता वेधसि पालके ।
 धातू रसादौ श्लेष्मादौ भ्वादिग्रावविकारयोः ॥ १७६ ॥
 महाभूतेषु लोहेषु शब्दादाविन्द्रियेऽस्थानि ।
 धुतं त्यक्ते कम्पिते च धूतौ कम्पितभर्त्सितौ ॥ १७७ ॥
 धूर्तं तु खण्डलवणे धूर्तो धत्तूरमायिनोः ।
 धृत्योर्गविशेषे स्याद्धारणार्थैर्ययोः सुखे ॥ १७८ ॥
 सन्तोषाध्वरयोश्चापि नतस्तगरनम्रयोः ।
 नीतिर्नये प्रापणे च नृतिः स्यान्नर्तने क्रमौ ॥ १७९ ॥
 पतिः प्रभौ गतौ मूले पक्तिर्गौरवपाकयोः ।
 पङ्क्तिश्छन्दःश्रेण्योः पत्तिः सेनाभित्पद्मयोर्मतौ ॥ १८० ॥
 प्राप्तिर्महोदये लाभे पित्सन् पिपतिष्यथा ।
 पतनेच्छौ विहङ्गे च पीतो वर्णनिपीतयोः ॥ १८१ ॥
 पीता हरिद्रा पीतिः पानेऽश्वे प्रीतिः स्मरस्त्रियाम् ।
 प्रेम्णि योगगुदोः, पुस्तं शिल्पे लेष्पादिकर्मणि ॥ १८२ ॥
 पुस्तके, प्लुतमश्वस्य गतौ प्लुतस्त्रिमात्रके ।
 पूर्तं पूरितखाताद्योः पृषत्पृषतवन्मृगे ॥ १८३ ॥
 बिन्दौ, प्रेतो मृते भूतविशेषे च परेतवत् ।
 पोतः शिशौ प्रवहणे प्रोतो गुम्फितवाससोः ॥ १८४ ॥
 भक्तमन्त्रे तप्परे च भर्ता पोष्टरि धारके ।
 भक्तिः सेवागौणवृत्त्योर्भेद्भां श्रद्धाविभागयोः ॥ १८५ ॥
 भास्वान् दीप्ते रवौ भ्रान्तिर्मिथ्याज्ञानेऽनवस्थितौ ।
 “भीतं भये भययुते भीतिः साध्वसकम्पयोः” ॥
 भित्तिः कुड्ये प्रदेशे च भूतं सत्योपमानयोः ॥ १८६ ॥
 प्राप्तेऽतीते पिशाचादौ पृथ्व्यादौ जन्तुयुक्तयोः ।

भूभृन्महीधरे पृथ्वीपते भूतिस्तु भस्मनि ॥ १८७ ॥
 मासपाकविशेषे च संपदुत्पादयोरपि ।
 भृतिर्मूल्यभरणयोर्मतं स्यात्समतेऽर्चिते ॥ १८८ ॥
 महद् बृहति धीर्तत्त्वे राज्ये, मरुत्सुरेऽनिले ।
 मतिर्बुद्धीच्छयोर्माता गौर्दुर्गा जननी मही ॥ १८९ ॥
 मातरस्तु ब्रह्माण्याद्या मितिरैयत्यमानयोः ।
 मन्तुः स्यादपराधेऽपि मनुष्येऽपि प्रजापतौ ॥ १९० ॥
 मुक्ता मौक्तिकपुंश्चल्योर्मुक्तिर्मोचनमोक्षयोः ।
 मूर्तिः पुनः प्रतिमायां कायकाठिन्ययोरपि ॥ १९१ ॥
 मृतं मृत्यौ याचिने च यन्ता मृते निषादिनि ।
 यतिर्निकारे विरतौ भिक्षौ युतोऽन्विते पृथक् ॥ १९२ ॥
 युक्तिर्न्याये योजने च रक्तं नील्यादिरञ्जिते ।
 कुङ्कुमेऽसृज्यनुरक्ते प्राचीनामलकेऽरुणे ॥ १९३ ॥
 रतिः स्मरस्त्रियां रागे रते रीतिस्तु पित्तले ।
 वैदर्भ्यादौ लोहकिट्टे सोमनि स्रवणे गतौ ॥ १९४ ॥
 लता ज्योतिष्मतीदूर्वाशाखावल्लीप्रियङ्गुषु ।
 स्पृक्कामाधव्योः कस्तूर्या लिप्तं मुक्तविलिप्तयोः ॥ १९५ ॥
 विषाक्ते, लूता तु रोगे पिपीलिकोर्णनाभयोः ।
 वर्तिर्गात्रानुलेपिन्यां दशायां दीपकस्य च ॥ १९६ ॥
 दीपे भेषजनिर्माणानयनाञ्जनलेखयोः ।
 व्यक्तो मनीषिस्फुटयोर्वार्त्ता वार्त्ताक्युदन्तयोः ॥ १९७ ॥
 कृष्यादौ वर्तने वार्त्तं त्वारोग्यारोगफलगुषु ।
 वृत्तिशालिन्पथ व्याप्तिर्व्यापने लम्भनेऽपि च ॥ १९८ ॥
 वास्तु स्याद् गृहभूपुर्योगे सीमसुरुङ्गयोः ।
 वित्तं विचारिते ख्याते धने वित्तिस्तु संभवे ॥ १९९ ॥
 ज्ञाने लाभे विचारे च वीतमङ्कुशकर्मणि ।

असाराश्वगजे शान्ते वीतिरश्वेऽशने गतौ ॥ २०० ॥
 प्रजने धावने दीप्तौ वृत्तं वृत्तौ दृढे मृते ।
 चरित्रे वर्तुले छन्दस्यतीताधीतयोर्वृते ॥ २०१ ॥
 वृन्तं स्तनमुखे पुष्पबन्धे वृत्तिस्तु वर्तने ।
 कैशिक्यादौ विवरणे वृत्तिर्वरणवाटयोः ॥ २०२ ॥
 शक्तिरायुधभेदे स्यादुत्साहादौ बले श्रियाम् ।
 शस्तं क्षेमे प्रशस्ते च शान्तोदान्ते रसान्तरे ॥ २०३ ॥
 शास्ता जिने शासके च शान्तिर्भद्रे शमेऽर्हति ।
 शितशतौ कृशे तीक्ष्णे शितिर्भूजे सितेऽसिते ॥ २०४ ॥
 श्रीमान्मनोज्ञे तिलकपादपे धनवत्यपि ।
 शीतो हिमे च जिह्वे च वानीरबहुवारयोः ॥ २०५ ॥
 शीतं गुणे शुक्तमम्ले पूतिभूते च कर्कशे ।
 शुक्तिः शङ्खनके शङ्खे कपालखण्डदृष्ट्युजोः ॥ २०६ ॥
 नख्यश्चावर्तयो, मुक्ता स्फोटदुर्नामयोरपि ।
 श्रुतमाकर्णिते शास्त्रे श्रुतिराम्नायवार्तयोः ॥ २०७ ॥
 षड्जाद्यारम्भिकायां च कर्णाकर्णनयोरपि ।
 श्वेतं रूप्ये श्वेतो द्वीपे वर्णे शैले कपर्दके ॥ २०८ ॥
 श्वता तु शङ्खिनीकाष्ठपाटलोः स्यात्सती पुनः ।
 कात्यायन्यां च साध्व्यां च सातिर्दानावसानयोः ॥ २०९ ॥
 सितस्त्ववसिते बद्धे वर्णे सिता तु शर्करा ।
 स्थितमूर्ध्वे सर्पतिज्ञे स्थितिः स्थाने च सीम्नि च ॥ २१० ॥
 सीता जनकजागङ्गाभेदयोर्हिलपद्धतौ ।
 सुतः पुत्रे नृपे, सुप्तिः स्वापे स्पर्शज्जितारुजि ॥ २११ ॥
 सुतः पारदसारथ्योः प्रसूतेरितवन्दिषु ।
 ब्राह्मण्यां क्षत्रियाज्जाते तक्षिण, सृतिर्गतौ पथि ॥ २१२ ॥

१ असारेऽश्वगजे । २ स्त्रतीत ।

३ अधीन ।

४ स्त्रियाम् ।

५ पूते ।

६ नखा ।

७ आकर्णने ।

८ प्रतिज्ञेये ।

स्मृतिः स्मरणधीच्छासु शास्त्रे, सेतुस्तु संवरे ।
 नदीसंक्रमेऽथ हस्तः करे मानोद्भेदैयोः ॥ २१३ ॥
 केशात्कलापे शुण्डायां हरित् दिशि तृणान्तरे ।
 वर्णभेदेऽश्वभेदे च हितं पथ्ये गते धृते ॥ २१४ ॥
 हेतिर्ज्वालास्त्रसूर्याशुषु

इति द्विस्वरतान्ताः ।

अर्थो हेतौ प्रयोजने ।

निवृत्तौ विषये वाच्ये प्रकारद्रव्यवस्तुषु ॥ २१५ ॥
 आस्था यत्रालम्बनयोरस्थानापेक्षयोरपि ।
 कन्था पुरे प्रावरणे काथो व्यसनदुःखयोः ॥ २१६ ॥
 द्रवनिष्पाकेऽथ कुथः स्यादास्तरणदर्भयोः ।
 कोथस्तु मथने नेत्ररुग्भेदे क्षातिरेऽपि च ॥ २१७ ॥
 ग्रन्थो गुम्फे धने शास्त्रे द्वात्रिंशद्वर्णनिर्मितौ ।
 ग्रन्थिर्वस्त्रादिवन्धे रुग्भेदे कौटिल्यपर्वणोः ॥ २१८ ॥
 ग्रन्थि तु ग्रन्थिपर्णे स्याद्वाथा वाग्भेदवृत्तयोः ।
 तीर्थं शास्त्रे गुरौ यज्ञे पुण्यक्षेत्रावतारयोः ॥ २१९ ॥
 ऋषिजुष्टे जले सन्निगधुपाये स्त्रीरजस्यपि ।
 योनौ पात्रे दर्शनेषु तुत्थोऽग्नौ तुत्थमञ्जने ॥ २२० ॥
 तुत्था नीलयां सूक्ष्मैलायां दुःस्थो दुर्गतमूर्खयोः ।
 प्रस्थः सानौ मानभेदे पीथोऽर्के पीथमम्बुनि ॥ २२१ ॥
 पृथुर्विशाले भूपाले वापिर्काकुष्णजीरयोः ।
 प्रोथोऽश्वघोणाऽध्वगयोः कट्यां, मन्थो रवौ मथि ॥ २२२ ॥
 साक्तवे नेत्ररोगे च यूथं तिर्पगणे गणे ।
 यूथी तु मागधीपुष्पविशेषयोः कुरण्टके ॥ २२३ ॥
 रथस्तु स्यन्दने पादे शरीरे वेतसद्भुमे ।
 वीथी वर्मनि पङ्क्तौ च गृहाङ्गे नाट्यरूपके ॥ २२४ ॥
 संस्था स्पशे स्थितौ मृत्यौ सार्थो वृन्दे वणिगणो ।

सिक्थं नील्यां मधूच्छिष्टे सिक्थो भक्तपुलाकके ॥ २२५ ॥

इति द्विस्वरथान्ताः ।

अब्दः संवत्सरे मेघे मुस्तके गिरिभिद्यपि ।

अन्दः स्यान्निगडे भूषाभेदे ककुदवत्ककुत् ॥ २२६ ॥

श्रेष्ठे वृषाङ्गे राट्चिह्ने क्रव्यान्मांसाशिरक्षसोः ।

कन्दोऽब्दे सूरणे सस्यमूले, कुन्दोऽच्युते निधौ ॥ २२७ ॥

चक्रभ्रमौ च माध्ये च क्षोदः पेषणचूर्णयोः ।

गदः कृष्णानुजे रोगे गदा प्रहरणान्तरे ॥ २२८ ॥

छदः पत्रे पतत्रे च ग्रन्थिपर्णतमालयोः ।

छन्दो वशेऽभिप्राये च दृष्टपाषाणमात्रके ॥ २२९ ॥

निष्पेषणार्थपट्टेऽपि धीदा कन्यामनीषयोः ।

नदो बहेऽब्धौ निनदे नन्दा सम्पद्यलिङ्गरे ॥ २३० ॥

तिथिभेदे च नन्दिस्तु प्रतीहारे पिनाकिनः ।

आनन्दने च द्यूते च निन्दा कुत्सापवादयोः ॥ २३१ ॥

पदं स्थाने विभक्त्यन्ते शब्दे वाक्येऽङ्गवस्तुनोः ।

त्राणे पादे पादंचिह्ने व्यवसायापदेशयोः ॥ २३२ ॥

पादो मूलोऽस्तुर्याशाहिषुं प्रयन्तपर्वते ।

भन्दः कल्याणे सौख्ये च भसद्भास्वरमांसयोः ॥ २३३ ॥

भेदो विदारणे द्वैध उपजापविशेषयोः ।

मदो रेतस्यदृङ्गारे मद्ये हर्षभदानयोः ॥ २३४ ॥

कस्तुरिकायां शैब्ये च मदी कृषकवस्तुनि ।

मन्दो मूढे शनौ रोगिण्यलसे भाग्यवर्जिते ॥ २३५ ॥

गजजातिप्रभेदेऽल्पे स्वैरे मन्दरते खले ।

मृद्वतीक्षणे कोमले च रदो दन्ते विलेखने ॥ २३६ ॥

विदा ज्ञानधियोर्विन्दुर्विमुद्ग्रात्रो रदक्षते ।

वेदिरङ्गुलिमुद्रायां बुद्धेऽलङ्कृतभूतले ॥ २३७ ॥

शब्दोऽक्षरे यशोगीत्योर्वाक्ये खे श्रवणे ध्वनौ ।

शरद्वर्षात्यये वर्षे श्रादः कर्दमशष्पयोः ॥ २३८ ॥
 संवित्संभाषणे ज्ञाने सद्भ्रामे नास्ति तोषणे ।
 क्रियाकारे प्रतिज्ञायां सङ्केताचारयोरपि ॥ २३९ ॥
 सम्पदद्वौ गुणोत्कर्षे हारे स्वादुस्तु सुन्दरे ।
 मृष्टे, मूढः सूपकारे व्यञ्जनेऽपि च सूपवत् ॥ २४० ॥
 स्वेदो धर्मे स्वेदने च—

इति द्विस्वरदान्ताः ।

अन्धोऽन्धकारेऽक्षिवर्जिते ।

अर्धः खण्डेऽर्धं समांशेऽथाब्धिः सरसि सागरे ॥ २४१ ॥
 आधिर्मनोर्तौ व्यसनेऽधिष्ठाने बन्धकाऽऽशयोः ।
 ऋद्धं समृद्धे सिद्धान्ने गन्धः सम्बन्धलेखयोः ॥ २४२ ॥
 गन्धकामोदगर्वेषु स्याद्वाधस्तललिप्सयोः ।
 गोधा प्राणिविशेषे स्याज्ज्याघातस्य च वारणे ॥ २४३ ॥
 दधि गोरसभेदे स्यात्तथा श्रीवासवासयोः ।
 दिग्धो लिप्ते विधाक्तेषौ प्रवृद्धस्नेहयोरपि ॥ २४४ ॥
 दुग्धं क्षीरे पूरिते च दोग्धा गोपालवत्सग्रोः ।
 अर्थोपजीवककवौ बन्ध आधौ च बन्धने ॥ २४५ ॥
 बन्धुभ्रातृबन्धवयोर्बाधा दुःखनिषेधयोः ।
 बुधः सौम्ये कवौ बुद्धः पण्डिते बुधिते जिने ॥ २४६ ॥
 बोधिर्बौद्धसमाधौ चाऽर्हद्धर्माप्तौ च पिप्पले ।
 मधुश्चैत्रर्तुदैत्येषु जीवाशोकमधूकयोः ॥ २४७ ॥
 मधु क्षीरे जले मद्ये क्षौद्रे पुष्परसेऽपि च ।
 मिद्धं चित्ताभिसंक्षेपे निद्रालसितयोरपि ॥ २४८ ॥
 मुग्धो मूढे रम्पे, मेघः क्रतौ, मेघा तु शेमुषी ।
 राधो वैशाखमासे स्याद्राधा विद्युद्विशालयोः ॥ २४९ ॥
 विष्णुक्रान्तामलक्योश्च गोपीवेधविशेषयोः ।
 लब्ध आकाङ्क्षिणि व्याधे बधो बधककहिसयोः ॥ २५० ॥

वधूः पत्न्यां स्नुषानार्योः स्पृकाशारिवयोरपि ।
 नवपरिणीतायां च व्याधौ मृगयुदुष्टयोः ॥ २५१ ॥
 विद्धं सद्गवेधितयोः क्षिप्ते विधर्द्धिमूल्ययोः ।
 प्रकारेभान्नविधिषु विधिर्ब्रह्मविधानयोः ॥ २५२ ॥
 विधिवाक्ये च दैवे च प्रकारे कालकल्पयोः ।
 विधुश्चन्द्रेऽच्युते वीरुल्लतायां विटपेऽपि च ॥ २५३ ॥
 वृद्धः प्राज्ञे स्थविरे च वृद्धं शैलेयरूढयोः ।
 वृद्धिः कलान्तरे हर्षे वर्धने भेषजान्तरे ॥ २५४ ॥
 श्रद्धास्तिक्येऽभिलाषे च श्राद्धं श्रद्धासमान्विते ।
 हव्यकव्यविधाने च शुद्धः केवलपूतयोः ॥ २५५ ॥
 स्कन्धः प्रकाण्डे कार्येऽसे विज्ञानादिषु पञ्चसु ।
 नृपे समूहे व्यूहे च सन्धा स्थितिप्रतिज्ञयोः ॥ २५६ ॥
 सन्धिर्योनौ सुरुक्षायां नाट्येऽङ्गे श्लेषभेदयोः ।
 साधुर्जने^१ मुनी वादूर्ध्विके सज्जनरम्ययोः ॥ २५७ ॥
 सिद्धो व्याख्यादिके दैवयोनौ निष्पन्नमुक्तयोः ।
 नित्ये प्रसिद्धे, सिद्धिस्तु मोक्षे निष्पत्तियोगयोः ॥ २५८ ॥
 सिन्धुर्नद्यां गजमदेऽब्धौ देशनदभेदयोः ।
 सुधा गङ्गेष्टिकास्तुह्योर्मूर्वालेपाऽमृतेषु च ॥ २५९ ॥

इति द्विस्वरधान्ताः ।

अन्नं भक्तेऽशिते, सर्वाऽश्वेऽधमे, ऽध्वा कालवर्त्मनोः ।
 संस्थाने सास्रवस्कन्धेऽर्थिनौ याचकसेवकौ ॥ २६० ॥
 आत्मा चित्ते धृतौ यत्रे धिषणायां कलेवरे ।
 परमात्मनि जीवेऽर्के हुताशनसमीरयोः ॥ २६१ ॥
 स्वभावेऽथेन ईशेऽर्केऽथोन्नं क्लिप्ते दयापरे ।
 उष्माणस्तु निदाघोष्णग्रीष्माः शषसहा अपि ॥ २६२ ॥
 कर्म कारकभेदे स्यात्क्रियायां च शुभाशुभे ।
 कामी स्यात्कामने चक्रवाके पारावतेऽपि च ॥ २६३ ॥

कृती योग्ये बुद्धे खड्गी गण्डके खड्गधारिणि ।
 ग्रावाऽश्मनि गिरौ गोमी फेरौ गोमत्युपासके ॥ २६४ ॥
 घनः सान्द्रे दृढे दाढ्ये विस्तारे मुद्गरेऽम्बुदे ।
 सङ्घे मुस्ते, घनं मध्ये नृत्तवाद्यप्रकारयोः ॥ २६५ ॥
 चर्म त्वचि स्फुरे चर्मी भूर्जे फलकिभृङ्गिणोः ।
 चक्री कोके कुलालेऽहौ वैकुण्ठे चक्रवर्तिनि ॥ २६६ ॥
 चिह्नमङ्गे पताकायां चीनो देशैणतन्तुषु ।
 व्रीहौ वस्त्रे छत्रे शाठ्येऽपदेशे घातिकर्मणि ॥ २६७ ॥
 छन्नं रहश्छादितयोश्छिन्ना स्यादमृतेत्त्वरी ।
 छिन्नं भिन्ने, जनो लोके जगद्भेदे पृथग्जने ॥ २६८ ॥
 जनी स्नुषावनितयोजिनोऽर्हद्बुद्धविष्णुषु ।
 ज्योत्स्ना स्याज्ज्योतिःसंयुक्तनिशि चन्द्रातपेऽपि च ॥ २६९ ॥
 ज्यौत्स्नी पटोली ज्योत्स्नावन्निशोस्तनुर्वपुस्त्वचोः ।
 विरलेऽल्पे कृशे, दण्डी यमे द्वाःस्थसदण्डयोः ॥ २७० ॥
 दानं मतङ्गजमदे रक्षणच्छेदशुद्धिषु ।
 विश्राणनेऽप्यथ शुम्भं द्रविणवद्धनौजसोः ॥ २७१ ॥
 धनं वित्ते गोधने च स्यादध्वं स्थलचापयोः ।
 धन्वामरौ धन्वी पार्थे छेके ककुभचापिनोः ॥ २७२ ॥
 धनुःशब्दः पियालद्रौ राशिभेदे धनुष्यपि ।
 धाम रश्मौ गृहे देहे स्थाने जन्मप्रभावयोः ॥ २७३ ॥
 धाना भृष्टयवेऽङ्कुरे धान्यांके चूर्णसक्तुषु ।
 धेनः समुद्रे धेनी तु नद्यां स्याद्भारतीभिदि ॥ २७४ ॥
 धेनुर्गोमात्रके दोग्ध्यां गवि नग्नो विवाससि ।
 मागधे च क्षपणके नन्दी गिरिशिवेत्रिणि ॥ २७५ ॥
 गर्दभाण्डे वटे न्यूनं हीनवैचो नगर्हयोः ।
 पर्व प्रस्तावोत्सवयोर्ग्रन्थौ विषुवदादिषु ॥ २७६ ॥

१ बुद्धे । २ प्रभेदयोः । ३ शृङ्गिणोः ।

४ धन्याक । ५ धेना । ६ तच्च ।

दर्शप्रतिपत्सन्धौ च तिथिग्रन्थविशेषयोः ।
 पक्षमाऽक्षिलोम्नि तन्त्वादिसूक्ष्मांशे कुसुमच्छदे ॥ २७७ ॥
 गरुत्किञ्जल्कयोश्चापि पत्री काण्डे खगे द्रुमे ।
 रथेऽदौ रथिके श्येने प्रेम तु स्नेहनर्मणोः ॥ २७८ ॥
 ब्रह्मा तु तपसि ज्ञाने वेदेऽध्यात्मे द्विजे विधौ ।
 ऋत्विग्योगभिदोश्चापि बुधो गिरिशमूलयोः ॥ २७९ ॥
 भर्म भारे भृतौ हेम्नि भानुरंशौ रवौ दिने ।
 भिन्नोऽन्यः सङ्गतः फुल्लो दीर्णो, भोगी भुजङ्गमे ॥ २८० ॥
 वैयाहृत्यकरे राज्ञि ग्रामण्यां नापितेऽपि च ।
 मानं प्रमाणे प्रस्थादौ मानश्चित्तोन्नतौ ग्रहे ॥ २८१ ॥
 मीनो मत्स्ये राशिभेदे मुनिर्वाचंयमेऽर्हति ।
 प्रियालाऽगस्तिः पालाशो मृत्स्ना मृत्सा तु वयर्षपि ॥ २८२ ॥
 यानं युग्मे गतौ योनिः कारणे भगताम्रयोः ।
 रत्नं स्वजातिश्रेष्ठे स्यान्मणौ राजा तु पार्थिवे ॥ २८३ ॥
 निशाकरे प्रभौ शक्रे यक्षक्षत्रिययोरपि ।
 रास्त्रैलापर्णीसर्पाक्षयो रागी कामिनि रङ्गरि ॥ २८४ ॥
 रोही रोहतिकेऽश्वत्ये वटे, लग्नं तु लज्जिते ।
 राशीनामुदये सक्ते लक्ष्म प्रधानचिह्नयोः ॥ २८५ ॥
 वनं प्रस्रवणे गेहे प्रवासेऽम्भसि कानने ।
 वस्नं वस्त्रे धने मूल्ये भृतौ वर्ष्म पुनस्तनौ ॥ २८६ ॥
 प्रमाणे सुन्दराकारे वर्त्म नेत्रच्छदेऽध्वनि ।
 वर्णी पुनश्चित्रकरे लेखके ब्रह्मचारिणि ॥ २८७ ॥
 वानं शुष्कफले शुष्के सीवने गमने कटे ।
 जलसंल्लववातोर्मिसुरुङ्गासौरभेषु च ॥ २८८ ॥
 वाग्मी पटुबृहस्पत्योर्वाजी बाणे हये खगे ।
 विन्नं विचारिते लब्धे स्थिते वृषा तु वासवे ॥ २८९ ॥

वृषभे तुरगे पुंसि शाखी तु द्रुमवेदयोः ।
 राजभेदे शिखी त्वग्रौ वृक्षे केतुग्रहे शरे ॥ २९० ॥
 चूडावति बलीवर्दे मयूरे कुकुटे हये ।
 शीनो मूर्खाजिगरयोः श्येनः शुक्ले पतत्रिणि ॥ २९१ ॥
 स्वप्नः स्वापे सुप्तज्ञाने स्थानं निर्यावकाशयोः ।
 सादृश्ये सन्निवेशे च स्नानं स्नानीय आप्लवे ॥ २९२ ॥
 स्त्यानं स्यात्स्निग्ध आलस्ये प्रतिध्वानघनत्वयोः ।
 सादी तुरङ्गमारोहे निषादिराथिनोरपि ॥ २९३ ॥
 स्वामी प्रभौ गुहे, सूतं पुष्पे, सूना पुनः सुता ।
 अधोजिह्वा बधस्थानं सूनुः पुत्रे नुजे रवौ ॥ २९४ ॥
 हनुः कपोलावयवे मरणाभययोरपि ।
 हरिद्रायामायुधे च हली कृषकसीरिणोः ॥ २९५ ॥

इति द्विस्वरनान्ताः ।

कल्पो विकल्पे कल्पद्रौ संवर्ते ब्रह्मवासरे ।
 शास्त्रं न्याये विधौ, कूपो गर्तेऽन्धौ गुणवृक्षके ॥ २९६ ॥
 मृन्माने कूपके, क्षेपो गर्वे लङ्घननिन्दयोः ।
 बिलम्बेरणहेलासु गोपौ भूपालबल्लवौ ॥ २९७ ॥
 ग्रामौघगोष्ठाधिकृतौ गोपी गोपालसुन्दरी ।
 शारिवा रक्तिका तल्पमट्टं शय्याकलत्रयोः ॥ २९८ ॥
 त्रपा लज्जाकुलटयोस्त्रपुसीसकरङ्गयोः ।
 तापः सन्तापे कृच्छ्रे च तापी सारिदन्तरे ॥ २९९ ॥
 दर्पो मृगमर्दे गर्वे पुष्पं विकास आर्तवे ।
 धनदस्य विमाने च कुसुमे नेत्ररुज्यपि ॥ ३०० ॥
 बाष्प ऊष्माऽक्षिजलयो रूपं तु श्लोकशब्दयोः ।
 पशावाकारे सौन्दर्ये नाणके नाटकादिके ॥ ३०१ ॥
 ग्रन्थावृत्तौ स्वभावे च रेपः क्रूरे विगर्हिते ।
 रोपौ रोपणेषू, रोपं रन्ध्रे, लेपस्तु लेपने ॥ ३०२ ॥

अशने च सुधायां च वषा विवरमेदसोः ।

शष्पं तु प्रतिभाहीनतायां बालवृणेऽपि च ॥ ३०३ ॥

शापः शपथ आक्रोशे शिष्यं सुवे क्रियोचिते ।

स्वापो निद्रायां रुग्भेदे शयनाज्ञानमात्रयोः ॥ ३०४ ॥

इति द्विस्वरपान्ताः ।

गुम्फो दोर्भूषणे दृब्धौ रेफोऽवद्यरवर्णयोः ।

शफं खुरे गवादीनां मूले विटपिनामपि ॥ ३०५ ॥

शिफा मातरि मांस्यां च जटायां च सरित्यपि ।

शोफ ओषधिभेदे स्याद्रुक्कृते त्वग्विवर्धने ॥ ३०६ ॥

इति द्विस्वरफान्ताः ।

कम्बिर्वशलतादव्योः कम्बुर्वलयशङ्खयोः ।

गजे शम्बूके कर्चूरे ग्रीवायां नलकेऽपि च ॥ ३०७ ॥

जम्बूमेरुतरङ्गिण्यां द्वीपवृक्षविशेषयोः ।

डिम्ब एरण्डभययोर्विप्लवे प्लीहि पुष्फुसे ॥ ३०८ ॥

विम्बं तु प्रतिविम्बे स्यान्मण्डले विम्बिकाफले ।

शम्बः पर्वो लोहकाञ्च्यां स्तम्ब आलानगुल्मयोः ॥ ३०९ ॥

ब्रीह्यादीनां प्रकाण्डे च

इति द्विस्वरबान्ताः ।

कुम्भो वेश्यापतौ घटे ।

द्विपाङ्गे राक्षसे राशौ कुम्भं त्रिवृति गुग्गुलौ ॥ ३१० ॥

कुम्भुखायां पाटलायां वारिपण्यां च कट्फले ।

गर्भः कुक्षौ शिशौ सन्धौ भ्रूणे पनसकण्टके ॥ ३११ ॥

मध्ये ग्रावपवरके जम्भः स्यादानवान्तरे ।

दन्तभोजनयोरंशे हनौ जम्बीरतूणयोः ॥ ३१२ ॥

जृम्भा जृम्भणे विकासे डिम्भो वैधेयबालयोः ।

दम्भः कल्के कैतवे च दर्भो ग्रन्थे कुशेऽपि च ॥ ३१३ ॥

दृग्भूः पवौ भास्करे च नाभिः क्षत्रप्रधानयोः ।
चक्रमध्ये मृगमदे प्राण्यङ्गे मुख्यराज्ञि च ॥ ३१४ ॥
निभः स्यात्सदृशे व्याजे रम्भो वैणवदण्डके ।
रम्भा त्रिदशभाभिण्यां कदल्यां च विभुः प्रभौ ॥ ३१५ ॥
व्यापके शङ्करे नित्ये शम्भुब्रह्मार्हतोः शिवे ।
शुभो योगे शुभं भद्रे शुभा कान्तीच्छयोर्मता ॥ ३१६ ॥
स्तम्भोऽङ्गजाड्ये स्थूणायां सभा द्यूतसमूहयोः ।
गोष्ठ्यां सभ्येषु शालायां स्वभूर्विष्णौ विधावपि ॥ ३१७ ॥
स्तोभः स्यात्सामविच्छेदे हेलने स्तम्भनेऽपि च ।

इति द्विस्वरभान्ताः ।

आमोऽपके रोगभेदे रोगे चेधमसामिद्भिदि ॥ ३१८ ॥
कामे वसन्ते काष्ठे स्यादुमो नगरघट्टयोः ।
उमा गौर्या हरिद्रायां कीर्तिकान्त्यतसीष्वपि ॥ ३१९ ॥
ऊर्मिः पीडाजवोत्कण्ठालेखाग्रकाशवीचिषु ।
वस्त्रसङ्कोचलेखायां क्रमः कल्पाऽङ्घ्रिशक्तिषु ॥ ३२० ॥
परिपाट्यां, क्षमः शक्ते हिते युक्ते क्षमावृति ।
क्षमा क्षान्तौ क्षितौ, कामं बाढेऽनुमतिरेतसोः ॥ ३२१ ॥
कामः स्मरेच्छाकाम्येषु क्षुमा स्यान्नीलिकाऽतसी ।
कृमिः कृमिबललाक्षायां कीटे, क्षेमस्तु मङ्गले ॥ ३२२ ॥
लब्धसंरक्षणे मोक्षे क्षेमोमा धनहर्यपि ।
क्षौमं स्यादतसीवस्त्रे दुकूलेऽट्टालकेऽपि च ॥ ३२३ ॥
खर्म क्षौमे पौरुषे च गमोऽध्वद्यूतभेदयोः ।
सदृक्पाठेऽप्यथ ग्रामो वृन्दे शब्दादिपूर्वकः ॥ ३२४ ॥
षड्गादौ संवसथे च गुल्मं सैन्योपरक्षणे ।
रुक्सैन्यघट्टभेदेषु स्तम्बे, गुल्मी पटौकसि ॥ ३२५ ॥
आमलक्येलयोर्वन्यामथ घर्मो निदाघवत् ।
स्वेदाम्भस्यातपे ग्रीष्मोष्मणोर्जालमस्तु पामरे ॥ ३२६ ॥

असमीक्ष्यकारिणि च जामिः स्वसृकुलस्त्रियोः ।
 जिह्वस्तु कुटिले मन्दे जिह्वं तगरपादपे ॥ ३२७ ॥
 तोक्मं कर्णमले, तोक्मो हरिते च हरिद्यवे ।
 दमः स्यात्कर्दमे दण्डे दमने दमथेऽपि च ॥ ३२८ ॥
 दस्मस्तु हव्यवाहे स्याद्यजमाने मलिम्लुचे ।
 द्रुमस्तु पादपे पारिजाते किम्पुरुषेश्वरे ॥ ३२९ ॥
 धर्मो यमोपमापुण्यस्वभावाचारधन्वसु ।
 सत्सर्गेऽर्हत्यर्हिसादौ न्यायोपनिषदोरपि ॥ ३३० ॥
 धर्मं दानादिके, नेमस्त्वर्थे प्राकारगर्तयोः ।
 अवधौ कैतवे काले नेमिः कूपत्रिका प्रधिः ॥ ३३१ ॥
 तिनिशोऽरिष्टनेमिश्च पद्मो व्यूहे निधावहौ ।
 संख्याऽब्जयोः पद्ममिभविन्दौ, ब्राह्मी तु भारती ॥ ३३२ ॥
 शाकभेदः पङ्कगण्डी हिजिका सोमवल्लरी ।
 ब्रह्मशक्तिर्भ्रमस्तु स्याद् भ्रमणे वारिनिर्गमे ॥ ३३३ ॥
 भ्रान्तौ कुन्दाख्ययंत्रे च भामः क्रोधे रुचौ रवौ ।
 भीमो वृकोदरे घोरे शङ्करेऽप्यम्लवेतसे ॥ ३३४ ॥
 भीष्मो रुद्रे च गाङ्गेये राक्षसे च भयङ्करे ।
 भूमिः क्षितौ स्थानमात्रे भौमो मङ्गलदैत्ययोः ॥ ३३५ ॥
 यमः काले च यमजेऽप्यर्हिसादिषु पञ्चसु ।
 संयमे यमने ध्वाङ्गे यामौ प्रहरसंयमौ ॥ ३३६ ॥
 रमः कान्ते रक्ताशोके मन्मथे च रमा श्रियाम् ।
 रश्मिघृणिप्रग्रहयो रामः श्यामे हलायुधे ॥ ३३७ ॥
 पशुभेदे सिते चारौ राघवे रेणुकासुते ।
 रामं तु वास्तुके कुष्ठे रामा हिङ्गुलिनीस्त्रियोः ॥ ३३८ ॥
 रुक्मं लोहे सुवर्णे च रुमा तु लवणाकरे ।
 सुग्रीवपत्न्यां, लक्ष्मीः श्रीशोभासम्पत्प्रियङ्गुषु ॥ ३३९ ॥

चमिर्वान्तेनले, वामः कामे सव्ये पयोधरे ।
 उमानाथे प्रतिकूले चारौ, वामा तु योषिति ॥ ३४० ॥
 वामी शृगाल्यां करभीरासभीवडवासु च ।
 शमी द्रुभेदे वल्गुलेयां शिम्ब्यां, श्यामोऽम्बुदे शितौ ॥ ३४१ ॥
 हरिते प्रयागवटे कोकिले वृद्धदारके ।
 श्यामं सैन्धवे मरिचे श्यामा सोमलतानिशोः ॥ ३४२ ॥
 शारिवावल्लुनीगुन्द्रात्रिवृत्कृष्णाप्रियङ्गुषु ।
 अप्रसूतस्त्रियां नीलेयां श्रामो मण्डपकालयोः ॥ ३४३ ॥
 शुष्ममोजसि सूर्ये च समं साध्वखिलं सटक् ।
 सीमा घाटे स्थितौ क्षेत्रे, सूक्ष्मोऽणौ, सूक्ष्ममल्पके ॥ ३४४ ॥
 अध्यात्मे कतके, सोमस्त्वौषधीतद्रसेन्दुषु ।
 दिव्यौषध्यां घनसारे समीरे पितृदैवते ॥ ३४५ ॥
 वसुप्रभेदे सलिले वानरे किन्नरेश्वरे ।
 हिमं तु सारे शीते च हिमश्चन्दनपादपे ॥ ३४६ ॥
 होमैः सर्पिषि वन्हौ च

इति द्विस्वरमान्ताः ।

स्यादर्थ्यः स्यामिवैश्ययोः ।

अर्थ्यं शिलार्जंतुन्यर्थसम्प्रार्थं न्यायविज्ञयोः ॥ ३४७ ॥
 अन्योऽसदृशेतरयोरन्त्यस्त्वन्तर्भवेऽधमे ।
 अर्थ्यमर्थार्थमर्घार्हमास्यं मुखेभवे मुखे ॥ ३४८ ॥
 मुखान्तरास्या तु स्थित्यामार्यौ सज्जनसौविदौ ।
 आर्योमालन्दसोरिज्या दाने सङ्गेऽध्वरेऽर्चने ॥ ३४९ ॥
 इभ्यो घनवतीभ्या तु केरुणां सललकीतरौ ।
 कल्यं प्रभाते मधुनि सज्जे दक्षे निरामये ॥ ३५० ॥
 कल्या कल्याणवाचि स्यात्कश्यं कशार्हमध्ययोः ।
 अश्वमध्ये, क्षयो गेहे कल्पान्तेऽपचये रुजि ॥ ३५१ ॥

१ वाते ।

२ वल्गुनी ।

३ होमिः ।

४ शिलासुजन्यर्थः ।

५ इभमुखे ।

कन्या नार्यां कुमार्यां च राशयोषधिविशेषयोः ।
 कक्ष्या गृहप्रकोष्ठे स्यात्सादृश्योद्योगकाञ्चिषु ॥ ३५२ ॥
 बृहतिकेभनाड्योश्च कार्यं हेतौ प्रयोजने ।
 कायः कदैवते मूर्तौ सङ्गे लक्ष्मस्वभावयोः ॥ ३५३ ॥
 कार्यं मनुष्यतीर्थे च काव्या स्यात्पूतनाधियोः ।
 काव्यं ग्रन्थे, काव्यः शुके, कांस्यं तैजसवाद्ययोः ॥ ३५४ ॥
 पानपात्रे मानभेदे क्रिया करणचेष्टयोः ।
 कर्षोपायचिकित्सासु निष्कृतौ सम्प्रधारणे ॥ ३५५ ॥
 अर्चाप्रारम्भशिक्षासु कुल्यं तु कुलजेऽस्थनि ।
 सूर्पाऽऽमिषाऽष्टद्रोणीषु कुर्या सारिति सारणौ ॥ ३५६ ॥
 कृत्यो विद्विषि कार्ये च कृत्या स्यादेवताक्रिया ।
 गव्यं क्षीरादिके ज्यायां रागवस्तुनि मोहिते ॥ ३५७ ॥
 गव्या गोवृन्दगव्यूत्योर्ग्राम्यो ग्रामभवे जने ।
 ग्राम्यबन्धे रतेऽश्वीले गुह्यः कमठदम्भयोः ॥ ३५८ ॥
 गुह्यमुपस्थे रहस्ये गृह्यं तु मलवर्त्मनि ।
 गृह्योऽस्त्रैरिणि पक्ष्ये च गृहासक्तमृगाण्डजे ॥ ३५९ ॥
 गृह्या तु शाखा नगरे गेयौ गातव्यगायनौ ।
 गोप्यौ दोसरगोप्तव्यौ चयः प्राकारपीठयोः ॥ ३६० ॥
 समूहेऽप्यथ चव्या स्याच्चविकाशतपर्वणौ ।
 चित्यं मृतकचैत्ये स्याच्चित्या मृतचितावपि ॥ ३६१ ॥
 चैत्यं जिनौकस्ताद्विम्बं चैत्यो जिनसभातरुः ।
 उद्देशवृक्षश्चोद्यं तु प्रेये प्रश्नेऽद्भुतेपि च ॥ ३६२ ॥
 छाया पङ्क्तौ प्रतिमायामर्कयोषित्यनातपे ।
 उत्कोचे पालने कान्तौ शोभायां च तमस्यपि ॥ ३६३ ॥
 जयो जयन्ते विजये जयोमा तत्सखी तिथिः ।
 पथ्या जयन्त्यग्निमन्थो जन्यो जामातृवत्सले ॥ ३६४ ॥
 जनके जननीये च नवोद्दानुचरादिके ।

जन्यं कौलीने युध्यष्टे जन्या मातृसखासुदोः ॥ ३६५ ॥
 स्याज्जन्युर्जन्तुमात्रे च पावके परमेष्ठिनि ।
 त्रयी त्रिवेद्यां त्रितये पुरन्ध्र्यां सुमतावपि ॥ ३६६ ॥
 ताक्ष्यस्तु स्यन्दने वाहे गरुडे गरुडाग्रजे ।
 अश्वकर्णाद्व्यतरौ स्यात्ताक्ष्यं तु रसाज्जने ॥ ३६७ ॥
 तिष्यः पुण्यवत्कलौ भे तिष्या त्वामलकीतरौ ।
 द्रव्यं भव्ये धने क्षमादौ जतुद्रुमविकारयोः ॥ ३६८ ॥
 विनये भेषजे रीत्यां दस्युः प्रत्यर्थिचौरयोः ।
 दायो दाने यौतकादिधने सोल्लुण्ठभाषणे ॥ ३६९ ॥
 विभक्तव्यपितृद्रव्ये दिव्यं बलगुलवङ्गयोः ।
 द्युभवं दिव्यामलक्यां दूष्यं वाससि तद्गृहे ॥ ३७० ॥
 दूषणीये चाऽथ दैत्योऽसुरे, दैत्या मुरौषधौ ।
 धन्यः पुण्ययुते, धन्याऽऽमलक्यामुपमातरि ॥ ३७१ ॥
 धान्यं तु व्रीहौ धान्याके धिष्यं स्थानोडुवेश्मसु ।
 बले, धिष्योऽग्नौ शुके च नयः स्यान्नैयमादिषु ॥ ३७२ ॥
 नीतिद्यूतभिदोर्नाख्यं लास्ये तौर्यत्रिकेऽपि च ।
 नित्यं ध्रुवे तते, पथ्यं हिते, पथ्या हरीतकी ॥ ३७३ ॥
 पद्योऽन्यवर्णे स्यात्पथ्यं श्लोके, पद्या वर्त्मनि ।
 प्रायो वयस्यनशने मृतौ बाहुल्यतुल्ययोः ॥ ३७४ ॥
 प्रियो वृद्ध्यौषधे हृद्ये पैत्यौ, पुण्यं तु सुन्दरे ।
 सुकृते पावने धर्मे पूज्यः श्वशुरवन्द्ययोः ॥ ३७५ ॥
 पेयं पातव्यपथसोः पेया श्राणाच्छमण्डयोः ।
 बल्यं रेतोबलकृतोर्भयं भीतौ भयङ्करे ॥ ३७६ ॥
 कुल्लकपुष्पे, भव्यं तु फले योग्ये शुभेऽस्थनि ।
 सत्ये भाविनि, भव्यस्तु कर्मरङ्गतरौ सति ॥ ३७७ ॥
 भव्योमाकरिपिप्पलयोर्भाग्यं कर्म शुभाशुभम् ।
 मध्यं न्याय्ये बल्येऽन्तर्मया दैत्योष्ट्रवेश्वराः ॥ ३७८ ॥

मयुर्मृगाश्वमुखयोर्मन्युर्देन्ये क्रतौ क्रुधि ।
 माल्यं मालाकुसुमयोः स्यान्माया शाम्बरी कृपा ॥ ३७९ ॥
 दम्भो बुद्धिश्च, मायस्तु पीताम्बरेऽम्बरेऽपि च ।
 मूल्यं वस्त्रे वेतने च ययुर्गृह्ये हये ॥ ३८० ॥
 याम्या याच्यां भरण्यां च योग्यो योगार्हशक्तयोः ।
 उपायिनि प्रवीणे च योग्यमृध्याह्वयौषधौ ॥ ३८१ ॥
 योग्याऽर्कयोषित्यभ्यासे रम्यश्चम्पकहृद्ययोः ।
 रम्या रात्रावथ रथ्यो रथांशे रथवोढरि ॥ ३८२ ॥
 रथ्या तु रथसङ्घाते प्रतोल्यां पथि चत्वरि ।
 रूप्यमाहृतहेमादौ रजते रूपवत्यपि ॥ ३८३ ॥
 लयस्तुर्यत्रयीसाम्ये संश्लेषणविलासयोः ।
 लभ्यं लब्धव्ये युक्ते च विन्ध्यो व्याधाद्रिभेदयोः ॥ ३८४ ॥
 विन्ध्या वृष्टौ लवल्यां च वीर्यं तेजःप्रभावयोः ।
 युक्ते शक्तौ च वीक्ष्यं तु द्रष्टव्ये विस्मयेऽपि च ॥ ३८५ ॥
 वीक्ष्यस्तु लासके वाहे वेश्यं तु गणिकागृहे ।
 वेश्या तु पण्ययोषायां शल्यः स्यान्मदनद्रुमे ॥ ४८६ ॥
 नृपभेदे श्वाविधि च सीम्नि शस्त्रशलाकयोः ।
 शय्या तल्पे शब्दगुम्फे शून्यं विन्दौ च निर्जने ॥ ४८७ ॥
 शून्या तु नलिका, शौर्यमारभ्यां बलेऽपि च ।
 सङ्गमारोग्ये सोढव्ये, सङ्घोऽद्रौ, सव्यं दक्षिणे ॥ ३८८ ॥
 वामे च प्रतिकूले च सत्यं तु शपथे कृते ।
 तथ्ये तद्वति, सत्यस्तु लोकभित्, सङ्ख्यमाहवे ॥ ३८९ ॥
 सङ्ख्यैकादौ विचारे च सन्ध्या कालनदीभिदोः ।
 चिन्तायां संश्रवे सीम्नि सन्धाने कुसुमान्तरे ॥ ३९९ ॥
 साध्यो योगे साधनीये गणदैर्घ्यतभिद्यपि ।
 सायः शरेऽपराद्धे च स्थेयोऽक्षद्वकपुरोधसोः ॥ ४०० ॥
 सेव्यमुशीरे सेवार्हे सैन्यं सैनिकसेनयोः ।

सौम्यः सोमात्मजेऽनुग्रे मनोज्ञे सोमदैवते ॥ ४०१ ॥

सौम्याः पुनर्मृगशिरःशिरःस्थाः पञ्च तारकाः ।

हार्यः कलिद्रौ हर्तव्ये हृद्यं धवलजीरके ॥ ४०२ ॥

हृत्प्रिये हृद्दिते हृज्जे हृद्या तु वृद्धिभेषजे ।

हृद्यस्तु वशकुम्भे—

इति द्विस्वरयान्ताः ।

अग्रं पुरः प्रथमेऽधिके ॥ ४०३ ॥

उपर्यालम्बने श्रेष्ठे परिमाणे पलस्य च ।

भिक्षापकारे सङ्घाते मान्तेऽप्यद्रिस्तु पर्वते ॥ ४०४ ॥

सूर्ये शाखिनि, चाभ्रं तु त्रिदिवे गगनेऽम्बुदे ।

अस्रः शिरसिजे कोणे स्यादस्रं शोणितेऽश्रुणि ॥ ४०५ ॥

अस्रं चापे प्रहरणेऽप्यङ्घ्रिः पाददुमूलयोः ।

अरो जिने,ऽरं चक्राङ्गे शीघ्रशीघ्रगयोरपि ॥ ४०६ ॥

आरो नीतिः शनिभौम आरा चर्मप्रभेदिनी ।

इराऽम्भोवाक्सुराभूमिष्विन्द्रः शक्रेऽन्तरात्मनि ॥ ४०७ ॥

आदित्ये योगभेदे च स्यादिन्द्रा तु फणिज्जके ।

उग्रः क्षत्रियतः शूद्रासृनावुत्कटरुद्रयोः ॥ ४०८ ॥

उग्रा वचाळिकिकयोरुक्ता गवोपचित्रयोः ।

उत्तो मयूखे, स्यादुष्ट्री मृद्धाण्डे करभस्त्रियाम् ॥ ४०९ ॥

ऐन्द्रिरिन्द्रमुते काकेऽप्योद्गा जनपदान्तरे ।

ओद्गो जने जपावृक्षे करः प्रत्यायशुण्डयोः ॥ ४१० ॥

रश्मौ वर्षोपले पाणौ क्षरो मेघे क्षरं जले ।

कद्रुः कनकपिङ्गे स्यात्कद्रूस्तु नागमातरि ॥ ४११ ॥

कारो बलौ वधे यत्रे हिमाद्रौ निश्चये यतौ ।

कारा बन्धनशालायां बन्धे दूत्यां प्रसेवके ॥ ४१२ ॥

स्याद्धेमकारिकायां च क्षारः काचे रसे गुडे ।

भस्मनि धूर्तलवणे कारिः शिल्पी क्रियाऽपि च ॥ ४१३ ॥

कारुस्तु कारके शिलपे विश्वकर्मणि शिल्पिनि ।
 कीरः शुके जनपदे क्षीरं पानीयदुग्धयोः ॥ ४१४ ॥
 क्षुरो गोक्षुरके कोकिलाक्षे छेदनवस्तुनि ।
 क्षुद्रो दरिद्रे कृपणे निकृष्टेऽल्पनृशसंयोः ॥ ४१५ ॥
 क्षुद्रा व्याघ्रीनटीव्यङ्गाबृहतीसरघामु च ।
 चाङ्गेरिकायां हिंसायां मक्षिकामात्रवेद्ययोः ४१६ ॥
 कुरुः स्यादोदने भूपभेदे श्रीकण्ठजाङ्गले ।
 क्रूरा नृशंसधोरोष्णकाठिनाः, कृच्छ्रमहसि ॥ ४१७ ॥
 कष्टे सान्तपने, क्षेत्रं भारतादौ भगाङ्गयोः ।
 केदारो सिद्धभूपत्न्योः क्रोष्ट्री क्षीरविदारिका ॥ ४१८ ॥
 कृगालिका लाङ्गली च क्षौद्रं तु मधुनीरयोः ।
 खरो रक्षोऽन्तरे तीक्ष्णे दुःस्पर्शे रासभेऽपि च ॥ ४१९ ॥
 खरुः स्यादश्वहरयोर्दर्पदन्तसितेषु च ।
 खुरः शफे कोलदले गरस्तूपविषे विषे ॥ ४२० ॥
 रोगे, गरं स्यात्करणे गात्रमङ्गशरीरयोः ।
 गजाग्रदेशेऽथ गिरिः पूज्येऽक्षिरुजि कन्दुके ॥ ४२१ ॥
 शैले गैरेयके गीर्णावपि, गुन्द्रस्तु तेजने ।
 गुन्द्रा प्रियङ्गौ कैवर्तीमुस्तके भद्रमुस्तके ॥ ४२२ ॥
 गुरुर्महत्याङ्गिरसे पित्रादौ धर्मदेशके ।
 अलघौ दुर्जरे चापि गृध्रो गृध्रौ खगान्तरे ॥ ४२३ ॥
 गोत्रं क्षेत्रेऽन्वये छत्रे सभाय्ये बोधवर्त्मनोः ।
 वने नास्ति च, गोत्रोऽद्रौ, गोत्रा भुवि गवां गणे ॥ ४२४ ॥
 गौरः श्वेतेऽरुणे पीते विशुद्धे चन्द्रमस्यपि ।
 विशदे, गौरं तु श्वेतसर्पे पञ्चकेसरे ॥ ४२५ ॥
 गौर्युमानग्रिकोर्वीषु प्रियङ्गौ वरुणस्त्रियाम् ।
 रजन्यां रोचनीनद्योर्घस्रो वासरहिंस्रयोः ॥ ४२६ ॥
 घोरो हरे दारुणे च चरः स्याज्जङ्गमे स्पशे ।

चले द्यूतप्रभेदे च चक्रे प्रहरणे गणे ॥ ४२७ ॥
 कुलालाद्युपकरणे राष्ट्रे सैन्यरथाङ्गयोः ।
 जलावर्ते छेले, चक्रः कोके, चन्द्रोऽम्बुकाम्ययोः ॥ ४२८ ॥
 स्वर्णे सुधांशौ कर्पूरे काम्पिल्ये मेचकेऽपि च ।
 चरुहव्यान्ने भाण्डे च चारो बन्धावसर्पयोः ॥ ४२९ ॥
 गतौ पियालवृक्षे च चित्रं खे तिलकेऽद्भुते ।
 आलेख्ये कर्बुरे, चित्रा त्वाखुपर्णीसुभद्रयोः ॥ ४३० ॥
 गोडुम्ब्यप्सरसोर्दन्त्यां नक्षत्रोरगभेदयोः ।
 चीरं वाससि चूडायां गोस्तने सीसपत्रके ॥ ४३१ ॥
 चीरी कच्छाटिकाशिलयोश्चक्रस्त्वम्लेऽम्लवेतसे ।
 वृक्षाम्ले, चुक्री चाङ्गेर्यां चैत्रो मासाद्रिभेदयोः ॥ ४३२ ॥
 चैत्रं मृतकचैत्ये च चौरो दस्युसुगन्धयोः ।
 छत्रं स्यादातपत्राणे छत्रा मधुरिकौषधौ ॥ ४३३ ॥
 धान्याके च शिलिन्ध्रे च छिद्रं विवररन्ध्रवत् ।
 गर्ते दोषे, जारस्तूपपतौ जार्यौषधीभिदि ॥ ४३४ ॥
 जीरस्त्वजाज्यां खड्गे च टारो लङ्गतुरङ्गयोः ।
 तन्त्रं राष्ट्रे च सिद्धान्ते परच्छन्दप्रधानयोः ॥ ४३५ ॥
 अगदे कुटुम्बकृत्ये तन्तुवाये परिच्छदे ।
 श्रुतिशास्त्रान्तरे शास्त्रे करणे व्यर्थसाधके ॥ ४३६ ॥
 इतिकर्तव्यतातन्त्रोस्तन्त्री स्याद्वल्लकीगुणे ।
 अमृतायां च नङ्ग्यां च सिरायां वपुषोऽपि च ॥ ४३७ ॥
 तरिर्दशायां नौकायां वस्त्रादीनां च पेटके ।
 तन्त्री निद्रा प्रमीला च तारो निर्मलमौक्तिके ॥ ४३८ ॥
 मुक्ताशुद्धाबुच्चनादे नक्षत्रनेत्रमध्ययोः ।
 तारं रूप्ये, तारा बुद्धदेव्यां सुरगुरुस्त्रियाम् ॥ ४३९ ॥
 सुग्रीवपत्न्यां, ताम्रं तु शुल्बे शुल्बनिभेऽपि च ।

तीव्रं कटूष्णात्यर्थेषु तीव्रा तु कटुरोहिणी ॥ ४४० ॥

गण्डदूर्वा सुरी, तीरो वज्रे, तीरं पुनस्तटे ।

तोत्रं वेणुके प्रतोदे दरः स्याद्भयगर्तयोः ॥ ४४१ ॥

दरी तु कन्दरे, दस्तः खरे, दसौ रवेः सुतौ ।

द्वारं निर्गमेऽभ्युपाये धरः कूर्माधिपे गिरौ ॥ ४४२ ॥

कार्पासे तूलेऽथ धरा मेदोभूमिजरायुषु ।

धारो जलधरासारवर्षणे स्यादृणेऽपि च ॥ ४४३ ॥

धारोत्कर्षे खड्गाद्यग्रे सैन्याग्रे वाजिनां गतौ ।

जलादिपाते सन्तत्यां धात्री भुव्युपमातरि ॥ ४४४ ॥

आमलक्यां जनन्यां च धीरो ज्ञे धैर्यसंयुते ॥

स्वैरे, धीरं तु घुसृणे नरो मर्त्येऽच्युतेऽर्जुने ॥ ४४५ ॥

नरं तु रामकर्पूरे नक्रं नासाग्रदारुणोः ।

नक्रो यादसि, नीध्रं तु बलीकवननेमिषु ॥ ४४६ ॥

चन्द्रे च रेवतीभे च नेत्रं वस्त्रे मथोगुणे ।

मूलाक्षिनेतृषु, परो दूरान्यश्रेष्ठशत्रुषु ॥ ४४७ ॥

परं तु केवले, पत्रं यानं पक्षश्छदश्चुरी ।

पारं प्रान्ते परतटे पारी पूरपरागयोः ॥ ४४८ ॥

पाश्यां कर्करिकायां च पादबन्धे च हस्तिनाम् ।

पात्रं तु कूलयोर्मध्ये पर्णे नृपतिमन्त्रिणि ॥ ४४९ ॥

योग्यभाजनयोर्यज्ञभाण्डे नाट्यानुकर्तारि ।

पुरं शरीरे नगरे गृहपाटलिपुत्रयोः ॥ ४५० ॥

पुरस्तु गुग्गुलौ, पुण्ड्रं कुमौ दैत्येक्षुभेदयोः ।

वासन्त्यां तिलके पुण्डरीके, पुण्ड्रास्तु नीवृत्ति ॥ ४५१ ॥

पुरुः पुरोगे प्रचुरे स्वर्लोकनृपभेदयोः ।

पूरः स्यादम्भसां वृद्धौ व्रणसंशुद्धिखाद्ययोः ॥ ४५२ ॥

पोत्रं वस्त्रे मुखाग्रे च सूकरस्य हलस्य च ।

पौरं कत्तृणे पुरजे बभ्रुः पिङ्गाग्निशूलिषु ॥ ४५३ ॥

मुनौ विशाले नकुले विष्णौ, भद्रं तु मङ्गले ।
 मुस्तकश्रेष्ठयोः साधौ काञ्चने करणान्तरे ॥ ४५४ ॥
 भद्रौ रामचरे हास्तिजातौ मेरुकदम्बके ।
 गवि शम्भौ, भद्रा विष्टौ नभःसरिति कटूफले ॥ ४५५ ॥
 कृष्णानन्तारास्नासु च भरोऽतिशयभारयोः ।
 भरुर्भर्तुकनकयोर्भारो दशशतीद्वये ॥ ४५६ ॥
 पलानां वीवधे चापि भीरुर्योषिति कातरे ।
 भूरिः स्यात्प्रचुरे स्वर्णे मन्त्रो देवादिसाधने ॥ ४५७ ॥
 वेदांशे गुप्तवादे च मरुः पर्वतदेशयोः ।
 मारोऽनङ्गे मृतौ विघ्नं मारी चण्ड्यां जनक्षये ॥ ४५८ ॥
 मात्रं त्ववधृतौ स्वार्थे कास्त्र्ये, मात्रा परिच्छदे ।
 अक्षरावयवे द्रव्ये माल्येऽल्पे कर्णभूषणे ॥ ४५९ ॥
 काले वृत्ते च मित्रं तु सख्यौ, मित्रो दिवाकरे ।
 यन्त्रं देवाद्यधिष्ठाने पात्रभेदे नियन्त्रणे ॥ ४६० ॥
 यात्रोत्सवे गतौ वृत्तौ, राष्ट्रमुत्पातनीवृतोः ।
 रुरुदैत्ये मृगे, रेत्रं पीयूषपटवासयोः ॥ ४६१ ॥
 रेतःसूतकयो, रोध्रो लोध्रे रोध्रद्रुमागसोः ।
 रौद्रो भीष्मे रसे तीव्रे, रौद्री गौर्या, वरो वृत्तौ ॥ ४६२ ॥
 विटे जामातरि श्रेष्ठे देवतादेरभीप्सिते ।
 वरं तु घुसृणे किञ्चिदिष्टे, वरी शतावरी ॥ ४६३ ॥
 वक्रं पुटभेदे, वक्रः कुटिले कूरभौमयोः ।
 वक्त्रमास्ये छन्दसि च वप्रः प्राकाररोधसोः ॥ ४६४ ॥
 क्षेत्रे ताते चये रेणौ वज्रं कुलिशहीरयोः ।
 बालके वज्रा त्वमृता, वर्ध्रः सीसवरत्रयोः ॥ ४६५ ॥
 व्यग्रो व्यापृताकुलयोर्वारः सूर्यादिवासरे ।
 महे स्वरावसरयोर्वन्दे कुब्जाख्यपादपे ॥ ४६६ ॥
 वारं तु मदिरापात्रे वारि ह्रीवेरनीरयोः ।

वारिर्घट्यां सरस्वत्यां वारी घटीभवन्धिनी ॥ ४६७ ॥
 व्याघ्रः करञ्जे शार्दूले रक्तैरण्डतरावपि ।
 श्रेष्ठे तूत्तरपदस्थः स्यात् व्याघ्री कण्टकारिका ॥ ४६८ ॥
 वीरो जिने भटे श्रेष्ठे वीरं शृङ्ग्यां नतेऽपि च ।
 वीरा गम्भारिकारम्भातामलक्येलवालुषु ॥ ४६९ ॥
 मदिराक्षीरकाकोलीगोष्ठोदुम्बरिकासु च ।
 पतिपुत्रवतीक्षीरविदारीदुग्धिकास्वपि ॥ ४७० ॥
 वृत्रो मेघे रिपौ ध्वान्ते दानवे वासवे गिरौ ।
 वेरं घुसृणवृन्ताकशरीरेषु, शरं जले ॥ ४७१ ॥
 शरः पुनर्दधिसारे काण्डतेजनयोरपि ।
 शक्रोऽर्जुनतराविन्द्रे कुटजे, शस्त्रमायुधे ॥ ४७२ ॥
 लोहे, शस्त्री लुरिकायां, शद्रिर्जिष्णौ तडित्यपि ।
 शरुः कोपे शरे वज्रे शारः शबलवातयोः ॥ ४७३ ॥
 द्यूतस्य चोपकरणे शास्त्रं ग्रन्थनिदेशयोः ।
 शारिः कुञ्जरपर्याणे शकुनौ द्यूतसाधने ॥ ४७४ ॥
 शिशुः शोभाञ्जने शाके शीघ्रं चक्राङ्गतूर्णयोः ।
 उशीरे, शुक्रस्तु शुक्ले ज्येष्ठमासेऽग्निकाव्ययोः ॥ ४७५ ॥
 शुक्रं तु रेतोऽक्षिरुजोः शुभ्रं दीप्तेऽभ्रके सिते ।
 शूरश्चारे भटे सूर्ये सरौ दध्यग्रसायकौ ॥ ४७६ ॥
 स्वरः शब्देऽपि षड्जादौ सत्रमाञ्छादने क्रतौ ।
 सदा दाने वने वापि स्वरुः स्याद्यूपखण्डके ॥ ४७७ ॥
 अध्वरे कुलिशे बाणे सारौ मज्जास्थिरांशयोः ।
 बले श्रेष्ठे च सारं तु द्रविणन्यायवारिषु ॥ ४७८ ॥
 स्फारस्तु करकादीनां बुद्बुदे विपुलेऽपि च ।
 स्थिरो मोक्षे निश्चले च स्थिरा भूः शालपर्ण्यपि ॥ ४७९ ॥
 सिप्रः स्वेदे, सिप्रा नद्यां, सिरा नाड्यम्बुवाहिनी ।
 सिरस्तु पिप्पलीमूलं सीरः स्यादंशुमालिनि ॥ ४८० ॥

लाङ्गलेऽथ सुरो देवे, सुरा चषकमद्ययोः ।
 सूत्रं तु सूचनाकारिग्रन्थे तन्तुव्यवस्थयोः ॥ ४८१ ॥
 स्वैरो मन्दे स्वतन्त्रे च हरो नाशकरुद्रयोः ।
 वैश्वानरेऽप्यथ हरिर्दिवाकरसमीरयोः ॥ ४८२ ॥
 यमवासवसिंहांशुशशाङ्कपिवाजिषु ।
 पिङ्गवर्णे हरिद्रुणे भेकोपेन्द्रशुकाहिषु ॥ ४८३ ॥
 लोकान्तरे च हारस्तु मुक्तादामनि संयुगे ।
 हिंस्रः स्याद्धातुके, हिंस्रा मांसी काकादनी वसा ॥ ४८४ ॥
 हीरो वज्रे हरे सर्पे हीरा पिपीलिकौश्रियोः ।
 होरा तु लग्ने राश्यर्थे शास्त्ररेखाप्रभेदयोः ॥ ४८५ ॥
 इति द्विस्वररान्ताः ।

अलिः सुरापुष्पलिहोरम्लो रसेऽम्लवेतसे ।
 अम्ली चाङ्गेर्यामालं स्यादनल्पहरितालयोः ॥ ४८६ ॥
 आलिः सख्यावलीसेतुष्वनर्थे विशदाशये ।
 आलुर्गलान्तिकायां स्यादालु भेल्लककन्दयोः ॥ ४८७ ॥
 इलोर्वी वाग् बुधस्त्री गौः, कलं त्वजीर्णरेतसोः ।
 अव्यक्तमधुरध्वाने कला स्यादंशैशिल्ययोः ॥ ४८८ ॥
 कलने मूलरैवृद्धौ षोडशांशे विधोरपि ।
 कलिर्विभीतके शूरे विवादेऽन्ययुगे युधि ॥ ४८९ ॥
 कालः पुनः कृष्णवर्णे महाकालकृतान्तयोः ।
 मरणाऽनेहसोः, काली कालिकाक्षीरकीटयोः ॥ ४९० ॥
 मातृभेदोमयोर्नव्यमेधौघपरिवादयोः ।
 काला कृष्णत्रिवृत्तीन्योर्जुङ्ग्यां, कीलोऽग्नितेजसि ॥ ४९१ ॥
 कफणिस्तम्भयोः शङ्खौ, कीला रतहतावपि ।
 कुलं कुल्यगणे गेहे देहे जनपदेऽन्वये ॥ ४९२ ॥
 कूलं तटे सैन्यपृष्ठे तडागस्तूपयोरपि ।

कोलो भेलक उत्सङ्गेऽङ्कपाल्यां चित्रके किरौ ॥ ४९३ ॥
 कोलं तु बदरे, कोला पिप्पल्यां च विभेषजे ।
 खलं कल्के भुवि स्थाने कूरे कर्णेजपेऽधमे ॥ ४९४ ॥
 खल्लो निम्ने वस्त्रभेदे चर्मचातकपक्षिणोः ।
 खल्ली तु हस्तपादावमर्दनाह्वयरुज्यपि ॥ ४९५ ॥
 गलः कण्ठे सर्जरसे गोलः स्यात्सर्ववर्तुले ।
 गोला पत्राञ्जने गोदावर्यां सख्यामलिञ्जिरे ॥ ४९६ ॥
 मण्डले च कुनव्यां च बालक्रीडनकाष्ठके ।
 चिल्लः खगे, सचुल्लश्च पिल्लवत् क्लिन्नलोचने ॥ ४९७ ॥
 क्लिन्नेऽक्षिण, चुल्ली तूद्धाने चेलं गर्हितवस्त्रयोः ।
 चोलः कूर्पासके देशे चौलकर्मणि मुण्डने ॥ ४९८ ॥
 छलं छद्मस्खलितयोश्छल्ली सन्तानवीरुधोः ।
 वल्कले पुष्पभेदे च जलं गोकलने जडे ॥ ४९९ ॥
 द्वीवरेऽम्बुनि, जालं तु गवाक्षे क्षारके गणे ।
 दम्भानाययोश्च, जालो नीपे, जाली पटोलिका ॥ ५०० ॥
 झला पुत्र्यामातपोम्मौं झिल्ली तूदर्चनांशके ।
 वर्त्यातपरुचोश्चर्यां तलं ज्याघातवारणे ॥ ५०१ ॥
 तलश्चपेटे तालद्रौ स्वभावाधरयोः त्सरौ ।
 तल्लो जलाधारभेदे तल्ली तु तरुणस्त्रियाम् ॥ ५०२ ॥
 तालः कालक्रियामाने हस्तमानद्रुभेदयोः ।
 करास्फोटे करतले हरिताले त्सरावपि ॥ ५०३ ॥
 तुला माने पलशते सादृश्ये राशिभाण्डयोः ।
 मृहाणां दारुबन्धाय पीठ्यां, तूलं तु खे पिचौ ॥ ५०४ ॥
 ब्रह्मदारुण्यथ दलं शस्त्रीछदेऽर्धपर्णयोः ।
 उत्सेधवद्द्रुस्तुनि च नलो राज्ञि कपौ नडे ॥ ५०५ ॥
 पितृदैवैऽथ नलं स्यात्पद्मे, नली मनःशिला ।
 नालं काण्डे मृणाले च नाली शाककदम्बयोः ५०६ ॥

नीलो वर्णे मणौ शैले निधिवानरभेदयोः ।
नील्योषध्यां लाञ्छने च पलमुन्मानमांसयोः ॥ ५०७ ॥
परिलश्च ग्रामके कुड्यां पालिर्युकाश्रिपङ्क्तिषु ।
जातश्मश्रुस्त्रियां प्रान्ते सेतौ कलिपतभोजने ॥ ५०८ ॥
प्रशंसाकर्णलतयोरुत्सङ्गे प्रस्थचिन्हयोः ।
पीलुः पुष्पे द्रुमे काण्डे परमाणौ मतङ्गजे ॥ ५०९ ॥
तालास्थिखण्डे च, पुलः पुलके विपुलेऽपि च ।
फलं हेतुकृते जातीफले फलकसस्ययोः ॥ ५१० ॥
त्रिफलायां च ककोले शस्त्राग्रे व्युष्टिलाभयोः ।
फली फलिन्यां, फलिं तु वसने, फाल उत्प्लुतौ ॥ ५११ ॥
कुशके च, बलं रूपे स्थामनि स्थौल्यसैन्ययोः ।
बोले, बलस्तु बलिनि काके दैत्ये हलायुधे ॥ ५१२ ॥
बला त्पोषधिभेदे स्यात्, बलिदैत्योपहारयोः ।
करे चामरदण्डे च गृहदारुदरांशयोः ॥ ५१३ ॥
त्वक्सङ्कोचे गन्धके च बालोऽङ्गेऽश्वेभपुच्छयोः ।
शिशौ ह्रीवेरकचयोर्बाला तु छुटियोषितोः ॥ ५१४ ॥
बाली भूषान्तरे मेधौ बिल उच्चैःश्रवोहये ।
बिलं रन्ध्रे गुहायां च भल्लं भल्लूकवाणयोः ॥ ५१५ ॥
भल्ली भल्लातके, भालं स्यालललाटे महस्यपि ।
भेलः प्लवे मुनिभेदे भीरौ बुद्धिविवर्जिते ॥ ५१६ ॥
मल्लः कपाले बलिनि मत्स्ये पात्रे, मलस्त्वघे ।
किट्टे कदर्ये विष्टायां मालं तु कपटे वने ॥ ५१७ ॥
मालो जने स्यान्माला तु पङ्क्तौ पुष्पादिदामनि ।
मालुः स्त्रियां पत्रवल्यां मूलं पाश्चाद्ययोरुडौ ॥ ५१८ ॥
निकुञ्जशिफयोः स्वीये शिलायां च वशीकृतौ ।
प्रतिष्ठायामथो मेला त्वज्जने मेलकेऽपि च ५१९ ॥
मौलिः किरीटे धम्मिले चूडाकङ्कलिमूर्द्धसु ।

लीला केलिविलासश्च शृङ्गारभावजक्रिया ॥ ५२० ॥
 लोलश्वले सतृष्णे च लोला तु रसनाश्रियोः ।
 वल्ली स्यादजमोदायां लतायां कुसुमान्तरे ॥ ५२१ ॥
 व्यालो दुष्टगजे सर्पे शठे श्वापदहिंस्रयोः ।
 बेला बुधास्त्रियां काले सीमनीश्वरभोजने ॥ ५२२ ॥
 अक्लिष्टमरणेऽम्भोधेस्तीरनीरविकारयोः ।
 शालो हाले मत्स्यभेदे, शालौकस्तत्प्रदेशयोः ॥ ५२३ ॥
 स्कन्धशाखायां, शालिस्तु गन्धोलौ कलमादिषु ।
 शालुः कषायद्रव्ये स्याच्चोरकाशव्यौषधेऽपि च ॥ ५२४ ॥
 शिलमुञ्जं, शिला द्वाराऽधोदारु कुनटी दृषत् ।
 शिली गण्डूपदी, शीलं साधुवृत्तस्वभावयोः ॥ ५२५ ॥
 शुक्लं रूप्ये, शुक्लो योगे श्वेते, शूलं रुगस्त्रयोः ।
 योगे, शूला तु पण्यस्त्री वधहेतुश्च कीलकः ॥ ५२६ ॥
 शैलो भूभृति, शैलं तु शैलेये तार्क्ष्यशैलके ।
 सालः सज्जतरो वृक्षमात्रप्राकारयोरपि ॥ ५२७ ॥
 स्थालं भाजनभेदे स्यात् स्थाली तु पाटलोखयोः ।
 स्थूलः पीने जडे, हालः शालिवाहनपार्थिवे ॥ ५२८ ॥
 हाला सुरायां, हेला तु स्यादवज्ञाविलासयोः ।
 होलिरालिङ्गने सूर्येऽपि-

इति त्रिस्वरलान्ताः ।

अविर्मूषिककम्बले ॥ ५२९ ॥

मेघे रवौ पर्वते च स्यादूर्ध्वं तु समुच्छ्रिते ।
 उपर्युन्नतयोः, कण्ठो मुनौ, कण्ठं तु कल्मषे ॥ ५३० ॥
 क्षवः क्षुते राजिकायां कविः काव्यस्य कर्तरि ।
 विचक्षणे दैत्यगुरौ स्यात् कवी तु खलीनके ॥ ५३१ ॥
 किण्वं पापे सुरावीजे क्लीवोऽपौरुषषण्डयोः ।
 खर्वह्रस्वौ न्यग्रामनौ ग्रीवे शिरोधितच्छिरे ॥ ५३२ ॥

छविस्तु रुचि शोभायां जवः स्याद्वेगवेगिनोः ।
 जवोण्डपुष्पे, जिह्वा तु वाचि ज्वालारसज्ञयोः ॥ ५३३ ॥
 जीवः स्यात्त्रिदशचार्ये द्रुमभेदे शरीरिणि ।
 जीवितेऽपि च, जीवा तु वचायां धनुषो गुणे ॥ ५३४ ॥
 शिक्षिते क्षितिजीवन्त्योर्दृत्तौ, तत्त्वं परमात्मनि ।
 वाद्यभेदे स्वरूपे च द्रवो विद्रवनर्मणोः ॥ ५३५ ॥
 प्रद्रावे रसगत्योश्च द्वन्द्वः से, द्वन्द्वमाहवे ।
 रहस्ये मिथुने युग्मे दवदावौ वनानले ॥ ५३६ ॥
 वने, दर्वी फणान्तर्द्धौ दार्वी स्यादेवदारुणि ।
 हरिद्राद्वितये चापि दिवं खे त्रिदिवे दिने ॥ ५३७ ॥
 देवं हृषीके, देवस्तु नृपतौ तोयदे सुरे ।
 देवी कृताभिषेकायां तेजनीपृक्कयोरपि ॥ ५३८ ॥
 धवो धूर्त्ते नरे पत्यौ द्रुभेदेऽथ ध्रुवो वटे ।
 वसुयोगभिदोः शम्भौ शङ्खावुत्तानपादजे ॥ ५३९ ॥
 स्थिरे नित्ये निश्चिते च ध्रुवं खेऽजस्रतर्कयोः ।
 ध्रुवा मूर्वाशालिपण्योः स्रग्भेदे गीतभिद्यपि ॥ ५४० ॥
 नवो नव्ये स्तुतौ, नीवी स्त्रीकटीवस्त्रबन्धने ।
 मूलद्रव्ये परिपणे, प्लवः प्लसे प्लुतौ कपौ ॥ ५४१ ॥
 शब्दे कारण्डवे म्लेच्छजातौ भेलकभेकयोः ।
 क्रमनिम्नमहीभागे कुलके जलवायसे ॥ ५४२ ॥
 जलान्तरे, प्लवं गन्धतृणे मुस्तकभिद्यपि ।
 पकं परिणते नाशाभिमुखे, पाश्वर्मन्तिके ॥ ५४३ ॥
 कक्षाधोऽवयवे चक्रोपान्तपर्शुममूहयोः ।
 प्राध्वं दूरपथे प्रहे बन्धे, पूर्व तु पूर्वजे ॥ ५४४ ॥
 प्रागग्रे श्रुतिभेदे च भवः सत्ताप्तिजन्मसु ।
 रुद्रे श्रेयसि संसरि, भावोऽभिप्रायवस्तुनोः ॥ ५४५ ॥
 स्वभावजन्मसत्तात्मक्रियालीलाविभूतिषु ।
 चेष्टायोन्योर्बुधे जन्तौ शृङ्गारादेश्च कारणे ॥ ५४६ ॥

शब्दप्रवृत्तिहेतौ च यवो धान्ये पृथक्कृतौ ।

यावोऽलक्ते पाकभिदि रेवा मन्मथयोषिति ॥ ५४७ ॥

नील्यां मेखलकन्यायां लवः कालभिदि छिदि ।

विलासे रामजे लेशे जंपाकिञ्जल्कपक्ष्मणोः ॥ ५४८ ॥

गोपुच्छलोमस्वपि च लट्वा पक्षिकुसुम्भयोः ।

लघ्वी ह्रस्वविवक्षायां प्रभेदे स्पन्दनस्य च ॥ ५४९ ॥

विश्वाः सुरेषु, विश्वं तु शुण्ठ्यां भुवनकृत्स्तयोः ।

विश्वा विषायां, शिवं तु मोक्षे क्षेमे सुखे जले ॥ ५५० ॥

शिवो योगान्तरे वेदे गुग्गुलौ बालुके हरे ।

पुण्डरीकद्रमे कीले, शिवा झाटामलोमयोः ॥ ५५१ ॥

फेरौ शम्यां पथ्याध्याज्योः, शिविर्भूजे नृपान्तरे ।

शुल्वं ताम्रे यज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ ॥ ५५२ ॥

सत्त्वं द्रव्ये गुणे चित्ते व्यवसायस्वभावयोः ।

पिशाचादावात्मभावे बले प्राणेषु जन्तुषु ॥ ५५३ ॥

सान्त्वं सामनि दाक्षिण्ये, सुवा मूर्वा सुवा सुचि ।

हवस्तु सप्ततन्तौ स्यान्निदेशाह्वानयोरपि ॥ ५५४ ॥

इति द्विस्वरवान्ताः ।

अंशो विभाजने प्रोक्त एकदेशेऽपि वस्तुनः ।

अंशुः सूत्रादिसूक्ष्मांशे किरणे चण्डदीधितौ ॥ ५५५ ॥

आशा ककुभि तृणायामाशु तु व्रीहिशिघ्रयोः ।

ईशः स्वामिनि रुद्रे च स्यादीशा हलदण्डके ॥ ५५६ ॥

कशा स्यादश्वताढन्यां रज्जौ मुखगणेऽपि च ।

काशस्तृणे रोगभेदे कीशो दिगम्बरे कपौ ॥ ५५७ ॥

कुशो रामसुते दर्भे पापिष्ठे योक्त्रमत्तयोः ।

कुशी लोहविकारे स्यात्, कुशा वल्गा, कुशं जले ॥ ५५८ ॥

केशः शिरसिजे पाशपाणौ ह्रीवैरदैत्ययोः ।

क्लेशो दुःखे च रागादौ कोशः कोष इवाण्डके ॥ ५५९ ॥

कुड्मले चषके दिव्येऽर्थचये योनिशिम्बयोः ।
जातीकोशेऽसिपिधाने दर्शः सूर्येन्दुसङ्गमे ॥ ५६० ॥
पक्षान्तेऽष्टौ दर्शने च दंशो वर्माणि मर्मणि ।
दोषे वनमक्षिकायां खण्डने भुजगक्षते ॥ ५६१ ॥
दशा वर्त्ताववस्थायां दशास्तु वसनाञ्चले ।
नाशः पलायने मृत्यौ परिध्वस्तावदर्शने ॥ ५६२ ॥
निशा रात्रौ हरिद्रायां पशुश्छागे मृगादिषु ।
प्रमथेऽपि च पाशस्तु मृगपक्षादिबन्धने ॥ ५६३ ॥
कर्णान्ते शोभनार्थः स्यात्कचान्ते निकरार्थकः ।
छात्राद्यन्ते च निन्दार्थः पेशी मांस्यसिकोशयोः ॥ ५६४ ॥
मण्डभेदे पलपिण्डे सुपक्वकणिकेऽपि च ।
भूस्पृग्वैश्ये मानवे च राशिर्मेषादिपुञ्जयोः ॥ ५६५ ॥
वशो जनस्पृहोयत्तेष्वायत्तत्वप्रभुत्वयोः ।
वशा नार्या वन्ध्यगव्यां हस्तिन्यां दुहितर्यपि ॥ ५६६ ॥
वंशः सङ्घेऽन्वये वेणौ पृष्ठाद्यवयवेऽपि च ।
वेशो वेश्यागृहे गेहे नेपथ्ये च, शशः पशौ ॥ ५६७ ॥
बोलो लोभे नृभेदे च स्पशो हेरिकयुद्धयोः ।
स्पर्शो वर्गाक्षरे दाने स्पर्शने स्पर्शके रुजि ॥ ५६८ ॥

इति द्विस्वरशान्ताः ।

अक्षो रथस्यावयवे व्यवहारे विभीतके ।
प्रोसके शकटे कर्षे ज्ञाने चाऽऽत्मानि रावणौ ॥ ५६९ ॥
अक्षं सौवर्चले तुत्ये हृषीके, स्यादुषां निशि ।
बाणपुत्र्यां च, ऋक्षस्तु स्यान्नक्षत्राच्छभल्लयोः ॥ ५७० ॥
महीधरविशेषे च शोणके क्षतवेधने ।
ऋषिवेदे मुनौ, कर्षः कर्षणे मानभिद्यपि ॥ ५७१ ॥
कक्षो वीरुधि दोर्मूले कञ्छे शुष्कवने तृणे ।
पापे, कक्षा त्विभरज्जौ काञ्च्यां गेहप्रकोष्ठके ॥ ५७२ ॥

भित्तौ साम्ये रथभागेऽन्तरीयपश्चिमाश्रले ।
 उद्गाहिण्यां च, कर्षूस्तु तुषाग्नौ कृषिकुल्ययोः ॥ ५७३ ॥
 घोषः कांस्ये स्वने गोपघोषकाभीरपल्लिषु ।
 घोषा तु शतपुष्पायां चोक्षः सुन्दरगीतयोः ॥ ५७४ ॥
 शुचौ, झषस्तु मकरे वने मीने, झषा पुनः ।
 नागबलायां तुषस्तु धान्यत्वचि विभीतके ॥ ५७५ ॥
 दक्षः प्रजापतौ रुद्रवृषभे कुक्कुटे पटौ ।
 द्रुमे, दक्षा तु मेदिन्यां ध्वाक्षः काके बकेऽर्थिनि ॥ ५७६ ॥
 गृहे, ध्वाक्षी तु काकोल्यां, न्यक्षः कात्स्न्यनिकृष्टयोः ।
 जामदग्न्येऽपि, पक्षस्तु मासार्धे ग्रहसाध्ययोः ॥ ५७७ ॥
 चुल्लीरन्ध्रे बले पार्श्वे वर्गे केशात्परश्चये ।
 पिच्छे विरोधे देहाङ्गे सहाये राजकुञ्जरे ॥ ५७८ ॥
 प्लक्षो द्वीपे गर्दभाण्डेऽश्वत्थे जटिनि पक्षके ।
 प्रेक्षा धीरीक्षणं नृत्तं, प्रैषः प्रेषणपीडने ॥ ५७९ ॥
 पौषो मासप्रभेदे स्यात्पौषं तु महयुद्धयोः ।
 भिक्षा सेवाप्रार्थनयोर्भृतौ भिक्षितवस्तुनि ॥ ५८० ॥
 माषो माने धान्यभेदे मूर्खे त्वग्दोषभिद्यपि ।
 मिषं व्याजे स्पर्शभेदे मेषो राश्यन्तरे हुडौ ॥ ५८१ ॥
 मोक्षो निःश्रेयसे वृक्षविशेषे मोचने मृतौ ।
 यक्षः श्रीदे च गुह्ये च रक्षा रक्षणभस्मनोः ॥ ५८२ ॥
 रूक्षोऽस्निग्धपरुषयोर्लक्षं व्याजशरव्ययोः ।
 संख्यायामपि, वर्षस्तु समाद्रीपाब्दवृष्टिषु ॥ ५८३ ॥
 वर्षधरेऽपि, वर्षास्तु प्रावृष्यथ त्रिषं जले ।
 क्ष्वेडे, विषा त्वतिविषा, वृषो गव्याखुधर्मयोः ॥ ५८४ ॥
 पुराशिभेदयोः शृङ्गायां वासके शुक्रलेऽपि च ।
 श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थश्च वृषी तु ऋषिविष्टरे ॥ ५८५ ॥

वृषा वृत्राकपिकछत्रोः शुषिः शुषिरशोषयोः ।

शेषोऽनन्ते वधे सीरिण्युपयुक्तेतरेऽपि च ॥ ५८६ ॥

शेषा निर्माल्यदाने स्याच्छोषः शोषणयक्ष्मणोः ।

इति द्विस्वरूपान्ताः ।

अंसं स्कन्धे विभागे स्यादसिः खड्ग नदीभिदि ॥ ५८७ ॥

अर्चिर्मयूतशिखयोरदात्रे च परत्र च ।

आगः स्यादेनोवदधे मन्ता, वाशीर्हितैषिणि ॥ ५८८ ॥

उरगस्य च दंष्ट्रायामुषः सन्ध्याप्रभातयोः ।

उरो वक्षसि मुख्ये स्यादोजो दीप्तिप्रकाशयोः ॥ ५८९ ॥

अवष्टम्भे बले धातुतेजस्योकस्तु सन्ननि ।

ओकास्त्वाश्रयमात्रे स्यात् कंसस्तेजसमानयोः ॥ ५९० ॥

पानपात्रे दैत्यभेदे कारुः शक्त्यायुधे रुजि ।

बुद्धौ विकलवाचि स्याद् गुत्सः स्तम्बगुलच्छयोः ॥ ५९१ ॥

हारभेदे ग्रन्थिपर्णे, गोसो बोलविभातयोः ।

चास इक्षुपक्षिभिदोश्छन्दः पद्मेच्छयोः श्रुतौ ॥ ५९२ ॥

ज्यायान् वृद्धे प्रशस्ये च ज्योतिर्वन्दिदिनेशयोः ।

प्रकाशे दृशि नक्षत्रे तपः कृच्छ्रादिकर्मणि ॥ ५९३ ॥

धर्मे लोकप्रभेदे च तपाः शिशिरमाघयोः ।

तमो राहौ गुणे पापे ध्वान्ते, तरो जवे बले ॥ ५९४ ॥

त्रासो भये मणिदोषे तेजस्तिवटूरेतसोर्बले ।

नवनीते प्रभावेऽग्नौ दासो धीवरभृशयोः ॥ ५९५ ॥

वृषले दानपात्रे च दासी भिद्यपि चेशपि ।

धनुः शरासने राशौ प्रियालद्रौ धनुर्धरे ॥ ५९६ ॥

नभो व्योम्नि, नभा घ्राणे विसतन्तौ पतद्ग्रहे ।

प्रावृषि आवणे, नासा घोणा द्वारोऽध्वदारुणोः ॥ ५९७ ॥

पयः क्षीरे च नीरे च प्रसूशवा जनन्यपि ।

बर्हिः कुशेऽग्नौ, भासस्तु भासि गृध्रशकुन्तयोः ॥ ५९८ ॥

महस्तेजस्युत्सवे च मिसिर्मास्यजमोदयोः ।

शतपुष्पामधुर्योश्च मृत्सा कांक्षी सुमृत्तिका ॥ ५९९ ॥
 रसः स्वादे जले वीर्ये शृङ्गारादौ विषे द्रवे ।
 चोले रोगे देहधातौ तिक्तादौ पारदेऽपि च ॥ ६०० ॥
 रसा तु रसना पाठासल्लकीक्षितिकङ्कुषु ।
 रहो गुह्ये रते तत्त्वे, रजो रेणुपरागयोः ॥ ६०१ ॥
 स्त्रीपुष्पे गुणभेदे च रासक्रीडासु गोदुहाम् ।
 भाषाशृङ्खलके, वत्सा पुत्रादिवर्षतर्णकाः ॥ ६०२ ॥
 वयस्तारुण्यबाल्यादौ खगे, वर्चस्तु तेजसि ।
 मूढे रूपे, वसुस्त्वग्रौ देवभेदे नृपे रूचि ॥ ६०३ ॥
 योक्त्रे शुष्के, वसु स्वर्णे रत्ने वृद्ध्यौषधौ धने ।
 वपुः शस्ताकृतौ देहे व्यासो मुनिप्रपञ्चयोः ॥ ६०४ ॥
 वासो वेश्मन्यवस्थाने वासा स्याददरूपके ।
 विद्वान् ज्ञात्मविदोः प्राज्ञे वेधा धातुज्ञविष्णुषु ॥ ६०५ ॥
 शंसा वचसि वाञ्छायां शिरो मूर्धप्रधानयोः ।
 सेनाग्रभागे, श्रेयस्तु मङ्गले धर्मशस्तयोः ॥ ६०६ ॥
 सहो बले ज्योतिषि च सहो हेमन्तमौसयोः ।
 स्रोतः प्रवाहेन्द्रिययोर्हिसोऽर्के मत्सरेऽच्युते ॥ ६०७ ॥
 खगाश्वयोगिमन्त्रादिभेदेषु परमात्मनि ।
 निर्लोभनृपतौ प्राणवाते श्रेष्ठेऽग्रतः स्थितः ॥ ६०८ ॥
 हविः सर्पिषि होतव्ये हिंसा चौर्यादिके वधे ।
 इति द्विस्वरसान्ताः ।
 अहिः सर्पे वृते वप्रे स्यादीहोद्यमवाञ्छयोः ॥ ६०९ ॥
 कुहून्ष्टेन्दुदर्शे स्यात्कणिते कोकिलस्य च ।
 ग्रहो ग्रहणानिर्वन्धानुग्रहेषु रणोद्यमे ॥ ६१० ॥
 उपरागे पूतनादावादित्यादौ विधुन्तुदे ।
 ग्राहो गृहे जलचरे, गुहः स्कन्दे, गुहा पुनः ॥ ६११ ॥

गवहरे सिंहपुच्छ्यां च गृहा दारेषु सञ्चनि ।
 भौहो निपुणतर्के स्याद्गजाङ्घ्रिपर्वणोरपि ॥ ६१२ ॥
 बर्हं पर्णे परीवारे कलापे, बहु भूयसि ।
 ज्यादिकासु च संख्यासु, महाबुत्सवतेजसी ॥ ६१३ ॥
 मही भुवि नदीभेदे मोहो मूर्च्छाविपर्ययोः ।
 लोहं कालायसे सर्वतैजसे जोङ्गकेऽपि च ॥ ६१४ ॥
 वहो वृषस्कन्धदेशे वायौ, बाहोऽश्वमानयोः ।
 वृषे, बाहा तु बाहौ स्याद् व्यूहो निर्माणतर्कयोः ॥ ६१५ ॥
 समूहे बलविन्यासे सहः क्षमे बलेऽपि च ।
 सहोर्व्यां सहदेवायां कुमार्यां नखभेषजे ॥ ६१६ ॥
 मुद्रपण्यां च सिंहस्तु राशिभेदे मृगाधिपे ।
 श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थश्च सिंही स्वभानुमातरि ॥ ६१७ ॥
 वासावृहतयोः क्षुद्रायां स्नेहः प्रेम्णि घृतादिके ।

इति द्विस्वरहान्ताः ।

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

द्विस्वरकाण्डो द्वितीयः ॥

अणुको निपुणेऽल्पे चाऽशोकौ कङ्कलिवज्जुलौ ।
 निःशोकपारदौ चाप्यशोका तु कटुरोहिणी ॥ १ ॥
 अभीको निर्भये कम्प्रेऽप्यनीकं रणसैन्ययोः ।
 अलीकमप्रिये भावे वितथेऽनूकमन्वये ॥ २ ॥
 शल्ले,ऽनूको गतजन्मन्यंशुकं सूक्ष्मवाससि ।
 उत्तरीये वस्त्रमात्रेऽप्यलकाश्चूर्णकुन्तलाः ॥ ३ ॥
 अलका तु कुबेरस्य नगर्या,मन्तिकं पुनः ।
 पाश्वर्णे,ऽन्तिका तु चुल्ली स्यात्सातलाख्यौषधेऽपि च ॥ ४ ॥
 नाट्योक्तौ ज्येष्ठभगिनी अत्तिका प्रोच्यतेऽपि सा ।
 अलर्को नृपे श्वेतार्के रोगोन्मादितशुन्यपि ॥ ५ ॥

१ बर्हः ।

२ सह ।

३ स्तृक्ष्ण ।

४ नृपविशेषे इति पाठः ।

५ योग ।

अम्बिकोमापाण्डुमात्रोर्देवताभिदि मातरि ।
 अन्धिका तु कैतवे स्याच्छर्वरीसिद्धयोरपि ॥ ६ ॥
 अम्बिका तिनित्तीकाम्लोद्गारचाङ्गेरिकासु च ।
 आलोको दर्शने बन्दिभाषणोद्योतयोरपि ॥ ७ ॥
 आनकः पटहे भेर्या नैदन्मेघमृदङ्गयोः ।
 आतङ्को रुजि शङ्कायां सन्तापे मुरजध्वनौ ॥ ८ ॥
 आहिकं स्यात्पुनरहर्निवृत्त्ये नित्यकर्मणि ।
 भोजने ग्रन्थभागे चाऽऽढकः प्रस्थचतुष्टयम् ॥ ९ ॥
 आढकी तुवरीक्ष्वाकुः कटुतुम्ब्यां नृपान्तरे ।
 स्यादुलूकः काकशत्राविन्द्रे भारतयोषिनि ॥ १० ॥
 उष्णिका मृद्भाण्डभेदे करभस्य च योषिति ।
 उदर्कस्तृत्तरकालफले मदनकण्टके ॥ ११ ॥
 उष्णको घर्म उद्युक्तातुरयोरुर्मिका पुनः ।
 उत्कण्ठायां भृङ्गनादे वस्त्रभङ्गेऽङ्गुलीयके ॥ १२ ॥
 वीच्यां च कनकं हेम्नि कनको नागकेसरे ।
 धत्तूरे चम्पके काञ्चनारकिंशुकयोरपि ॥ १३ ॥
 करको दाडिमे पक्षिभेदे हस्ते कमण्डलौ ।
 लट्वाकर्ज्जयोर्मेषोपले च कटुकं कटु ॥ १४ ॥
 कटुरोहिणी व्योषं च कञ्चुकश्चोलवर्मणोः ।
 वर्द्धापकगृहीताङ्गवसने वारवाणके ॥ १५ ॥
 निर्मोके, कटकस्त्वद्रिनितम्बे बाहुभूषणे ।
 सेनायां राजधन्यां च क्रमुको भद्रमुस्तके ॥ १६ ॥
 गुवाके पट्टिकालोघ्रे कण्टकः क्षुद्रवैरिणि ।
 वेणौ हुमाङ्गे रोमाञ्चे कलङ्कोऽङ्गापवादयोः ॥ १७ ॥
 कालायसमले चापि कर्णिका कर्णभूषणे ।
 बीजकोशे सरोजस्य करमध्याङ्गुलावपि ॥ १८ ॥

कुट्टिन्यां हस्तिहस्ताग्रे कर्णिका सूक्ष्मवस्तुनि ।
 अग्रिमन्थे, कामुकास्तु काम्यशोकातिमुक्तकाः ॥ १९ ॥
 कारकं कर्तृकर्माद्योः कारिका यातना नदी ।
 कृतौ विवरणश्लोके नापितादिककर्मणि ॥ २० ॥
 कावृकः कुक्कुटे कोके पीतमुण्डेऽथ कार्मुकः ।
 वंशे, कार्मुकमिष्वासे कर्मठे, क्षारको रसे ॥ २१ ॥
 कोरके पक्षादिपाशे कालिका योगिनीभिदि ।
 स्वर्णादिदोषे मेघालयां सुरागौर्योर्नवाम्बुदे ॥ २२ ॥
 क्रमेदयवस्तुमूल्ये कार्ण्यवृश्चिकपत्रयोः ।
 रोमालयां धूसरीमांस्योः कार्कीपटोलशाखयोः ॥ २३ ॥
 किम्पाको वृक्षभिद्यज्ञे कीटको निष्ठुरे कुमौ ।
 कीचको ध्वनिमद्वंशे दैत्यभेदे द्रुमान्तरे ॥ २४ ॥
 कुलकं पञ्चादिश्लोकसमन्वये पटोलके ।
 कुलकः कुलप्रधाने बल्मीके काकतिन्दुके ॥ २५ ॥
 कुलिकस्तु कुलश्रेष्ठे नागद्रुमविशेषयोः ।
 कुशिको मुनिभेदे स्यात्फाले सर्ज्जे विभीतके ॥ २६ ॥
 कुलकः पामरे स्वल्पे कनिष्ठे दुःखिते खले ।
 कूपको गुणवृक्षे स्यात्तैलपात्रे ककुन्दरे ॥ २७ ॥
 कूर्चिका क्षीरविकृतौ कुञ्चिकायां च कुड्मले ।
 आलेख्यकूर्चिकासूच्योः कृषकौ फालकर्षकौ ॥ २८ ॥
 कोरकं कुड्मले तु स्यात्कक्कोलकमृणालयोः ।
 कौतुकं नर्मणीच्छायासुत्सवे कुतुके मुदि ॥ २९ ॥
 पारम्पर्यागतस्थाने मङ्गलोद्वाहसूत्रयोः ।
 गीतादौ भोगकाले च कौशिकः शक्रघूकयोः ॥ ३० ॥
 कोशज्ञे गुग्गुलावाहितुण्डिके नकुले मुनौ ।
 कौशिकी चण्डिकानद्योः खनकः सन्धितस्करे ॥ ३१ ॥

मूषके भूमिवित्तज्ञे खड्गिको मांसविक्रयी ।
 महिषीक्षीरफेनश्च खुल्लकः स्वल्पनीचयोः ॥ ३२ ॥
 खोलकः पूगकोशे स्याच्छिरस्त्रे नाकुपाकयोः ।
 ग्रन्थिकं पिप्पलीमूले ग्रन्थिपर्णकभेषजे ॥ ३३ ॥
 ग्रन्थिको गुग्गुलौ देवज्ञे माद्रेयकरीरयोः ।
 गण्डको विघ्ने विद्यायां संख्यावच्छेदखड्गिषु ॥ ३४ ॥
 गण्डकी तु सरिद्धेदे गणको ग्रहवेदिनि ।
 गणिकेभ्यां यूथिकायां तर्क्ययां पण्ययोषिति ॥ ३५ ॥
 ग्राहको ग्रहीतरि स्याद् व्याधानां घातिपक्षिणि ।
 गान्धिको लेखके गन्धवाणिजे, गुण्डकं पुनः ॥ ३६ ॥
 कलौक्तौ मलिने धूलौ स्नेहपात्रेऽथ गैरिकम् ।
 स्वर्णे धातौ, गोलकस्तु जारतो विधवासुते ॥ ३७ ॥
 अलिङ्गरे गुडे चापि गोरङ्गुर्नग्नवेदिनोः ।
 खगे च, चषको मद्ये सरके मद्यभाजने ॥ ३८ ॥
 चुलकः प्रसृतौ भाण्डप्रभेदे चुलुको यथा ।
 चारकोऽश्वादिपाले स्याद्वन्धे संचारकेऽपि च ॥ ३९ ॥
 चित्रकं चित्रकमये द्रुमौषधिविशेषयोः ।
 चुम्बकः कामुके धूर्ते बहुगुर्वश्मभेदयोः ॥ ४० ॥
 चुल्लुकी कुण्डिकाभेदे शिशुभारे कुलान्तरे ।
 चूतकः कूप आग्ने च चूलिका नाटकान्तरे ॥ ४१ ॥
 करिणः कर्णमूले च जनकः पितृभूपयोः ।
 जम्बुको वरुणे फेरौ जतुकं हिङ्गुलाक्षयोः ॥ ४२ ॥
 जतुका च चर्मचटिका जीवको वृद्धिजीविनि ।
 क्षपणे प्राणके पीतसालसेवकयोर्द्रुमे ॥ ४३ ॥
 व्यालग्राहे, जीविका तु जीवन्त्यां वर्तनेऽपि च ।
 झिल्लीका झिल्लिकेव स्याच्चीर्या रुच्यातपस्य च ॥ ४४ ॥

१ खड्गिको ।

२ ग्रहिको ।

३ लग्नवन्दिनोः ।

४ चित्रकाये ।

५ चुलुकी ।

६ चटका ।

विलेपनस्य च मले तक्षकस्तक्षिण पन्नगे ।
 द्रुमभेदे, तण्डकस्तु समस्तपदजातके ॥ ४५ ॥
 तरुस्कन्धे वेश्मदारुमायाबहुलयोरपि ।
 फेनखञ्जनयोश्चापि तारकः कर्णधारके ॥ ४६ ॥
 दैत्ये च, तारकमुडौ नेत्रतन्मध्ययोरपि ।
 तिलकोऽश्वद्रुमभिदोः पुण्ड्रके तिलकालके ॥ ४७ ॥
 तिलकं रुचके क्लोम्नि त्रिशङ्कुः शलभे नृपे ।
 मार्जारे च तरुष्कस्तु देशे श्रीवाससिंहयोः ॥ ४८ ॥
 तूलिका तूलशय्या स्यादालेरव्यस्य च लेखनी ।
 दर्शको दर्शयितरि प्रतीहारप्रवीणयोः ॥ ४९ ॥
 द्रावकस्तु शिलाभेदे स्याद्धोषैकविदग्धयोः ।
 दारको भेदके पुत्रे दीपकः स्यादलङ्कृतिः ॥ ५० ॥
 दीपकौ दीप्तिकृद्दीपौ दीप्यकं त्वजमोदके ।
 मयूरशिखायवान्योर्धनिको धान्यके धवे ॥ ५१ ॥
 धनाढ्ये, धनिका वध्वां धेनुका धेनुरित्यपि ।
 धेनुकं धेनुसंहत्यां करणेऽपि च योषिताम् ॥ ५२ ॥
 नरकौ दैत्यनिर्यौ नन्दकः कुलपालके ।
 हर्षके विष्णुखड्गे च नर्तकः केलके नटे ॥ ५३ ॥
 द्विपे पोटगले चापि नर्तकी लासिका द्विपी ।
 नालीकोऽङ्ग शरे शल्ये नालीकं पद्मतद्वने ॥ ५४ ॥
 नायको मणिभिन्नेतृप्रधानेष्वथ नालिका ।
 नाले काले चूर्णरन्ध्रे विवरे वेणुभाजने ॥ ५५ ॥
 निपाकः पचने स्वेदासत्कर्मफलयोरपि ।
 निर्मोको व्योम्नि सन्नाहे मोक्षके सर्पकबूचुके ॥ ५६ ॥
 नीलिका नीलिनीक्षुद्ररोगशेफालिकास्वपि ।
 पराकस्तु व्रते खड्गे प्रसेकः सेचने च्युतौ ॥ ५७ ॥

पर्यङ्गो मञ्चपर्यस्तयोः प्रतीकोऽङ्गप्रतीपयोः ।
 पद्मकं पद्मकाष्ठेभविन्दुजालकयोरपि ॥ ५८ ॥
 पक्षकस्तु पार्श्वद्वारे पार्श्वपात्रेऽपि कथ्यते ।
 पताकाङ्गध्वजे कैतौ सौभाग्ये नाटकांशके ॥ ५९ ॥
 पातुको जलमातङ्गे पतयालुप्रपातयोः ।
 प्राणको जीवकतरौ सखजातीयवालयोः ॥ ६० ॥
 पाटको रोधसि ग्रामैकदेशेऽक्षादिपातके ।
 वाद्यभेदे महाकिष्कौ मूलस्यावयवेऽपि च ॥ ६१ ॥
 पालकं शाकभेदे स्यात्सल्लव्यां वाजिपक्षिणि ।
 पावकोऽग्नौ सदाचारे वह्निमन्थे च चित्रके ॥ ६२ ॥
 भल्लातके विडङ्गे च शोधयितृनरेऽपि च ।
 पिनाकः शिवकोदण्डे पांशुवृष्टिनिशूलयोः ॥ ६३ ॥
 प्रियकस्तु चञ्चरीके नीपे काश्मीरजन्मनि ।
 प्रियङ्गौ चित्रहरिणे पीतशालतरावपि ॥ ६४ ॥
 पिटकः स्यात्तु विस्फोटे मञ्जूषायामधीष्यते ।
 पिष्टको नेत्ररोगे स्याद्धान्यादिचमसेऽपि च ॥ ६५ ॥
 पिण्याकः कुङ्कुमे हिङ्गौ सिङ्गके तिलचूर्णके ।
 पुलको गजान्नपिण्डे रोमाञ्चे प्रस्तरान्तरे ॥ ६६ ॥
 असुराज्यां मणिदोषे गल्वर्के तालके कुम्भौ ।
 पुलाको भक्तसिक्थे स्यात्संक्षेपासारधान्ययोः ॥ ६७ ॥
 पुष्पकं मृत्तिकाङ्गारशकट्यां रत्नकङ्कणे ।
 कासीसे श्रीदविमाने नेत्ररोगे रसाञ्जने ॥ ६८ ॥
 लोहकांस्ये रीतिकायां पुत्रकः शरभे शटे ।
 शैवे वृक्षप्रभेदे च पुत्रिका यावतूलिके ॥ ६९ ॥
 पाञ्चालिकादुहित्रोश्च पूर्णकः स्वर्णचूडके ।
 पूर्णिका नासिकादिन्यां पृथुकश्चिपिटेऽर्धके ॥ ७० ॥
 पृदाकुश्चित्रकव्याघ्रवृश्चिकेषु सरीसृपे ।

पेचकः करिलाङ्गूलमूले घूकेऽथ पेटकम् ॥ ७१ ॥
 मञ्जूषायां समूहे च बहुको जलखातके ।
 दात्यूहे कर्कटेऽर्के च बन्धूकः पीतसालके ॥ ७२ ॥
 बन्धुजीवे, बन्धकस्तु सत्यकारेऽथ बन्धकी ।
 स्वैरिण्यां च करिण्यां च बालिका कर्णभूषणे ॥ ७३ ॥
 पिछोलायां बालुकायां बालायां, बालकः पुनः ।
 शिशौ मूर्खेऽश्वगजयोर्बालधौ, भस्मकं रुजि ॥ ७४ ॥
 विडङ्गे कलधौते च भ्रामकः फेरुधूर्तयोः ।
 सूर्यावर्तेऽश्मभेदे च भालाङ्कः कच्छपे हरे ॥ ७५ ॥
 महालक्षणसम्पूर्णे पुरुषे करपत्रके ।
 रोहिते शाकभेदे च भूतीकं कट्फलौषधौ ॥ ७६ ॥
 यवान्यां घनसारे च भूनिम्बे भूस्तृणेऽपि च ।
 भूमिका तु रचनायां रूपान्तरपरिग्रहे ॥ ७७ ॥
 मशकः क्षुद्ररुजन्तुभेदयोर्मधुकं त्रपुः ।
 मधुयष्टिश्च, मधुको बन्दिश्रीवदपक्षिणोः ॥ ७८ ॥
 मण्डूकी मण्डूकपर्ण्यां मण्डूकौ भेकशोणकौ ।
 मल्लिको हंसभेदे स्यान्मल्लिका कुसुमान्तरे ॥ ७९ ॥
 मीने मृत्पात्रभेदे च मातृका करणेश्वरे ।
 मातृवर्णसमाम्नायोपमातृष्वथ मालिका ॥ ८० ॥
 पक्षिमले सरिद्धेदे ग्रैवेये पुष्पदामनि ।
 मामकं तु मदीये स्यान्मामको मातुले स्मृतः ॥ ८१ ॥
 मेचकः श्यामले कृष्णे तिमिरे बर्हिचन्द्रके ।
 मोचको मोर्कतृकदलीशिग्रुद्रुमविरागिषु ॥ ८२ ॥
 मोदको हर्षुके खाद्ये यमको यमजे व्रते ।
 यमकं वागलङ्कारे याजको राजकुञ्जरे ॥ ८३ ॥
 याज्ञिके च, युतकं तु यौतके युग्मयुक्तयोः ।
 संशये चलनाग्रे स्त्रीवस्त्रभेदे पटाञ्चले ॥ ८४ ॥

रजकौ घावकौ शुक्रौ रसिका कटिसूत्रकौ ।
 रसनायां रसालायां रल्लकः कम्बले स्मृतः ॥ ८५ ॥
 तथैव कम्बलमृगे रात्रकं पञ्चरात्रके ।
 रात्रकस्तु पण्यवधूगृहान्तर्वर्षवासिनि ॥ ८६ ॥
 राजिका पङ्क्तौ रेखायां केदारे राजसर्षपे ।
 रुचकं तु मातुलिङ्गे निष्के सौवर्चलेऽपि च ॥ ८७ ॥
 रोचनायां विडङ्गे च मङ्गलद्रव्यदन्तयोः ।
 अश्वस्याभरणे मालये प्रोक्तटेऽपि प्रकीर्तितः ॥ ८८ ॥
 रूपकं नाटके प्रोक्तं काव्यालङ्कारधूर्तयोः ।
 रेणुका तु हरेण्वां स्याज्जमदग्रेथ योषिति ॥ ८९ ॥
 लम्पाको लम्पटे देहे लासकौ कोकिनर्तकौ ।
 लूनकस्तु पशौ भिन्ने लोचको नीलवाससि ॥ ९० ॥
 कज्जले मांसपिण्डेऽक्षितारे स्त्रीभालभूषणे ।
 निर्बुद्धौ कर्णिकामोचाज्याम्बुध्रैश्चर्मणि ॥ ९१ ॥
 वराकः शोच्यरणयोर्वर्तकोऽश्वखुरे खगे ।
 बञ्चको जम्बुकं गेहनकुले खलधूर्तयोः ॥ ९२ ॥
 बल्मीको नाकुवालिमक्यो रोगभेदेऽथ वर्णकः ।
 विलेपने मलयजे चारणे, वसुकं पुनः ॥ ९३ ॥
 रोमके, वसुकस्तु स्याच्छिवमल्लयर्कपर्णयोः ।
 व्यलीकं व्यङ्गावैलक्ष्याम्रियाकार्येषु पीडने ॥ ९४ ॥
 वार्षिकं त्रायमाणायां वर्षाभवेऽथ वालिहकः ।
 देशभेदेऽश्वभेदे च वालिहकं हिङ्गु कुङ्कुमम् ॥ ९५ ॥
 वाल्हीकवद्वादकं तु वृद्धत्वे वृद्धकर्मणि ।
 वृद्धानां समवाये च बालुकं हरिबालुके ॥ ९६ ॥
 बालुका तु सिकतासु वितर्कः संशयोहयोः ।
 विपाकः परिणामे स्याद् दुर्गतिस्वादुनोरपि ॥ ९७ ॥

विवेकः पुनरेकान्ते जलद्रोणीविचारयोः ।

वृषाङ्कः साधुभल्लातशङ्करेषु महल्लके ॥ ९८ ॥

वृश्चिकस्तु द्रुणे राशावौषधे शूककीटके ।

वैजिकं कारणे शिशुतैले च, वैजिकोऽङ्कुरे ॥ ९९ ॥

शङ्खकं बलये कम्बौ शङ्खकस्तु शिरोरुजि ।

शम्पाकस्तु विपाके स्याद्याचके चतुरङ्गुले ॥ १०० ॥

शम्बूको दैत्यविशेषे करिकुम्भान्तशङ्खयोः ।

शलाका शारिका शल्यः श्वाविदालेख्यकूर्चिका ॥ १०१ ॥

छत्रपञ्जरकाष्ठीर्षु शल्लकी श्वाविधि द्रुमे ।

शार्ककः स्याद् दुग्धफेने शर्करायाश्च पिण्डके ॥ १०२ ॥

शिशुकः पादपे बाले शिशुमारोऽथ शीतकः ।

शीतकालेऽलसे स्वस्थे शूककः प्रावटे रसे ॥ १०३ ॥

स्वस्तिको मङ्गलद्रव्ये गृहभेदचतुष्कयोः ।

स्यमीकः पादपे नाकौ स्यात् स्यमीका तु नीलिका ॥ १०४ ॥

सरको मदिरापात्रे मदिरापानमद्ययोः ।

सस्यको नालिकेरान्तः सस्याकैमणिखड्गयोः ॥ १०५ ॥

सम्पर्कः सुरते पृक्तौ सायको बाणखड्गयोः ।

स्थासको हस्तविम्बे स्यात्कर्कादेश्च बुधुदे ॥ १०६ ॥

सूतकं जन्मनि रसे सूचकः शुनि दुर्जने ।

कथके सीवनद्रव्ये मार्जारे वायसेऽपि च ॥ १०७ ॥

सृदाकूर्वज्रे दावाग्रौ प्रतिसूर्ये समीरणे ।

सेवकोऽनुगे प्रसेवे सेचकः सेवतृप्तेष्वयोः ॥ १०८ ॥

हारको गद्यविज्ञानभिदोः कितवचौरयोः ।

हुडुको मदमत्ते स्यादात्युहे वाद्यभिद्यपि ॥ १०९ ॥

हेरुकस्तु महाकालगणबुद्धविशेषयोः ।

इति त्रिस्वरकान्ताः ।

गोमुखं वाद्यभाण्डे स्याल्लेपने कुटिलौकसि ॥ ११० ॥

त्रिशिखो रक्ष,स्त्रिशिखं स्यात्किरीटत्रिशूलयोः ।
 दुर्मुखो मुखरे नागराजे वाजिनि वानरे ॥ १११ ॥
 प्रमुखं प्रथमे मुखे मयूखा ज्वालरूक्त्विवधः ।
 विशिखा खनित्रिकायां रथ्यायां, विशिखः शरे ॥ ११२ ॥
 विशाखो याचके स्कन्दे विशाखा भे कठिल्लके ।
 वैशाखः खजके मासे सुमुखो गरुडात्मजे ॥ ११३ ॥
 पण्डिते फणिभेदे स्यात्

इति त्रिस्वरखान्ताः ।

अयोगः कठिनोद्यमे ।

विश्लेषे विधुरे कूटेऽपाङ्गो नेत्रान्तपुण्ड्रयोः ॥ ११४ ॥
 अङ्गहीनेऽप्यनङ्गं खे चित्तेऽनङ्गस्तु मन्मथे ।
 आभोगः परिपूर्णत्वे वरुणच्छत्रयन्त्रयोः ॥ ११५ ॥
 आयोगो गन्धमालयोपहारे व्यापृतिरोधयोः ।
 आशुगोऽर्के शरे वायावुत्सर्गस्त्यागदानयोः ॥ ११६ ॥
 वर्जने सामान्यविधावुद्देगं पूगिकाफले ।
 उद्देगस्तूद्विजने स्यात्स्तिमिते शीघ्रगामिनि ॥ ११७ ॥
 उद्गहे च भयेऽपि स्यात् कलिङ्गो नीवृदन्तरे ।
 पूतीकरञ्जे धूम्याटे स्यात्कलिङ्गा नितम्बिनी ॥ ११८ ॥
 कलिङ्गं कौटजफले कालिङ्गस्तु भुजङ्गमे ।
 द्विरदे भूमिकर्कारौ कालिङ्गी राजकर्कटी ॥ ११९ ॥
 चक्राङ्गः श्वेतगरुति चक्राङ्गी कटुरोहिणी ।
 जिह्मगो मन्दगे सर्पे तुरगो वाजिचित्तयोः ॥ १२० ॥
 तुरगी त्वश्वगन्धायां धाराङ्गः खड्गार्थयोः ।
 नरङ्गः शेफे वरुण्डे नारङ्गं विटजन्मिनोः ॥ १२१ ॥
 कणारसे नागरङ्गे निषङ्गस्तूणखड्गयोः ।
 निसर्गः सृष्टौ स्वभावे नीलङ्गः कुमिजातिके ॥ १२२ ॥
 भम्भराख्यां प्रसूने च प्लवगः कपिभेकयोः ।

अर्कसूते, पन्नगस्तु पन्नकाष्ठे भुजङ्गमे ॥ १२३ ॥
 परागश्चन्दने रेणौ गिरौ ख्यातिपरागयोः ।
 स्नानीयपुष्परजसोः पतङ्गः सूर्यपक्षिणोः ॥ १२४ ॥
 पारदे शलभे शालौ पत्राङ्गं रक्तचन्दने ।
 भूर्जपन्नकयोश्चापि प्रयागो वाजिशक्रयोः ॥ १२५ ॥
 यज्ञे तीर्थविशेषे च प्रयोगस्तु निदर्शने ।
 कर्मणे च प्रयुक्तौ च प्रियङ्गू राजसर्वपे ॥ १२६ ॥
 पिपल्यां फलिनीकङ्करोः पुन्नागः पादपान्तरे ।
 जातीफले नरश्रेष्ठे भुजङ्गः सर्पषिङ्गयोः ॥ १२७ ॥
 मातङ्गः श्वपचो हस्ती मृदङ्गो घोषवाद्ययोः ।
 रक्ताङ्गो भौमे, रक्ताङ्गं कम्पिल्ये विद्रुमेऽपि च ॥ १२८ ॥
 रक्ताङ्गा जीवन्तिकायां रथाङ्गः कोकपक्षिणि ।
 रथाङ्गं चक्रे, वराङ्गं योनौ शीर्षे गुह्यत्वचि ॥ १२९ ॥
 कुञ्जरं च विडङ्गस्तु स्यादभिज्ञकृमिघ्नयोः ।
 विसर्गो विसर्जनीये वर्चसि त्यागदानयोः ॥ १३० ॥
 सम्भोगो भोगरतयोः शुण्डायां, सर्वगं जले ।
 सर्वगस्तु विभौ रुद्रे सारङ्गो विहगान्तरे ॥ १३१ ॥
 चातके चञ्चरीके च द्विपैणशबलेषु च ।
 इति त्रिस्वरगान्ताः ।
 अनघः स्याद्भूतपापे मनोज्ञे निर्मलेऽपि च ॥ १३२ ॥
 अमोघः सफलेऽमोघा पुनः पथ्याविडङ्गयोः ।
 उल्लाघो निपुणे हृष्टे शुचिनीरोगयोरपि ॥ १३३ ॥
 काचिघस्तु मूषिके स्याच्छातकुम्भे छमण्डके ।
 परिघोऽस्त्रे योगभेदे परिघातेऽर्गलेऽपि च ॥ १३४ ॥
 पलत्रः काचकलशे घटे प्राकारगोपुरे ।
 प्रतिघौ रुद्रप्रतीघातौ महाघौ लावकाण्डजे ॥ १३५ ॥
 महामूल्येऽपि—

अवीचिस्तु तरङ्गे नरकान्तरे ।

कवचस्तु तनुत्राणे पटहे नन्दिपादपे ॥ १३६ ॥

क्रकचः करपत्रे स्याद्बन्धिलारुह्यतरात्रपि ।

कणीचिः पुष्पितलतागुञ्जयोः शकटेऽपि च ॥ १३७ ॥

नमुचिर्दितिजे कामे नाराचो लोहसायके ।

जलेभे, नाराच्येषण्यां प्रपञ्चो विप्रलम्भने ॥ १३८ ॥

वित्तारे सञ्चये वापि मरीचिः कृपणे घृणौ ।

ऋषिभेदे च मारीचः कललोले यौगिकद्विजे ॥ १३९ ॥

रक्षोभेदेऽपि—

इति त्रिस्वरचान्ताः ।

अण्डजः स्यात्ककिडेऽहौ खगे क्षपे ।

अण्डजा मृगनाभ्यां स्यादङ्गजो मन्मथे सुते ॥ १४० ॥

भेदे केशे सुन्दरे च कम्बोजो नीवृदन्तरे ।

शङ्खहस्तिभेदयोश्च करजो नखवृक्षयोः ॥ १४१ ॥

काम्बोजः पुनरश्वानां भेदे पुन्नागपादपे ।

वल्लक्ष्मदिरे चापि काम्बोजी माषपर्णिका ॥ १४२ ॥

कारुजः कलभे फेने वल्मीके नागकेसरे ।

गैरिके शिल्पिनां चित्रे स्वयं जाततिलेऽपि च ॥ १४३ ॥

कुटजोऽगस्त्ये द्रुमेदे द्रोणे, गिरिजमञ्चके ।

शिलाजतुनि लोहे च गिरिजा मातुलङ्गयुमा ॥ १४४ ॥

जलजं कमले शङ्खे नीरजं पद्मकुष्ठयोः ।

परञ्जोऽसौ तैलयन्त्रेलुरिकाफलफेनयोः ॥ १४५ ॥

बाहुजस्तु स्वयंजाते तिले क्षत्रियकीरयोः ।

भूमिजौ नरकाङ्गारौ भूमिजा जनकात्मजा ॥ १४६ ॥

वल्लजं गोपुरे सस्ये क्षेत्रसङ्गरयोरपि ।

सदाकारे, वलजा तु पृथिव्यां वरयोषिति ॥ १४७ ॥

वनजो मुस्तके स्तम्बेरमे, वनजमम्बुजे ।

वनजा तु मुद्रपण्या सहजः सहसम्भवे ॥ १४८ ॥

निसर्गे च सामजस्तु सामोत्थे कुञ्जरेऽपि च ।

हिमजो मेनकापुत्रे हिमजा पार्वती शची ॥ १४९ ॥

इति त्रिस्वरजान्ताः ।

क्षेत्रज्ञावात्मनिपुणौ दोषज्ञः प्राज्ञवैद्ययोः ।

सर्वज्ञस्तु जिनेन्द्रे स्यात्सुगते शङ्करेऽपि च ॥ १५० ॥

इति त्रिस्वरजान्ताः ।

अवटः कूपखिलयोगर्ते कुहकजीविनि ।

अरिष्टो लथुने निम्बे फेनिले दैत्यकाकयोः ॥ १५१ ॥

अरिष्टं सूत्यगारेऽन्तश्चिन्हे तत्रे शुभेऽशुभे ।

अवदुर्गर्तान्धुघाटासूतकटस्तीव्रमत्तयोः ॥ १५२ ॥

उच्चैटा दम्भचर्यायां प्रभेदे लथुनस्य च ।

करटः करिगण्डे स्यात्कुसुम्भे निन्द्यजीवने ॥ १५३ ॥

काके वाद्ये दुर्दुरुहे नवश्राद्धेऽथ कर्कटः ।

कुलीरे करणे स्त्रीणां राशौ खगेऽथ कर्कटी ॥ १५४ ॥

शालमलीफलवालुङ्काः कार्पटो जतुकाऽर्थिनोः ।

कीकटः कृपणे नीचे देशभेदे तुरङ्गमे ॥ १५५ ॥

कुरण्टो झिटिकाभेदे कुरण्टी दारुपुत्रिका ।

कुक्कुटः कुक्कुभे ताम्रचूडे बन्हिकणेऽपि च ॥ १५६ ॥

निषादशूद्रयोः पुत्रे कृपीटं चोदरे जले ।

चक्राटो धूर्त्ते दीनारे विषवैद्येऽथ चर्पटः ॥ १५७ ॥

चपेटे स्फारविपुले पर्पटे, चिपिटः पुनः ।

पृथुके पिच्चटे खाद्यभेदे स्याद्विस्तृतावपि ॥ १५८ ॥

चिरण्टी तु सुवासिन्यां स्याद्वितीयवयःस्त्रियाम् ।

जकुटं वार्ताकपुष्पे जकुटो मलये शुनि ॥ १५९ ॥

त्र्यङ्गुलं शिख्यभेदे स्याद्वैताञ्जन्यामपि स्मृतम् ।

त्रिकूटं सिन्धुलक्षणे त्रिकूटः स्यात्सुवेलके ॥ १६० ॥

त्रिपुटौ तीरसंतीनौ त्रिपुटा त्रिवृदौषधौ ।
 सूक्ष्मैलायां मल्लिकायां द्रोहाटो मृगलुब्धके ॥ १६१ ॥
 चतुष्पदीप्रभेदे च वैडालव्रतिकेऽपि च ।
 धाराटश्चातकेऽश्वे च निर्दटो निष्प्रयोजने ॥ १६२ ॥
 निर्दयेऽन्यदोषरते निष्कुटो गृहवाटिका ।
 केदारकः, कपाटश्च पर्पटो भेषजान्तरे ॥ १६३ ॥
 पिष्टविकृतौ परीष्टिः परीक्षापरिचर्ययोः ।
 स्यात्पर्कटौ प्लक्षतरौ पूगादेर्नूतने फले ॥ १६४ ॥
 पिचटस्तु, नेत्ररोगे पिचटं त्रपुसीसयोः ।
 बर्बटौ ब्रीहिभिद्वेष्ट्या बार्बटः कान्तिपुञ्जके ॥ १६५ ॥
 वारुण्डे मकरे पोते भौकूटः शैलमीनयोः ।
 भार्याटः पटहाजीवे लोभात्स्वस्त्रीसमर्पके ॥ १६६ ॥
 भावटो भावके साधुनिवेशे कामुकैर्नटे ।
 मर्कटस्तु कपावूर्णनाभे स्त्रीकरणान्तरे ॥ १६७ ॥
 मर्कटी करञ्जभेदः शूकशिम्बी च वानरी ।
 बीजं च राजकर्कट्याः प्राचीनामलकस्य च ॥ १६८ ॥
 गवेधुकाफलं चापि चक्राङ्गीकरजान्तरम् ।
 मोरटं त्विष्टुमूले स्यादङ्कोटकुसुमेऽपि च ॥ १६९ ॥
 सप्तरात्रात्परं क्षीरे मोरटा मूर्खिका मता ।
 मोचाटः कदलीगर्भे चन्दने कृष्णजीरके ॥ १७० ॥
 रेवटो दक्षिणावर्तशङ्खे जाङ्गलिकेऽपि च ।
 रेवटो(?) सोरटे वेणौ स्याद्वातूलवराहयोः ॥ १७१ ॥
 वर्णाटो गायने चित्रकारे स्त्रीकृतजीवने ।
 वरटा हंसयोषायां गन्धोल्यां, विकटः पृथौ ॥ १७२ ॥
 कराले सुन्दरे वाटे वेकटो जातयौवने ।
 वैकाटिके मणिकारे वेरटो मिश्रनीचयोः ॥ १७३ ॥
 वेरटं बदरीफले शैलाटो मृगवैरिणि ।

शुक्लकाचे किराते च देवले गिरिचारिणि ॥ १७४ ॥
संसृष्टं तु सङ्गते स्याच्छुद्धे च वसनादिना ।
हर्मटः कच्छपे प्रोक्तः सहस्रकिरणेऽपि च ॥ १७५ ॥
इति त्रिस्वरटान्ताः ।

अम्बष्ठो विप्रतो वैश्यातनये नीवृदन्तरे ।
अम्बष्ठा स्यादम्ललोण्यां पाठयूथिकयोरपि ॥ १७६ ॥
कानिष्ठोऽल्पेऽनुजे यूनि कनिष्ठा त्वन्तिमाङ्गुलौ ।
कमठः कच्छपे दैत्यविशेषे मुनिभाजने ॥ १७७ ॥
जरठः कठिने जीर्णे नर्मठौ पिङ्गचूचुकौ ।
प्रकोष्ठः कूर्पराधस्ताद्रूपकक्षान्तरेऽपि च ॥ १७८ ॥
हस्ते च विस्तृतकरे प्रतिष्ठा गौरवे स्थितौ ।
छन्दोजातौ यागसिद्धौ मकुष्ठौ धान्यमन्थरौ ॥ १७९ ॥
लघिष्ठो भेलकेऽत्यल्पे स्याद्वरिष्ठस्तु तित्तिरौ ।
वरिष्ठं मरिचे ताम्रे वरोरुतमयोरपि ॥ १८० ॥
वैकुण्ठो वासवे विष्णौ श्रीकण्ठः कुरुजाङ्गले ।
शङ्करे चाऽथ साधिष्ठोऽत्यर्थे दृढतमेऽपि च ॥ १८१ ॥
इति त्रिस्वरटान्ताः ।

कारण्डो मनुकोशेऽसौ कारण्डं वेदलाण्डके ।
कूष्माण्डौ गणकर्कारू कूष्माण्डी त्वम्बिकौषधी ॥ १८२ ॥
कोदण्डं कामुर्के देशभेदभ्रूलतयोरपि ।
गारुडं स्यान्मरकते विषशास्त्रे विषोद्भवे ॥ १८३ ॥
तरण्डो बडिशीसूत्रवद्धस्तुनि भेलके ।
तित्तिडो दैत्यभेदे स्याद्यमदासेऽथ तित्तिडी ॥ १८४ ॥
कालदासे पादपे च तित्तिडी चुक्रचिञ्चयोः ।
द्राविडो वेधमुख्ये स्यान्नीवृदन्तरशङ्खयोः ॥ १८५ ॥
निर्गुण्डी नीलशेफाली सिन्दुवारोऽब्जकन्दकः ।
प्रचण्डो दुर्वहे श्वेतकरवीरे प्रतापिनि ॥ १८६ ॥
प्रकाण्डो विटपे शस्ते मूलस्कन्धान्तरे तरोः ।

पिचण्डो जठरे प्रोक्तः पशोरवयवेऽपि च ॥ १८७ ॥

पूत्यण्डः स्याद्वन्धमृगे सर्पभिद्वन्धकीटयोः ।

भेरुण्डौ भीषणखगौ भेरुण्डा देवताभिदि ॥ १८८ ॥

मारुण्डस्तु भुजङ्गाण्डे मार्गे गोमयमण्डले ।

मार्तण्डस्त्वरणौ क्रोडे वरण्डो वदनव्यथा ॥ १८९ ॥

अन्तरावेदिसङ्घौ च वरुण्डा शारिका क्षुरी ।

वर्त्ति, वारुण्डस्तु कर्णद्वज्जले सेकभाजने ॥ १९० ॥

फणिराजद्वारपिण्ड्योर्वारुण्डः खग उद्विणि (?) ।

वितण्डा वातर्भेदे स्यात्कच्चीशाके शिलाह्वये ॥ १९१ ॥

करवीर्यामपि प्रोक्तः शिखण्डो वह्निचूडयोः ।

सरण्डः स्यात्कुकलासे भूषणान्तरधूर्त्तयोः ॥ १९२ ॥

सपिण्डस्तनये प्रोक्तो दायादे सदृशेऽपि च ।

इति त्रिस्वरहान्ताः ।

अध्यूढ ईश्वरे, ऽध्यूढा कृतसापत्न्ययोषिति ॥ १९३ ॥

आषाढो व्रतिनां दण्डे मासे च मलयाचले ।

उपोढ ऊढे निकटेऽप्युदढः पीवरोढयोः ॥ १९४ ॥

मरुढो जठरे वृद्धे प्रगाढो दृढकृच्छ्रयोः ।

वारुढः शम्बले वस्त्राश्रलेऽग्नौ पञ्जरेऽरैरे ॥ १९५ ॥

विरुढोऽङ्कुरिते जाते विगूढो गुह्यगुप्तयोः ।

समूढं पुञ्जिते भुग्ने सद्योजातेऽनुपप्लवे ॥ १९६ ॥

संरुढोऽङ्कुरिते प्रौढे समीढो मूत्रिते घने ।

इति त्रिस्वरहान्ताः ।

अभीक्ष्णं तु भृशे नित्येऽप्यरुणोऽनूरुसूर्ययोः ॥ १९७ ॥

सन्धारारगे बुधे कुष्ठे निःशब्दाव्यक्तरागयोः ।

व्याकुले कपिले वर्णे रक्तवर्णेऽपि वाच्यवत् ॥ १९८ ॥

अरुणा त्रिवृताश्यामामञ्जिष्ठाऽतिविषासु च ।

अरणिस्तु भवेदग्निमन्थे निर्मन्थ्यदारुणि ॥ १९९ ॥

इन्द्राणी तु शचीसिन्दुवारयोः करणे स्त्रियाः ।
 हरिणं तूषरे शून्येऽपीक्षणं दर्शने दृशि ॥ २०० ॥
 उषणा तु कणायां स्यादूषणं मरिचे मतम् ।
 एषणी व्रतमार्गानुसारिण्यां च तुलाभिदि ॥ २०१ ॥
 कङ्कणं करभूषायां हस्तसूत्रे च शेखरे ।
 कत्तृणं रौहिषं फङ्गा कल्याणं हेम्नि मङ्गले ॥ २०२ ॥
 करणः शूच्यां विदुषुत्रे करणं क्षेत्रगात्रयोः ।
 गीताङ्गहारसंवेशभिक्षुकायस्थसंहतौ ॥ २०३ ॥
 वर्णानां स्पष्टतादौ च योगिनामासनादिषु ।
 हृषीके साधकतमे ववादौ च कृतावपि ॥ २०४ ॥
 करुणा तु कृपायां स्यात् करुणो रसवृक्षयोः ।
 करेणुर्गजहस्तिन्योः कर्णिकारतरावपि ॥ २०५ ॥
 कारणं घातने हेतौ करणे, कारणा पुनः ।
 यातना, कर्मणं मन्त्रादियोगे कर्मकारके ॥ २०६ ॥
 काकिणी मानदण्डे स्यात्तुरीयांशे पणस्य च ।
 कुष्णलायां वराटे च कृपाणी कर्त्तरी लुह्री ॥ २०७ ॥
 कृपाणोऽसौ, क्षेपणी तु नौदण्डजालभेदयोः ।
 कोङ्कणः स्याज्जनपदे कोङ्कणं त्वायुधान्तरे ॥ २०९ ॥
 ग्रहणं स्वीकृतौ बन्धां धीगुणे शब्द आदरे ।
 ग्रहोपरागे प्रत्याये ग्रहणी तु रुगन्तरम् ॥ २१० ॥
 ग्रामणीभोगिके पत्यौ प्रधाने क्षुरमर्दिनि ।
 ग्रामिणीः पण्ययोषा स्याद्ग्रामेयीनीलिकाऽपि च ॥ २११ ॥
 गोकर्णोऽश्वतरे सर्पे मृगभेदे गणान्तरे ।
 अङ्गुष्ठाऽनामिकोन्माने गोकर्णी मूर्ध्निकौषधौ ॥ २१२ ॥
 चरणो बह्वृचादौ स्यात्पादे च मूलगात्रयोः ।
 चरणं भ्रमणे भक्षे रासभस्य ध्वनावपि ॥ २१३ ॥
 जारणो रुचके हिङ्गौ जीरके कृष्णजीरके ।
 तरुणः कुब्जपुष्पे स्यादेरण्डे यूनि नूतने ॥ २१४ ॥

तरणिस्तरणेऽर्केऽशौ कुमार्योषधिनौकयोः ।
 यष्टावद्धौ, (?) दक्षिणस्तु परच्छन्दानुवर्तिनि ॥ २१५ ॥
 दक्षेऽपसव्ये सरलेऽप्राचीनेऽप्यथ दक्षिणा ।
 दिक् प्रतिष्ठा यज्ञदानं द्रविणं काञ्चने धने ॥ २१६ ॥
 पराक्रमे बलेऽपि स्यात् द्रुघणः पर्शुवेधसोः ।
 मुहुरेऽप्यथ दुर्वर्णं कलधौतकुवर्णयोः ॥ २१७ ॥
 दौर्वीणं मृष्टपर्णे स्याद्धरितालीरसेऽपि च ।
 धरणोऽहिपतौ लोके स्तने धान्ये दिवाकरे ॥ २१८ ॥
 धरणं धारणे मानविशेषे, धरणी भुवि ।
 धारणः सलिले स्वर्गे परमेष्ठिनि, धर्मणः ॥ २१९ ॥
 सर्पभेदे वृक्षभेदे धर्षिणी त्वभिसारिका ।
 धर्षणं स्यात्परिभवे धारिणी नाडिकादिभिः ॥ २२० ॥
 धारणा स्यात्तु योगाङ्गे धारणं ग्रहणे मतम् ।
 धिषणस्त्रिदशाचार्ये धिषणा तु मनीषिका ॥ २२१ ॥
 निर्याणं निर्गमे मोक्षगजापाङ्गप्रदेशयोः ।
 निर्वाणं मोक्षनिवृत्त्योर्विधाते करिमञ्जने ॥ २२२ ॥
 निर्माणं सारनिर्मित्योः कर्मभेदे समञ्जसे ।
 निःश्रेणिरधिरोहिण्यां खर्जूरीपादपेऽपि च ॥ २२३ ॥
 प्रघणोऽलिन्दके ताम्रकलशे लोहमुहुरे ।
 प्रवणस्तु क्षणे ग्रहे क्रमनिम्ने चतुष्पथे ॥ २२४ ॥
 आयत्ते च प्रमाणं तु मर्यादासत्यवादिनोः ।
 प्रमातर्येकतेयत्तानित्येषु हेतुशास्त्रयोः ॥ २२५ ॥
 पत्रोर्णं धौतकौशेयं पत्रोर्णः शोणकद्रुमे ।
 पक्षिणी पूर्णिमास्त्रयोः शाकिनीरात्रिभेदयोः ॥ २२६ ॥
 प्रवेणिर्वेणिकुथयोः पुराणं प्रत्नशास्त्रयोः ।
 पुराणः षोडशपणे पुरणं वानतन्तुषु ॥ २२७ ॥
 पूरके पिष्टभेदे च पूरणी शाल्मलिद्रुमे ।

प्रोक्षणं सेकवधयोर्भरणं वेतने भृतौ ॥ २२८ ॥
 भरणी शोणके भे च भ्रमणी स्यादधीशितुः ।
 क्रीडादौ कारुण्डिकायां भीषणं सल्लकीरसे ॥ २२९ ॥
 भीषणो दारुणे गाढे मत्कुणोऽश्मश्रुपूरुषे ।
 उदंशे नालिकेरे च निर्विषाणगजेऽपि च ॥ २३० ॥
 मसृणोऽकठिने स्निग्धे मसृणा स्यादतस्यपि ।
 मार्गणं याचनेऽन्वेषे मार्गणस्तु शरेऽर्थिनि ॥ २३१ ॥
 यन्त्रणं बन्धने त्राणे नियमे, रमणं पुनः ।
 पटोलमूले जघने रमणो रासभे मिये ॥ २३२ ॥
 रोषणो रोषणे हेमघर्षे पारद ऊषरे ।
 रोहिणी सोमवल्लके भे कण्ठरोगोभयोर्गवि ॥ २३३ ॥
 लोहिताकटुरोहिण्योर्लवणो राक्षसे रसे ।
 अस्थिभेदे, लवणा त्विड्, लक्षणं नामचिह्नयोः ॥ २३४ ॥
 लक्ष्मणं च लक्षणस्तु सौमित्रौ लक्ष्मणो यथा ।
 लक्ष्मणः श्रीयुते, लक्ष्मणौषधौ सारसस्त्रियाम् ॥ २३५ ॥
 वरुणोऽर्केऽप्पतौ वृक्षे वरणे वरुणद्रुमे ।
 प्राकारे, वरणं वृत्त्यां वारणः स्यान्मतङ्गजे ॥ २३६ ॥
 वारणं तु प्रतिषेधे ब्राह्मणं विप्रसंहतौ ।
 वेदे च ब्राह्मणो विप्रो ब्राह्मणी वाडवस्त्रियाम् ॥ २३७ ॥
 स्पृक्कायां फञ्जिकायां च वारुणी पश्चिमा सुरा ।
 गण्डदूर्वा, विषाणं तु शृङ्गे कालेभदन्तयोः ॥ २३८ ॥
 विषाणी मेषशृङ्गां स्याद्विपणिः पण्यहृदयोः ।
 पण्यवीथ्यां, श्रमणस्तु निर्ग्रन्थे निन्द्यजीविनि ॥ २३९ ॥
 श्रमणा सुलता मांसी मुण्डीरी च सुदर्शना ।
 श्रवणो नक्षत्रभेदे श्रवणं श्रवसि श्रुतौ ॥ २४० ॥
 शरणं रक्षणे गेहे वधरक्षकयोरपि ।
 श्रावणो मासि पाखण्डे, दध्याख्यां श्रावणा मता ॥ २४० ॥

श्रीपर्णस्त्वग्निमन्थेऽञ्जे श्रीपर्णी शालमलौ हठे ।

सङ्कीर्णो निचितेऽशुद्धौ सरणिः श्रेणिमार्गयोः ॥ २४१ ॥

सारणः स्यादतीसारे दशकन्धरमन्त्रिणि ।

सारणी त्वल्पसरिति प्रसारण्योषधावपि ॥ २४२ ॥

सिङ्घाणं तु घ्राणमलेऽयःकिट्टे काचभाजने ।

सुषेणो विष्णुसुग्रीववैद्ययोः कर्मर्दके ॥ २४३ ॥

सुवर्णं काञ्चने कर्षे सुवर्णालौ मत्नान्तरे ।

कृष्णागुरुणि बिस्ते च सुपर्णः कृतमालके ॥ २४४ ॥

गरुडे स्वर्णचूडे च सुपर्णा विनताऽञ्जिनी ।

हरणं यौतकद्रव्येऽप्यङ्गहारे भुजे हतौ ॥ २४५ ॥

हरिणौ पाण्डुसारङ्गौ हरिणी चारुयोषिति ।

सुवर्णप्रतिमायां च हरितावृत्तभेदयोः ॥ २४६ ॥

हर्षणं श्राद्धदेवे च हर्षके योगरुग्भिदोः ।

हरेणुः कुलयोषायां रेणुकायां सतीनके ॥ २४७ ॥

हिरणं हिरण्यमिव वराटे हेम्नि रेतसि ।

इति त्रिस्वरणान्ताः ।

अमृतं यज्ञशेषाम्बुसुधामोक्षेष्वयाचिते ॥ २४८ ॥

अन्नकाञ्चनयोर्जग्धौ खे स्वादुनि रसायने ।

घृते हृद्ये गोचरे चाऽमृतो धन्वन्तरौ सुरे ॥ २४९ ॥

अमृताऽऽमलकापथ्यागूडचीमाधवीषु च ।

अमृतं कर्षणेऽलीके चाऽक्षतः स्यादहिंसिते ॥ २५० ॥

षण्डे लाजेष्वर्दितं तु वातव्याधौ हतेऽर्थिते ।

अजितस्तीर्थकृद्भेदे बुद्धे विष्णावनिर्जिते ॥ २५१ ॥

अच्युतो द्वादशस्वर्गे केशवाऽभ्रष्टयोरपि ।

अव्यक्तं प्रकृतावात्मन्यव्यक्तोऽस्फुटमूर्खयोः ॥ २५२ ॥

अनन्तं खे निरवधावनन्तस्तीर्थकृद्भिदि ।

विष्णौ शेषेऽप्यनन्ता तु गुडची भूर्दुरालभा ॥ २५३ ॥

विशल्या लाङ्गली दूर्वा शारिवा हैमवत्यपि ।
 अश्मन्तमशुभे क्षेत्रे चुल्यामनवधौ मृतौ ॥ २५४ ॥
 अमतिः काले चन्द्रे स्यादङ्कतिश्चिन्हवेधसोः ।
 अग्निहोत्रिण्यगस्तिर्दुमुन्योः, स्याददितिर्भुवि ॥ २५५ ॥
 देवमातरि पार्वत्यामंहतिस्त्यागरोगयोः ।
 आपातः पाते तत्कालस्याहतः सादरेऽर्चिते ॥ २५६ ॥
 आख्यातं भाषिते त्यादावाघातं ग्रस्तशिङ्घिते ।
 आप्लुतः स्नातके स्नातेऽप्यार्वतः पयसां भ्रमे ॥ २५७ ॥
 आवर्तने चिन्तने चाऽनर्त्तो जनपदे जने ।
 समरे नृत्यशालायामाहतं तु मृषार्थके ॥ २५८ ॥
 गुणिते ताडिते चाप्याध्मातः शब्दितदग्धयोः ।
 वातरोगेऽप्यथाऽऽस्फोटः कोविदारार्कपर्णयोः ॥ २५९ ॥
 आस्फोता गिरिकर्ण्यौ तु वनमाल्यामथाऽऽचितः ।
 छादिते शकटोन्मेये पलानामयुतद्वये ॥ २६० ॥
 सङ्गृहीतेऽप्यथाऽऽयस्तः क्लेशिते तेजिते हते ।
 क्रुद्धे क्षिप्तेऽथाऽऽयतिः स्यात्प्रभावोत्तरकालियोः ॥ २६१ ॥
 दैर्घ्यसङ्गेऽप्याकृतिस्तु जातौ रूपे वपुष्यपि ।
 आयत्तिर्वासरे स्नेहे वाशित्वे स्थाम्नि सीम्नि च ॥ २६२ ॥
 आसत्तिः सङ्गमे लाभेऽप्यापत्तिः प्राप्तिदोषयोः ।
 आपद्यपीडितं तु स्याच्चेष्टायां गमनेऽपि च ॥ २६३ ॥
 उत्तमं चञ्चले शुष्कमांससन्तप्तयोरपि ।
 उचितं विदितेऽभ्यस्ते मिते युक्तेऽप्यथोत्थितम् ॥ २६४ ॥
 वृद्धिमत्प्रोद्यतोत्पन्नेषूदितं तूह्यतोक्तयोः ।
 उद्धृतं स्यादतुलिते परिशुक्तोज्झितेऽपि च ॥ २६५ ॥
 उषितं व्युषिते प्लुष्टेऽप्युच्छ्रितं तूच्चजातयोः ।
 प्रवृद्धे स्यादथोद्धान्त उद्गीर्णे निर्मदद्विपे ॥ २६६ ॥
 उदात्तो दातृमहतोर्हये च स्वरभिद्यपि ।

उन्मत्तो मुचुकुन्दे स्याद्वचूरोन्मादयुक्तयोः ॥ २६७ ॥
 उदन्तः साधौ वार्तायामुद्धातः समुपक्रमे ।
 मुद्गरेऽभ्यासयोगाय कुम्भकादित्रयेऽपि च ॥ २६८ ॥
 पादस्त्रलन उचुङ्गेऽप्युन्नतिस्ताक्षर्ययोषिति ।
 उदंग्रे च समृद्धौ चाप्येधतुर्नरि पावके ॥ २६९ ॥
 कान्दितो रुदिते हूतौ कलितं विदिताप्तयोः ।
 कपोतः पारावते स्यात्कवकाख्यविहङ्गमे ॥ २७० ॥
 कापोतं यामुने खज्या कपोतानाञ्च संहतौ ।
 किरातः स्यादल्पतनौ भूनिम्बम्लेच्छयोरपि ॥ २७१ ॥
 किरार्ता कुट्टिनी गङ्गा कृतान्तौऽक्षेमकर्मणि ।
 सिद्धान्तयमदैवेषु गर्जितो मत्तकुञ्जरे ॥ २७२ ॥
 गर्जितं जलदध्वाने ग्रन्थितं हतदृढयोः ।
 आक्रान्ते च गरुत्मांस्तु विहगे पन्नगाशने ॥ २७३ ॥
 गभस्तिः स्याद्दिनकरे स्वाहाकिरणयोरपि ।
 गोदन्तो हरिताले स्यात्सन्नद्धे दंशितेऽपि च ॥ २७४ ॥
 गोपतिः शङ्करे षण्डे नृपतौ त्रिदशाधिपे ।
 सहस्रकिरणे चापि ज्वलितौ दग्धभास्करौ ॥ २७५ ॥
 जयन्तावैन्द्रिगिरिशौ जयन्त्युमापताकयोः ।
 जीवन्त्यामिन्द्रपुत्र्यां च जगती छन्दासि क्षितौ ॥ २७६ ॥
 जम्बूवमे जने लोके जामाता दुहितुः पतौ ।
 सूर्यावर्ते वल्लभे च जीमूतो वासवेऽम्बुदे ॥ २७७ ॥
 घोषकेऽद्रौ भृतिकरे जीवन्ती शामिवन्दयोः ।
 जीवन्त्यां च गुह्य्यां च जीवातुर्जीवनौषधे ॥ २७८ ॥
 जीविते च जृम्भितं तु प्रवृद्धे च विचेष्टिते ।
 जृम्भायां स्फुटिते चापि त्वरितं वेगतद्वतोः ॥ २७९ ॥
 तालितं स्तनिते वस्त्रे वाद्यभाण्डे गुणे स्तुतौ ।
 त्रिगतौ गणिते देशे त्रिगर्ता कामुकस्त्रियाम् ॥ २८० ॥

१ उद्गमे । २ उदये । ३ त्रिदशाप्यतौ । ४ भास्वरौ ।

घुर्घुर्यामथ तृणता तृणत्वे कार्मुकेऽपि च ।
 दंशितो वर्मिते दष्टे सवन्ती च द्रवन्त्यपि ॥ २८१ ॥
 नद्यामोषधिभेदे च द्विजातिर्ब्राह्मणेऽण्डजे ।
 दुर्जातं व्यसनासम्यग्जातयोरथ दुर्गतिः ॥ २८२ ॥
 दारिद्र्ये नरके चापि दृष्टान्तः स्यादुदाहृतौ ।
 शास्त्रेऽथ निकृतं विप्रलब्धे विप्रकृतेऽधमे ॥ २८३ ॥
 निरस्तः प्रेरितशरे सन्त्यक्ते त्वरितोदिते ।
 निष्ठयूते प्रतिहते च निमित्तं हेतुलक्ष्मणोः ॥ २८४ ॥
 निवातो वातरहिते दृढसन्नाह आश्रये ।
 निर्मुक्तो मुक्तनिर्मोकभुजगे निष्परिश्रमे ॥ २८५ ॥
 निशान्तं सद्ने शान्ते प्रभातेऽप्यथ निर्द्वेतिः ।
 मोक्षे मृत्यौ सुखे सौस्थे निकृतिः शठशाठ्ययोः ॥ २८६ ॥
 भर्त्सनेऽभिभवे क्षेपे निर्ऋतिर्निरुपद्रवे ।
 अलक्ष्म्यां दिक्पतौ चापि नियती दैवसंयमौ ॥ २८७ ॥
 प्रभूतमुद्रते^१ प्राज्ये प्रसृतं जातपुष्पयोः ।
 प्रतीतः सादरे प्राज्ञे प्रथिते ज्ञातहृष्टयोः ॥ २८८ ॥
 प्रहतं विस्तृते क्षुण्णे पलितं पङ्कतापयोः ।
 पक्केशे शैलजाते पण्डितः सिद्धधीमतोः ॥ २८९ ॥
 प्रणीत उपसम्पन्ने कृते क्षिप्ते प्रवेशिते ।
 संस्कृताग्रौ च पर्याप्तं शक्ते^२ तृप्तौ निवारणे ॥ २९० ॥
 यथेष्टे दोषे कृच्छ्रे च पर्याप्तिः परिरक्षणे ।
 प्राप्ते कामे, प्रसृतोऽर्द्धाञ्जलौ वेगिविनीतयोः ॥ २९१ ॥
 तते च प्रसृता जङ्घा प्रमीतं प्रोक्षिते मृते ।
 पर्यस्तं तु हते सस्ते प्रपातो निर्झरे भृगौ ॥ २९२ ॥
 अवटे पतने कञ्छे पक्षतिः प्रतिपत्तिथौ ।
 पक्षमूले, पर्वतस्तु देवर्षौ धरणीधरे ॥ २९३ ॥

१ नरके निःस्वतायां च । २ पुष्टौ । ३ मुद्गवे ।
 ४ क्षु- (ध्वे) ब्धे । ५ पूर्णे । ६ सौप्तिके ।

प्रसूतिः प्रणवोत्पत्तिपुत्रेषु दुहितर्यपि ।

पद्धतिः पथि पङ्क्तौ च प्रकृतियोनिशिल्पिनोः ॥ २९४ ॥

पौरामात्यादिलिङ्गेषु गुणसाम्यस्वभावयोः ।

प्रत्ययात्पूर्विकायां च प्रततिर्विस्तृतिर्लता ॥ २९५ ॥

प्रवृत्तिर्वृत्तवृत्तान्तप्रवाहेषु प्रवर्तने ।

प्रचितः शकटोन्मेषे पलानामयुतद्वये ॥ २९६ ॥

प्रकृतं तु प्रस्तुतेऽपि प्रकृतः प्रकृतिस्थिते ।

प्रार्थितं शत्रुसंरुद्धे याचिते निहतेष्टयोः ॥ २९७ ॥

पार्वती शल्लकी गौरी जीवनी द्रुपदात्मजा ।

पिण्डितं गुणिते सान्द्रे पिशितं मांसवाचकम् ॥ २९८ ॥

पिशिता मांसिकायां स्यात् पीडितं करणे स्त्रियाः ।

बाधिते यन्त्रसंमर्दे पुटितः स्यूतपाटिते ॥ २९९ ॥

हस्तिपुटे, पृषतस्तु मृगे बिन्दौ खरोहिते ।

श्वेतबिन्दुयुतेऽपि स्यात् प्रेषितं प्रेरिते गते ॥ ३०० ॥

प्रोक्षितं सिक्तहतयोर्भरतः शबरे नटे ।

क्षेत्रे रामानुजे शास्त्रे दौष्यन्तावृषभात्मजे ॥ ३०१ ॥

तन्तुवाये, भारतं तु शास्त्रे द्वीपांशभिद्यपि ।

भारती पक्षिणीवृत्तिभिदोर्वाच्यथ भावितम् ॥ ३०२ ॥

वासिते प्राप्ते, भासन्तो भे सूर्ये रम्यभासयोः ।

प्रथितं निर्मलव्याजे व्यालोडितनिघृष्टयोः ॥ ३०३ ॥

महती तु बृहत्यां स्याद्वीणायां नारदस्य च ।

मालती युवतौ काकमात्र्यां जातीविशलयोः ॥ ३०४ ॥

ज्योत्स्नायां निशि नद्यां च मुण्डितं खण्डिते हृते ।

मुहूर्तमल्पकाले स्याद्वादिकाद्वितयेऽपि च ॥ ३०५ ॥

मूर्छितं सोच्छ्रये मूढे रजतो दन्तिदन्तयोः ।

धवले शोणिते हारे दुर्वर्णे हृदशैलयोः ॥ ३०६ ॥

रसितं स्वर्णादिलिप्ते रूतस्तनितयोरपि ।
 रमतिर्नायके स्वर्गे रमितं स्तनिते रूते ॥ ३०७ ॥
 रेवती बलभार्यायां नक्षत्रभिदि मातृषु ।
 रैवतः स्यादुज्जयन्ते सुवर्णालौ हरेऽसुरे ॥ ३०८ ॥
 रोहितो लोहिते मीने मृगे रोहितकद्रुमे ।
 रोहितं तृजुशक्रास्त्रे धीरे, ललितमीप्सिते ॥ ३०९ ॥
 तडिते हारभेदे च लोहितो मङ्गले नदे ।
 वर्णभेदे, लोहितं तु कुङ्कुमे रक्तचन्दने ॥ ३१० ॥
 गोक्षीर्षे रुधिरे युद्धे वर्धितं छिन्नवर्द्धयोः ।
 प्रसृते, वनितं तु स्यात्प्रार्थिते सेवितेऽपि च ॥ ३११ ॥
 वनितोत्पादितास्यर्थरागनार्यपि नार्यपि ।
 वसतिः स्यादवस्थाने निशायां सद्नेऽपि च ॥ ३१२ ॥
 व्रततिस्तु प्रतानिन्यां विस्तारे, बहतुः पथि ।
 वृषभे, बहतिर्धेन्वां सचिवेऽप्यथ वापितम् ॥ ३१३ ॥
 बीजाकृते मुण्डिते च व्याघातो योगविघ्नयोः ।
 घातेऽपि, व्यायतं दीर्घे व्याघ्रतेऽतिशये हृदे ॥ ३१४ ॥
 वासन्तः परपुष्टे स्यात्करभेऽवहिते विटे ।
 वासन्ती माधवीयूथीपाटलास्वथ वासितम् ॥ ३१५ ॥
 वस्त्रञ्छन्ने ज्ञातैमान्ने भाविते विहगारवे ।
 वासिता करिणीनार्योर्विहितं तु कृते श्रुते ॥ ३१६ ॥
 विदितं स्वीकृते ज्ञाते विवस्वान् देवसूर्ययोः ।
 विश्रुतं तु प्रतीते स्याज्ज्ञातहर्षितयोरपि ॥ ३१७ ॥
 विगतो निःप्रभे वीते विविक्षो वसुनिद्वन्द्वके ।
 विविक्षं स्यादसम्पृक्ते रहःपूतविवेकिषु ॥ ३१८ ॥
 विधुतं कम्पिते त्यक्ते विकृतो रोग्यसंस्कृतः ।
 बीभत्सश्च विनीतस्तु निभृते निर्जितेन्द्रिये ॥ ३१९ ॥

१ पिनाकिनि । २ पूर्णयोः । ३ ज्ञान । ४ ज्ञात ।
 ५ वस्तुनिन्दके ।

वाणिज्ये साधुवाह्यश्चे विनयग्राहिते हृते ।
 विनतः प्रणते भुगे विनता पिटिकाभिदि ॥ ३२० ॥
 सुपर्णायां, विहस्तस्तु विकले पण्डकेऽकरे ।
 विश्वस्तः कृतविश्वासे विश्वस्ता विधवस्त्रियाम् ॥ ३२१ ॥
 विजातो विकृते जाते विजाता तु प्रसूतिका ।
 विवर्तो नर्त्तने सङ्घेऽपावृत्तौ, विकृती रुजि ॥ ३२२ ॥
 डिम्बे विकारे मद्यादौ विपत्तिर्यातिनापदोः ।
 विञ्जित्तिः स्यादङ्गरागे हारविज्जेदयोरपि ॥ ३२३ ॥
 विधाता दुहिणे कामे विनेतादेशके नृपे ।
 वृत्तान्तस्तु प्रकरणे कात्स्न्ये वार्ताप्रकारयोः ॥ ३२४ ॥
 बृहती क्षुद्रवार्ताक्यां छन्दोवसनभेदयोः ।
 महत्यां वाचि वेदर्न्यां वेलिलतं कुटिले धुते ॥ ३२५ ॥
 प्लुते, वेष्टितं लासके रुद्धे स्त्रीकरणान्तरे ।
 शकुन्तो विहगे भासे श्रीपतिर्विष्णुभूपयोः ॥ ३२६ ॥
 शुद्धान्तः स्याद्रहःकक्षान्तरो राज्ञोऽवरोधने ।
 संख्यावान् बुधमितयोः सरस्वानुदधौ नदे ॥ ३२७ ॥
 संवर्तः प्रलयेऽक्षद्रौ संहतं मिलिते दृढे ।
 स्वलितं छलिते श्रेषे संस्कृतं लक्षणान्विते ॥ ३२८ ॥
 भूषिते कृत्रिमे शस्ते सङ्घातो घातसङ्घयोः ।
 नरके च समाप्तिः स्यादवसाने समर्थने ॥ ३२९ ॥
 संहिता वर्णसंयोगे शास्त्रवेदैकदेशयोः ।
 स्थपतिः सौविदेऽधीशे बृहस्पतीष्टियज्वानि ॥ ३३० ॥
 कारुके च सन्ततिस्तु तनये दुहितर्यपि ।
 परम्पराभवे पङ्क्तौ गोत्रविस्तारयोरपि ॥ ३३१ ॥
 सन्नतिः प्रणतिध्वन्योः सङ्गतिर्ज्ञानसङ्गयोः ।
 समतिर्वाञ्छाऽनुमत्योः समितिर्युधि सङ्गमे ॥ ३३२ ॥

साम्ये सभार्या, संवित्तिः प्रतिपत्तिविवादयोः ।
 स्थापितं निश्चिते न्यस्ते स्तिमितौ छिन्ननिश्चलौ ॥३३३॥
 सिकताः स्युर्वालुकायां सिकता सैकते रुजि ।
 सुकृतं तु शुभे पुण्ये सुविधानेऽथ सुव्रता ॥ ३३४ ॥
 सुखदोहसौरभेय्यां सुव्रतोऽर्हति सद्रते ।
 सुनीतिर्ध्रुवमाता स्यात्सुनया, सुरतं पुनः ॥ ३३५ ॥
 मोहने, सुरता देवभावे च सुहितः पुनः ।
 वृषावुक्ते सुष्ठुहिते सूनृतं प्रियसत्यवाक् ॥ ३३६ ॥
 मङ्गलं च हसन्ती तु मल्लिकाऽङ्गारधानिका ।
 स्मिताङ्गाशाकिनाभेदे हर्मितं क्षिप्तदग्धयोः ॥ ३३७ ॥
 हारीतो मुनिभेदे स्यात्कैतवे विहगान्तरे ।
 हृषितं विस्मिते प्रीते प्रणते हृष्टरोमणि ॥ ३३८ ॥

इति त्रिस्वरतान्ताः ।

अश्वत्थो गर्दभाण्डे स्यात्पिप्पले संस्मृतौ जले ।
 अश्वत्थेषापौर्णमास्यामतिथिः कुशनन्दने ॥ ३३९ ॥
 कुड्यागन्ता, वव्यथस्तु व्यथाहीने च पद्मगे ।
 अव्यथा तु हरीतक्यामुपस्थो योनिलिङ्गयोः ॥ ३४० ॥
 उत्सङ्गगुदयोश्चापि समीपस्थितवत्यपि ।
 उन्माथो मारणे कूटयन्त्रघातकयोरपि ॥ ३४१ ॥
 उद्रथस्ताम्रचूडे स्यान्महेन्द्रमहकामुके ।
 क्षवथुः कासे छिक्कायां कायस्थोऽक्षरजीवकः ॥ ३४२ ॥
 परमात्मा च, कायस्था हरीतक्यामलक्यपि ।
 गोग्रन्थिस्तु करीषे स्याद्गोष्ठे गोजिह्विकौषधौ ॥ ३४३ ॥
 दमथो दमने दण्डे निर्ग्रन्थो भिक्षुमूर्खयोः ।
 श्रमणे च निशीथस्तु रात्रिमात्राऽर्द्धरात्रयोः ॥ ३४४ ॥
 प्रथमः शङ्करगणे प्रथमा तु हरीतकी ।
 मन्मथः कामचिन्तायां पुष्पचापकपित्थयोः ॥ ३४५ ॥

रुदथः कुक्कुटशुनोर्ववर्थः पिककालयोः ।
 वरूथं स्यात्तनुत्राणे रथगोपनवेश्मनोः ॥ ३४६ ॥
 वयस्थो मध्यमवया वयस्था शाल्मलिद्रुमे ।
 ब्राह्मीगुडचीकाकोलीसूक्ष्मैलामलकीषु च ॥ ३४७ ॥
 वमथुर्वमने कासे मातङ्गकरशीकरे ।
 विदथो योगिनि प्राज्ञे शमथः सचिवे शमे ॥ ३४८ ॥
 शपथः कार आक्रोशे शपने च सुतादिभिः ।
 शमैथुः स्यादजगरे निद्रालौ मरणेऽपि च ॥ ३४९ ॥
 षड्ग्रन्थः करञ्जभेदे षड्ग्रन्था तु वचा शटी ।
 समर्थः शक्तिसम्पन्ने सम्बद्धार्थे हितेऽपि च ॥ ३५० ॥
 सिद्धार्थः सर्षपे शाक्यासिंहेऽन्त्यजिनवप्सरि ।
 इति त्रिस्वरथान्ताः ।

अर्बुदः पर्वते मांसकीलके दशकोटिषु ॥ ३५१ ॥
 अर्द्धेन्दुः स्यादतिप्राढस्त्रीगुह्याङ्गुलियोजने ।
 गलहस्ते नखाङ्केऽर्द्धचन्द्रेऽङ्गदस्तु वालिजे ॥ ३५२ ॥
 अङ्गदं तु केयूरे स्यादङ्गदा याम्यदिग्गजी ।
 आस्पदं कृत्स्नपदयोरामोदो गन्धर्हर्षयोः ॥ ३५३ ॥
 आक्रन्दो दारुणरणे सारावरुदिते नृपे ।
 क्षणदं तोये, क्षणदो गणके, क्षणदा निशि ॥ ३५४ ॥
 कपर्दः पार्वतीभर्तुर्जटाजूटे वराटके ।
 कर्णान्दुः स्यात्कर्णपालयुत्सिसिका, कुमुदः कपौ ॥ ३५५ ॥
 दिङ्नागनागयोदैत्यविशेषे च सितोत्पले ।
 कुमुदा कुम्भीगम्भार्योः कुसीदं वृद्धिजीवने ॥ ३५६ ॥
 वृद्ध्याजीवे, कौमुदस्तु कार्तिके, कौमुदीर्दुभा ।
 गोविन्दस्तु गवाध्यक्षे वासुदेवे बृहस्पतौ ॥ ३५७ ॥
 गोष्पदं गोखुरे^१ श्वभ्रे गवां च गतिगोचरे ।

१ वज्रथ ।

२ गजसा ।

३ शपथः ।

४ तु भा ।

५ गोखुरश्वभ्रे ।

जलदो मुस्तके मेघे जीवदो रिपुवैद्ययोः ॥ ३५८ ॥
 ग्रन्थपर्णे, तमोभित्तु शशिमार्तण्डवन्दिषु ।
 तोयदो मुस्तके मेघे तोयदं नवनीतजे ॥ ३५९ ॥
 दारदो विषभेदे स्यात्पारदे हिङ्गुऽलेपि च ।
 दायादौ सुतसपिण्डौ दोहदो गर्भलक्षणे ॥ ३६० ॥
 अभिलाषे तथा गर्भे धनदौ दातृगुह्यकौ ।
 नलदा मांस्यां, नलदमुशीरमकरन्दयोः ॥ ३६१ ॥
 नर्मदा रेवानर्माल्योर्निषादः श्वपचे स्वरे ।
 निर्वादस्त्यक्तवादे च प्रमदो मुदि मत्तके ॥ ३६२ ॥
 प्रमदा स्त्री प्रसादोऽनुग्रहस्वास्थ्यप्रसत्तिषु ।
 काव्यगुणे, प्रह्लादस्तु निनादे दानवान्तरे ॥ ३६३ ॥
 प्रतिपत्संविदि तिथौ प्रासादो राजमन्दिरे ।
 देवतायतने चापि मर्यादा स्थितिसीमयोः ॥ ३६४ ॥
 माकन्दः स्यात्सहकारे माकन्द्यामलकीफले ।
 मुकुन्दः पारदे रत्नविशेषे गरुडध्वजे ॥ ३६५ ॥
 मेनादः केकिनि ज्जागे मार्जारि, वरदः पुनः ।
 प्रसन्ने शान्तचिन्ते च वरदा तु कुमारिका ॥ ३६६ ॥
 विशदः पाण्डुरे व्यक्ते शारदो वत्सरे नवे ।
 शरद्भवे पतीमुद्रे शालीनेऽप्यथ शारदी ॥ ३६७ ॥
 सप्तपर्णाम्बुपिप्पलयोः सम्भेदः सिन्धुसङ्गमे ।
 पुष्पादीनां विकासेऽपि स्यात्सुनन्दौ तु रोचना ॥ ३६८ ॥
 जननी बाहुबलिनोऽपि-

इति त्रिस्वरदान्ताः ।

अगार्धोऽस्ताघरन्ध्रयोः ।

अवधिः स्यादवधाने कालसीसविलेख्यपि ॥ ३६९ ॥

आनन्दौ बद्धमुरजावाविद्धः क्षिप्तवक्रयोः ।

१ तमोनुद् ।

२ अपवाद ।

३ सुनन्दा रोचनाऽङ्गना ।

४ स्थाग । ५ आविद्धं ।

आबन्धो भूषणे प्रेम्णि बन्धेऽथोत्सेध उच्छ्रये ॥ ३७० ॥

संदननेऽप्युपाधिस्तु धर्मध्याने विशेषणे ।

कुटुम्बव्यापृते छन्नपुपधिव्याजचक्रयोः ॥ ३७१ ॥

कबन्धं सलिले रूण्डे कबन्धो राहुरक्षसोः ।

दुर्विधो दुर्जने निःस्वे न्यग्रोधो वटपादपे ॥ ३७२ ॥

शम्यां व्यामे, न्यग्रोधी तु मोहनाख्यावैधावपि ।

वृषपर्ण्या, निषधस्तु कठिने पर्वते स्वरे ॥ ३७४ ॥

देशतद्राजयोश्चापि निरोधो नाशरोधयोः ।

प्रसिद्धो भूषिते ख्याते प्रणिधिर्याचने चरे ॥ ३७४ ॥

परिधिर्यज्ञियतरोः शाखायामुपसूर्यके ।

मागधो मगधोद्भूते शुक्लजीरकबन्दिनोः ॥ ३७५ ॥

वैश्यतः क्षत्रियापुत्रे मागधी स्यात्तु पिप्पली ।

यूथीभाषाविशेषश्च विबुधः पण्डिते सुरे ॥ ३७६ ॥

विश्रब्धोऽनुद्धटे शान्ते विश्वस्तात्यर्थयोरपि ।

विवधो वीवधो भारे पर्याहाराध्वनोरपि ॥ ३७७ ॥

सम्बाधः सङ्कटे योनौ संरोधः क्षेपरोधयोः ।

सन्नद्धो वर्मिते व्यूढे समाधिः स्यात्समर्थने ॥ ३७८ ॥

चित्तैकाग्र्यनियमयोर्मौने, सन्निधिरन्तिके ।

प्रत्यक्षे चाथ संसिद्धिः सम्यक्सिद्धिस्वभावयोः ॥ ३७९ ॥

इति त्रिस्वरधान्ताः ।

अयनं पथि गेहेऽर्कस्योदग्दक्षिणतो गतौ ।

अम्लानस्त्वमले क्षिण्ठीभेदे,ऽर्जुनं तृणे सिते ॥ ३८० ॥

नेत्ररोगे,ऽर्जुनः पार्थे हैहये ककुभट्टमे ।

मातुरेकस्रुते चाऽर्जुन्युषा गौः कुट्टिनी सरित् ॥ ३८१ ॥

अङ्गनं प्राङ्गणे यानेऽप्यङ्गना तु नितम्बिनी ।

स्यादपानं गुदेऽपानस्तद्वायावज्जनं मसौ ॥ ३८२ ॥

रसाञ्जनेऽक्तौ सौवीरेऽथाञ्जनो दिङ्मातङ्गजे ।

अञ्जना हनुमन्मातर्यञ्जनी लेप्ययोषिति ॥ ३८३ ॥
 अवनं रक्षणप्रीत्योरर्यमा पितृदैवते ।
 तरणौ सूर्यभक्तायामशनिर्वज्रविद्युतोः ॥ ३८४ ॥
 अरन्निः कूर्परे पाणौ सप्रकोष्ठतताङ्गुलौ ।
 आसनं विष्टरे हस्तिस्कन्धे यात्रानिवर्तने ॥ ३८५ ॥
 आसनो जीवकतरावासनी पण्यवीथिका ।
 आपन्नः सापदि प्राप्तेऽप्यादानं वाजिभूषणे ॥ ३८६ ॥
 ग्रहणेऽथोत्थानं सैन्ये पौरुषे युधि पुस्तके ।
 उद्यमोद्गमहर्षेषु वास्त्वन्तेऽङ्गनचैत्ययोः ॥ ३८७ ॥
 मलोत्सर्गेऽप्यथोत्तानः सुप्तोन्मुखगभीरयोः ।
 उद्यानं स्यान्निःसरणे वनभेदे प्रयोजने ॥ ३८८ ॥
 उद्धानमुद्गमे चुल्यामुदानः पवनान्तरे ।
 सर्पभिद्युदरावर्ते कमनोऽशोकपादपे ॥ ३८९ ॥
 कामिकामाभिरूपेषु कठिनं निष्ठुरोषयोः ।
 कठिनी तु खटिका स्यात्कठिना गुडशर्करा ॥ ३९० ॥
 कर्तनं योषितां तूलसेवने छेदनेऽपि च ।
 क्रन्दनं रोदने हाने कल्पनं क्लृप्तिकर्तने ॥ ३९१ ॥
 कल्पनेभसज्जनायां कलापी प्लक्षकेकिनोः ।
 कञ्चुकी जाङ्गकतरौ महल्ले पन्नगे विटे ॥ ३९२ ॥
 काञ्चनं हेम्नि किञ्जल्के काञ्चनो नागकेसरे ।
 उदुम्बरे काञ्चनारे पुन्नागे चम्पकेऽपि च ॥ ३९३ ॥
 काञ्चनी तु हरिद्रायां कानीनः कन्यकासुते ।
 कर्णे व्यासे, काननं तु ब्रह्मास्ये विपिने गृहे ॥ ३९४ ॥
 कुहनो मूषिके सेष्पे कुहना दम्भकर्मणि ।
 कुण्डली वरुणे सर्पे मयूरे कुण्डलान्विते ॥ ३९५ ॥
 केतनं सद्ने चिन्हे कृत्ये चोपनिमन्त्रणे ।
 केसर्यर्वणि पुन्नागे नागकेसरसिंहयोः ॥ ३९६ ॥

कौपीनं गुह्यदेशे स्यादकार्ये चीवरान्तरे ।
 कौलीनं जनवादे हि पशुपक्षिशुनां युधि ॥ ३९७ ॥
 कार्यगुह्ये कैलीन्ये च गहनं वनगुह्ययोः ।
 गह्वरे कलिले चापि गन्धनं तु प्रकाशने ॥ ३९८ ॥
 सूचनोत्साहहिंसासु गर्जनं स्तनिते क्रुधि ।
 गृञ्जनं विषदग्धस्य पशोर्मांसे रसोनके ॥ ३९९ ॥
 गोस्तनो हारभेदे स्याद्गोस्तनी हारहूरिका ।
 घट्टना चलनावृत्योश्चलनः पादकम्पयोः ॥ ४०० ॥
 चलनं कम्पे, चलनी वारीभिद्वस्त्रघर्घरी ।
 चन्दनो वानरभिदि श्रीखण्डे, चन्दिनी नदी ॥ ४०१ ॥
 चेतनः स्यात्सहृदयः प्राणिनोश्चेतना तु धीः ।
 चोलकी तु नागरङ्गे किष्कुपर्वकरीरयोः ॥ ४०२ ॥
 छर्दनोऽलम्बुषे निम्बे छर्दनं वमनेऽपि च ।
 छदनं पत्रगरुतोश्छेदनं कर्तने भिदि ॥ ४०३ ॥
 जयनं विजये श्वादिसन्नाहे, जघनं कटौ ।
 स्त्रियाः श्रोणिपुरोभागे जवनो वेगिवेगयोः ॥ ४०४ ॥
 वेग्यम्बे नीवृति जवन्यपद्यामोषधीभिदि ।
 जीवनस्तु पुत्रजीवे जीवनं वृत्तिवारिणोः ॥ ४०५ ॥
 स्याज्जीवना तु मेदायां जीवनी तु मधुस्रवा ।
 तलिनं विरले स्त्रच्छे स्तोकेऽथ तपनो रवौ ॥ ४०६ ॥
 भल्लाते नरके ग्रीष्मे तलुनो यूनि मारुते ।
 तमोघ्नो वह्निसूर्येन्दुबुद्धकेशवशम्भुषु ॥ ४०७ ॥
 तपस्वी तापसे दीने तरस्वी वेगिशूरयोः ।
 तेमनं व्यञ्जने क्लेदे तेमनी चुल्लिभिद्यपि ॥ ४०८ ॥
 तोदनं व्यथने तोत्रे दहनो दुष्टचेष्टिते ।
 भल्लाते चित्रकेऽग्नौ च दमनो द्वीपपुष्पयोः ॥ ४०९ ॥

दर्शनं दर्पणे धर्मोपलब्धोर्बुद्धिशस्त्रयोः ।
 स्वप्नलोचनयोश्चापि दशनं वर्मदंशयोः ॥ ४१० ॥
 द्विजन्मा बौ रदे विमे दुर्नाम पुनरर्शसि ।
 दुर्नामा दीर्घकोश्यां स्याद्देवनोऽक्षेऽथ देवनम् ॥ ४११ ॥
 व्यवहारे जिगीषायां क्रीडायां, धमनोऽनले ।
 क्रूरे भस्त्राध्मायके च धमनी कन्धरा शिरा ॥ ४१२ ॥
 हरिद्रा च धावनं तु गतौ शौचेऽथ नन्दनम् ।
 इन्द्रोद्याने, नन्दनस्तु तनये हर्षकारिणि ॥ ४१३ ॥
 नलिनं नीलिकातोयाम्बुजेषु, नलिनी पुनः ।
 पद्माकरे गङ्गाब्जिन्योर्निधनं कुलनाशयोः ॥ ४१४ ॥
 निदानं कारणे शुद्धौ तपसः फलयाचने ।
 वत्सदाम्न्यवसाने च प्रधनं युधि दारणे ॥ ४१५ ॥
 प्रधानं प्रकृतौ वृद्धावुत्ताने परमात्मनि ।
 महामात्रे, प्रसूनं तु प्रसूते फलपुष्पयोः ॥ ४१६ ॥
 प्रज्ञानं बुद्धौ चिह्ने च स्यात् प्रसन्नं प्रसादवत् ।
 प्रसन्ना तु मदिरायां पवनो वायुवल्लयोः ॥ ४१७ ॥
 पवनं पुनरापाके पद्मिनी योषिदन्तरे ।
 अब्जेऽब्जिन्यां सरस्यां च पावनं जलकुच्छयोः ॥ ४१८ ॥
 पावनः पावके सिंहेऽध्यासे पावयितर्यपि ।
 पावनी तु हरीतक्यां पाठीनो गुग्गुलुद्रुमे ॥ ४१९ ॥
 पाठके मीनभेदे च प्रार्थना याचने स्मृता ।
 अभियाने रोधने च पिशुनः सूचके खले ॥ ४२० ॥
 कप्यास्ये, पिशुना स्पृक्का स्यात् पिशुनं तु कुङ्कुमम् ।
 पीतनं तु हरिताले पीतदारुणि कुङ्कुमे ॥ ४२१ ॥
 पीतनः पुनराम्राते पूतना तु हरीतकी ।
 वध्या च वासुदेवस्य पृतनाऽनीकिनी चमूः ॥ ४२२ ॥
 सेना सैन्यविशेषश्च फाल्गुनो मासपार्थयोः ।

नदीजेऽर्जुने वृक्षे च फाल्गुनी पूर्णिमाभिदि ॥ ४२३ ॥

भवनं सदनं भावे भण्डनं कवचे युधि ।

खलीकारे, भट्टिनी तु ब्राह्मण्यां नृपयोषिति ॥ ४२४ ॥

भावना वासना ध्यानं भुवनं लोकखाम्बुषु ।

भूतात्मा दुहिणे देहे मदनः सिक्थके स्मरे ॥ ४२५ ॥

जले वसन्ते धत्तूरे मलिनं कृष्णदोषयोः ।

मलिनी रजस्वलायां मण्डनं तु प्रसाधने ॥ ४२६ ॥

मण्डनोऽलङ्कारिणौ स्यान्मार्जनो लोघ्रशाखिनि ।

मार्जनं शुद्धिकरणे मार्जना मुरजध्वनौ ॥ ४२७ ॥

मालिन्धुमायां गङ्गायां चम्पावृत्तप्रभेदयोः ।

मालिक्यां, मिथुनो राशौ मिथुनं पुंस्त्रियोर्युगे ॥ ४२८ ॥

मुण्डनं रक्षणे क्षौरे मेहनं भूत्रशिश्नयोः ।

मैथुनं रतसङ्गत्योर्यमनं दम्बन्धयोः ॥ ४२९ ॥

यावन्नं कालविक्षेपे निराशे वर्तनेऽपि च ।

योजनं तु चतुःक्रोश्यां स्याद्योगपरमात्मनोः ॥ ४३० ॥

रसनं ध्वनिते स्वादे रसज्ञारास्नयोरपि ।

रञ्जनं रजके रक्तचन्दनेऽप्यथ रञ्जनी ॥ ४३१ ॥

मञ्जिष्ठारोचनानीलीगुढासु, रजनी निशि ।

लाक्षानीलीहरिद्रासु राधनं प्राप्तितोषयोः ॥ ४३२ ॥

साधने, रेचनी गुन्द्रा दन्ती रोचनिका त्रिवृत् ।

रोदनं त्वश्रुणि क्रन्दे रोचनः कूटशाल्मलौ ॥ ४३३ ॥

रोचना रक्तकहारे गोपिते वरयोषिति ।

लङ्घनं भोजनत्यागे लवने क्रमणेऽपि च ॥ ४३४ ॥

ललामवलललामाऽश्वे शृङ्गे चिन्हपताकयोः ।

रम्येय प्रधाने भूषायां पुण्ड्रे पुच्छप्रभावयोः ॥ ४३५ ॥

ललना स्त्री नाडिजिह्वा लाञ्छनं लक्ष्मसंज्ञयोः ।

लाङ्गली स्याद्वलभद्रे नालिकेरेऽथ लेखनम् ॥ ४३६ ॥

भूर्जे छेदे लिपिन्यासे व्यसनं निष्फलोद्यमे ।
 दैवानिष्टफले सक्तौ स्त्रीपानमृगयादिषु ॥ ४३७ ॥
 पापे विपत्तावशुभे व्यञ्जनं श्मश्रुचिन्हयोः ।
 तेमनेऽवयवे कादौ वमनं छर्दनेऽर्दने ॥ ४३८ ॥
 वसनं छादने वस्त्रे वर्जनं त्यागहिंसयोः ।
 वर्द्धनं छेदने वृद्धौ वर्द्धनी तु गलन्तिका ॥ ४३९ ॥
 वपनं मुण्डने बीजाधानेऽथ वर्तनी पथि ।
 वर्तने तर्कुपिण्डे वा वनश्वाऽभिप्रतारके ॥ ४४० ॥
 शार्दूले गन्धमार्जारे वामनो दिग्गजेऽच्युते ।
 खर्वेऽङ्कोटे, वाहिनी तु सेनातज्जेदसिन्धुषु ॥ ४४१ ॥
 स्याद्वाणिनी तु नर्तक्यां छेकमत्तास्त्रियोरपि ।
 वितानं कदके यज्ञे विस्तारे क्रतुकर्मणि ॥ ४४२ ॥
 तुच्छे मन्दे वृत्तशून्ये शून्यावसथयोरपि ।
 विज्ञानं कार्मणे ज्ञाने विलग्नं मध्यलग्नयोः ॥ ४४३ ॥
 विक्लिन्नो जीर्णशीर्णाद्रिं विलीनौ लीनविद्रुतौ ।
 विषघ्नः शिरीषतरौ विषघ्ना विवृता मृता ॥ ४४४ ॥
 विच्छिन्नं तु कुटिले स्यात् समालब्धविभक्तयोः ।
 विमानं देवतायाने सप्तभूमिगृहेऽपि च ॥ ४४५ ॥
 विधानं हस्तिकवले प्रेरणेऽभ्यर्चने धने ।
 चैतनोपायविधिषु प्रकारे वैरकर्मणि ॥ ४४६ ॥
 विपन्नो भुजगे नष्टे विश्वप्सा वह्निचन्द्रयोः ।
 समीरणे कृतान्ते च विलासी भोगिसर्पयोः ॥ ४४७ ॥
 विषयी विषयासक्ते वैषयिकजने नृपे ।
 कामे विषयिदृषीके व्युत्थानं प्रतिरोधने ॥ ४४८ ॥
 विरोधाचरणे स्वैरवृत्तौ समाधिपारणे ।
 वृजिनः केशे, वृजिनं भुग्रेऽथे रक्तचर्मणि ॥ ४४९ ॥
 वेष्टनं मुकुटे कर्णशङ्कुल्युष्णीषयोर्वृत्तौ ।

वेदना ज्ञाने पीडायां शयनं स्वापशययोः ॥ ४५० ॥
 रते, शमनस्तु यमे शमनं शान्तिर्हिसयोः ।
 श्वसनं श्वासे, श्वसनः पवने मदनद्रुते ॥ ४५१ ॥
 शकुनं स्यादैवशंसिनिमित्ते, शकुनः खगे ।
 शकुनिः खगे करणभेदे कौरवमातुले ॥ ४५२ ॥
 शतघ्नी तु वृश्चिकाल्यां शस्त्रभेदकरञ्जयोः ।
 शासनं नृपदत्तोर्व्यां शास्त्राज्ञालेखशास्तिषु ॥ ४५३ ॥
 शिखरी कोटकोयष्ट्योर्दुर्मेऽपामार्गशैलयोः ।
 शिखण्डी कुक्कुटे चित्रमेखले बर्हिर्बर्हयोः ॥ ४५४ ॥
 भीष्मारौ बाणे, शृङ्गारी सुवेषे क्रमुके द्विषे ।
 श्लेष्मघ्नी स्यान्मल्लिकायां कम्पिल्लकफणिज्जयोः ॥ ४५५ ॥
 शोभनः सुन्दरे योगे सवनं स्नानयोगयोः ।
 सोमनिर्दलने चापि सदनं जलसञ्जनोः ॥ ४५६ ॥
 स्तननं क्रैन्दने मेघगर्जितध्वनिमात्रयोः ।
 स्पर्शनं हृषीके दाने स्पर्शे च स्पर्शनोऽनिले ॥ ४५७ ॥
 स्यन्दनं स्रवणे तोये स्यन्दनस्तिनिशे रथे ।
 संव्यानं छादने वस्त्रे समानो देहमारुते ॥ ४५८ ॥
 वर्णभित्सत्समैकेषु सन्तानोऽपत्यगोत्रयोः ।
 सन्ततौ देववृक्षे च संस्थानं त्वाकृतौ मृतौ ॥ ४५९ ॥
 चतुष्पथे सन्निवेशे सज्जनं घट्टगुल्मके ।
 सज्जनस्तु कुलीने स्यात्सज्जनाऽपि च कल्पना ॥ ४६० ॥
 सन्धानं सङ्घटनेऽभिषवे, सन्धिनी तु गौः ।
 वृषाक्रान्ता कालदुग्धा स्थापनं तु निवेशने ॥ ४६१ ॥
 पुंसवने समाधौ च साधनं सिद्धिसैन्ययोः ।
 उपायेऽपगमे मेढ्रे निवृत्तौ कारके वधे ॥ ४६२ ॥
 दीपिने मृतसंस्कारे प्रमाणे गमने धने ।
 मुक्कर्मा योगभेदे स्यात्सत्क्रिये देवशिलिपानि ॥ ४६३ ॥

सुदामा पर्वते मेघे सुधन्वा त्वष्ट्रधन्विनोः ।
 सुपर्वा पर्वणि शरे त्रिदशे वंशधूमयोः ॥ ४६४ ॥
 सूचना स्यादभिनये गन्धने व्यधने दृशि ।
 सेवनं सीवनोपास्त्योः सेनानीः सैन्यपे गुहे ॥ ४६५ ॥
 हसन्यङ्गारधान्यां स्याद्धसनं हसिते मतम् ।
 हस्तिनी नायिकाभेदे मातङ्गस्य स्त्रियामपि ॥ ४६६ ॥
 हायनोऽचित्रीर्हिर्वर्षं ह्रादिनी वज्रविद्युतोः ।
 हिण्डनं क्रीडारतयोर्यानि-

इति त्रिस्वरनान्ताः ।

अनूपस्तु सैरिभे ॥ ४६७ ॥

जलप्रायेऽप्यथाऽऽवापः पानभेदालवालयोः ।
 प्रक्षेपे भाण्डपर्वनेऽप्याक्षेपः परिभर्त्सने ॥ ४६८ ॥
 काव्यालङ्कारणाकृष्ट्योः स्यादाकल्पः प्रसाधने ।
 कल्पने वाप्युलपस्तु गुलिमनीतृणभेदयोः ॥ ४६९ ॥
 उडुपः प्लवशीतांश्वोः कलापो बहिर्दूणयोः ।
 संहतौ भूषणे काञ्च्यां कञ्चपो मल्लबन्धने ॥ ४७० ॥
 कमठे, कञ्चपी वीणाकशिपुर्भोज्यवस्त्रयोः ।
 एकैकस्मिन्द्वयोश्चापि कश्यपो मुनिर्मानयोः ॥ ४७१ ॥
 काश्यप्युर्व्यां, कुतपस्तु छागकम्बलदर्भयोः ।
 वैश्वानरे दिनकरे द्विजन्मन्यतिथौ गवि ॥ ४७२ ॥
 भागिनेयेऽष्टमांशेऽन्हो वायेऽथ कुटपो मुनौ ।
 निष्कुटे मानभेदे च कुणपः पूतिगन्धिनि ॥ ४७३ ॥
 शवे, जिह्वापस्तु शुनि व्याघ्रे द्वीपिविडालयोः ।
 प्रतापस्तेजसि स्वेदे पादपो वृक्षपीठयोः ॥ ४७४ ॥
 रक्तपो रक्षो, रक्तपा तु जलौका, विटपः पुनः ।
 पल्लवेऽपि च वृक्षेषु विस्तारे षिङ्गशाखयोः ॥ ४७५ ॥

सुरूपस्तु बुधे रम्ये प्राप्तरूपाभिरुपवत् ।

इति त्रिस्वरपान्ताः ।

कदम्बः सर्षपे नीपे कदम्बं निकुरम्बके ॥ ४७६ ॥

कलम्बो नालिकाशाके पृषत्के नीपपादपे ।

कादम्बः कलहंसेष्वोः नितम्बः कटिरोधसोः ॥ ४७७ ॥

स्त्रियाः पश्चात्कटौ सानौ प्रलम्बस्तु प्रलम्बनम् ।

दैसस्तालाङ्कुरः शाखा प्रालम्बस्तु पयोधरे ॥ ४७८ ॥

त्रपुषे हारभदे च भूजम्बूस्तु विकङ्कते ।

गोधूमाह्वयधान्ये च हेरम्बः शौर्यगर्विते ॥ ४७९ ॥

महिषे विघ्नराजे वा-

इति त्रिस्वरवान्ताः ।

आरम्भस्तु वधदर्पयोः ।

त्वरायामुद्यमे वाऽप्यात्मभूर्ब्रह्माणि मन्मथे ॥ ४८० ॥

ऋषभः स्यादादिजिने वृषभे भेषजे स्वरे ।

कर्णरन्ध्रे कोलपुञ्जे श्रेष्ठे चाप्युत्तरस्थितः ॥ ४८१ ॥

ऋषभी तु शूकशिम्ब्यां पुरुषाकारयोषिति ।

विधवायां शिरालायां करभो मृग उष्ट्रके ॥ ४८२ ॥

अङ्गुलेश्च कनिष्ठायां मणिबन्धस्य चान्तरे ।

ककुभो वीणाप्रसेवे रागभेदेऽर्जुनद्रुमे ॥ ४८३ ॥

कुमुम्भं तु शीतकुम्भे स्याल्लङ्कायां कमण्डलौ ।

गर्दभो रासभे गन्धे गर्दभी जन्तुरुग्निभदोः ॥ ४७४ ॥

गर्दभं कुमुदंश्चेते दुर्लभः कच्छुरे प्रिये ।

दुष्पापे, दुन्दुभिस्तु स्याद्भेर्यां दितिसुते विषे ॥ ४८५ ॥

अक्षविन्दुत्रिकद्वन्द्वे निकुम्भः कुम्भकर्णजे ।

दन्त्यां च वल्लभोऽध्यक्षे कुलीनाक्षे प्रियेऽपि च ॥ ४८६ ॥

वर्षाभूः पुनर्नवायां स्याद्गण्डूपदभेकयोः ।

विष्कम्भो विस्वतौ योगविशेषप्रतिबन्धयोः ॥ ४८७ ॥

योगिनां च बन्धभेदे रूपकावयवेऽपि च ।
 विस्रम्भः केलिकलहे विश्वासे प्रणये वधे ॥ ४८८ ॥
 वृषभः स्यादादिजिने वृषपुङ्गवयोरपि ।
 सनाभिर्ज्ञातिसदृशोः सुरभिर्हस्त्रि चम्पके ॥ ४८९ ॥
 जातीफले मातृभेदे रम्ये चैत्रवसन्तयोः ।
 सुगन्धौ गवि शलक्याम्

इति त्रिस्वरभान्ताः ।

अथमो न्यूनगर्ह्ययोः ॥ ४९० ॥

आगमं त्वागतौ शास्त्रे आश्रमो व्रतिनां मठे ।
 ब्रह्मचर्यादिचतुष्केऽप्युत्तमा दुग्धकौषधौ ॥ ४९१ ॥
 उत्तमं तु प्रधाने स्यात् कलमः शालिचौरयोः ।
 कुसुमं स्त्रीरजोनेत्ररोगयोः फलपुष्पयोः ॥ ४९२ ॥
 कृत्रिमं लवणभेदे कृत्रिमः कृतसिंहयोः ।
 गोधूमो भेषजे नागरङ्गव्रीहिविशेषयोः ॥ ४९३ ॥
 गोलोमी वारयोषायां षडग्रन्थासितदूर्वयोः ।
 गौतमो गणभृद्भेदे शाक्यसिंहर्षिभेदयोः ॥ ४९४ ॥
 गौतम्युमायां रोचन्यां तल्लिमं तल्पस्वङ्गयोः ।
 विताने कुट्टिमे चापि दाडिमः करकैलयोः ॥ ४९५ ॥
 निष्क्रमो निर्गमे बुद्धिसम्पत्तौ दुःकुलेऽपि च ।
 नियमः स्यात्प्रतिज्ञायां निश्चये यन्त्रणे व्रते ॥ ४९६ ॥
 निगमाः पूर्वणिग्भेदनिश्चयाध्ववाणिकपथाः ।
 नैगमो नयपौरोपनिषदतिषु त्राणिजे ॥ ४९७ ॥
 प्रथमः स्यात्प्रधानाद्योः प्रक्रमोऽवसरे क्रमे ।
 पञ्चमः पूरणे दक्षे पञ्चानामपि पूरणे ॥ ४९८ ॥
 रागभेदे, पञ्चमी तु द्रौपद्यां, परमः परे ।
 अग्रेसरप्रधानयोरोङ्कारे, परमं पुनः ॥ ४९९ ॥

स्यादव्ययमनुज्ञायां प्रतिमा प्रतिरूपके ।
 गजस्य दन्तवन्धे च मध्यमो मध्यजे स्वरे ॥ ५०० ॥
 देहमध्ये मध्यदेशे मध्यमा कर्णिकाङ्गुलिः ।
 राका रजस्वला चापि व्यायामः पौरुषे श्रमे ॥ ५०१ ॥
 विद्यामे दुर्गसञ्चारे विलोममरघट्टके ।
 विलोमो वरुणे सर्पे प्रतीपे कुक्कुरेऽपि च ॥ ५०२ ॥
 विलोमी स्यादामलक्या विक्रमः शक्तिसम्पदि ।
 क्रान्तौ च विद्रुमो वृक्षे प्रवालेऽप्यथ विभ्रमः ॥ ५०३ ॥
 शोभायां संशये हावे सत्तमः श्रेष्ठपूज्ययोः ।
 साधिष्ठे, संभ्रमो भीतौ संवेगादरयोरपि ॥ ५०४ ॥
 सुषीमः शिशिरे रम्ये सुषमं रुचिरे समे ।
 सुषमा तु स्यात्परमशोभायां कालभिद्यपि ॥ ५०५ ॥
 इति त्रिस्वरमान्ताः ।
 अत्ययोऽतिक्रमे दोषे विनाशे दण्डकुच्छ्रयोः ।
 अवध्यमवधार्ये स्यादनर्थक्यचस्यपि ॥ ५०६ ॥
 अभयमुशीराभीत्योरभया तु हरीतकी ।
 अनयोऽशुभदैवे स्याद्विषयसंनयोरपि ॥ ५०७ ॥
 अश्वीयमश्वसङ्गेऽश्वहितेऽघृण्यः प्रगल्भके ।
 अघृण्या निम्नगाभेदेऽहल्या गौतमयोषिति ॥ ५०८ ॥
 सरोभेदेऽप्यभिरुया तु शोभायां कीर्तिसंज्ञयोः ।
 अहार्या हर्तुमशक्ये शैलेऽथाशय आश्रये ॥ ५०९ ॥
 अभिप्रायपनसयोरादित्यस्त्रिदशार्कयोः ।
 आत्रेयो मुनिरात्रेयी पुष्पवत्सां सरिद्भिदि ॥ ५१० ॥
 आतिथ्योऽतिथौ तद्योगेऽप्याम्नायः कुल आगमे ।
 उपदेशे, चेन्द्रियं तु चक्षुरादिषु रेतसि ॥ ५११ ॥
 उदयः पर्वतोन्नत्योरुर्णायुरविकम्बले ।
 ऊर्णानाभे च मेघे चैण्यमेणीत्वगादिके ॥ ५१२ ॥

रतबन्धादिषु स्त्रीणां कषायः सुरभौ रसे ।
 रागवस्तुनि निर्यासे क्रोधादिषु विलेपने ॥ ५१३ ॥
 वर्णे, कालेयस्तु दैत्ये कालेयं कुङ्कुमं यकृत् ।
 कुकृत्यमनुतापे स्यादयुक्तकरणेऽपि च ॥ ५१४ ॥
 कुलायः पक्षिणां स्थानगेहयोः क्षेत्रियास्त्रयः ।
 अन्यदेहचिकित्सार्हाऽसाध्यरूपारदारिकाः ॥ ५१५ ॥
 क्षेत्रियं क्षेत्रजतृणे गाङ्गेयं स्वर्णमुस्तयोः ।
 कशेरुण्यथ गाङ्गेयो गाङ्गवत्स्कन्दभीष्मयोः ॥ ५१६ ॥
 चक्षुष्यः सुभगे पुण्डरीकवृक्षे रसाञ्जने ।
 केतकेऽक्षिहिते चापि चक्षुष्या तु कुलत्थिका ॥ ५१७ ॥
 चाम्पेयो हेम्नि किञ्जल्के चम्पके नागकेसरे ।
 जघन्यं शिशने गर्होऽन्त्ये जययुर्गुगुलौ खगे ॥ ५१८ ॥
 तपस्थः फाल्गुने मासे तपस्या नियमस्थितौ ।
 द्वितीया तिथिगेहिन्योर्द्वितीयः पूरणे द्वयोः ॥ ५१९ ॥
 नादेयी भूमिजम्बां स्यान्नारङ्गे जलवेतसे ।
 काङ्गुष्ठे च जपायां च निकायः सञ्जसङ्ख्योः ॥ ५२० ॥
 परमात्मनि लक्ष्ये च निलयोऽस्तमये मृदे ।
 गोपनस्य प्रदेशेऽपि नेपथ्यं तु प्रसाधने ॥ ५२१ ॥
 रङ्गभूमौ वेषभेदे प्रणयः प्रेमयाञ्जयोः ।
 विस्त्रम्भे प्रसरे चापि प्रत्ययो ज्ञानरन्ध्रयोः ॥ ५२२ ॥
 विश्वासे शपथे हेतावाचारप्रथितत्वयोः ।
 अधीने निश्चये स्यादौ प्रणाययः कामवर्जिते ॥ ५२३ ॥
 असंमते, प्रसव्यस्तु प्रतिकूलानुकूलयोः ।
 प्रतीक्ष्यः प्रतिपाल्यै स्यात्पूज्ये च प्रलयो मृतौ ॥ ५२४ ॥
 संहारे नष्टचेष्टत्वे पर्यायोऽवसरे क्रमे ।
 निर्माणे द्रव्यधर्मे च पर्जन्यो गर्जदम्बुदे ॥ ५२५ ॥

१ रतबन्धप्रभेदेपि । २ कतके ।

३ गर्हिते । ४ फाल्गुनमासे ।

वासवे मेघशब्दे च पयस्यं तु पयोभवे ।
 पयोहिते, पयस्या तु काकोली दुग्धिकाऽपि च ॥ ५२६ ॥
 प्रक्रिया तूत्पादने स्यादधिकारप्रकारयोः ।
 पानीयं पेयजलयोः पारुष्यस्तु बृहस्पतौ ॥ ५२७ ॥
 पारुष्यं परुषभावे सङ्क्रन्दनवनेऽपि च ।
 पौलस्त्यो रावणे श्रीदे भ्रातृव्यो भ्रातृजे रिपौ ॥ ५२८ ॥
 भुजिष्यः स्यादनधीने किङ्करे हस्तसूत्रके ।
 भुजिष्या गणिकादास्योर्भुवन्युर्वहिसूर्ययोः ॥ ५२९ ॥
 मलयो देश आरामे शैलांशे पर्वतान्तरे ।
 मलया तृवृत्, मङ्गल्यस्त्रायमाणे मसूरके ॥ ५३० ॥
 बिल्वे, मङ्गल्यं तु दक्षि मङ्गल्या रोचना शमी ।
 शतपुष्पा शुक्लवचा प्रियङ्गुः शङ्खपुष्प्यपि ॥ ५३१ ॥
 अधःपुष्पी, मृगयुस्तु फेरौ ब्रह्मणि लुब्धके ।
 रहस्यं गोपनीये च रहस्या सरिदन्तरे ॥ ५३२ ॥
 लौहित्योऽव्यौ नदे व्रीहौ ब्रह्मण्यो ब्रह्मणो हिते ।
 शनैश्चरे, व्यवस्यस्तु मैथुनव्यवधानयोः ॥ ५३३ ॥
 वदान्यः प्रियवाग्दानशीलयोरुभयोरपि ।
 वक्तव्यो वाच्यवद्वर्हे वचोर्हहीनयोरपि ॥ ५३४ ॥
 वलयः कङ्कणं कण्ठरुग्, बालेयस्तु गर्दभे ।
 वलयर्थे कोमलेऽङ्गारवल्लर्या, विजयो जये ॥ ५३५ ॥
 पार्थे विमाने, विजयोमातत्सरुयोस्तथावपि ।
 विषयो यस्य यो ज्ञातस्तत्र गोचरदेशयोः ॥ ५३६ ॥
 शब्दादौ जनपदे च विस्मयोऽद्भुतदर्पयोः ।
 विनयः शिक्षाप्रणत्योर्विनया तु बलौषधौ ॥ ५३७ ॥
 विशल्या लाङ्गलीदन्तीगुडूचीत्रिपुटासु च ।
 शल्येन रहितायां च प्रियायां लक्ष्मणस्य च ॥ ५३८ ॥
 श्वशुर्यो देवरे श्याले शाण्डिल्यः पावकान्तरे ।

बिल्वे मुनौ च शालेयं शतपुष्पाव्हयौषधे ॥ ५३९ ॥
 क्षेत्रे च शालिधान्यस्य शीर्षण्यं शीर्षरक्षणे ।
 शीर्षण्यो विशदकचे शैलेयं शैलसम्भवे ॥ ५४० ॥
 सिन्धूत्थे, तालपर्ण्यां च शैलेयस्तु मधुव्रते ।
 समयः शपथे भाषासम्पदोः कालसंविदोः ॥ ४४१ ॥
 सिद्धान्ताचारसङ्केतनियमावसरेषु च ।
 क्रियाकारे च निर्देशे संस्त्यायो विस्तृतौ गृहे ॥ ५४२ ॥
 सन्निवेशे, सन्नयस्तु समवायानुसैन्ययोः ।
 सामर्थ्ययोग्यताशक्त्योः सौकर्यं तु विना श्रमे ॥ ५४३ ॥
 सूकरस्य क्रियायां च सौरभ्यं गुणगौरवे ।
 सौगन्ध्ये चारुतायां च हिरण्यं पुनरक्षये ॥ ५४४ ॥
 प्रधानधातौ कनके मानभेदे कपर्दके ।
 द्रविणाकुप्ययोश्चापि हृच्छयो मन्मथात्मनोः ॥ ५४५ ॥
 हृदयं वक्षसि स्वान्ते बुक्कायाम्—
 ज्ञात त्रिस्वरयान्ताः ।

अमरः सुरे ।

स्तुहीवृक्षेऽस्थिसंहारेऽप्यमरा त्वमरावती ॥ ५४६ ॥
 स्थूणा दुर्वा गुडूची वाऽन्तरं रन्ध्रावकाशयोः ।
 मध्ये विनार्थे तादर्थ्ये विशेषेऽवसरेऽवधौ ॥ ५४७ ॥
 आत्मीयात्मपरिधानान्तर्धिबाह्येष्वथाऽवरम् ।
 चरमेऽवरा तु गौरीगजजङ्घान्त्यदेशयोः ॥ ५४८ ॥
 अक्षरं स्यादपामार्गे परमब्रह्मवर्णयोः ।
 गगने धर्मतपसोरध्वरे मूलकारणे ॥ ५४९ ॥
 अधरोऽनूर्ध्वहीनोष्ठे अध्वरः सावधानके ।
 वसुभेदे क्रतौ चाप्यथाऽम्बरं व्योमवस्त्रयोः ॥ ५५० ॥
 कार्पासे सुरभिद्रव्येऽरं छदकपाटयोः ।
 अङ्कुरो रोम्णि सलिले रुधिरेऽभिनवोद्गमे ॥ ५५१ ॥

अजिरं ददुरे कार्ये विषये प्राङ्गणेऽनिले ।
 अशिरोऽर्के राक्षसेऽग्रावङ्गारोऽलातभौमयोः ॥ ५५२ ॥
 अण्डीरः शक्तनरयोरसुरः सूर्यदैत्ययोः ।
 अमुरा रजनीराश्वोरगुरुर्जोङ्गके लघौ ॥ ५५३ ॥
 शिशपाया, मवीरा तु नारी पतिसुतोऽज्झिता ।
 रजसा संयुताऽप्युक्ताहार आवरणेऽशने ॥ ५५४ ॥
 आसारो वेगवद्वर्षे सुहृद्वलप्रसारयोः ।
 आकार इङ्गिताकृत्योराधारो जलधारणे ॥ ५५५ ॥
 आलवालेऽधिकरणेऽप्याकरो निकरे खनौ ।
 इतरः पामरेऽन्यस्मिन्नित्वरः क्रूरकर्मणि ॥ ५५६ ॥
 पथिके दुर्विधे नीचे स्यादित्वर्यभिसारिका ।
 ईश्वरः स्वामिनि शिवे मन्मथेऽपीश्वराऽद्विजा ॥ ५५७ ॥
 उदरं तुन्दरणयोरुत्तरं प्रवरोर्ध्वयोः ।
 उदीच्यप्रतिवचसोरुत्तरस्तु विराटजे ॥ ५५८ ॥
 उत्तरा दिगुदीच्यां स्यात्स्नुपायामर्जुनस्य च ।
 उद्धारः स्यादृणोदधृत्योरुदारो दक्षिणो महान् ॥ ५५९ ॥
 दातोर्वरा तु भूमात्रे सर्वसस्याख्यभुव्यपि ।
 ऋक्षरं वारिधारायामृक्षरः पुन ऋत्विजि ॥ ५६० ॥
 एकाग्रौ तद्वताव्यग्रावौशीरं शयनासने ।
 उशीरजे चामरे च दण्डे च, कररः खगे ॥ ५६१ ॥
 करीरे क्रकवे दीने कर्बुरं काञ्चने जले ।
 कर्बुरो राक्षसे पापे शबले, कदरोऽङ्कुशे ॥ ५६२ ॥
 विवरे च गुहायां च कर्करो मुकुरे दृढे ।
 कदरः श्वेतखदिरे क्रकचक्षुद्रोगयोः ॥ ५६३ ॥
 कर्परस्तु कटाहे स्याच्छस्त्रभेदकपालयोः ।
 कर्चरं कुत्सिते तक्ने कढारो दासपिङ्गयोः ॥ ५६४ ॥
 कञ्जारः कुञ्जरे सूर्ये जठरे द्रुहिणे मुनौ ।

करीरः कलशे वंशाङ्कुरवृक्षविशेषयोः ॥ ५६५ ॥
 कलत्रं श्रोणौ भार्यायां दुर्गस्थाने च भूभुजाम् ।
 कटित्रं तु कटीवस्त्रे रशनाचर्मभेदयोः ॥ ५६६ ॥
 कच्छुरः पुंश्चले पामासहिते, कच्छुरा सटी ।
 दुस्पर्शा शूकशिम्बी च कवरं लवणाम्लयोः ॥ ५६७ ॥
 कवरी केशविन्यासशाकयोः, कन्धरोऽम्बुदे ।
 कन्धरा तु शिरोधौ स्यात् कसेरुः पृष्ठकीकसे ॥ ५६८ ॥
 तृणजातौ कन्दभेदे कणेरुस्तु गणेरुवत् ।
 वेश्येभीकर्णकारेषु कटभूरक्षदेवने ॥ ५६९ ॥
 विद्याधरेऽस्रपे रुद्रे कर्चूरं शटितालयोः ।
 कठोरौ पूर्णकठिनौ कान्तारं दुर्गवर्त्मनि ॥ ५७० ॥
 महारण्योपसर्गाढ्योः काननेक्षुविशेषयोः ।
 काश्मीरं पुष्करमूले टङ्कुकुङ्कुमयोरपि ॥ ५७१ ॥
 कावेरी तु हरिद्रायां वेश्यायां सरिदन्तरे ।
 किर्मीरः शबले दैत्ये किशोरी हयशावके ॥ ५७२ ॥
 सूर्ये पुन्यथ किंशारुर्धान्यशूके शरेऽपि च ।
 कुहरं गहरे छिद्रे कुक्कुरं ग्रन्थिपर्णके ॥ ५७३ ॥
 कुक्कुरः श्वा, कुबेरस्तु धनदे नन्दिपादपे ।
 कूर्परौ जानुकफोणी कुमारोऽश्वानुवारके ॥ ५७४ ॥
 युवराजे शिशौ स्कन्दे शूके वरुणपादपे ।
 कुमारं जात्यकनके कुमारी त्वपराजिता ॥ ५७५ ॥
 नदीभिद्रामतरणी कन्यका नवमालयुमा ।
 जम्बूद्वीपविभागश्च कुठारं केवले रते ॥ ५७६ ॥
 कुञ्जरोऽनेकपे कोशे कुञ्जरा धातकीद्रुमे ।
 पाटलायां, कुठारुर्दुकीशयोः, कूवरः पुनः ॥ ५७७ ॥
 कुब्जे युगन्धरे रम्ये केसरो नागकेसरे ।
 तुरङ्गसिंहयोः स्कन्धकेशेषु बकुलद्रुमे ॥ ५७८ ॥

पुत्रागवृक्षे किञ्जल्के स्थात् केसरं तु हिङ्गुनि ।
 केदारः क्षेत्रभिद्यालवाले, शङ्करशैलयोः ॥ ५७९ ॥
 केनारः कुम्भिनरके शिरःकपालसन्धिषु ।
 कैटिरः शक्रगोपे स्यान्नकुले पाकशासने ॥ ५८० ॥
 कोटारो नागरे कूपे पुष्करिण्याश्च पाटके ।
 खर्परं तस्करे भिक्षापात्रे धूर्त्तकपालयोः ॥ ५८१ ॥
 खपुरो मुस्तके पूगेऽलसके, खपुरं घटे ।
 खर्जूरं रूप्यफलयोः खर्जूरः कीटवृक्षयोः ॥ ५८२ ॥
 खण्डाभ्रमभ्रावयवे स्त्रीणां दन्तक्षताक्षरे ।
 खदिरी शाके, खदिरो दन्तधावनचन्द्रयोः ॥ ५८३ ॥
 खिङ्गिरस्तु शिवाभेदे खट्वाङ्गे वारिवालके ।
 खिखीरावत् बहुन्वे च गह्वरं बिलदम्भयोः ॥ ५८४ ॥
 कुञ्जेऽथ गर्गरो मीने स्याद् गर्गरी तु मन्थनी ।
 गान्धारो रागसिन्दूरस्वरेषु नीवृदन्तरे ॥ ५८५ ॥
 गायत्री खदिरे छन्दविशेषे, गोपुरं पुनः ।
 मुस्तके द्वारि पृथ्वी घर्घरस्तु नदान्तरे ॥ ५८६ ॥
 चलद्वारिध्वनौ घूके चन्दिरश्चन्द्रहस्तिनोः ।
 चत्वरं स्यात्पथां श्लेषे स्थण्डिलाजिर्योरपि ॥ ५८७ ॥
 चङ्कुरः स्यन्दने वृक्षे चतुरसे नेत्रगोचरे ।
 चाटुकारे बुधे चक्रगण्डे चातुरकोऽथा ॥ ५८८ ॥
 चमरश्चामरे दैत्ये चमरी तु मृगान्तरे ।
 चिकुरोऽहौ गृहवभ्रौ केशे चञ्चलशैलयोः ॥ ५८९ ॥
 पक्षिवृक्षभिदोश्चापि छिदिरोऽग्नौ परश्वधे ।
 करवाले च रज्जौ च छित्वरो दैत्यधूर्त्तयोः ॥ ५९० ॥
 छित्वरं छेदने द्रव्ये जठरः कुक्षिवृद्धयोः ।
 कठिने च जर्जरं तु वासवध्वजजीर्णयोः ॥ ५९१ ॥
 जम्बीरः प्रस्थपुष्पाख्यशाके दन्तशठद्रुमे ।

जलेन्द्रो जम्भकेऽम्भोधौ बहणेऽप्यथ झञ्झरः ॥ ५९२ ॥
 वाद्ये नदे कलियुगे झल्लरीवत्तु झञ्झरी ।
 वाद्यभेदे केशचक्रे टङ्कारो ज्यास्वेऽद्भुते ॥ ५९३ ॥
 प्रसिद्धौ चाथ टगरष्टङ्कणे केकराक्षके ।
 टट्टरी त्वनृताख्यानं लम्पापटहवाद्ययोः ॥ ५९४ ॥
 तमिस्रं तिमिरे कोपे तमिस्रा दर्शयामिनी ।
 तमस्तति, स्तिमिरं तु दृष्टिरोगान्धकारयोः ॥ ५९५ ॥
 तित्तिरिः पक्षिणि मुनौ तुषारो हिमदेशयोः ।
 शीकरे हिमभेदे च तुम्बुरी धन्याकं शुनी ॥ ५९६ ॥
 तूवरःऽश्मश्रुपुरुषेऽप्रौढाशृङ्गानडुहपि ।
 दहरो मूषिका ह्यलो भ्राता डिम्बोऽथ दन्तुरः ॥ ५९७ ॥
 उन्नतदन्ते विषभे दर्दुरो भेकमेघयोः ।
 वाद्यभेदे शैलभेदे दर्दुरं ग्रामजालके ॥ ५९८ ॥
 दर्दुरोमा, दर्दरः स्यादीषद्भ्ये गिरावपि ।
 दण्डारो वहने मत्तवारणे शरयन्त्रके ॥ ५९९ ॥
 कुम्भकारस्य यंत्रे च द्वापरं संशये युगे ।
 दासेर उष्ट्रे चेष्टे च दुर्द्धरस्त्वृषभौषधौ ॥ ६०० ॥
 दुःखधार्ये, धूसरस्तु रासभे स्तोकपाण्डुरे ।
 नरेन्द्रो वार्तिके रात्रि विषवैद्येऽथ नागरम् ॥ ६०१ ॥
 शुण्ठीमुस्तकपौरेषु निर्जरस्त्वैसुरे सुरे ।
 निर्जरा तु तालपत्र्यां गुडुच्यां तत्त्वभिद्यपि ॥ ६०२ ॥
 निर्झरीऽर्काश्वे तुषाग्नौ निकरः सारसङ्घयोः ।
 न्यायदातव्यवित्ते च निर्वरं तु मतत्रये ॥ ६०३ ॥
 कठिने निर्भये सारे निकारस्तु पराभवे ।
 धान्योत्क्षेपे, नीवरस्तु वास्तव्येऽपि वणिज्यपि ॥ ६०४ ॥
 प्रवरं सन्ततौ गोत्रे श्रेष्ठे च प्रखरः पुनः ।

१ झञ्झरीवत्तु झल्लरी । २ तुवरी धान्यकशुनोः ।
 ३ अनर । ४ निर्नर । ५ विपणिस्वपि ।

वेसरे ह्यसन्नाहे कुक्कुरेऽतिभृशं खरे ॥ ६०५ ॥
 प्रकरः कीर्णपुष्पादौ संहतौ, प्रकरं पुनः ।
 जोङ्गके, प्रकरी त्वर्थप्रकृतौ चत्वरऽवनौ ॥ ६०६ ॥
 प्रस्तरः प्रस्तारे ग्राणि मणौ च प्रदरः शरे ।
 भङ्गे रोगे, प्रसरस्तु सङ्गरे प्रणये जवे ॥ ६०७ ॥
 प्रकारः सदृशे भेदे पङ्क्तारो जलकुञ्जके ।
 सोपाने शैवले सेतौ पदारः पादधूलिषु ॥ ६०८ ॥
 पादालिन्दे, पवित्रं तु मेध्ये ताम्रे कुशे जले ।
 अर्घोपकरणे चापि पवित्रा तु नदीभिदि ॥ ६०९ ॥
 प्रान्तरं कोटरेऽरण्ये दूरशून्यपथेऽपि च ।
 पार्परो भस्मानि यमे जराटे नीपकेसरे ॥ ६१० ॥
 क्षयरोगे भक्तसिक्थे पामरो मूर्खनीचयोः ।
 पाटीरो मूलके वङ्गे तित्तौ वान्तिकेऽम्बुदे ॥ ६११ ॥
 केदारो वेणुसारे च पाण्डुरो वर्णतद्रतोः ।
 पाण्डुरं तु वरुवके पिण्डारो भिक्षुके द्रुमे ॥ ६१२ ॥
 महिषीपालके क्षेपे पिठरं मथि मुस्तके ।
 उखायां च पिञ्जरस्तु पीते रक्तेऽश्वभिद्यपि ॥ ६१३ ॥
 पिञ्जरं शातकुम्भे स्यात् पीवरः स्थूलकूर्मयोः ।
 पुष्करं द्वीपतीर्थादिखगरौजौषधान्तरे ॥ ६१४ ॥
 तूर्यास्येऽसिफले काण्डे शुण्डाग्रे खे जलेऽम्बुजे ।
 वठरो मूर्खशैठयोः बन्धूरो स्म्यनम्रयोः ॥ ६१५ ॥
 बन्धुरस्तु तयोर्हसे बन्धुजीविदङ्गयोः ।
 बन्धुरा पण्ययोषायां बर्वरी नीवृदन्तरे ॥ ६१६ ॥
 बर्वरस्तु हस्त्रिकायां पामरे केशचक्रले ।
 पुष्पे च बर्वरा शाके वर्करः पशुनर्मणोः ॥ ६१७ ॥
 बदरा स्यादेलापर्ण्या विष्णुक्रान्तौषधावपि ।
 बदरी कोलिकापास्योर्बादरं तु तयोः फले ॥ ६१८ ॥

चदरस्तु कार्पासास्थिन भङ्गुरौ वक्रनश्वरौ ।
 भ्रामरं मधुदृषदोर्भास्करो वह्निर्भूर्ययोः ॥ ६१९ ॥
 भार्योरन्यस्त्रीपुत्रोत्पादके मृगशैलयोः ।
 भृङ्गारी तु चीरिकायां भृङ्गारः कनकालुका ॥ ६२० ॥
 मत्सरः परसम्पत्त्यक्षमायां तद्वति क्रुधि ।
 कृपणे, मत्सरा तु स्यान्मक्षिका, मकरो निधौ ॥ ६२१ ॥
 नक्रे राशिविशेषे च मन्दरो मन्थपर्वते ।
 स्वर्गमन्दारयोर्मन्दे वहले, मधुरं विषम् ॥ ६२२ ॥
 मधुरस्तु प्रिये स्वादौ रसे च रमवत्यपि ।
 मधुरा मथुरापुर्या यष्टीमोदामधूलिषु ॥ ६२३ ॥
 मधुकर्कटिकायां च मिश्रेयाशतपुष्पयोः ।
 मन्दिरो मकरावासे मन्दिरं नगरे गृहे ॥ ६२४ ॥
 मन्थरः सूचके कांशे वक्रे मन्दे पृथौ मथि ।
 मन्थरं तु कुसुम्भ्यां स्यान्मन्दारस्त्रिदशद्रुमे ॥ ६२५ ॥
 पारिभद्रेऽर्कपर्णे च मसूरो मसुरोऽपि च ।
 मसुरा च मसूरा च चत्वारः पण्ययोषिति ॥ ६२६ ॥
 तथा व्रीहिविशेषे च मर्मरो वसनान्तरे ।
 शुष्कपत्रध्वनौ चापि मर्मरी पीतदारुणि ॥ ६२७ ॥
 मयूरः केकिचूडारुयोषध्यपामार्गकेकिषु ।
 महेन्द्रो वासवे शैले मञ्जरी तिलकद्रुमे ॥ ६२८ ॥
 बल्लूर्या स्थूलमुक्तायां माठरो व्यासविप्रयोः ।
 सूर्यानुगेऽथ मार्जारः स्यात्स्वद्वार्ङ्गबिडालयोः ॥ ६२९ ॥
 मिहिरोऽर्केऽम्बुदे बुद्धे मुद्गरः कोरकास्त्रयोः ।
 लोष्ठादिभेदने वापि मुहिरो मूर्खकामयोः ॥ ६३० ॥
 मुदिरः कामुके मेघे मुकुरो मकुरो यथा ।
 कुलालदण्डे वकुले कोरकादर्शयोरपि ॥ ६३१ ॥
 मुर्मुरो मन्मथे सूर्यतुरगे तुषपावके ।

रुधिरं घुसृणे रक्ते रुधिरो धरणीसुते ॥ ६३२ ॥
 वल्लूरं कुञ्जमञ्जर्योः क्षेत्रेऽनम्भसि शादले ।
 वल्लूरं तु वनक्षेत्रे वाहनोपरयोरपि ॥ ६३३ ॥
 शुष्कमांसे कोलमांसे वरत्रा वत्तिकक्षयोः ।
 वशिरं किणिही सिन्धुलवणे कुम्भकेषु च ॥ ६३४ ॥
 वागरो वारके शाणे निर्णये वाडवे वृके ।
 मुमुक्षौ पाण्डने चापि परिच्यक्तभयेऽपि च ॥ ६३५ ॥
 वासरो रागभेदेऽहि वादरं क्रमिजे जले ।
 काकविज्ज्याश्च बीजे वाग्दक्षिणावर्तशङ्खयोः ॥ ६३६ ॥
 वासुरा वासिताराज्योर्भुवि, विष्टर आसने ।
 पादपे कुशमुष्टौ च विस्तरौ स्तम्बत्रिस्तृती ॥ ६३७ ॥
 विदुरो नागरे धीरे धृतराष्ट्रानुजेऽपि च ।
 विकारो विकृतौ रोगे विहारस्तु जिनालये ॥ ६३८ ॥
 लीलायां भ्रमणे स्कन्धे विदारो युधि दारणे ।
 विदारी रोगभेदे स्याज्जालपर्णीक्षुण्णन्धयोः ॥ ६३९ ॥
 विधुरं स्यात्प्रविश्लेषे विकले, विधुरा पुनः ।
 रसलायां, विसरस्तु समूहे प्रसरेऽपि च ॥ ६४० ॥
 शबरो म्लेच्छभेदेऽप्सु हरेऽथो शम्बरं जले ।
 चित्रे बौद्धव्रते भेदे शम्बरो दानवान्तरे ॥ ६४१ ॥
 मत्स्यैरागिरिभेदेषु शबरी पुनरौषधौ ।
 शर्करा खण्डविकृतौ कर्परांशे रुगन्तरे ॥ ६४२ ॥
 उपलायां शर्करायुग्देशे च शकलेऽपि च ।
 शणीरं शोणमध्यस्थपुलिने दर्दरीतटे ॥ ६४३ ॥
 शर्वरी निशि नार्थी च शैकरी सरिदन्तरे ।
 छन्दाजातौ मेखलायां शारीरं देहजे वृषे ॥ ६४४ ॥
 शार्करं धातुके ध्वान्ते शायरो रोध्रापयोः ।
 अपराधे, शायरी तु शूकशिम्वयथ शकम् ॥ ६४५ ॥

छन्दोभिच्छाकरस्तूषा शालारं पक्षिप्रञ्जरे ।
 सोपानहस्तिनखयोः शिखरं पुलकाग्रयोः ॥ ६४३ ॥
 पक्वदाडिमबीजाभमाणिक्यशकलेऽपि च ।
 गिरिवृक्षाग्रकक्षासु शिशिरः शीतले हिमे ॥ ६४४ ॥
 ऋतुभेदे, शिलीन्ध्रस्तु तरुमीनप्रभेदयोः ।
 शिलीन्ध्रं कदलीपुष्पे कवकत्रिपुटाख्ययोः ॥ ६४५ ॥
 शिलीन्ध्री विहगी गण्डूषदी मृदथ शीकरः ।
 वातास्तेजलेऽम्बुकणे सुषिरं वाद्यगर्तयोः ॥ ६४६ ॥
 सुषिरोऽग्नौ सरन्ध्रे च शृङ्गारो गजमण्डने ।
 सुरते रसभेदे च शृङ्गारं नागसम्भवे ॥ ६४७ ॥
 चूर्णे लवङ्गपुष्पे च संस्तरः स्रस्तरे मखे ।
 सङ्गरोऽङ्गीकृतौ युद्धे क्रियाकारे विषापदोः ॥ ७५१ ॥
 सङ्गरं तु फले शम्भाः सम्भारः सम्भृतौ गणे ।
 संस्कारः प्रतियत्नेऽनुभवे मानसकर्मणि ॥ ६५२ ॥
 गुणभेदेऽथ सङ्गारोऽवकरेऽग्निचटस्कृतौ ।
 सङ्गारी भुक्तकन्यायां सामुद्रं लवणान्तरे ॥ ६५३ ॥
 लक्षणे च शरीरस्य सावित्रस्तु महेश्वरे ।
 सावित्री देवताभेदे सिन्दूरं नागसम्भवे ॥ ६५४ ॥
 सिन्दूरस्तु वृक्षभेदे सिन्दूरी रक्तचेलिका ।
 रोचनी धातुकी सुन्दर्यङ्गनायां द्रुमान्तरे ॥ ६५५ ॥
 सुनारस्तु शुनीस्तन्ये सर्पाण्डे चटकेऽपि च ।
 सैरन्ध्री परवेशमस्थशिल्पकृत्स्ववशस्त्रियाम् ॥ ६५६ ॥
 वर्णसङ्करसम्भूतस्त्रीमहल्लिकयोरपि ।
 सौवीरं काञ्जिकस्रोताञ्जनयोर्बदरीफले ॥ ६५७ ॥
 इति त्रिस्वररान्ताः ।

१ वृक्षाग्रे पर्वताग्रे च ।

२ वात्यास्तेम्बुकणे शारे ।

३ साकल्येनुभवेऽपि च ।

४ देहलक्षणे-समुद्रलवे चापि ।

५ सपिण्डवटके ।

- स्यादगल तु दण्डोर्मिपारिघेष्वनलोऽनिले ।
 वसुदेवे वसौ वन्हावराळः समदद्रिपे ॥ ६५८ ॥
 वक्रे सर्जरसे चाप्यऽवेलस्तु स्यादुपद्रवे ।
 अवेला तु पूगचूर्णेऽवलस्तु गिरिकीलयाः ॥ ६५९ ॥
 अचला भुव्यञ्जलिस्तु कुडवे करसम्पुटे ।
 अकुलिः करशाखायां कर्णिकायां गजस्य च ॥ ६६० ॥
 अमला कमलायां स्यादमलं विशदेऽभ्रके ।
 आभीलं भीषणे कृच्छ्रेऽपील्वलो मत्स्यदैत्ययोः ॥ ६६१ ॥
 इल्वलास्ताकारभेदेऽप्युपलो ग्रावरत्रयोः ।
 उपला तु शर्करायामुत्पलं कुष्ठभूरुहे ॥ ६६२ ॥
 इन्दीवरे मांसशून्येऽप्युज्ज्वलस्तु विकासिनि ।
 शृङ्गारे विशदे दीप्तेऽप्युत्तालस्त्वरिते कपौ ॥ ६६३ ॥
 श्रेष्ठोत्कटकरालेषूत्फुल्लं स्त्रीकरणान्तरे ।
 विकस्वरोत्तालयोश्च कमलं क्लोन्नि भेषजे ॥ ६६४ ॥
 पङ्कजे सलिले ताम्रं कमलस्तु मृगान्तरे ।
 कमला श्रीवस्नार्योः कपिलो वह्निपिङ्गयोः ॥ ६६५ ॥
 कुक्कुरे मुनिभेदे च कपिला शिशपातरौ ।
 पुण्डरीककरिण्यां च रेणुकागोविशेषयोः ॥ ६६६ ॥
 कपालं कुष्ठरुग्भेदे घटादिशकले गणे ।
 शिरोस्थानि, कन्दलं तु नवाङ्कुरे कलध्वनौ ॥ ६६७ ॥
 उपरागे मृगभेदे कपाले कदलीद्रुमे ।
 करालो रौद्रतुङ्गोरुधूणनैलेषु दन्तुरे ॥ ६६८ ॥
 करालं तु कुठरे स्यात् कम्बलः क्रुमिसास्नयोः ।
 नागप्रभेदे प्रावारवैकक्ष्ये, कम्बलं जले ॥ ६६९ ॥
 कल्लोलोऽरौ हर्षवीच्योः कदली हरिणान्तरे ।
 रम्भायां वैजयन्त्यां च कामलः कामिरोमयोः ॥ ६७० ॥
 मरुदेशे वसन्ते च काकोलो मौकुलौ विषे ।

कुलाले, काहलं तु स्याद् भृशे सन्त्यक्तवाचि च ॥ ६७१ ॥
 शुष्के च वाद्यभेदे च काहली तरुणस्त्रियाम् ।
 किट्टालस्तु लोहगूथे ताम्रस्य कलशेऽपि च ॥ ६७२ ॥
 कीलालं रुधिरं नीरे कुशलं क्षेमपुण्ययोः ।
 पर्याप्तौ, कुशलांऽभिज्ञे कुवलं बदरीफले ॥ ६८३ ॥
 मुक्ताफलोत्पलयोश्च कुम्भिलो मीनमूषयोः ।
 श्लोकच्छायाहरे श्याले कुदालो भूमिदारुणे ॥ ६७४ ॥
 युगपत्रेऽथ कुटिलं भङ्गुरे, कुटिला नदी ।
 कुण्डलं वलये पाशे ताटङ्गे कुण्डली पुनः ॥ ३७५ ॥
 काञ्चनादौ गूढच्यां च कुन्तलो यैवकेशयोः ।
 कुन्तलाः स्युर्जनपदे कुकूलं तु तुषानले ॥ ६७६ ॥
 शङ्कुसंयुक्तगर्णे च कुलालो घूकपाक्षिणि ।
 कुक्कुभे कुम्भकारे च कुचेलः स्यात्कुवाससि ॥ ६७७ ॥
 कुचला स्याद्रिद्धकर्ण्यो केवलं त्वेककृत्स्नयोः ।
 निर्णीते कुहने ज्ञाने केवली ग्रन्थभिद्यपि ॥ ६७८ ॥
 कोमलं मृदुलं तोये कोहलो मुनिमद्ययोः ।
 ग्रन्थिलो ग्रन्थिसहिते विकङ्कतकरीरयोः ॥ ७७९ ॥
 गरलं पन्नगविषे तृणपूलकमानयोः ।
 गन्धोली वरटाद्युण्योर्मद्रायामथ गोकिलः ॥ ६८० ॥
 मुसले लाङ्गले चापि गोपालो नृपगोपयोः ।
 स्याद्गौरिलस्तु सिद्धार्थे लोहचूर्णेऽथ चन्द्रिलः ॥ ६८१ ॥
 नापिते वास्तुके रुद्रे चञ्चलोऽनिलकामिनोः ।
 चञ्चला तु तडिलक्ष्म्योश्चपलश्चोस्कं चले ॥ ६८२ ॥
 क्षणिके चिकुरे शीघ्रि पारदे प्रस्तरान्तरे ।
 मीनेऽपि चपला तु स्यात्पिप्पल्यां विद्युति श्रियाम् ॥ ६८३ ॥
 पुंश्चल्यामथ चात्वालो यज्ञकुण्डकगर्भयोः ।
 चूडालश्चूडया युक्तं चूडालापि च वक्रला ॥ ६८४ ॥

छगलछागे, छगली वृद्धदारकभेषजे ।

छगलं तु नीलवस्त्रे जगली मर्दनद्रुमे ॥ ६८५ ॥

मेदके कितवे पिष्टमद्येऽथ जटिलो जटी ।

जटिला तु मांसिकायां जम्बूलः क्रकचच्छदे ॥ ६८६ ॥

जम्बूद्रुमेऽथ जम्बूलं कर्दमे शैवलेऽपि च ।

जङ्गलो निर्जले देशे पिशितेऽप्यथ जम्भलः ॥ ६८७ ॥

जम्बीरे देवताभेदे जाङ्गलः स्यात्कपिञ्जले ।

जाङ्गली तु शूकशिम्ब्यां जाङ्गुलं जालिनीफले ॥ ६८८ ॥

जाङ्गुली विषविद्यायां तरलो भास्वरे चले ।

हारमध्यमणौ पिङ्गे तरले मद्यमुष्णिका ॥ ६८९ ॥

तमालो वरुणे पुण्ड्रेऽसौ तापिच्छेऽथ तण्डुला ।

विडङ्गे धान्यसारे च ताम्बूलं क्रमुके फले ॥ ६९० ॥

ताम्बूली नागवल्यां स्यात्तुमुलं रणमङ्गुले ।

तुमुलो विभीतकद्रौ तैतिलं करणान्तरे ॥ ६९१ ॥

तैतिलो गण्डकपशौ दुकूलं सूक्ष्मवाससि ।

क्षौमवस्त्रेऽथ धवलो महोक्षे सुन्दरे सिते ॥ ६९२ ॥

धवली गौर्नकुलस्तु पाण्डवप्राणिभेदयोः ।

नकुली कुक्कुटीमांस्योर्नाभीलं तूतमस्त्रियाः ॥ ६९३ ॥

वंक्षणे नाभिगर्भाण्डे नाकुली चव्यरास्नयोः ।

कुक्कुटीकन्दे, निचुलस्निवज्जलद्रौ निचोलके ॥ ६९४ ॥

निस्तलं चले वृत्ते स्यान्निर्मले विमलेऽभ्रके ।

निर्मालये च निष्कलस्तु नष्टबीजे कलोज्झिते ॥ ६९५ ॥

नेपाली मनःशिला स्यात्सुबैरा नवमालयपि ।

पटोलस्तु समाख्यातः फलवस्त्रविशेषयोः ॥ ६९६ ॥

प्रवालो विद्रुमे वीणादण्डेऽभिनवपल्लवे ।

प्रतलः पातालभेदे तलाङ्गुलिकरेऽपि च ॥ ६९७ ॥

१ कनके ।

२ तण्डुलः ।

३ क्रमुकोफले ।

४ चले ।

५ सुवहा ।

पटलं तिलके नेत्ररोगे छदिषि सञ्चये ।
 पिटके परिवारे च पञ्चाला नीवृदन्तरे ॥ ६९८ ॥
 पाञ्चाली पुत्रिकागीलोः पल्लं पङ्कमांसयोः ।
 तिलचूर्णे, पल्लस्तु राक्षसे, पाचलोऽनले ॥ ६९९ ॥
 अनिलं राधनद्रव्ये पाकलो द्विरदज्वले ।
 पाकलं कुष्ठभैषज्ये पातालं बडवानले ॥ ७०० ॥
 रसातले, पाटलं तु कुसुमश्वेतरक्तयोः ।
 पाटलः स्यादाशुव्रीहौ पाटला पाटलिद्रुमे ॥ ७०१ ॥
 पांथुलो हरखट्वाङ्गे पुंश्चले, पांथुला भुवि ।
 पाटली मृत्तिकापात्रे नारीवागुरयोरापि ॥ ७०२ ॥
 पिप्पलं सलिले वस्त्रच्छेदभेदेऽथ पिप्पलः ।
 निरंशुले वृक्षपक्षिभेदयोः, पिप्पली कणा ॥ ७०३ ॥
 पिङ्गलः कपिले बन्धौ रुद्रेऽर्कपरिपार्श्वके ।
 कपौ मुनौ निधेर्भेदे पिङ्गला कुमुदस्त्रियाम् ॥ ७०४ ॥
 काराशिकायां वेश्यायां नाडीभेदेऽथ पित्तलम् ।
 पित्तवत्यारकूटे च पित्तला तोयपिप्पली ॥ ७०५ ॥
 पिचुलो निचुले तोयवायसे कामुकद्रुमे ।
 पिञ्जलं स्यात्कुशपत्रे हरिद्राभेऽथ पिञ्जिलः ॥ ७०६ ॥
 विजिले, पिञ्जिला पीतशिकायां सरिदन्तरे ।
 शाल्मलौ शिशपायां च पिण्डलो गणनामदे ॥ ७०७ ॥
 स्थूलजङ्घे, पुष्कलस्तु पूर्णे श्रेष्ठेऽथ पुद्गलः ।
 काये रूपादिमद्द्रव्ये सुन्दराकार आत्मनि ॥ ७०८ ॥
 पेशलः कुशले रम्ये फेनिलोऽरिष्टपादपे ।
 फेनिलं मदनफले बदरे फेनवत्यपि ॥ ७०९ ॥
 बहुलं भूरिवियतोर्बहुलः पावके शितौ ।
 कृष्णपक्षे, बहुला तु सुरभ्यां नीलकैलयोः ॥ ७१० ॥

१ पाकल । २ पाटली । ३ निरंशुले ।
 ४ शालुकद्रुमे । ५ विजले । ६ गणनापटौ ।

बहुलास्तु कृत्तिकासु विटालो वृषदंशके ।
 पक्षिभेदेऽक्षगोले च मण्डलो विम्बदेशयोः ॥ ७११ ॥
 मुगङ्गभेदे परिधौ शुनि द्वादशराजके ।
 सङ्घाते कुष्ठभेदे च मञ्जुलं तु जलाञ्जले ॥ ७१२ ॥
 रम्पे कुञ्जे, मञ्जुलस्तु दात्यूहे, मङ्गलं पुनः ।
 कल्याणे, मङ्गलो भौमे मङ्गला श्वेतदूर्विका ॥ ७१३ ॥
 महिलाऽङ्गनायां गुण्डायां मातुलो मदनदुमे ।
 धत्तूरेऽहित्रीहिभिदोः पितुः श्यालेऽथ माचलः ॥ ७१४ ॥
 बन्दिचौरे रुजि ग्राहे मुसलं स्यादयोग्रके ।
 मुशली तालमूल्याखुपर्णिका गृहगोधिका ॥ ७१५ ॥
 मेखलाऽद्रिनितम्बे स्याद्रसनाखड्गबन्धयोः ।
 रसाल इक्षौ चूते च रसालं चोलसिङ्गयोः ॥ ७१६ ॥
 रसाला दुर्वाविदार्योर्जिह्वापार्जितयोरपि ।
 रमिलो रमणे कामे लाङ्गूलं शिश्रपुच्छयोः ॥ ७१७ ॥
 लाङ्गलं तालहलयोः पुष्पभिदगृहदारुणोः ।
 लाङ्गली जलपिप्पल्यां लोहलोऽस्फुटवादिनि ॥ ७१८ ॥
 शृङ्खलाधार्ये, वञ्जुलस्त्वशोके तिनिशद्रुमे ।
 वानीरे चाथ वण्टालः शूरयुन्नौखनित्रयोः ॥ ७१९ ॥
 वातूलो वातले वातसमूहे मारुतासहे ।
 वामिलो दाम्भिके वामे विपुलः पृथ्वगाधयोः ॥ ७२० ॥
 विपुलाऽऽर्याभिदि क्षोण्यां विमलोऽर्हति निर्मले ।
 वृषलस्तुरगे शूद्रे शकलं रागवस्तुनि ॥ ७२१ ॥
 वल्कले त्वचि खण्डे च शवलं मत्सरे तटे ।
 पाथेये च श्यालुस्तु निद्रालौ बाहसे शुनि ॥ ७२२ ॥
 श्यामलः पिप्पले श्यामे शार्दूलो राक्षसान्तरे ।
 व्याघ्रे च पशुभेदे च सत्तमे तत्तरस्थितः ॥ ७२३ ॥
 शाल्मलिः पादपे द्वीपे शीतलः शीतलेऽर्हति ।

श्रीखण्डे पुष्पकासीसासनपण्योः शिलोज्ज्वे ॥ ७२४ ॥
 शृगालो दानवे फेरौ शृगाली स्यादुपप्लवे ।
 शृङ्खलं पुंस्कटीकाञ्ज्यां लोहरज्जौ च बन्धने ॥ ७२५ ॥
 शौष्कलः शुष्कमांसस्य पणिके पिशिताशिनि ।
 षण्डाली सरसीतैलमानयोः कामुकस्त्रियाम् ॥ ७२६ ॥
 सङ्कुलोऽस्पष्टवचने व्याप्ते च सरलस्तृजौ ।
 उदारे पूतिकाष्ठे च सप्तला नवमालिका ॥ ७२७ ॥
 सातला पाटला गुञ्जा सन्धिलौकःसुरुङ्गयोः ।
 नद्यां, सिध्मलः किलासी सिध्मला मत्सर्चूर्णके ॥ ७२८ ॥
 सुतलोऽट्टालिकाबन्धे पातालमुवनान्तरे ।
 सुवेलप्रणते शान्ते गिरिभेदेऽथ हेमलः ॥ ७२९ ॥
 कलादे सरटे ग्रावभिदि-

इति त्रिस्वरलान्ताः ।

अभावः पुनर्मृतौ ।

असत्तायामथाऽक्षीवं वशिरे मदवर्जिते ॥ ७३० ॥
 आहवः समरे यज्ञेऽप्याश्रवो वचनस्थिते ।
 प्रतिज्ञायां च क्लेशे च स्यादार्तवमृतज्ज्वे ॥ ७३१ ॥
 नारीरजसि पुष्पे चोद्धवः केशवमातुले ।
 उत्सवे क्रतुवह्नौ चोत्सवोऽमर्षे महेऽपि च ॥ ७३२ ॥
 इच्छाप्रसर उत्सेके कारवी कृष्णजीरके ।
 दीप्ये मधुरात्वक्पत्रयोः कितवः कनकाह्वये ॥ ७३३ ॥
 मत्ते च वञ्चके चापि केशवः केशसंयुते ।
 पुत्रागे वासुदेवे च कैतवं द्यूतदम्भयोः ॥ ७३४ ॥
 कैरवः कितवे शत्रौ कैरवं सितपङ्कजे ।
 कैरवी तु चन्द्रिकायां गन्धर्वस्तु नभश्चरे ॥ ७३५ ॥
 पुंस्कोकिले गायने च मृगभेदे तुरङ्गमे ।
 अन्तराभवदेहे च गालवो मुनिलोभ्रयोः ॥ ७३६ ॥
 गाण्डीवगाण्डिवौ चापमात्रे प्रार्थधनुष्यपि ।

ताण्डवं तृणभिन्नं व्यभेदयोस्त्रिदिवं तु खे ॥ ७३७ ॥

स्वर्गे च त्रिदिवा नद्यां द्विजिह्वः खलसर्पयोः ।

निहवः स्यादविश्वासे प्रलापे निकृतावपि ॥ ७३८ ॥

निष्पावः पवने सूर्यपवने निर्विकल्पके ।

बल्ले कटङ्करे शिष्यां प्रभवो जन्मकारणे ॥ ७३९ ॥

आद्योपलम्भनस्थानेऽपां मूले मुनिभिद्यपि ।

प्रसवः पुष्पफलयोरपत्ये गर्भमोचने ॥ ७४० ॥

उत्पादे च प्रसेवस्तु व्रीणाङ्गस्यूतयोर्दतौ ।

प्रभावस्तेजसि शक्तौ पल्लवः कियले बेटे ॥ ७४१ ॥

विटपे विस्तरेऽल्लक्तरागे शृङ्गारषिङ्गयोः ।

पञ्चत्वं भावे पञ्चानां प्राणानामस्येऽपि च ॥ ७४२ ॥

पार्थिवो नृपतौ भूमिविकारे, पार्थिवी तु का ।

पुङ्गवो गवि भैषज्ये प्रधाने चोत्तरस्थितः ॥ ७४३ ॥

फेरवो राक्षसे फेरौ बान्धवो बन्धुमित्रयोः ।

भार्गवः परशुरामे सुधन्वनि मतङ्गजे ॥ ७४४ ॥

दैत्याचार्ये, भार्गवी तु कृष्णदूर्वामयोः श्रियाम् ।

भैरवो भीषणे रुद्रे रागभेदेऽथ माधवः ॥ ७४५ ॥

विष्णौ वसन्ते वैशाखे माधवी मधुशर्करा ।

वासन्ती कुट्टिनी हाला राघवोऽब्धेर्क्षिपान्तरे ॥ ७४६ ॥

रघुजेऽप्यथ राजीवो मीनसारङ्गभेदयोः ।

राजीवमञ्जे रौरवो भीषणे नरकान्तरे ॥ ७४७ ॥

बल्लवः स्यात्सूपकारे गोदोग्धरि वृकोदरे ।

बडवाऽश्वायां स्त्रीभेदे कुम्भदास्यां द्विजस्त्रियाम् ॥ ७४८ ॥

वाडवं करणे स्त्रीणां वाडवौघे रसातले ।

वाडवो विप्र और्वे च विद्रवो धीः पलायनम् ॥ ७४९ ॥

विभावः स्यात्परिचये रत्यादीनां च कारणे ।

विभवा घननिर्दृत्योः शात्रवं शत्रुसम्भवे ॥ ७५० ॥

शत्रुत्वे, शात्रवः शत्रौ षाण्डवो रसभावयोः ।
 सम्भवो जनने हेतौ मेलके चारुजन्मनि ॥ ७५१ ॥
 आधेयस्याधारानतिरिक्तत्वे समयेऽपि च ।
 मचिवो भृत्यकेऽमात्ये सुखवी कृष्णजीरके ॥ ७५२ ॥
 कारवेले च जीरे च सुग्रीवो वानराधिपे ।
 चारुग्रीवे, सैन्धवस्तु सिन्धुदेशोज्ज्वे हय ॥ ७५३ ॥
 मणिमन्थेऽपि—

इति त्रिस्वरचान्ताः ।

अथादर्शष्टीकायां प्रतिपुस्तके ।

दर्पणे, चाप्यथोड्डीशश्चण्डीशे शास्त्रभिद्यपि ॥ ७५४ ॥
 उपांशुर्जपभेदे स्यादुपांशुर्विजनेऽव्ययम् ।
 कर्कशो निर्दये क्रूरे कम्पिल्लककुपाणयोः ॥ ७५५ ॥
 इक्षौ साहसिके कासमर्दके परुषे दृढ ।
 कपिशौ सिंहकश्यावौ कपिश माधवी सुरा ॥ ७५६ ॥
 कीनाशः क्षुद्रयमयोः कर्षकोपांशुघातिनोः ।
 कुलिशो मत्स्यभिद्रज्जो गिरीशो वाक्पतौ हरे ॥ ७५७ ॥
 अद्रिराजेऽथ तुङ्गीशः शशाङ्के शशिशेखरे ।
 दुःस्पर्शस्तु स्वरस्पर्शो कण्टकार्यो यवासके ॥ ७५८ ॥
 निर्विशो निर्घृणे खड्गे निर्देशः कथनाज्ञयोः ।
 निर्वेशः स्यादुपभोगे मूर्छने वेतनेऽपि च ॥ ७५९ ॥
 निवेशः सैन्यविन्यासे न्यासे द्रुङ्गविवाहयोः ।
 निदेशः स्यादुपकण्ठे शासने परिभाषणे ॥ ७६० ॥
 नीकाशो निश्चये तुल्ये प्रकाशः स्फुटहासोः ।
 उद्योगेऽतिप्रसिद्धे च प्रदेशो देशमात्रके ॥ ७६१ ॥
 भित्तौ मानविशेषे च पलाशः किंशुकः शटी ।
 हरिद्रोणे राक्षसे च पलाशं छेदने स्मृतम् ॥ ७६२ ॥
 पक्षीशो गरुडं विष्णौ पिङ्गाशं जान्यकाञ्चने ।

पिङ्गाशौ मत्स्यपल्लीशौ पिङ्गाशौ नीलिका मता ॥ ७६३ ॥

बालिशस्तु शिशौ मूर्खे भूकेशः शैबले नटे ।

भूकेशी वल्वजेषु स्यात् लोमशो लोमसंयुते ॥ ७६४ ॥

मुनिभेदे च मेषे च लोमशा शाकिनीभिदि ।

महामेदाकाकजङ्घाशृगालीजटिलासु च ॥ ७६५ ॥

काशीशेऽतिवलाशूकशिम्बीमर्कटिकासु च ।

विवशः स्यादवश्यात्मानिष्टदुष्टमतिस्तथा ॥ ७६६ ॥

विकाशो रहसि व्यक्ते विपाशः पाशवर्जिते ।

विपाशा तु सरिद्धेदे सदशोऽन्तिकदेशयोः ॥ ७६७ ॥

सदृशं तूचिते तुल्ये सङ्कोचे सदशेऽन्तिके ।

संवेशः शयने पीठे सुखाशस्तु प्रचेतसि ॥ ७६८ ॥

शुभासे राजतिनिशे हताशो निष्कृपे खले ।

नष्टवाञ्छे, हुताशस्तु पावके बहुभोजिनि ॥ ७६९ ॥

इति त्रिस्वरशान्ताः ।

अध्यक्षोऽधिकृतेऽन्वक्षेऽभीषुः प्रग्रहरोचिषोः ।

आरक्षो रक्षके हस्तिकुम्भाधश्चामिषं पले ॥ ७७० ॥

सुन्दराकाररूपादौ सम्भोगे लोभलज्जयोः ।

आकर्षः पाशके धन्वाभ्यासाङ्गे द्यूत इन्द्रिये ॥ ७७१ ॥

आकृष्टे शारिफलकेऽप्युष्णीषं लक्षणान्तरे ।

शिरोवेष्टं किरीटे स्यादुत्पेक्षाऽनवधानके ॥ ७७२ ॥

काव्यालङ्कारे वापि कलुषं त्वाविर्लांसहसोः ।

कुल्माषो राक्षसे कृष्णं शबलेऽप्यथ किल्बिषम् ॥ ७७३ ॥

पापे रोगेऽपराधे च कुल्माषं स्यात्तु काञ्जिके ।

कुल्माषोऽर्द्धस्विन्नधान्ये यावके चणकेऽपि च ॥ ७७४ ॥

गवाक्षौ त्विन्द्रवारुण्यां गवाक्षो जालके कपौ ।

गण्डूषो मुखपूतौ स्याद् गजहस्ताङ्गुलावपि ॥ ७७५ ॥

प्रसृत्या प्रमितेऽपि स्याद् गोरक्षां धेनुगोक्षरि ।

नारङ्गे च, जिगीषा तु विजयेच्छाप्रकर्षयोः ॥ ७७६ ॥
 व्यवसाये, तरीषस्तु शोभनाकारभेलयोः ।
 समुद्रे व्यवसाये च तारिषोऽब्धिसुवर्णयोः ॥ ७७७ ॥
 स्वर्गे च नहुषो राजविशेषे नागभिद्यपि ।
 निकषः शाणपाषाणे निकषा यातुमातरि ॥ ७७८ ॥
 निमेषानिमिषौ नेत्रमीलने कालभिद्यपि ।
 प्रत्यूषः स्यादूसौ प्रातः प्रदोषः कालदोषयोः ॥ ७७९ ॥
 परुषं कर्तुरे रूक्षे स्यान्निष्ठुरवचस्यपि ।
 पीयूषममृते नव्यसुतधेनुपयस्यपि ॥ ७८० ॥
 पुरुषस्त्वात्मनि नरे पुत्रागे चाथ पौरुषम् ।
 ऊर्ध्वविस्तृतदोषाणिपुरुषोन्मानतेजसोः ॥ ७८१ ॥
 पुंसः कर्मणि भावे च महिषी नृपयोषिति ।
 सैरभ्यामौषधीभेदे मारिषस्त्वार्यशाकयोः ॥ ७८२ ॥
 मारिषा दक्षजननी मृगाक्षी मृगलोचना ।
 त्रियामेन्द्रवारुणी च रक्ताक्षी रक्तलोचने ॥ ७८३ ॥
 चकोरे महिषे क्रूरे पारावतेऽथ रोहिषः ।
 मृगकतृणमत्स्येषु विश्लेषस्तु वियोजने ॥ ७८४ ॥
 विधुरे च विशेषस्तु व्यक्तावयवेऽपि च ।
 आधिक्ये चाथ शुश्रूषोपासनाश्रवणेद्वयोः ॥ ७८५ ॥
 शैलूषः स्यान्नटे बिल्वे संहर्षः पवने मुदि ।
 स्पर्द्धायां च समीक्षा तु ग्रन्थभेदे समीक्षणे ॥ ७८६ ॥
 इति त्रिस्वरणान्ताः ।
 अलसो द्रुमभेदे स्यात्पादरोगे क्रियाजडे ।
 अलसा तु हंसपद्यां नगौकोवदगौकसः ॥ ७८७ ॥
 विहङ्गसिंहरभा आश्वासः स्यात्तु निर्वृतौ ।
 आरुयायिका परिच्छेदेऽपीष्वासो धन्वधन्विनोः ॥ ७८८ ॥
 उद्वासः प्राणने श्वासे गद्यबन्धान्तरेऽपि च ।

उत्तंसः शेषरे कर्णपूरे चाप्यवतंसवत् ॥ ७८९ ॥

उदार्चिरुत्पभे बहौ कनीयाननुजेऽल्पके ।

अतियूनि, कीकसस्तु क्रमौ, कीकसमस्थानि ॥ ७९० ॥

तामसः सर्पखलयोस्तामसी स्यान्निशोमयोः ।

त्रिस्रोता जान्हवीसिन्धुभिदोरथ दिवौकसौ ॥ ७९१ ॥

चातकस्त्रिदशश्चापि दीर्घायुर्जीवके द्विके ।

मार्कण्डे शालमलितरौ नभसस्तु नदीपतौ ॥ ७९२ ॥

गगने ऋतुभेदे च पनसः कपिरुग्भिदोः ।

कण्टके कण्टकिफले प्रचेता वरुणे मुनौ ॥ ७९३ ॥

हृष्टे, पायसः श्रीवासे पायसं परमान्नके ।

बीभत्से विकृते क्रूरे रसे पार्थे घृणात्मनि ॥ ७९४ ॥

पुकसी कालिकानील्योः पुकसः श्वपचेऽधमे ।

मानसं स्वान्तसरसोः रभसो वेगहर्षयोः ॥ ७९५ ॥

राक्षसी कोणपी दंष्ट्रा रोद इव तु रोदसी ।

दिवि भुव्युभयोश्चापि लालसो लोलयाञ्जयोः ॥ ७९६ ॥

तृष्णातिरेक औत्सुक्ये वरीयान् श्रेष्ठयोगयोः ।

अतियूनि च विस्तीर्णे वायसस्त्वगुरौ द्विके ॥ ७९७ ॥

श्रीवासे, वायसी काकोदुम्बरी काकमाच्यपि ।

वाहसः स्यादजगरेऽम्बुनिर्याणनिषण्णयोः ॥ ७९८ ॥

विलासो हावे लीलायां विहायो व्योमपक्षिणोः ।

श्रीवासो वृकधूपे स्यात्कमले मधुसूदने ॥ ७९९ ॥

श्रेयसी गजपिप्पल्यामभयारास्त्रयोरपि ।

समासः स्यादेकपद्ये संक्षेपे च समर्थने ॥ ८०० ॥

सप्तार्चिः क्रूरनेत्रेऽग्नौ साधीयानतिशोभने ।

अतिबाढे, साहसं तु दमे दुष्करकर्मणि ॥ ८०१ ॥

अविमृश्य कृतौ धार्ष्ट्ये सारसं सरसीरुहे ।

सारसः पुष्कराख्येन्द्रोः सुमनाः प्राज्ञदेवयोः ॥ ८०२ ॥

जात्यां पुष्पे सुमेधास्तु ज्योतिष्मत्यां विदुष्यपि ।

सुरसः स्यात् सुमधुरे सुरसा त्वौषधीभिदि ॥ ८०३ ॥
इति त्रिस्वरसान्ताः ।

अत्यूहस्तु मयूरे स्यादत्यूहा नीलकौषधौ ।

आग्रहोऽनुग्रहासक्तिग्रहेष्वाक्रमणेऽपि च ॥ ८०४ ॥

आरोहो दैर्घ्यं उच्छ्राये स्त्रीकट्यां मानभिद्यपि ।

आरोहणे गजारोहेऽप्युत्साहः सूत्र उद्यमे ॥ ८०५ ॥

कलहो मण्डले खड्गकोशे युद्धवराटयोः ।

कटाहः स्यात्कूर्मपृष्ठे कर्परे महिषीशिशौ ॥ ८०६ ॥

तैलादिपाकपात्रे च दात्यूहः कालकण्ठके ।

चातकेऽपि नवाहस्तु प्रतिपत्तिथिघस्रयोः ॥ ८०७ ॥

निर्यूहो द्वारि निर्यासे शिखरे नागदन्तके ।

निरूहो निश्चिते तर्के वस्तिभेदेऽथ निग्रहः ॥ ८०८ ॥

बन्धके भर्त्सने सीम्नि प्रग्रहः किरणे भुजे ।

तुलासूत्रेऽश्वादिरश्मौ सुवर्णे हरिपादपे ॥ ८०९ ॥

बन्धे बन्धां, प्रवाहस्तु व्यवहाराम्बुवेगयोः ।

प्रवहो वायुभेदे स्याद्वायुपात्रे वहिर्गतौ ॥ ८१० ॥

प्रग्रहः स्यात्तुलासूत्रे वृषादीनां च बन्धने ।

पटहो वाद्य आरम्भे वाराहो नाणके किटौ ॥ ८११ ॥

मेघे मुस्तौ गिरौ विष्णौ वाराही गृष्टिभेषजे ।

मातर्यपि, विदेहस्तु निर्देहे मैथिलेऽपि च ॥ ८१२ ॥

विग्रहो युधि विस्तारे प्रविभागशरीरयोः ।

वैदेही पिप्पलीसीतारोचनासु वणिक्स्त्रियाम् ॥ ८१३ ॥

सङ्ग्रहो बृहदुद्गङ्गे मुष्टिसंक्षेपयोरपि ।

सुवहस्तु सम्पग्वहे सुवहा सलकीडुमे ॥ ८१४ ॥

रास्त्राशेफालिकागोधापद्यैलापर्णिकासु च ।

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

त्रिस्वरकाण्डः समाप्तः ।

१ स्वादौ पर्णासे ।

२ समरराटयोः ।

३ आद्यतिथिनववासरे । ४ हलि ।

५ बृहदुद्गारे, बृहदुत्तुङ्गे ।

- अङ्गारकस्तूलमुकांशे महीपुत्रे कुरुण्टके ।
 अङ्गारिका त्रिवक्षुकाण्डे किंशुकस्य च कोरके ॥ १ ॥
 अलिपिकः पिके भृङ्गेऽलिपकः पञ्चकेसरे ।
 मधूके कोकिले भेकेऽश्मन्तकं मल्लिकाञ्छदे ॥ २ ॥
 चुल्यां चाऽऽक्षेपको व्याधे निन्दके वातरुज्यपि ।
 आकल्पकस्तमोमोदग्रन्थावुत्कलिकामुदोः ॥ ३ ॥
 आखनिकस्वाखुरिव किरावुन्दुरुचौरयोः ।
 उत्कलिका तु हेलयां तरङ्गोत्कण्ठयोरपि ॥ ४ ॥
 एडमूकोऽनेडमूक इवावाक्श्रुतिके शठे ।
 कठिल्लकस्तु वर्षाभ्वां पर्णासे कारवेल्लके ॥ ५ ॥
 कर्कोटकोऽहौ बिल्वे च कनीनिकाऽसितारके ।
 स्यात्कनिष्ठाङ्गुलिरपि काकरुको दिगम्बरे ॥ ६ ॥
 उलूके स्त्रीजिते दम्भे भीरुके निर्दनेऽपि च ।
 कुरुवकः शोणाम्लानेऽरुणा पीता च श्लिष्टिका ॥ ७ ॥
 कृकवाकुस्ताम्रचूडे मयूरकृकलासयोः ।
 कोशातकः कचे, कोशातकी ज्योत्स्नी पटोलिका ॥ ८ ॥
 घोषकेऽथ कौलेयकः सारमेयकुलीनयोः ।
 कौक्कुटिको दाम्भिके स्याददूरेरितलोचने ॥ ९ ॥
 गुणनिका तु शून्याङ्के नर्तने पाठनिश्चये ।
 गोमेदकं पीतरत्ने काकोले पत्रकेऽपि च ॥ १० ॥
 गोकण्टको गोक्षुरके गोखुरे स्थपुटीकृते ।
 गोकुलिकः केकरे स्यात्पङ्कस्थगव्युपेक्षके ॥ ११ ॥
 घर्घरिका भ्रष्टधान्ये किङ्किण्यां सरिदन्तरे ।
 वादित्रस्य च दण्डेऽपि चाण्डालिकौषधीभिदि ॥ १२ ॥
 किन्नरायामुमायां च जर्जरीकं जरातुरे ।
 बहुच्छिद्रेऽप्यथ जैवातुकः स्याद्रजनीकरे ॥ १३ ॥

कुशायुष्मद्भेषजेषु तर्तरीकं वहित्रके ।
 पारगे, त्रिवर्णकस्तु गोक्षुरेऽथ त्रिवर्णकम् ॥ १४ ॥
 ज्यूषणं त्रिफला, तिक्तशाकस्तु पथि सुन्दरे ।
 वरुणे खदिरे, दन्दशूकस्तु फणिरक्षसोः ॥ १५ ॥
 दलाढकोऽरण्यतिले गैरिके नागकेसरे ।
 कुन्दे महत्तरे फेने करिकर्णशिरीषयोः ॥ १६ ॥
 वात्यायां खातके पृश्न्यां दासेरकस्तु धीवरे ।
 दासीपुत्रे च करभे नियामको नियन्तरि ॥ १७ ॥
 पोतवाहे कर्णधारे निश्चारकः समीरणे ।
 पुरीषस्य क्षये स्वैरे प्रचलाको भुजङ्गमे ॥ १८ ॥
 शराघाते शिखण्डे च प्रकीर्णकं तुरङ्गमे ।
 चामरे विस्तरे ग्रन्थभेदे पिप्पलकं पुनः ॥ १९ ॥
 चूचुके सीवनसूत्रे पिण्डीतकः फणिज्जके ।
 तगरे मदनेऽद्रौ च पुण्डरीकं सिताम्बुजे ॥ २० ॥
 सितच्छत्रे भेषजे च पुण्डरीकोऽग्निदिग्गजे ।
 सहकारे गणधरे राजिलाहौ गजज्वरे ॥ २१ ॥
 कोषकारान्तरे व्याघ्रे पुष्कलकस्तु कीलके ।
 क्षपणे गन्धहरिणे स्यात्पूर्णानकमानके ॥ २२ ॥
 पात्रे च पूर्णपात्रे च फर्फरीकं नृ मारुते ।
 फर्फरीकश्चपेटायां बलाहकोऽम्बुदे गिरौ ॥ २३ ॥
 दैत्ये नागे, बर्बरीकः केशविन्यासकर्मणि ।
 शाकभेदे महाकाले वकेरुका बलाकिका ॥ २४ ॥
 वार्तावर्जितशाखा च भ्रमरको मधुव्रते ।
 गिरिके चूर्णकेशे च भयानकः समीषणे ॥ २५ ॥
 व्याघ्रे राहौ रसे, भट्टारको राज्ञि मुनौ सुरे ।
 भार्याटिको मृगभेदे भार्यया च विनिर्जिते ॥ २६ ॥

मरुवकः पुष्पभेदे मदनद्रौ फणिज्जके ।
 मयूरकस्त्वपामार्गे मयूरकं तु तुत्यके ॥ २७ ॥
 मण्डोदकं तु चित्तस्थ राग आतर्पणेऽपि च ।
 माणवकः कुपुंसि स्याद्बालहारभिदोरपि ॥ २८ ॥
 मृष्टेरुकः स्यान्निर्मृष्टाशे दानशौण्डेऽतिथिद्विषि ।
 रतर्दिकं तु दिवसे सुखस्नानेऽष्टमङ्गले ॥ २९ ॥
 राधरङ्गुः सुनासीरे शीकरे जलदोपले ।
 लालाटिकः स्यादाश्लेषभेदे कार्याक्षमेऽपि च ॥ ३० ॥
 प्रभोर्भालदर्शिनि च लेखनिकस्तु तत्र यः ।
 स्वहस्तपरहस्तेन लिखितेषु विलेखयेत् ॥ ३१ ॥
 लेखहारे, वर्त्तरुकः काकनीडे जलावटे ।
 वराटकः पद्मवज्रकोशे रज्जौ कपर्दके ॥ ३२ ॥
 वरण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्टके ।
 संवर्तुले कचे भित्तौ विनायके गणाधिपे ॥ ३३ ॥
 बुद्धे ताक्ष्ये गुरौ विघ्ने चितुन्नकं तु धान्यके ।
 झाटामलौषधौ चापि विदूषकेऽन्यनिन्दके ॥ ३४ ॥
 क्रीडानायकपात्रे च विशेषकस्तु पुण्ड्रके ।
 विशेषाधायके वापि वृन्दारको मनोरमे ॥ ३५ ॥
 सुरे श्रेष्ठे, बृहतिका स्यादूरुवस्त्रभेदयोः ।
 वैतानिकः खड्गताले मङ्गलपाठकेऽपि च ॥ ३६ ॥
 वैनाशिकः स्यात्क्षणिके परायत्तोर्णनाभयोः ।
 वैदेहको वणिजके वैश्यापुत्रे च शूद्रतः ॥ ३७ ॥
 शतानीको मुनौ वृद्धे शालावृको बलीमुखे ।
 सारमेये शृङ्गाले च शिलाटकः शिलाद्वयोः ॥ ३८ ॥
 शृङ्गाटकं पथां श्लेषे पानीयकण्टकेऽपि च ।
 शृगालिका शिवायां स्यान्नासादपि पलायने ॥ ३९ ॥

सङ्घाटिका तु कुट्टिन्यां घ्राणे युग्मेऽम्बुकण्टके ।
 सन्तानिका क्षीरसारे मर्कटस्य च जालके ॥ ४० ॥
 सुमतीकः स्यादीशानदिग्गजे शोभनाङ्गके ।
 सैकतिकं पुनर्मातृयात्रामङ्गलसूत्रयोः ॥ ४१ ॥
 सैकतिकः क्षपणके संन्यस्ते भ्रान्तिजीविनि ।
 सोमबल्कः कट्फले स्याद्वलक्षखदिरद्रुमे ॥ ४२ ॥
 सौगन्धिको गन्धवणिक् सौगन्धिकं तु कत्तृणे ।
 गन्धोपले पञ्चरागे कङ्कारे-

इति चतुःस्वरकान्ताः ।

अग्निमुखो द्विजे ॥ ४३ ॥

भल्लाते चित्रके देवेऽप्यग्निशिखं तु कुङ्कुमे ।
 अग्निशिखा लाङ्गलिक्यामिन्दुलेखेन्दुखण्डके ॥ ४४ ॥
 गुडूचीसोमलतयोः पञ्चनखस्तु कञ्छपे ।
 गजे, बद्धशिखो बाले बद्धशिखोच्चटौषधौ ॥ ४५ ॥
 महाशङ्खो निधिभेदे संख्याभेदे नरास्थिनि ।
 व्याघ्रनखस्तु कन्दे स्याद्गन्धद्रव्यान्तरेऽपि च ॥ ४६ ॥
 शिलीमुखो वृत्तभेदे वाकूचीचन्द्रलेखयोः ।
 शिलीमुखोऽलौ बाणे च-

इति चतुःस्वरकान्ताः ।

अपवर्गः स्त्यागमोक्षयोः ॥ ४७ ॥

क्रियावसानसाफल्येऽप्यभिषङ्गः पराभवे ।
 आक्रोशे शपथे चेहामृगः स्याद्रूपकान्तरे ॥ ४८ ॥
 वृके जन्तौ, चोपरागो राहुग्रस्तार्कचन्द्रयोः ।
 विगौने दुर्नये राहावुपसर्ग उपद्रवे ॥ ४९ ॥
 प्रादौ रोगप्रभेदे च कटभङ्गो नृपात्यये ।
 हस्तच्छेदे च सस्यानां छत्रभङ्गो नृपक्षये ॥ ५० ॥
 स्वातन्त्र्ये विधवस्त्वे च दीर्घाध्वगः क्रमेलके ।

लेखहारे, मल्लनागो वात्स्यायनसुरेभयोः ॥ ५१ ॥
 समायोगस्तु संयोगे समवाये प्रयोजने ।
 सम्प्रयोगो निधुवने सम्बन्धे कर्मणेऽपि च ॥ ५२ ॥
 इति चतुःस्वरगान्ताः ।
 जलसूचिः शिशुमारे त्रोटिमत्स्ये जलौकसि ।
 कङ्कशृङ्गाटयोश्चापि मलिम्लुचस्तु तस्करे ॥ ५३ ॥
 वाते-

इति चतुःस्वरचान्ताः ।
 काश्मीरजं कुष्ठे कुङ्कुमे पुष्करेऽपि च ।
 काश्मीरजाऽतिविषायां क्षीराब्धिजं तु मौक्तिके ॥ ५४ ॥
 वशिरे, क्षीराब्धिजस्तु चन्द्रे, क्षीराब्धिजा श्रियाम् ।
 ग्रहराजः शशिन्यर्के जघन्यजोऽनुजन्मनि ॥ ५५ ॥
 शूद्रे च द्विजराजस्तु शेषे ताक्ष्ये निशाकरे ।
 धर्मराजस्तु सुगते श्राद्धदेवे युधिष्ठिरे ॥ ५६ ॥
 भरद्वाजः पक्षिभेदे बृहस्पतिसुतेऽपि च ।
 भारद्वाजो मृनौ, भारद्वाजी वनपिचुद्गमे ॥ ५७ ॥
 भृङ्गराजो मधुकरे मार्कवे विहगान्तरे ।
 राजराजो नृपेशेन्द्रोः कुबेरेऽथ सकृत्प्रजः ॥ ५८ ॥
 द्विके सिंहे-

इति चतुःस्वरजान्ताः ।
 अथोच्चिर्झटः कोपने मीनभिद्यपि ।
 करहाटः पद्मकन्दे पुष्पद्रुमविशेषयोः ॥ ५९ ॥
 कार्यपुटोऽनर्थकरे कृपणोन्मत्तयोरपि ।
 कामकूटौ वेश्याविभ्रमेष्ठावथ कुटन्नटः ॥ ६० ॥
 शोणके कैवर्तीमुस्ते कुण्डकीटस्तु जारतः ।
 विप्रापुत्रेऽर्धवे(?) दास्याश्चार्वाकीक्तिविशारदे ॥ ६१ ॥
 खञ्जरीटस्तु फलकेऽसिधाराव्रतचारिणि ।

गन्धकुटी मंदिरायां बुद्धावायतनेऽपि च ॥ ६२ ॥

गाढमुष्टिस्तु कृपणे कृपाणप्रभृतावपि ।

चक्रवाटस्तु पर्यन्ते क्रियारोहे शिखातरौ ॥ ६३ ॥

चतुःषष्टिश्चतुःषष्टिकलामु च हवेऽपि च ।

तुलाकोटिर्मानभेदेऽर्बुदे स्यान्नूपुरेऽपि च ॥ ६४ ॥

नारकीटः स्वदत्ताशाविहन्तर्यश्मकीटके ।

प्रतिकृष्टं तु गुह्ये स्याद्विरोधस्या च कर्षिते ॥ ६५ ॥

प्रतिसृष्टः पुनः प्रत्याख्याते च प्रेषितेऽपि च ।

परपुष्टः कलकण्ठे परपुष्टा पणाङ्गना ॥ ६६ ॥

वर्कराटस्तु तरुणादिसरोचिःकटाक्षयोः ।

स्त्रीणां पयोधरोत्सेधकान्तदत्तनखेऽपि च ॥ ६७ ॥

शिपिविष्टस्तु खल्वाटे दुश्चर्मणि पिनाकिनि ।

श्रुतिकटः प्राञ्चलोहे प्रायश्चित्तभुजङ्गयोः ॥ ६८ ॥

इति चतुःस्वरटान्ताः ।

कलकण्ठः पिके पारावते हंसे कलध्वनौ ।

कालकण्ठनीलकण्ठौ पीतसारे मेहश्चरे ॥ ६९ ॥

दात्यूहे ग्रामचटके खञ्जरीटे शिखावले ।

कालपृष्ठं तु कोदण्डमात्रके कर्णधन्वनि ॥ ७० ॥

कालपृष्ठो मृगभेदे कङ्के, दन्तशठः पुनः ।

जम्बीरे नागरङ्गे च कर्मकौरकपित्तयोः ॥ ७१ ॥

पूतिकाष्ठं तु सरले देवदारुद्रमेऽपि च ।

सूत्रकण्ठः खञ्जरीटे द्विजन्मनि कपोतके ॥ ७२ ॥

हारिकण्ठो हारयुक्तकण्ठे परभृतेऽपि च ।

इति चतुःस्वरटान्ताः ।

अपोगण्डोऽतिभीरौ स्याच्छिथुके विकलाङ्गके ॥ ७३ ॥

चक्रवाटं गणे, चक्रवाटोऽद्रौ चक्रवालवत् ।

जलरुण्डः पयोरेणौ जलावर्त्ते भुजङ्गमे ॥ ७४ ॥

देवताढो घोषकेऽथौ राहौ, वातखुडा पुनः ।

वात्यायां पिच्छिले स्फोटे वामायां वातशोणिते ॥ ७५ ॥

इति चतुःस्वरढान्ताः ।

अध्यादरूः समारूढेऽप्यधिकेऽप्यभिधेयवत् ।

इति चतुःस्वरढान्ताः ।

अङ्गारिणी हसन्त्यां स्याद्भास्करत्यक्तादिश्यपि ॥ ७६ ॥

आथर्वणोऽथर्वविदि ब्राह्मणे च पुरोधसि ।

आरोहणं समारोहे सोपाने च प्ररोहणे ॥ ७७ ॥

आतर्पणं तु सौहित्ये विद्यादालिम्पनेऽपि च ।

उत्क्षेपणा तु व्यजने धान्यमर्दनवस्तुनि ॥ ७८ ॥

उदञ्चने चोद्धरणं स्यादुन्मूलन उन्नये ।

वान्तात्रे च कामगुणो विषयाभोगयो रतौ ॥ ७९ ॥

कार्षापणः कार्षिके स्थात् पणे षोडशकेऽपि च ।

चीर्णपर्णस्तु निम्बे स्यात् खर्जूरीभूरुहेऽपि च ॥ ८० ॥

चूडामणिः काकचिञ्चाफले मूर्द्धमणावपि ।

जुहुवाणोऽध्वर्युवन्होस्तण्डुरीणस्तु बर्वरे ॥ ८१ ॥

तण्डुलाम्बुनि कीटे च तैलपर्णी तु सिंहके ।

श्रीवासे चन्दने दाक्षायण्युमायां च भेषु च ॥ ८२ ॥

रोहिण्यां च देवमणिर्विष्णुवक्षोमणौ हरौ ।

अश्वस्य कण्ठावर्त्ते च नारायणस्तु केशवे ॥ ८३ ॥

नारायणी शताव्युमा श्रीर्निःसरणं मृतौ ।

उपाये गेहादिमुखे निर्वाणे निर्गमेऽपि च ॥ ८४ ॥

निस्तरणं तु निस्तारे तरणोपाययोरपि ।

निरूपणं विचारे स्यादालोके च निदर्शने ॥ ८५ ॥

निगरणं भोजने स्यात् निगरणः पुनर्गले ।

प्रवारणं काम्यदाने निषेधेऽथ परीरणः ॥ ८६ ॥

दण्डे कूर्मे पट्टशटे पर्परीणं तु पर्वणि ।

पर्णवृन्तरसे पर्णशिरायां द्यूतकम्बले ॥ ८७ ॥
 परायणं स्यादभीष्टे तत्पराश्रययोरपि ।
 परवाणिर्धर्माध्यक्षे वर्षे, पारायणं पुनः ॥ ८८ ॥
 कात्स्नर्ये पारगतौ सङ्गे पीलुपर्णौषधीभिदि ।
 मूर्वायां बिम्बिकायां च पुष्करिणी जलाश्रये ॥ ८९ ॥
 हस्तिन्यां कमलिन्यां च मीनाम्रीणस्तु खञ्जने ।
 दर्दुराग्रे, रक्तरणुः पलाशकलिकोद्गमे ॥ ९० ॥
 सिन्दूरे, रागचूर्णस्तु खादिरे मकरध्वजे ।
 रेरिहाणोऽम्बरे रुद्रे लम्बकर्णः पुनश्छगे ॥ ९१ ॥
 अङ्गोटे, वारवाणस्तु कूर्पासे कवचेऽपि च ।
 विदारणं भेदने स्यात्सम्परायविडम्बने ॥ ९२ ॥
 बैतरणी प्रेतनद्यां जनन्यामपि रक्षसाम् ।
 शरवाणिः शरमुखे पदातौ शरजीविनि ॥ ९३ ॥
 शिखरिणी वृत्तभेदे रोमालीपेयभेदयोः ।
 स्त्रीरत्ने मल्लिकायां च समीरणः फणिज्जके ॥ ९४ ॥
 पान्थे वायौ, संसरणं त्वसम्बाधचर्मगतौ ।
 संसारे समरारम्भे नगरस्योपनिर्गमे ॥ ९५ ॥
 हस्तिकर्णः स्यादेरण्डे पलाशगणभेदयोः ।

इति चतुःस्वरणान्ताः ।

अवदातं तु विमले मनोज्ञे सितपीतयोः ॥ ९६ ॥
 अपावृतोऽपरायत्ते पिहिते, स्वसितं गतौ ।
 बद्धे ज्ञातेऽवसाने चाप्यऽवगीतं विगर्हिते ॥ ९७ ॥
 मुहुर्दृष्टेऽपवादे वाऽन्याहितं तु महाभये ।
 जीवनिरपक्षकर्मण्यभिजातः कुलोद्भवे ॥ ९८ ॥
 न्याये प्राज्ञेऽभिनीतस्तु न्यायेऽमर्षिणि संस्कृते ।
 आभियुक्तः परिरुद्धे तत्परेऽन्तर्गतं पुनः ॥ ९९ ॥

मध्यप्राप्तविस्मृतयोरङ्गारितं तु भास्मिने ।
 पलाशकलिकोद्भेदे चातिमुक्तः सुनिष्कले ॥ १०० ॥
 वासान्तिकायां तिनिशेऽप्यवध्वस्तोऽवचूर्णिते ।
 त्यक्तनिद्रितयोश्चाऽधिक्षिप्तौ निद्रितभर्त्सितौ ॥ १०१ ॥
 अपचितिवर्धये हानौ पूजायां निष्कृतावपि ।
 अनुमतिः स्यादनुज्ञापूर्णमासीविशेषयोः ॥ १०२ ॥
 अभिशस्तिः पुनर्लोकापवादे प्रार्थितेऽपि च ।
 उदास्थितश्चरे द्वाःस्थेऽध्यक्षे चोपाहितः पुनः ॥ १०३ ॥
 आरोपितेऽनलोत्पातेऽप्युपाकृत उपद्रुते ।
 मंत्रेण प्रोक्षतपशाबुल्लिखितं तनूकृते ॥ १०४ ॥
 उत्कीर्णे, चोपरक्तस्तु स्वर्भानौ व्यसनातुरे ।
 राहुग्रस्तार्कशशिनोरुपचितः समाहिते ॥ १०५ ॥
 क्रुद्धे दिग्धेऽथोज्जृम्भितमुत्फुल्ले चेष्टितेऽपि च ।
 उद्गाहितमुपन्यस्ते बद्धग्राहितयोरपि ॥ १०६ ॥
 उपसत्तिः सङ्गमात्रे प्रतिपादनसेवयोः ।
 क्रुष्यप्रोक्ताः शूकशिम्ब्यां शतावर्या बलाभिदि ॥ १०७ ॥
 ऐरावतोऽहौ नारङ्गे लकुचे त्रिदशद्विपे ।
 ऐरावतं तु शक्रस्य क्रुजुदीर्घशरासने ॥ १०८ ॥
 ऐरावती सरिद्विद्युद्भिदोः शतहृदा यथा ।
 कलधौतं रुप्यहेम्नोः कलधौतः कलध्वनौ ॥ १०९ ॥
 कुहरितं तु रटिते पिकालापे रतस्वने ।
 कुमुद्वती कैरविण्यां दायितायां कुशस्य च ॥ ११० ॥
 कृष्णवृन्ता माषपण्यां पाटलारूपद्रुमेऽपि च ।
 गन्धवती मुरापुर्योः पृथ्वीयोजनगन्धयोः ॥ १११ ॥
 गृहपतिर्गृही सत्री चन्द्रकान्तं तु कैरवे ।
 चन्द्रकान्तो रत्नभेदे चर्मण्वती नदीभिदि ॥ ११२ ॥

कदल्यां, चित्रगुप्तस्तु कृतान्ते तस्य लेखके ।
 दिवाभीतः काकरिपौ कुम्भिले कुमुदाकरे ॥ ११३ ॥
 दिवाकीर्तिर्नापिते स्यादुल्लेखेऽन्त्यावसायिनि ।
 धूमकेतू वह्न्युत्पातौ नन्धावर्तो गृहान्तरे ॥ ११४ ॥
 तगरेऽथ नदीकान्तो निर्गुण्डीनिचुलाब्धिषु ।
 नदीकान्ता लताजम्बवोः काकजङ्घौषधेऽपि च ॥ ११५ ॥
 नागदन्तो हस्तिदन्ते गृहान्निःसृतदारुणि ।
 नागदन्ती श्रीहस्तिन्यां कुम्भाख्यभेषजेऽपि च ॥ ११६ ॥
 निस्तुषितं वर्जिते स्याद्गतत्वचि लघूकृते ।
 निराकृतिरस्वाध्याये निराकारनिषेधयोः ॥ ११७ ॥
 प्रतिहतस्तु विद्विष्टे प्रतिस्खलितरुद्धयोः ।
 प्रणिहितं तु सम्प्राप्तनिहितयोः समाहिते ॥ ११८ ॥
 प्रतिक्षिप्तं प्रतिहते निषिद्धे प्रेषितेऽपि च ।
 प्रधूमिता क्लेशितायां रविगन्तव्यदिश्यपि ॥ ११९ ॥
 प्रव्रजिता तु मुण्डीर्यां तापस्थां मासिकौषधौ ।
 प्रजापतिर्ब्रह्मराज्ञोर्जामातरि दिवाकरे ॥ १२० ॥
 बह्वौ त्वष्टरि दक्षादौ प्रतिकृतिस्तु पूजने ।
 प्रतिमायां प्रतीकारे प्रतिपत्तिस्तु गौरवे ॥ १२१ ॥
 प्राप्तौ प्रवृत्तौ प्रागल्भ्ये बोधे, परिगतं गते ।
 प्राप्तवैष्टितयोर्ज्ञाते पल्लवितं सपल्लवे ॥ १२२ ॥
 लाक्षारक्ते तते पञ्चगुप्तश्चार्वाकदर्शने ।
 कपठे, परिवर्तस्तु कूर्मराजे पलायने ॥ १२३ ॥
 युगान्ते विनिमये च परिघातस्तु घातने ।
 अस्त्रान्तरे, पशुपतिः पिनाकिनि हुताशने ॥ १२४ ॥
 पाशुपतः शिवमल्लयां पशुपत्यभिदैवते ।
 पारिजातस्तु मन्दारे पारिभद्रे सुरद्रुमे ॥ १२५ ॥

पारावतः कलरवे गिरौ मकटतिन्दुके ।
 पारावती तु लवलीफलगोपालगीतयोः ॥ १२६ ॥
 पुष्पदन्तस्तु दिङ्नागे जिनभेदे गणान्तरे ।
 पुष्पवन्तौ च चन्द्रार्कविकोत्तयाऽथ पुरस्कृतम् ॥ १२७ ॥
 पूजिते स्त्रीकृते सिक्तेऽभिषक्तेऽपकृतेऽपि च ।
 भोगवती च सर्पाणां नगरे सरिदन्तरे ॥ १२८ ॥
 रङ्गमाता जतुचेर्योर्लक्ष्मीपातिर्जनार्दने ।
 पूगे लवङ्गवृक्षे च व्यतीपात उपद्रवे ॥ १२९ ॥
 योगभेदेऽपयाने च वनस्पतिर्दुमात्रके ।
 विनापुष्पफलिद्रौ च विनिपातस्तु दैवतः ॥ १३० ॥
 व्यसने चावपाते च वैजयन्ती गुहे ध्वजे ।
 इन्द्रालये, वैजयन्ती त्वग्निमन्थपताकयोः ॥ १३१ ॥
 जयन्त्यां च शुभ्रदन्ती पुष्पदन्तगजस्त्रियाम् ।
 सुदत्यां च समाघातस्त्वाहवे घातनेऽपि च ॥ १३२ ॥
 समाहितः समाधिस्थे संश्रुतेऽथ समुद्धतः ।
 अविनीते समुद्रीर्णे समुद्रान्ता दुरालभा ॥ १३३ ॥
 कर्पासिका च सूक्का च सदागतिः सदीश्वरे ।
 निर्वाणे पवमाने च सरस्वती सरिद्भिदि ॥ १३४ ॥
 वाच्यापगायां स्त्रीरत्ने गोवाग्देवतयोरपि ।
 सूर्यभक्तो बन्धुजीवे भास्करस्य च पूजके ॥ १३५ ॥
 सेनापतिर्गुहेऽध्यक्षे हिमारातिः स्वर्गेऽनले ।
 हैमवत्याद्रिजा स्वर्णक्षीरी शुक्लवचाऽभया ॥ १३६ ॥
 इति चतुःस्वरतान्ताः ।
 अनीकस्थो रक्षिर्वर्गे युत्खले वीरमर्दले ।
 चिन्हे गजशिक्षके चेतिकथा व्यर्थभाषणे ॥ १३७ ॥
 अश्रद्धेये नष्टधर्मेऽप्युदरधिर्वियन्मणौ ।

अब्धौ, चित्ररथा विद्याधरं गन्धर्वसूर्ययोः ॥ १३८ ॥
चतुष्पथश्चतुर्मार्गसङ्गमे ब्राह्मणेऽपि च ।
दशमीस्थोऽतिवृद्धे स्यात्क्षीणरागे मृताशने ॥ १३९ ॥
वानप्रस्थो मधुकद्रौ किंशुकाश्रमभेदयोः ।

इति चतुःस्वरथान्ताः ।

अष्टापदश्चन्द्रमालयां लूतायां शरभे गिरौ ॥ १४० ॥
क्रनके शारिफलकेऽभिषदौ मन्थयुद्धयोः ।
स्यादभिष्यन्द आश्रावनेत्ररोगातिवृद्धिषु ॥ १४१ ॥
अपवादस्तु निर्देशे निन्दाविसम्भयोरपि ।
उपनिषत्तु वेदान्ते रहस्यधर्मयोरपि ॥ १४२ ॥
एकपदं तु तत्काले स्यादेकपदी तु वर्त्तमानं ।
कटुकन्दः शृङ्गवेरे शोभाञ्जनरसोनयोः ॥ १४३ ॥
कुरुविन्दः पद्मरागे मुकुरत्रोहिभेदयोः ।
कुलमाषे हिङ्गुले मुस्ते कोकनदं तु रक्तयोः ॥ १४४ ॥
अम्भोजन्मकुमुदयोश्चतुष्पदं गवादिषु ।
स्त्रीणां करणभेदे च रक्तपादो(?) मतङ्गजे ॥ १४५ ॥
स्यन्दने च जनपदः स्यात्पुनर्जनदेशयोः ।
परिवादस्तु निन्दायां वीणावादनवस्तुनि ॥ १४६ ॥
प्रियंवदः प्रियवादिनभश्चरविशेषयोः ।
पीठमर्दोऽतिवृष्टे स्यान्नाट्योक्त्या नायकप्रिये ॥ १४७ ॥
पुटभेदस्तु नगरातोद्ययोस्तटिनीमुखे ।
महानादो वर्षुकाब्दे महाध्वाने शयानके ॥ १४८ ॥
गजे च मुचुकुन्दस्तु द्रुभेदे मुनिदैत्ययोः ।
मेघनादोऽम्बुदध्वाने वरुणे रावणात्मजे ॥ १४९ ॥
विशारदो बुधे धृष्टे विष्णुपदं नभोजयोः ।
विष्णुपदस्तु क्षीरोदे विष्णुपदी सुरापगा ॥ १५० ॥

सङ्क्रान्तिर्द्वारका चापि शतहृदा तु विद्युति ।
वज्रेऽपि च समर्यादा मर्यादासहितेऽन्तिके ॥ १५१ ॥

इति चतुःस्वरदान्ताः ।

अनुबन्धोऽप्रयोगे स्याच्छिष्यौ मुख्यानुयायिनि ।
प्रकृतस्यानुवर्ते च दोषस्यापादनेऽपि च ॥ १५२ ॥
अनुबन्धी तृषा ह्रिकाऽवरोधस्तु नृपौकसि ।
शुद्धान्ते च तिरोधाने गर्तादौ रोधनेऽपि च १५३ ॥
अवष्टब्धमदूरे स्यात्समाक्रान्तेऽवलम्बिनि ।
अनिरुद्धश्चरे पुष्पायुधसूनावनर्गले ॥ १५४ ॥
आशाबन्धः समाश्वासे मर्कटस्य च जालके ।
इष्टगन्धः सुगन्धि स्यादिष्टगन्धं तु बालुके ॥ १५५ ॥
इक्षुगन्धा काशक्रोष्ट्रीकोकिलाक्षेषु गोक्षुरे ।
उग्रगन्धा वचाक्षेत्रयवान्योदिल्विककौषधौ ॥ १५६ ॥
उपलब्धिर्मतौ प्राप्तौ कालस्कन्धस्तु तिन्दुके ।
तमाले जीवकद्रौ च तीक्ष्णगन्धा वचौषधे ॥ १५७ ॥
शोभाञ्जने राजिकायां परिव्याधो द्रुमोत्पले ।
वेतसे, महौषधं तु विषाशुण्ठ्योः रसोनके ॥ १५८ ॥
ब्रह्मबन्धुर्निन्द्यत्रिमे ब्राह्मणस्य च बान्धवे ।
समुन्नद्धस्तूर्द्ध्ववद्धे पण्डितं मन्यद्दत्तयोः ॥ १५९ ॥

इति चतुःस्वरधान्ताः ।

अपाचीनं विपर्यस्ते पामर्थ्येऽभिजनः कुले ।
कुलध्वजे जन्मभूम्यामभिमानस्त्वहङ्कृतौ ॥ १६० ॥
हिंसायां प्रणये ज्ञानेऽवलग्नौ मध्यलग्नयोः ।
अवदानमतिवृत्ते खण्डने शुद्धकर्मणि ॥ १६१ ॥
अधिष्ठानं प्रभावेऽध्यासने नगरचक्रयोः ।
अनूचानः साङ्गवेदकोविदे विनयान्विते ॥ १६२ ॥
अन्वासनं स्नेहवस्तौ सेवायामनुशोचनं ।

अग्रजन्माऽग्रजे विप्रेऽन्तेवासी पुनरन्त्यजे ॥ १६३ ॥
 शिष्यप्रान्तगयोश्चाप्यायोधनं समरे वधे ।
 आराधनं पाकप्राप्तयोः साधने तोषणेऽपि च ॥ १६४ ॥
 आच्छादनं तु वासेन संपिधानेऽपवारणे ।
 आकालनं परिसंख्याकांक्षयोर्बन्धनेऽपि च ॥ १६५ ॥
 आतञ्चनं स्याज्जवेन प्रीणनप्रतिवापयोः ।
 आवेशनं भूतावेशे प्रवेशे शिल्पवेश्मनि ॥ १६६ ॥
 आस्कन्दनं तिरस्कारे संशोषणसमीकयोः ।
 आत्माधीनः सुते प्राणाधारे श्याले विदूषके ॥ १६७ ॥
 आत्मयोनिः स्मरे वेधस्युद्वर्तनं विलेपने ।
 अपावृत्ताबुत्पतने स्यादुपासनमासने ॥ १६८ ॥
 शूश्रूषायां शराभ्यासेऽप्युपधानं तु गेन्दुके ।
 व्रते विशेषे प्रणये स्यादुत्पतनमुत्प्लुतौ ॥ १६९ ॥
 उत्पत्ताबुदयनस्तु वत्सराजे घटोद्भवे ।
 उत्सादनं समुल्लेखोद्वर्तनोद्वाहनेषु च ॥ १७० ॥
 उद्वाहनं द्विसीत्ये स्यादुद्वाहनी वराटके ।
 कपीतना गर्दभाण्डशिरीषाम्रातपिप्पलाः ॥ १७१ ॥
 कलध्वनिः परभृते पारावतकलापिनोः ।
 कात्यायनो वररुचौ कात्यायनी तु पार्वती ॥ १७२ ॥
 काषायवस्त्रविधवाऽर्द्धवृद्धा महिलाऽपि च ।
 कामचारी कलविद्धे स्वेच्छाजारिणि कामुके ॥ १७३ ॥
 कारन्धमी धातुवादनिरते कांस्यकारिणि ।
 किष्कुपर्वा पोटगले स्यादिक्षुत्वचिसारयोः ॥ १७४ ॥
 कुचन्दनं वृक्षभेदे पत्राङ्गे रक्तचन्दने ।
 कुम्भयोनिर्द्रोणेऽगस्त्ये कृष्णवर्त्मा विधुन्तुदे ॥ १७५ ॥
 दुराचारे हुताशे च गवादनीन्द्रवारुणी ।

घासस्थानं गवादीनां गदयितुः शरासने ॥ १७६ ॥
 जल्पके पुष्पचापे च घनाघनो निरन्तरे ।
 वासवे घातुके मत्तगजे वर्षुकवारिदे ॥ १७७ ॥
 घोषयितुः पिके विप्रे चिरजीवी तु वायसे ।
 अजे च चित्रभानुस्तु हुताशनदिनेशयोः ॥ १७८ ॥
 जलाटनः कङ्कलगे जलाटनी जलौकसि ।
 तपोधना तु मुण्डीर्या तपोधनस्तपस्विनि ॥ १७९ ॥
 तपस्विनी पुनर्मासी कटुरोहिणिकापि च ।
 तित्तपर्वा हिलमोची गुडूची मधुयष्टिका ॥ १८० ॥
 देवसेनेन्द्रकन्यायां सैन्ये दिविषदामपि ।
 नागाङ्गना नागयष्टौ द्विरदस्य च मुद्गरे ॥ १८१ ॥
 निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्याससमर्पणे ।
 निधुवनं रते कम्पे निर्वासनं तु मारणे ॥ १८२ ॥
 पुरादेश्च बहिष्कारे निरसनं निषूदने ।
 निष्ठीवने निरासे च निशमनं निशामनम् ॥ १८३ ॥
 निरीक्षणश्रवणयोर्निर्भत्सनमलक्तके ।
 खलीकारे, प्रजननं प्रगमे योनिजन्मनोः ॥ १८४ ॥
 प्रणिधानमभियोगे समाधानप्रवेशयोः ।
 प्रयोजनं कार्यहेत्वोः स्यात् प्रवचनमागमे ॥ १८५ ॥
 प्रकृष्टवचने, प्रस्फोटनं शूर्पे प्रकाशने ।
 ताडने, प्रतिपन्नस्तु विज्ञातेऽङ्गीकृतेऽपि च ॥ १८६ ॥
 प्रतियत्नः संस्कारे स्यादुपग्रहणालिप्तयोः ।
 प्रहसनं च प्रहासाक्षेपयोः रूपकान्तरे ॥ १८७ ॥
 प्रतिमानं प्रतिबिम्बे गजदन्तद्वयान्तरे ।
 प्रसाधनी कङ्कतिकासिद्धोः, प्रसाधनं पुनः ॥ १८८ ॥
 वेपे, प्रचलाकी सर्पे मयूरेऽथ पयस्विनी ।
 विभावर्या गोधेन्वां च पुण्यजनस्तु सज्जने ॥ १८९ ॥
 गुह्यके यातुधाने च पृथग्जनोऽधमे जडे ।

पृष्ठशृङ्गी भीमसेने षण्डसैरिभयोरपि ॥ १९० ॥
 महाधनं महामूल्ये सिद्धके चारुवाससि ।
 महासेनो महासैन्ये स्कन्देऽप्यथ महामुनिः ॥ १९१ ॥
 अगस्तिकुस्तुम्बुरुणोर्मालुधानी लताभिदि ।
 मातुधानौ मातुलाहौ मातुलानी पुनः शणे ॥ १९२ ॥
 कलापे मातुलपत्न्यां रसायनो विहङ्गमे ।
 पक्षीन्द्रे, रसायनं तु जराव्याधिजिदौषधे ॥ १९३ ॥
 राजादनः पियालद्रौ क्षीरिकायां त्रिपत्रके ।
 रोचमानो दीप्यमाने कण्ठावर्त्ते च वाजिनः ॥ १९४ ॥
 वर्द्धमानो वीरजिने स्वस्तिकैरण्डविष्णुषु ।
 प्रश्नभेदे शरावे च विरोचनेऽग्निसूर्ययोः ॥ १९५ ॥
 प्रल्हादनन्दने चन्द्रे विह्वेठनं विडम्बने ।
 हिंसायां मर्दने विस्मापना स्यात्कुहके स्मरे ॥ १९६ ॥
 गन्धर्वनगरे चापि विष्वक्सेनो जनार्दने ।
 विष्वक्सेना तु फलिनी विश्राणनं विहापिते ॥ १९७ ॥
 संप्रेषणो परित्यागे विहननं तु पिञ्जने ।
 वधेऽथ विश्वकर्माके मुनिभिर्देवशिल्पिनोः ॥ १९८ ॥
 विघ्नकारी विघातस्य कारके घोरदर्शने ।
 विलेपनी स्याद्यवाग्वां चारुवेषस्त्रियामपि ॥ १९९ ॥
 वृक्षादनो मधुच्छत्रे चलपत्रकुठारयोः ।
 वृक्षादनी तु वन्दायां विदारी गन्धिकौषधे ॥ २०० ॥
 वृषपर्वा तु शृङ्गारिहरदैत्यकसेरुषु ।
 वैरोचनो रविमुते सुगते बलिदानवे ॥ २०१ ॥
 श्वेतधामा घनसारे कलानाथाब्धिफेनयोः ।
 श्लेष्मघना तु केतव्यां मल्यामथ समापनम् ॥ २०२ ॥
 परिच्छेदे समाधाने समाप्तिवधयोरपि ।
 संमूर्च्छनमभिव्याप्तौ मोहे, सनातनोऽच्युते ॥ २०३ ॥
 पितृणामतिथौ रुद्रवेधसोः शाश्वते स्थिरे ।

सदादानो गन्धगजे हेरम्बेऽभ्रमतङ्गजे ॥ २०४ ॥
 संयमनं व्रते बन्धे संयमनी यमस्य पूः ।
 समापन्नं समीचीनग्रहणे नित्यकर्मणि ॥ २०५ ॥
 समापन्नं वधे क्लिष्टे समाप्तप्राप्तयोरपि ।
 संवर्दनं च संवादे समालोचने वशीकृतौ ॥ २०६ ॥
 समुत्थानं निदानेऽभियोगे, संवाहनं पुनः ।
 वाहनेऽङ्गमर्दने च संप्रयोगी तु कामुके ॥ २०७ ॥
 कलाकेलौ सुप्रयोगे सरोजिनी सरोरुहे ।
 सरोरुहिण्यां कासारं स्तनयितुः पयोमुचि ॥ २०८ ॥
 मृत्यौ स्तनिते रोगे च सारसनमुरच्छदे ।
 काञ्च्यां च सामयोनिस्तु सामोत्थे द्रुहिणे गजे ॥ २०९ ॥
 सामिधेनी समिद्वचोः सुधामुनो जनार्दने ।
 प्रासादे वत्सराजेऽद्विभेदे वाऽथ सुदर्शनम् ॥ २१० ॥
 विष्णोश्चक्रे, सुदर्शन्यमरवत्यां, सुदर्शना ।
 आज्ञायामौषधीभेदे मरुजन्धवां(१)पुँरीभिदि ॥ २११ ॥
 सौदामिनी तडिज्ज्वेततडितोरप्सरोभिदि ।
 हर्षहितुः सुते स्वर्णे-

इति चतुःस्वरनान्ताः ।

अवलेपो गर्बलेपयोः ॥ २१२ ॥
 दूषणेऽप्यपलापस्तु प्रेमापन्हवयोरपि ।
 उपतापो गदे तापे जलकूप्यन्धुगर्भके ॥ २१३ ॥
 सरस्यां, जीवपुष्पं तु दमनके फणिज्जके ।
 नागपुष्पस्तु पुन्नागे चम्पके नागकेसरे ॥ २१४ ॥
 परिवापो जलस्थाने पर्युप्तिपरिवारयोः ।
 परिकम्पो भये कम्पे प्राप्तुरूपोऽङ्गरम्ययोः ॥ २१५ ॥
 पिण्डपुष्पं जवायां स्यादशोके सरसीरुहे ।
 बहुरूपः स्मरे विष्णौ सरटे धूणके शिवे ॥ २१६ ॥

मेघपुष्पं तु नादेये पिण्डाभ्रे सलिलेऽपि च ।

विप्रलापो विरुद्धोक्तावनर्थकवचस्यपि ॥ २१७ ॥

वृक्षधूपो वृक्षधूपे सिद्धकेऽथ वृषाकपिः ।

वासुदेवे शिवेऽग्नौ च हेमपुष्पं तु चम्पके ॥ २१८ ॥

अशोकद्रौ जपापुष्पे-

इति चतुःस्वरपान्ताः ।

राजजम्बुस्तु जम्बुभिम् ।

पिण्डखर्जूरवृक्षश्चाऽपि-

इति चतुःस्वरवान्ताः ।

अवष्टम्भस्तु काञ्चने ॥ २१९ ॥

सरम्भारम्भयोः स्तम्भे शातकुम्भोऽश्ममारके ।

शातकुम्भं तु कनके-

इति चतुःस्वरभान्ताः ।

अभ्यागमः समरेऽन्तिके ॥ २२० ॥

घाते रोधेऽभ्युपगमेऽनुपमस्तु मनोरमे ।

अनुपमा सुप्रतीकस्त्रियामुपगमः पुनः ॥ २२१ ॥

अङ्गीकारेऽन्तिकगतावुपक्रमस्तु विक्रमे ।

उपधायां तदाद्याचिख्यासाचिकित्सयोरपि ॥ २२२ ॥

आरम्भेऽथ जलगुल्मो जलावर्तेऽम्बुचत्वरे ।

कमठे, दण्डयामस्तु दिवसे कुम्भजे यमे ॥ २२३ ॥

प्लवङ्गमः कपौ भेके पराक्रमस्तु विक्रमे ।

सामर्थ्ये चाऽभियोगे च महापद्मः पुनर्निधौ ॥ २२४ ॥

नागसंख्याभिदोर्यातयापो मुक्तसमुज्जिते ।

जीर्णे च सार्वभौमस्तु दिग्गजे चक्रवर्तिनि ॥ २२५ ॥

इति चतुःस्वरमान्ताः ।

अनुशयः पश्चात्तापे दीर्घद्वेषानुबन्धयोः ।

अन्वाहार्यममावास्याश्राद्धमिष्टेश्च दक्षिणा ॥ २२६ ॥

अवसायोपयुक्तान्ये(?) समाम्नौ निश्चयेऽपि च ।

अवश्यायो हिमे दर्पेऽप्यपसव्यं तु दक्षिणे ॥ २२७ ॥

प्रतिकूलेऽन्तश्चया भूशय्या पितृवनं मृतिः ।

उपकार्या राजगेहमुपकारोचितापि च ॥ २२८ ॥

चन्द्रोदयौ शश्युदयोऽष्टौ चन्द्रोदयौषधौ ।

जलाशयमुशीरे स्याज्जलाशयो जलाश्रये ॥ २२९ ॥

तण्डुलीयः शाकभेदे विडङ्गतकृताप्ययोः ।

तृणशून्यं मल्लिकायां केतकीशाखिनः फले ॥ २३० ॥

धनञ्जयो नागभेदे ककुभे देहमारुते ।

पार्थेऽग्नौ, निरामयस्तु स्यादिडिके गतामये ॥ २३१ ॥

प्रतिभयं भये भीष्मे प्रतिश्रयः सभौकसोः ।

परिधायः परिकरे जलस्थानानितम्बयोः ॥ २३२ ॥

पाञ्चजन्यः पोटगले शङ्खे दामोदरस्य च ।

पौरुषेयं पुरुषेण कृतेऽप्यवहिते वधे ॥ २३३ ॥

समूहे च विकारे च फलोदयो शुलाभयोः ।

विलेशयो मूषिकेऽहौ भागधेयः पुनः करे ॥ २३४ ॥

दायादे, भागधेयं तु भाग्ये, महालयः पुनः ।

तीर्थे विहारपरमात्मनो,र्महोदयं पुरे ॥ २३५ ॥

महोदयः स्वाम्यमुक्तयोर्महामूल्यं महार्घके ।

पद्मरागमणौ, मार्जालीयः शूद्राविडालयोः ॥ २३६ ॥

शरीरशोधने, रौहिणेयो वत्से बुधे बले ।

वैनतेयस्तु गरुडे स्याच्चण्डांशोश्च सारथौ ॥ २३७ ॥

समुच्छ्रयो वैरोन्नत्योः समुदायो गणे रणे ।

समुदयस्तुद्रुमेऽपि सम्परायस्तु संयुगे ॥ २३८ ॥

आपद्युत्तरकाले च स्यात्समाह्वय आहवे ।

पशुभिः पक्षिभिर्द्युते स्थूलोच्चयो वरण्डके ॥ २३९ ॥

गजानां मध्यमगते गण्डाश्माकात्स्न्ययोरपि ।

द्विरणमयो लोकधातौ सौवर्णे-

इति चतुःस्वरयान्ताः ।

अभिमारो वधे ॥ २४० ॥

स्वबलात्साध्वसे युद्धेऽवसरो वत्सरे क्षणे ।

अरुक्करं व्रणकरे भल्लातकफलेऽपि च ॥ २४१ ॥

अश्वतरो नागभेदे वेसरेऽनुत्तरः पुनः ।

निरुत्तरे च श्रेष्ठे चाऽवस्करो गूथगुह्ययोः ॥ २४२ ॥

अभिहारः संनहने चौरिकोद्यमयोरपि ।

अवहारस्तु युद्धादिविश्रान्तौ ग्राहचौरयोः ॥ २४३ ॥

निमन्त्रणोपनेतव्येऽलङ्कारः कङ्कणादिषु ।

उपमादावकूपारः कूर्मराजसमुद्रयोः ॥ २४४ ॥

अवतारस्तु नद्यादितीर्थेऽवतरणेऽपि च ।

अग्निहोत्रोऽनले हव्येऽसिपत्रो नरकान्तरे ॥ २४५ ॥

कोशकारेऽर्धचन्द्रस्तु गलहस्तेन्दुखण्डयोः ।

चन्द्रके बाणभेदे चाऽर्धचन्द्रा त्रिवृताभिदि ॥ २४६ ॥

आत्मवीरो बलवति श्यालपुत्रे विदूषके ।

आडम्बरः क्षमारम्भे बृंहिते तूर्यनिखने ॥ २४७ ॥

इन्दीवरं नीलोत्पलमिन्दीवरी शतावरी ।

उपकारस्तूपकृतौ विकीर्णकुसुमादिषु ॥ २४८ ॥

उपचारस्तु लज्जायां व्यवहारोपचर्ययोः ।

उदुम्बरः कुष्ठभेदे देहल्यां पण्डके तरौ ॥ २४९ ॥

उदुम्बरं ताम्रं, उपहरं रहसि सन्निधौ ।

उदन्तुरः कराले स्यादुत्तुङ्गोत्कटदन्तयोः ॥ २५० ॥

औदुम्बरो यमे रोगभेदे, कर्मकरोऽन्तके ।

भृतिजीविनि भृत्ये च कर्मकरी तु बिम्बिका ॥ २५१ ॥

मूर्वा च कार्णिकारस्तु कुतमाले दुमोत्पले ।

करवीरो हयमारे कृपाणे दैत्यभिद्यपि ॥ २५२ ॥

- करवीरी पुत्रवत्यां सद्गव्यामादितावपि ।
 कलिकारस्तु धूम्याटे पीतमुण्डकरञ्जयोः ॥ २५३ ॥
 कर्णपूरः स्याच्छिरीषे नीलोत्पलवतंसयोः ।
 कटम्भरा प्रसारण्यां गोलायां गजयोषिति ॥ २५४ ॥
 कलम्बिकायां रोहिण्यां वर्षाभूमूर्वयोरपि ।
 कालञ्जरो भैरवाद्योर्योगिचक्रस्य मेलके ॥ २५५ ॥
 कादम्बरं दधिसारे सीधुमद्यप्रभेदयोः ।
 कादम्बरी कोकिलायां वाणीशरिकयोरपि ॥ २५६ ॥
 कुम्भकारः कुलाले स्यात्कुम्भकारी कुलत्थिका ।
 कृष्णसारः शिशपायां मृगभेदे स्नुहीवरौ ॥ २५७ ॥
 गिरिसारः पुनर्लोहे लिङ्गे मलयपर्वते ।
 घनसारस्तु कर्पूरे दाक्षिणावर्तपारदे ॥ २५८ ॥
 चर्मकारः पादकृति चर्मकार्योषधीभिदि ।
 चक्रधरो बिष्णुसर्पचक्रिषु ग्रामजालिनि ॥ २५९ ॥
 चराचरं जङ्गमे स्यादिद्भविष्टपयोरपि ।
 चित्राटीरो घण्टाकर्णबलिच्छागास्त्रबिन्दुभिः ॥ २६० ॥
 अङ्कितभाले चन्द्रे च तालपत्रं तु कुण्डले ।
 स्यात्तालपत्री रण्डायां तुङ्गभद्रो मदोत्कटे ॥ २६१ ॥
 तुङ्गभद्रा नदीभेदे तुलाधारस्तुलागुणे ।
 वाणिजे, तुण्डिकेरी तु कार्पासी बिम्बिकाऽपि च ॥ २६२ ॥
 तोयधारो जलधरे सुनिषण्णाख्यभेषजे ।
 दशपुरं पत्तने स्यान्मुस्तायां नीवृदन्तरे ॥ २६३ ॥
 दण्डधारो यमे राज्ञि दण्डयात्रा तु दिग्जये ।
 संयाने वरयात्रायां दिगम्बरस्तु शङ्करे ॥ २६४ ॥
 अन्धकारे क्षपणके स्याद्वस्त्ररहितेऽपि च ।
 दुरोदरः पुनर्द्युते द्यूतकारे पणेऽपि च ॥ २६५ ॥
 देहयात्रा यमपुरीगमने भोजनेऽपि च ।
 द्वैमातुरो जरासन्धे हेरम्बेऽथ धराधरः ॥ २६६ ॥

कृष्णेऽद्रौ, धाराधरस्तु पयोदकरवालयोः ।
 धाराङ्कुरः शीकरे स्यान्नासीरे जलदोपले ॥ २६७ ॥
 धार्तराष्ट्रः कौरवेऽहौ कृष्णास्याङ्गघ्निसितच्छदे ।
 धुन्धुमारो गृहधूमे नृपभेदेन्द्रगोपयोः ॥ २६८ ॥
 पदालिकोऽप्यथ धूरन्धरो धूर्ये धवद्रुमे ।
 धृतराष्ट्रः खगे सर्पे सुराज्ञि क्षत्रियान्तरे ॥ २६९ ॥
 धृतराष्ट्री हंसपद्यां नभश्चरः खगेऽम्बुदे ।
 विद्याधरे समीरे च निशाचरस्तु राक्षसे ॥ २७० ॥
 सर्पे धूके शृगाले च निशाचरी तु पांसुला ।
 निषद्वरः स्मरे पङ्के निषद्वरी पुनर्निशि ॥ २७१ ॥
 नीलाम्बरो बलभद्रे राक्षसे क्रूरलोचने ।
 प्रतीहारो द्वारि द्वास्थे प्रतिकारः समे भटे ॥ २७२ ॥
 प्रतिसरश्चमूपृष्ठे नियोज्यकरसूत्रयोः ।
 मन्त्रभेदे व्रणशुद्धावारक्षे मण्डने स्रजि ॥ २७३ ॥
 कङ्कणेऽथ परिकरः पर्यङ्कपरिवारयोः ।
 प्रगाढगात्रिकाबन्धे विवेकारम्भयोर्गणे ॥ २७४ ॥
 परिवारः परिजनेऽसिकोशेऽथ परम्परः ।
 मृगभेदे प्रपौत्रादौ परम्पराऽन्वये वधे ॥ २७५ ॥
 परिपाठ्यां, परिसरः प्रान्तभूदैवयोर्मृतौ ।
 पक्षचरो यूथभ्रष्टपृथक्चरिगजे विधौ ॥ २७६ ॥
 पयोधरः कुचे मेघे कोशकारे कशेरुणि ।
 नालिकेरे, पात्रटीरस्त्वपव्यापारमन्त्रिणि ॥ २७७ ॥
 लोहकांस्ये जरत्पात्रे पिङ्गाणकहुताशयोः ।
 पारावारः पयोराशौ पारावारं तद्वये ॥ २७८ ॥
 पारिभद्रस्तु मन्दारे निम्बे, पीताम्बरोऽच्युते ।
 नटे च पूर्णपात्रं तु गोमेदकमणौ स्मृतः ॥ २७९ ॥

मलयजे, पूर्णपात्रं जलादिपूर्णभाजने ।
 वर्धापके, बलभद्रस्त्वनन्ते बलशालिनि ॥ २८० ॥
 बलभद्रा कुमार्या स्यात्तायमाणौषधावपि ।
 ब्रह्मपुत्रो नदमिदि क्षेत्रसङ्गरयोरपि ॥ २८१ ॥
 चार्वटीरस्त्रपुण्याम्रास्थन्यङ्कुरे गणिकासुते ।
 चारकीरो भारग्राहिण्याराधिततुरङ्गमे ॥ २८२ ॥
 यूकायां वेणिवेधिन्यां भूत्रयीमुखयोरपि ।
 बिन्दुतन्त्रं पुनः शारिफलके च तुरङ्गके ॥ २८३ ॥
 महावीरोऽन्तिमजिने परपुष्टे जराटके ।
 ताक्ष्ये कर्के पवौ शूरे सिंहे मखहुताशने ॥ २८४ ॥
 महामात्रः प्रधाने स्यादारोहकसमृद्धयोः ।
 मणिच्छिद्रा तु मेदायामृषभारुयौषधावपि ॥ २८५ ॥
 रथकारस्तक्षिणि स्यान्माहिष्यात्करणीसुते ।
 रागसूत्रं पट्टसूत्रे तुलामूत्रेऽपि च क्वचित् ॥ २८६ ॥
 लम्बोदरः स्यादुद्धमाने प्रमथानां च नायके ।
 लक्ष्मीपुत्रो हृये कामे व्यवहारः स्थितौ पणे ॥ २८७ ॥
 दुभेदेऽथ व्यतिकरो व्यसनव्यतिषङ्गयोः ।
 वक्रनक्रौ खलशुकौ विश्वम्भरोऽच्युतैन्द्रयोः ॥ २८८ ॥
 विश्वम्भरा तु मेदिन्यां विभाकरोऽग्निस्मृतयोः ।
 विश्वकटुस्तु मृगयाकुक्कुरे पिशुने ध्वनौ ॥ २८९ ॥
 वीरभद्रो वीरणेऽश्वमेधाश्वे वीरसत्तमे ।
 वीरतरो वीरश्रेष्ठे शूरे, वीरतरं पुनः ॥ २९० ॥
 वीरणे, वीतिहोत्रस्तु दिवाकरहुताशयोः ।
 शतपत्रो दार्वाघाटे राजकीरमयूरयोः ॥ २९१ ॥
 शतपत्रं तु राजीवे सम्प्रहारो गतौ रणे ।
 सहचरः पुनर्झिण्ड्यां वयस्ये प्रतिबन्धके ॥ २९२ ॥

समाहारस्तु संक्षेप एकत्रकरणेऽपि च ।
समुद्रारुर्ग्राहभेदे सेतुबन्धे तिमिङ्गिले ॥ २९३ ॥
सालसारस्तरौ हिङ्गौ सुकुमारस्तु कोमले ।
पुण्ड्रेक्षौ, सूत्रधारस्तु शिल्पिभेदे नटेन्द्रयोः ॥ २९४ ॥
स्थिरद्रंष्ट्रो भुजङ्गे च वराहाकृतिशार्ङ्गिणि ।

इति चतुःस्वररान्ताः ।

अतिबलः स्यात्प्रबलेऽतिबला तु बलाभिदि ॥ २९४ ॥
अक्षमाला त्वक्षसूत्रे वसिष्ठस्य च योषिति ।
अङ्कपाली परीरम्भे स्यात्कोट्यामुपमातरि ॥ २९६ ॥
उलूखलं गुग्गुलुद्रौ सन्धिभेदे च कण्डने ।
उलूखली दन्तच्छिद्रमेकाष्ठीलोऽम्बुकौषधे ॥ २९७ ॥
एकाष्ठीला तु पाठायां भवेत् कलकलः पुनः ।
कोलाहले सर्जरसे कन्दरालो जटिद्रुमे ॥ २९८ ॥
गर्दभाण्डेऽप्यथ कमण्डलू पर्कटिकुण्डिके ।
कूतूहलं शैस्तेऽद्भुते खतमालो बलाहके ॥ २९९ ॥
धूमेऽथ गण्डशैलोऽद्रिच्युतस्थूलाश्मभालयोः ।
गन्धफली प्रियङ्गौ स्यात् चम्पकस्य च कोरके ॥ ३०० ॥
जलाञ्जलं तु शैवाले स्वतश्च जलनिर्गमे ।
चक्रवालेऽद्रिभेदे स्याच्चक्रवालं तु मण्डले ॥ ३०१ ॥
दलामलं दमनके तथा मरुबकेऽपि च ।
ध्वनिलाला तु बल्लक्यां वेणुकाहलयोरपि ॥ ३०२ ॥
परिमलो विमर्दोत्थहृद्यगन्धे विमर्दने ।
पुष्पफलः पुनर्ग्राम्यकर्कट्यां च कपित्थके ॥ ३०३ ॥
पोटगलो नले काशे श्लेष्, बहुफलः पुनः ।
नीपे, बहुफला फल्गौ भस्मतूलं पुनर्हिमे ॥ ३०४ ॥
ग्रामकूटे पांशुवर्षे भद्रकाल्योषधीभिदि ।

गन्धोल्यां हरपत्न्यां च महाकालो महेश्वरे ॥ ३०५ ॥
 किम्पाके गणभेदे च मदकलो मदद्विपे ।
 मदेनाऽव्यक्तवचने महानीलो मणेभिदि ॥ ३०६ ॥
 नागभेदे भृङ्गराजे महाबलो बलीयसि ।
 वायौ, महाबलं सीसे महाबला बलाभिदि ॥ ३०७ ॥
 मणिमाला स्त्रिया हारे दशनक्षतभिद्यपि ।
 मुक्ताफलं घनसारे मौक्तिके लवलीफले ॥ ३०८ ॥
 मृत्युफला महाकाले मृत्युफली कदल्यपि ।
 यवफलो मांसिकायां कुटजत्वचिसारयोः ॥ ३०९ ॥
 रजस्वला पुष्पवत्यां रजस्वलस्तु सैरिभे ।
 वायुफलं तु जलदोपले शक्रशरासने ॥ ३१० ॥
 वातकेलिः कलालापे विड्गानां दन्तलेखने ।
 विचकिलो दमनके मलयामथ बृहन्नलः ॥ ३११ ॥
 महापोटगले पार्थे सदाफल उदुम्बरे ।
 नालिकेरे स्कन्धफले सौवर्चलं सुवर्चिके ॥ ३१२ ॥
 शूलरुद्धनाशके चाथ हस्तिमल्लः सुरद्विपे ।
 विघ्नेशे, हलाहलस्तु हयलालोरगे विषे ॥ ३१३ ॥
 जेष्यां च हरिताली तु दूर्वागगनरेखयोः ।
 कृपाणलतिकायां च हरितालं तु तालके ॥ ३१४ ॥
 इति चतुःस्वरलान्ताः ।
 अनुभावः प्रभावे स्यान्निश्चये भावसूचने ।
 अपहवः पुनः स्नेहेऽपलापे चौरकर्मणि ॥ ३१५ ॥
 अभिषवः क्रतौ मद्यसन्धानस्नानयोरपि ।
 आदीनवः पुनर्दोषे परिक्लिष्टदुरन्तयोः ॥ ३१६ ॥
 उपप्लवौ राहूत्पातौ कुशीलवस्तु चारणे ।
 प्राचेतसे याचके च जलबिल्वस्तु कर्कटे ॥ ३१७ ॥
 जलचत्वरे पञ्चाङ्गे जीवज्जीवः खगान्तरे ।
 द्रुमभेदे चकोरे च धामार्गवस्तु घोषके ॥ ३१८ ॥

अपामार्गेऽप्यथपरिपुवावाकुलचञ्चलौ ।
 पराभवस्तिरस्कारे नाशे, पराशवोऽयमि ॥ ३१९ ॥
 शूद्रायां विप्रतनये तनये च परस्त्रियाः ।
 पुटग्रीवस्तु गर्गर्या ताम्रस्य कलशेऽपि च ॥ ३२० ॥
 बलदेवस्तु कालिन्दीकर्षणे मातरिश्चनि ।
 बलदेवा त्रायमाणा रोहिताश्वो हुताशने ॥ ३२१ ॥
 हरिश्चन्द्रनृपसुते सहदेवस्तु पाण्डवे ।
 सहदेवा बलादण्डोत्पलयोः शारिवौषधे ॥ ३२२ ॥
 सहदेवी तु सर्पाक्ष्याम्—

इति चतुःस्वरवान्ताः ।

अपदेशस्तु कारणे ।

व्याजे लक्ष्येऽप्यपञ्चशो भाषाभेदाऽप्यशब्दयोः ॥ ३२३ ॥
 पतने चाश्रयाशस्तु वह्वावाश्रयनाशके ।
 उपदंशो विदंशे स्यान्मेढरोगेऽपि कीर्तितः ॥ ३२४ ॥
 उपस्पर्शस्त्वाचमनस्नानयोः स्पर्शमात्रके ।
 खण्डपथुः शिवे राहौ भार्गवे चूर्णलेपिनि ॥ ३२५ ॥
 खण्डामलकमैषज्ये जीवितेशः म्रिये यमे ।
 जीवितस्वामिजीवात्वोर्नागपाशस्तु योषिताम् ॥ ३२६ ॥
 करणे वरुणास्त्रे च पारिवेशस्तु वेष्टने ।
 भानोः सविधविम्बे च प्रतिष्कशः पुरोगमे ॥ ३२७ ॥
 वार्ताहरे सहाये च पञ्चदशी तु पूर्णिमा ।
 दर्शश्च पादपाशी तु खट्विकायामुदाहता ॥ ३२८ ॥
 शृङ्खलाकटके वापि पुरोडाशो हविर्भिदि ।
 हुतशेषे सोमरसे चमस्यां पिष्टकस्य च ॥ ३२९ ॥

इति चतुःस्वरशान्ताः ।

अम्बरीषो नृपे सूर्ये युधि भ्राष्ट्रकिशोरयोः ।
 आम्नाते खण्डपरशावनुकर्षोऽनुकर्षणे ॥ ३३० ॥

रथस्याधोदारुणि चाऽनिमिषः सुरमत्स्वयोः ।
 अनुतर्षोऽभिलाषे स्यात्तृष्णाचषकयोरपि ॥ ३३१ ॥
 अलम्बुषश्छर्दनेऽलम्बुषा स्वःपण्ययोषिति ।
 गण्डीर्या, किम्पुरुषस्तु किंनरे लोकभिद्यपि ॥ ३३२ ॥
 देववृक्षो मन्दारादौ गुग्गुलौ विषमच्छदे ।
 नन्दिघोषो वन्दिघोषे स्यन्दने च किरीटिनः ॥ ३३३ ॥
 पारिवेषः परिवृतौ परिवधौ परिवेषणे ।
 परिघोषः स्यादवाच्ये निनादे जलध्वनौ ॥ ३३४ ॥
 पलङ्कषो यातुधाने पलङ्कषा तु किंशुके ।
 गोक्षुरे गुग्गुलौ लाक्षारास्नामुण्डीरिकासु च ॥ ३३५ ॥
 भूतवृक्षस्तु शास्त्रोटे स्योनाककलिवृक्षयोः ।
 महाघोषो महाशब्दे स्यान्महाघोषमापणे ॥ ३३६ ॥
 महाघोषा शृङ्गघोषध्यां राजवृक्षः पियालके ।
 सुवर्णालुतरौ, वातरुषः शक्रशरासने ॥ ३३७ ॥
 वातूलोत्कोचयोश्चापि विशालाक्षो महेश्वरे ।
 ताक्षर्ये विशालनेत्रे च वीरवृक्षोऽर्जुनद्रुमे ॥ ३३८ ॥
 भल्लाते, सकटाक्षस्तु कटाक्षिणि धवद्रुमे ।
 इति चतुःस्वरषान्ताः ।
 अधिवासः स्यान्निवासे संस्कारे धूपनादिभिः ॥ ३३९ ॥
 अवध्वंसस्तु निन्दायां पारित्यागेऽवचूर्णने ।
 कलहंसो राजहंसे कादम्बे नृपसत्तमे ॥ ३४० ॥
 कुम्भीनसस्त्वहौ, कुम्भीनसी लवणमातरि ।
 घनरसोऽप्सु कर्पूरे सान्द्रे सिद्धरसे द्रवे ॥ ३४१ ॥
 मोरटे पीलुपर्ण्यां च चन्द्रहासोऽसिमात्रके ।
 दशग्रीवकृपाणे च तामरसं तु पङ्कजे ॥ ३४२ ॥
 ताम्रकाञ्चनयोर्दिव्यचक्षुस्त्वन्धे सुलोचने ।
 सुगन्धभेदे च निःश्रेयसं कल्याणमोक्षयोः ॥ ३४३ ॥
 नीलञ्जसा नदीभेदेऽप्सरभेदे तडित्यपि ।

पुनर्वसुः स्यान्नक्षत्रे कात्यायनमुनावपि ॥ ३४४ ॥
 पौर्णमासो यागभेदे पौर्णमासी तु पूर्णिमा ।
 मलीमसं पुनः पुष्पकासीसे मलिनायसोः ॥ ३४५ ॥
 महारसः पुनरिक्षौ खर्जूरद्रौ कशेरुणि ।
 मधुरसा तु मूर्वायां द्राक्षादुग्धिकयोरपि ॥ ३४६ ॥
 यमस्वसा तु कालिन्ध्यां कपर्दिनः स्त्रियामपि ।
 राजहंसस्तु कादम्बे कलहंसे नृपोत्तमे ॥ ३४७ ॥
 रासेरसो रससिद्धिवलौ शृङ्गारहासयोः ।
 षष्ठीजागरके रासे गोष्ठ्यां, विश्वावसुः पुनः ॥ ३४८ ॥
 निशि गन्धर्वभेदे च विभावसुस्तु भास्करे ।
 हुताशने हारभेदे चन्द्रे, श्वःश्रेयसं सुखे ॥ ३४९ ॥
 परानन्दे च भद्रे च सर्वरसस्तु धूणके ।
 वाद्यभाण्डे च देशे च षड्रसान्वितवस्तुनि ॥ ३५० ॥
 इति चतुःस्वरसान्ताः ।

अवग्रहो ज्ञानभेदे ह्यस्वातन्त्र्ये गजालिके ।
 प्रतिबन्धे वृष्टिरोधेऽप्यभिग्रहस्तु गौरवे ॥ ३५१ ॥
 अभियोगेऽभिग्रहणेऽवरोहस्तु लतोद्गमे ।
 तरोरङ्गेऽवतरणेऽप्यश्वारोहोऽश्ववारके ॥ ३५२ ॥
 अश्वारोहाऽश्वगन्धायामुपग्रहोऽनुकूलने ।
 बन्धुपयोगयोश्चोपनाहो वीणानिबन्धने ॥ ३५३ ॥
 व्रणालेपनपिण्डे च गन्धवहो मृगेऽनिले ।
 गन्धवहा तु नासायां तमोपहो जिने रवौ ॥ ३५४ ॥
 चन्द्रेऽग्नौ, तनूरुहस्तु पुत्रे गरुति लोम्नि च ।
 प्रतिग्रहः सैन्यपृष्ठे ग्रहभेदे पतद्गहे ॥ ३५५ ॥
 क्रियाकारे दानद्रव्ये तद्गहे स्वीकृतावपि ।
 परिग्रहः परिजने परित्यां स्वीकारमूलयोः ॥ ३५६ ॥
 शोपेऽथ परिवाहोऽम्बूच्छ्वासे राजार्हवस्तुनि ।
 परिवर्हः परीवारे पार्थिवोचितवस्तुनि ॥ ३५७ ॥

पितामहः पद्मयोनौ जनके जनकस्य च ।

महासहा स्यादम्लानकुसुमं माषपर्ण्यपि ॥ ३५८ ॥

वरारोहो गजारोहे वरारोहा कटावपि ।

सर्वसहः साहिष्णौ स्यात्सर्वसहा पुनः क्षितौ ॥ ३५९ ॥

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

चतुःस्वरकाण्डश्चतुर्थः ।

स्यादाच्छुरितकं हासनखघातविशेषयोः ।

उपकारिका पिष्टभेदोपकारेशवेऽपसु ॥ १ ॥

कक्षावेक्षकः शुद्धान्तपालकोद्यानपालयोः ।

द्वाःस्थे पिङ्गे कवौ रङ्गाजीवेऽथ कटखादकः ॥ २ ॥

खादके काचकलशे शृगालबलिपुष्टयोः ।

कृमिकण्टकं चित्रायामुदुम्बरविडङ्गयोः ॥ ३ ॥

स्याद्भोजागरिकं भक्ष्यकारके मङ्गलेऽपि च ।

चिलमीलिका खद्योते कण्ठीभेदे तडिसपि ॥ ४ ॥

जलकरङ्कः स्यान्मेषे नालिकेरतरोः फले ।

शङ्खे जललतायाश्च जलनायको मत्स्यके ॥ ५ ॥

काकोच्यां राजशफरे नवफलिका नूतने ।

नवजातरजोनार्यामप्यथो नागवारिकः ॥ ६ ॥

गणिस्थराजे गरुडे राजकुञ्जरहस्तिपे ।

चित्रमेखलके प्रोक्तः स्यादथो व्यवहारिका ॥ ७ ॥

लोकयात्रेज्जुदीवर्धनीष्वथ व्रीहिराजिकः ।

चीनान्ने कामलिकायामप्यथो शतपर्विका ॥ ८ ॥

स्याद्वचादूर्वयोः शीतचम्पकौ दीपतर्पणे ।

सुवसन्तक इत्येष वासन्त्या मदनोत्सवे ॥ ९ ॥

हेमपुष्पकश्चम्पके हेमपुष्पिका यूथिका ।

इति पञ्चस्वरकान्ताः ।

मलिनमुखस्तु गोलाङ्गले प्रेतेऽनले खले ॥ १० ॥

शीतमयूखः कर्पूरे चन्द्रेऽथ सर्वतोमुखः ।

विधावत्मानि रुद्रे च सर्वतोमुखमम्बु खम् ॥ ११ ॥

इति पञ्चस्वरखान्ताः ।

कथाप्रसङ्गो वातुले विषस्य च चिकित्सके ।

नाडीतरङ्गः काकोले हिण्डके रतहिण्डके ॥ १२ ॥

इति पञ्चस्वरगान्ताः ।

रतनारीचो मन्मथे शुनि स्त्रीणां च सत्कृतौ ।

इति पञ्चस्वरचान्ताः ।

ऋषभध्वजः प्रथमजिनेन्द्रे शशिशेखरे ॥ १३ ॥

मुनिभेषजं त्वगस्तिपथ्यायां लङ्घनेऽपि च ।

इति पञ्चस्वरजान्ताः ।

दशनोच्छिष्टो निःश्वासे चुम्बने दन्तवाससि ॥ १४ ॥

इति पञ्चस्वरटान्ताः ।

अवग्रहणं रीढायां रोधनेऽथाऽवतारणम् ।

वस्त्राञ्चलार्चने भूतावेशेऽथ प्रविदारणम् ॥ १५ ॥

दारणे युधि च परिभाषणं तु मजल्पने ।

नियमे निन्दोपालम्भोक्तौ चाथो मत्तवारणः ॥ १६ ॥

प्रासादवीथीवरण्डे मत्तहस्तिन्यपाश्रये ।

मण्डूकपर्णी रलुकशोणकयोः कपीतने ॥ १७ ॥

मण्डूकपर्णी मञ्जिष्ठात्रीहोगोर्जिह्विकौषधौ ।

स्याद्रोमहर्षणाख्या तु रोमोद्गमे विभीतके ॥ १८ ॥

वातरायण उन्मत्ते निष्प्रयोजनपूरुषे ।

काण्डे च करपत्रे च कूटे च शरसङ्क्रमे ॥ १९ ॥

समुद्धारणं वान्तान्ने जलस्योद्धारणे प्रहे ।

इति पञ्चस्वरणान्ताः ।

अत्रलोकितस्तु बुद्धेऽप्यवलोकितमीक्षिते ॥ २० ॥

स्यादपराजितो विष्णौ श्रीकण्ठे निष्पराजये ।

अपराजिता तु दुर्गाश्वेतावपि जयन्तिका ॥ २१ ॥
 उपधूपित आसन्नमरणे धूपितेऽपि च ।
 स्याद्गणाधिपतिर्विघ्ननायके पार्वतीपतौ ॥ २२ ॥
 पृथ्वीपतिस्तु भूपे कृतान्त ऋषभौषधौ ।
 मूर्धाभिषिक्तो भूपाले प्रधाने सत्रियेऽपि च ॥ २३ ॥
 यादसांपतिरम्भोधौ प्रतीचीदिक्पतावपि ।
 वसन्तदूतश्चूते स्यात्पिकपञ्चमरागयोः ॥ २४ ॥
 वसन्तदूती पाटल्यामतिमुक्तकभूरुहि ।
 इति पञ्चस्वरतान्ताः ।

सहस्रपादः कारण्डे भास्करे यज्ञपूरुषे ॥ २५ ॥
 इति पञ्चस्वरदान्ताः ।
 योजनगन्धा कस्तूर्या सीतायां व्यासमातरि ।
 इति पञ्चस्वरधान्ताः ।

अपवर्जनं निर्वाणं परित्यागे विहायिते ॥ २६ ॥
 अभिनिष्ठानस्तु वर्णे विसर्गेऽथोऽनुवासनम् ।
 स्नेहने धूपने चाऽन्तावसायी श्वपचे मुनौ ॥ २७ ॥
 अपसर्जनं तु दाने परित्यागेऽतिसर्जनम् ।
 विश्राणने च हिंसायामादेशे सेवकस्य च ॥ २८ ॥
 स्यादुपस्पर्शनं स्नाने स्पर्शाचमनयोरपि ।

उपसंपन्नं पय्याप्ते संस्कृतप्राप्तयोर्मृते ॥ २९ ॥
 कलानुनादी चटके चञ्चरीके कपिञ्जले ।
 गन्धमादनः कप्यद्विभिदोरलिनि गन्धके ॥ ३० ॥
 गन्धमादनी सुरायामथ जायानुजीविनः ।
 नटाश्विनवकदुःस्थाः स्याद् धूमकेतनोऽनले ॥ ३१ ॥
 ग्रहभेदे च प्रतिपादनं बोधनदानयोः ।
 पद्मलाञ्छनो धनदे लोकेशे रविवेधसोः ॥ ३२ ॥

पद्मलाञ्छना तारायां सरस्वत्यां श्रियामपि ।

पीतचन्दनं स्याद्धरिद्रायां काश्मरिजन्मानि ॥ ३३ ॥

महारजनं कुसुम्भे स्वर्णेऽथ मधुसूदनः ।

भ्रमरे केशवे, मृत्युवञ्चनः श्रीफले हरे ॥ ३४ ॥

द्रोणकाकेऽप्यथ वरचन्दनं देवदारुणि ।

कालेये, वरवर्णिन्यङ्गनालाक्षाम्रियङ्गुषु ॥ ३५ ॥

रोचनायां हरिद्रायामथ स्याच्छकुलादनी ।

कट्वां, मांसीपिचुलिकाजलपिप्पलिकासु च ॥ ३६ ॥

शालङ्कायनशब्दः स्याद्विषभेदेऽपि नन्दिनि ।

शिवकीर्तिनशब्दस्तु भृङ्गिरीटेऽसुरद्विषि ॥ ३७ ॥

श्वेतवाहन इत्याख्यां शशाङ्के च धनञ्जये ।

स्यात्वाष्टिहायनो धान्याविशेषे च मतङ्गजे ॥ ३८ ॥

सहस्रवेधीं चुक्रे स्यात् सहस्रवेधि रामटे ।

हरिचन्दनमार्ख्यातं गोशीर्षे देवपादपे ॥ ३९ ॥

हरिवाहन इत्युक्तो भास्करामरनाथयोः ।

इति पञ्चस्वरनान्ताः ।

भवेच्चांमरपुष्पस्तु केतके चूतकाशयोः ॥ ४० ॥

इति पञ्चस्वरपान्ताः ।

गोरक्षजम्बूगोधूमधान्ये गोरक्षतण्डुले ।

धूलीकदम्बस्तिनिमे नीपे वरुणपादपे ॥ ४१ ॥

शृगालजम्बूगोडुम्बे फले च बदरीतरोः ।

इति पञ्चस्वरवान्ताः ।

अभ्युपगमः समीपागमने स्वीकृतावपि ॥ ४२ ॥

नक्षत्रनेमिः शीतांशुरेवत्यौत्तानपादिषु ।

इति पञ्चस्वरमान्ताः ।

कालानुसार्यं शैलेये कालीये शिशपातरौ ॥ ४३ ॥

अथ स्याद् दुग्धतालीयं दुग्धाग्रदुग्धफेनयोः ।

भवेत्प्रवचनीयाख्या प्रवाच्ये च प्रवक्तुरि ॥ ४४ ॥
वृषाकपायी जीवन्त्यां शतावर्धुमयोः श्रियाम् ।

इति पञ्चस्वरयान्ताः ।

उत्पलपत्रमुत्पलदले स्त्रीणां नखक्षते ॥ ४४ ॥
कपिलधारा त्रिदशापगायां तीर्थभिद्यपि ।
तमालपत्रं तिलके तापिच्छे पत्रकेऽपि च ॥ ४५ ॥
तालीसपत्रं तु तामलक्यां तालीसके कचित् ।
पादचत्वरः करके परदोषैकभाषिणि ॥ ४६ ॥
सैकते छगलेऽश्वत्थद्रुमेऽथ पांशुचामरः ।
वर्धापके प्रशंसार्यां दुर्वाञ्जिततटीभुवि ॥ ४७ ॥
पुरोटोधूलिगुच्छे पीतकावेरं तु कुङ्कुमे ।
पित्तले, वस्त्रौकसारा त्विन्द्रस्य धनदस्य च ॥ ४८ ॥
पुरीनलिन्यौ विप्रतिसारस्त्वनुशये क्रुधि ।
कौकृत्ये, सर्वतोभद्रस्त्वोकोभित्काव्यचित्रयोः ४९ ॥
निम्बेऽथ सर्वतोभद्रा गम्भार्या नटयोषिति ।
समभिहारो भृशार्थे पौनःपुन्येऽपि कथ्यते ॥ ५० ॥

इति पञ्चस्वररान्ताः ।

आमुतीवलशब्दस्तु यज्ञकर्तरि शौण्डिके ।
भवेदुदण्डपालस्तु मत्स्यसर्पप्रभेदयोः ॥ ५१ ॥
एककुण्डल इत्येष बलभद्रे घनाधिपे ।
कूपीटपालशब्दस्तु केनिपाते पयोनिधौ ॥ ५२ ॥
कूटपाले गजपित्तज्वरे कुलालमारुते (?) ।
स्यात्पाण्डुकम्बलः श्वेतकम्बलग्रावभेदयोः ॥ ५३ ॥
मन्त्रचूर्णलमिच्छन्ति वशीकरणवादिनि ।
हाकिनीदोषमन्त्रज्ञे कुशाम्बुपोणनेऽपि च ॥ ५४ ॥
भवेत्सुरतताली तु दूतिकायां शिरःस्रजि ।

इति पञ्चस्वररान्ताः ।

आशितम्भवमन्नादावाशितम्भवस्तु तर्पणे ॥ ५५ ॥
स्यादाषाढभवो भौमे नवीनजलदेऽपि च ।

इति पञ्चस्वरवान्ताः ।

स्यान्नभश्चमसश्चन्द्रे चित्रयूपेन्द्रजालयोः ॥ ५६ ॥

हिङ्गुनिर्यास इत्येष निम्बे हिङ्गुरसेऽपि च ।

हिरण्यरेता ज्वलने सहस्रकिरणेऽपि च ॥ ५७ ॥

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

पञ्चस्वरकाण्डः पञ्चमः ।

ग्राममद्गुरिका शृङ्गां ग्रामयुद्धेऽपि कीर्त्यते ।

स्यान्मदनशलाका तु सार्यां कामोदयौषधौ ॥ १ ॥

मातुलपुत्रको धत्तूरफले मातुलात्मजे ।

लूतामर्कटकः पुत्रीनवमालिकयोः कपौ ॥ २ ॥

वर्णबिलोडकः काव्यच्छायाहृतसन्धिचौरयोः ।

स्नानाचिकित्सकश्चातुर्मास्यव्रतकरे नरे ॥ ३ ॥

स्नानाचिकित्सकं प्रोक्तं नारीपुष्पतपस्ययोः ।

सिन्दूरतिलको हस्ती सिन्दूरतिलकाऽङ्गना ॥ ४ ॥

इति षट्स्वरकान्ताः ।

दोहदलक्षणं गर्भे स्यात्सन्धौ यौवनस्य च ।

यौवनलक्षणं वक्षोरुहे च लवणिम्नि च ॥ ५ ॥

इति षट्स्वरणान्ताः ।

अर्धपारावतश्चित्रकण्ठे स्यात्तिचिरावपि ।

इति षट्स्वरतान्ताः ।

मत्स्युद्गमनीयमुपस्थेये धौतांशुकद्वये ॥ ६ ॥

विष्वक्सेनप्रिया लक्ष्म्यां त्रायमाणौषधावपि ।

समुद्रनवनीते स्यात्पीयूषे च सुधाकरे ॥ ७ ॥

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

षट्स्वरादिकाण्डः षष्ठः ।

अथाऽव्ययानि वक्ष्यन्ते प्राग्बदेव स्वरक्रमात् ।
 अ स्यादभावे स्वल्पार्थे विष्णावेष त्वनव्ययम् ॥ १ ॥
 आङीषदर्थेऽभिव्याप्तौ क्रियायोगेऽवधावपि ।
 आं स्याद्वाक्येऽवस्मरणे स्यादा वेधस्यनव्ययम् ॥ २ ॥
 आ स्यादवधृतिस्मृत्योराः सन्तापप्रकोपयोः ।
 इ स्यात्त्वेदे प्रकोपोक्तौ कामदेवे त्वनव्ययम् ॥ ३ ॥
 ई दुःखभावने क्रोध ईर्लक्ष्म्यां तु च नाव्ययम् ।
 उ सम्बुद्धौ लुप्तौ च शिववाची त्वनव्ययम् ॥ ४ ॥
 उत् प्राधान्ये प्रकाशे च प्राबल्यास्वास्थ्यशक्तिषु ।
 विभागे बन्धने मोक्षे भावे लाभोर्ध्वकर्मणोः ॥ ५ ॥
 उं प्रश्नेऽङ्गीकृतौ राषेऽप्युं प्रश्ने रोषवाचि च ।
 ऊ रक्षणे रक्षके च सूच्यां स्यूतावनव्ययम् ॥ ६ ॥
 ऋ कुत्सायां च वाक्ये च देवमातर्यनव्ययम् ।
 ऋ वाक्यकुत्सयोदैत्यजनन्यामप्यनव्ययम् ॥ ७ ॥
 लृ कुत्सायां विस्मये च लृशब्दोऽपि तदर्थकः ।
 देवमातरि-वाराह्यां क्रमात्तावप्यनव्ययौ ॥ ८ ॥
 एऐशब्दौ तु हेहैव स्मृत्यामन्त्रणहृतिषु ।
 क्रमाच्चतुर्भुजे शम्भावेऐशब्दावनव्ययौ ॥ ९ ॥
 ओमित्यनुमतौ प्रोक्तं प्रणवे चाप्युपक्रमे ।
 ओऔशब्दौ तु होहौव सम्बुद्ध्याह्वानयोर्मतौ ॥ १० ॥
 विधातरि क्रमाद्विष्णावोऔशब्दावनव्ययौ ।
 कु पापीयसि निन्दायामीषदर्थे निवारणे ॥ ११ ॥
 कं सुखे वारिशिरसोः किं प्रश्ने कुत्सनेऽपि च ।
 चाऽन्योन्यार्थसमाहारान्वाचयेषु समुच्चये ॥ १२ ॥
 हेतौ पक्षान्तरे तुल्ययोगिताविनियोगयोः ।
 पादपूरणेऽवधृतौ तु विशेषेऽवधारणे ॥ १३ ॥

समुच्चये पादपूर्तौ धिक् निर्भर्त्सननिन्दयोः ।
 नि स्यात्क्षेपे भृशार्थे च नित्यार्थे दानकर्मणि ॥ १४ ॥
 संनिधानोपरमयोः संशयाश्रयराशिषु ।
 मोक्षेऽन्तभावेऽधोभावे बन्धने कौशलेऽपि च ॥ १५ ॥
 नु प्रश्नेऽनुनयेऽतीतार्थे विकल्पवितर्कयोः ।
 नवीषदर्थे सादृश्ये तद्विरुद्धतदन्ययोः ॥ १६ ॥
 व्यतिक्रमे स्वरूपार्थे निषेधाभावयोरपि ।
 निनिश्चये क्रान्ताद्यर्थे निःशेषप्रतिषेधयोः ॥ १७ ॥
 प्राक् पूर्वस्मिन् प्रभाते दिग्देशकालेष्वनन्तरे ।
 अतीतेऽग्रेऽप्यथ प्र स्याद्भूताद्यर्थप्रकर्षयोः ॥ १८ ॥
 वा समुच्चय एवार्थ उपमानविकल्पयोः ।
 वितर्के पादपूर्तौ च विश्रम्भातीतयोरपि ॥ १९ ॥
 वि श्रेष्ठेऽतीते नानार्थे पक्षिवाचि त्वनव्ययम् ।
 वै पादपूरणे हैतौ सम्बुद्ध्यनुनयेऽपि च ॥ २० ॥
 शं कल्याणे सुखेऽथ स्वित्पद्मप्रभवितर्कयोः ।
 सं सङ्गार्थे प्रकृष्टार्थे शोभनार्थसमार्थयोः ॥ २१ ॥
 सु पूजायां भृशार्थानुपतिकृच्छ्रसमृद्धिषु ।
 स्माऽतीते पादपूर्तौ, ह सम्बुद्धौ पादपूरणे ॥ २२ ॥
 हा शुग्दुःखविषादेषु हि हेतावधारणे ।
 विशेषे पादपूर्तौ च ही विस्मयविषादयोः ॥ २३ ॥
 दुःखहेतौ च हं रोषभाषणेऽनुनयेऽपि च ।
 हुं वितर्के परिप्रश्ने हुं लज्जायां निवारणे ॥ २४ ॥
 भयादौ भर्त्सने कोपेऽप्यनिच्छायां च कुत्सने ।
 इत्येकस्वराऽव्ययानि ।
 मनागले च मन्दे चाऽङ्ग सम्बोधनहर्षयोः ॥ २५ ॥
 पुनरर्थे चाऽथ किञ्च साकल्यारम्भयोर्मतम् ।
 तिर्यक् तिरोऽर्थे वक्त्रे च विहगादौ त्वनव्ययम् ॥ २६ ॥
 हिरुक् मध्ये विनार्थेऽति प्रकर्षे लङ्घने भृशे ।

स्तुतावसम्प्रति क्षेपेऽप्यस्तु पीडानिवेधयोः ॥ २७ ॥
 अमूयायामनुज्ञायामाराद् दूरसमीपयोः ।
 इति स्वरूपे सांनिध्ये विवक्षानिर्धयेऽपि च ॥ २८ ॥
 हेतौ प्रकारप्रत्यक्षप्रकाशेष्ववधारणे ।
 एवमर्थे समाप्तौ स्यादुत प्रश्नवितर्कयोः ॥ २९ ॥
 समुच्चये विकल्पे च तावद्यावदिवाऽवधौ ।
 कात्स्न्येऽवधारणे माने प्रतीतिभूतभागयोः ॥ ३० ॥
 प्रतिदाने प्रतिनिधौ वीप्सालक्षणयोरपि ।
 पश्चात्प्रतीच्यां चरमे वताऽऽमन्त्रणखेदयोः ॥ ३१ ॥
 धृत्याश्चर्यानुकम्पासु यद्वत् प्रश्नवितर्कयोः ।
 शश्वत् सह पुनर्नित्ये सकृत्सद्वैकवारयोः ॥ ३२ ॥
 स्वस्त्याशीःक्षेमपुण्यादौ साक्षात् प्रत्यक्षतुल्ययोः ।
 हन्त दानेऽनुकम्पायां वाक्यारम्भविषादयोः ॥ ३३ ॥
 निश्चये च प्रमोदे चाप्यथो अथ समुच्चये ।
 मङ्गले संशयारम्भाधिकात्मनन्तरेषु च ॥ ३४ ॥
 अन्वादेशे प्रतिज्ञायां प्रश्नसाकल्ययोरपि ।
 तथा स्यान्निश्चये पृष्ठप्रतिवाक्ये समुच्चये ॥ ३५ ॥
 यथा निदर्शने द्वौ तूद्देशे निर्देशसाम्ययोः ।
 हेतूपपत्तौ च वृथा त्वपिधौ स्यादनर्थके ॥ ३६ ॥
 अनु लक्षणवीप्सेत्यम्भूतभागेषु संनिधौ ।
 सादृश्यायामहीनेषु पश्चादर्थसहार्थयोः ॥ ३७ ॥
 नन्वाक्षेपे परिप्रश्ने प्रत्युक्तावधारणे ।
 वाक्यारम्भेऽप्यनुनयामन्त्रणानुज्ञयोरपि ॥ ३८ ॥
 नाना विनोभयानेकार्थेषु स्थाने तु कारणे ।
 युक्ते साम्येऽप्यवस्तेयेऽप कृष्टे वर्जने मुदि ॥ ३९ ॥
 विपर्यये वियोगे च निर्देशे विकृतावपि ।

अपि संभावनाशङ्कागर्हणासु समुच्चये ॥ ४० ॥
 प्रश्ने युक्तपदार्थेषु कामचारक्रियासु च ।
 उपाऽऽसन्नेऽधिके हीने सादृश्यप्रतियत्नयोः ॥ ४१ ॥
 उद्योगव्याप्तिपूजासु शक्तावारम्भदानयोः ।
 दाक्षिण्याचार्यकरणदोषाख्यानात्ययेषु च ॥ ४२ ॥
 अभि वीप्सालक्षणयोरित्थम्भूताभिमुख्ययोः ।
 स्यादमा संनिधानार्थे सहाय्येऽलं निरर्थके ॥ ४३ ॥
 अलङ्करणसामर्थ्यपर्याप्तिषु च वारणे ।
 एवं प्रकारोपयोरङ्गीकारेऽवधारणे ॥ ४४ ॥
 कथं प्रश्ने प्रकारार्थे सम्भ्रमे सम्भवेऽपि च ।
 कामं प्रकामेऽनुमतावसुयानुगमेऽपि च ॥ ४५ ॥
 किमु संभावनायां च भैशो, जोषं सुखे स्तुतौ ।
 मौनलङ्घनयोश्चापि नाम प्राकाश्यकुत्सयोः ॥ ४६ ॥
 सम्भाव्याभ्युपगमयोरलीके विस्मये क्रुधि ।
 नूनं तर्के निश्चिते च प्राध्वं नर्मानुकूलयोः ॥ ४७ ॥
 भृशं प्रकर्षेऽत्यर्थे च सामि त्वर्थे जुगुप्सिते ।
 अथि प्रश्नानुनययोरये क्रोधविषादयोः ॥ ४८ ॥
 सम्भ्रमे स्मरणे चान्तरन्ते स्वीकारमध्ययोः ।
 ऊर्युरी चोररी च विस्तारेऽङ्गीकृतावपि ॥ ४९ ॥
 पराभिमुख्ये प्राधान्ये विमोक्षप्रतिलोम्पयोः ।
 गतिर्हर्षणहिंसासु मृशार्थे विक्रमेऽपि च ॥ ५० ॥
 परिव्याधानुपरमे वर्जने लक्षणादिषु ।
 आलिङ्गने च शोके च पूजायां दोषकीर्तने ॥ ५१ ॥
 रूपेण सर्वतोभावे व्याप्तौ निवसनेऽपि च ।
 पुरा भविष्यदासन्ने चिरातीतप्रबन्धयोः ॥ ५२ ॥
 पुनरप्रथमे भेदे किल सम्भाव्यवार्तयोः ।

हेत्वरुच्योरलीके च खलु वीक्षानिषेधयोः ॥ ५३ ॥

जिज्ञासायामनुनये वाक्यालङ्कारेऽपि च ।

अवाऽऽलम्बनविज्ञानवियोगव्याप्तिशुद्धिषु ॥ ५४ ॥

एवौपम्ये परिभव ईषदर्थेऽवधारणे ।

उषा रात्रौ तदन्ते च दोषा निशि निशामुखे ॥ ५५ ॥

मद्धु शीघ्रे भृशे तत्त्वे ऽतो हेतोरपदेशवत् ।

निर्देशे पञ्चम्यर्थे चेतो यतश्च विभागवत् ॥ ५६ ॥

पञ्चम्यर्थे नियमे च तत आदौ कथान्तरे ।

पञ्चम्यर्थे परिप्रश्ने तिरोऽन्तर्धौ तिरश्चि च ॥ ५७ ॥

नीचैः स्वैराल्पनीचेषु प्रादुर्नामप्रकाशयोः ।

पुरोऽग्रे प्रथमे च स्यात् मिथोऽन्योन्यं रहस्यपि ॥ ५८ ॥

शनैः शनैश्चरे स्वैरे सहस्ताहसतेजसोः ।

अहो धिगर्थे शोके च करुणार्थविषादयोः ॥ ५९ ॥

अहं क्षेपे नियोगे चाप्याहो मश्वविचारयोः ।

सह सम्बन्धसादृश्ययौगपद्यसमृद्धिषु ॥ ६० ॥

साकल्ये विद्यमाने च हीही विस्मयहास्ययोः ।

इति द्विस्वराव्ययानि ।

ननुच प्रश्ने दुष्टोक्तौ सम्यग्वादे स्तुतावपि ॥ ६१ ॥

अपठु चारौ निर्दोषे किमुत प्रश्नवादयोः ।

विकल्पेऽतिशये चापि पुरस्तात्प्रथमेऽग्रतः ॥ ६२ ॥

पूर्वस्यां च पुरार्थे चाऽभीक्ष्णं शीघ्रप्रकर्षयोः ।

पौनःपुन्ये सन्तते चाऽवश्यं निश्चयनित्ययोः ॥ ६३ ॥

इदानीं साम्प्रतं वाक्यालङ्कारे, तद्दिनं पुनः ।

दिनमध्ये प्रतिदिने साम्प्रतं त्वचितेऽधुना ॥ ६४ ॥

समयानिकषे चान्तर्निकटे चान्तरा पुनः ।

विनार्थे संनिधौ मध्येऽभितोऽभिमुखकात्स्नयोः ॥ ६५ ॥

समीपोभयतःशीघ्रेष्वग्रतः प्रथमाग्रयोः ।

अन्ततोऽवयवोत्प्रेक्षापञ्चम्यर्थेषु शासने ॥ ६६ ॥

पुरतोऽग्राग्रयोः पूर्वेषुः पूर्वाङ्गप्रभातयोः ।

अहहेत्यदभुते खेदे-

इति त्रिस्वराव्ययानि ।

अन्तरेणाऽन्तर्विनार्थयोः ॥ ६७ ॥

अहोवताऽनुकम्पायां खेदामन्त्रणयोरपि ।

इति चतुःस्वराव्ययानि ।

अनपयति प्रभाते क्षणक्षणं क्षणार्थके ॥ ६८ ॥

इति पञ्चस्वराव्ययानि ।

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

एकादिपञ्चस्वराव्ययाऽभिधः परिशिष्टः काण्डः ।

समाप्तश्चाऽयं ग्रन्थः ।

॥ श्रीः ॥

अनेकार्थसंग्रहस्य श्लोकसंख्या

प्रथमकाण्डे	....	....	१७
द्वितीयकाण्डे	....	....	६०८ $\frac{१}{२}$
तृतीयकाण्डे	....	....	८१४ $\frac{१}{२}$
चतुर्थकाण्डे	....	....	३५९
पञ्चमकाण्डे	....	....	५७
षष्ठकाण्डे	....	....	७
परिशिष्ट(अव्यय)काण्डे		....	६८
समस्तश्लोकसंख्या			<u>१९३१</u>

॥ श्रीः ॥

अनेकार्थसङ्ग्रहस्य- अकाराद्यनुक्रमणिका

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अ	१४६	१	अङ्गज	६०	१४०	अतः	१५०	५६
अंश	४४	५५५	अङ्गद	७६	३५२	अति	१४७	२७
अंशु	४४	५५५	अङ्गदा	७६	३५३	अतिथि	७५	३३९
अंशुक	४९	३	अङ्गन	७६	३५३	अतिबल	१३५	२९५
अंस	४७	५८७	अङ्गना	७८	३८२	अतिबला	१३५	२९५
अंहति	६९	२५६	अङ्गा	४	३०	अतिमुक्त	१२०	१००
अक	२	१	अङ्गार	९२	५५२	अतिसर्जन	१४२	२८
अकूगार	१३१	२४४	अङ्गारक	११२	१	अतिका	४९	५
अक्ष	४५	५६९	अङ्गारिका	११२	१	अत्यय	८८	५०६
अक्षत	६८	२५०	अङ्गारित	१२०	१००	अत्याहित	११९	९८
अक्षमाला	१३५	२९६	अङ्गारिणी	११८	७६	अत्यूह	१११	८०४
अक्षर	९१	५४९	अङ्गुली	१००	६६०	अत्यूहा	१११	८०४
अक्षीव	१०५	७३०	अङ्गाघ्र	३३	४०६	अथ	१४८	३४
अग	४	२९	अचल	१००	६५९	अथो	१४८	३४
अगस्ति	६९	२५५	अचला	१००	६६०	अदस्	४७	५८८
अगाध	७७	३६९	अच्छ	७	६२	अदिति	६९	२९५
अगुरु	९२	५५३	अच्युत	६८	२५२	अद्रि	३३	४०४
अगौकस्	१०९	७८७	अज	७	६६	अधम	८७	४९०
अग्निमुख	११५	४३	अजित	६८	२५१	अधर	९१	५५०
अग्निशिख	११५	४४	अजिर	९२	५५२	अधिक्षित	१२०	१०१
अग्निशिखा	११५	४४	अजन	७८	३८२	अधिवास	१३८	३३९
अग्निहोत्र	१३१	२४५	अजना	७९	३८३	अधिष्ठान	१२४	१६२
अग्र	३३	४०३	अजनी	७९	३८३	अधृष्य	८८	५०८
अग्रजन्मन्	१२५	१६३	अजलि	१००	६६०	अधृष्या	८८	५०८
अग्रतस्	१५०	६२	अष्ट	८१	८१	अध्यक्ष	१०८	७७०
अघ	६	५३	अणि	१२	१३४	अध्याखुट	११८	७६
अङ्क	६९	२५५	अणु	१२	१३४	अध्यूह	६४	१९३
अङ्कति	१३५	२९६	अणुक	४९	१	अध्यूडा	६४	१९३
अङ्कपाली	९१	५५१	अण्ड	११	१११	अध्वन्	२२	२६०
अङ्कुर	१४७	२५	अण्डज	६०	१४०	अध्वर	९१	५५०
अङ्ग	१४७	२५	अण्डजा	६०	१४०	अनघ	५९	१३२
			अण्डीर	९२	५५३	अनङ्ग	५८	११५
						अनन्त	६८	२५३
						अनन्ता	६८	२५३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अनपयति	१५१	६८	अप	१४८	३९	अभिष्यन्द	१२३	१४१
अनय	८८	५०७	अपचिति	१२०	१०२	अभिहार	१३१	२४३
अनल	१००	६५८	अपदेश	१३७	३२३	अभीक	४९	२
अनिमिष	१३८	३३१	अपभ्रंश	१३७	३२३	अभीक्षण	६४	१९७
अनिरुद्ध	१२४	१५४	अपराजित	१४१	२१	अभीक्षणम्	१५०	६३
अनीक	४९	२	अपराजिता	१४२	२१	अभीषु	१०८	७७०
अनीकस्थ	१२२	१३७	अपलाप	१२८	२१३	अभ्यागम	१२९	२२०
अनु	१४८	३७	अपवर्ग	११५	४७	अभ्युपगम	१४३	४२
अनुकर्ष	१३७	३३०	अपवर्जन	१४२	२६	अभ्र	३३	४०५
अनुतर्ष	१३८	३३१	अपवाद	१२३	१४२	अमति	६९	२५५
अनुत्तर	१३१	२४२	अपष्टु	१५०	६२	अमर	९१	५४६
अनुपम	१२९	२२१	अपसर्जन	१४२	२८	अमरा	९१	५४६
अनुपमा	१२९	२२१	अपसव्य	१३०	२२७	अमल	१००	६६१
अनुबन्ध	१२४	१५२	अपन्हव	१३६	३१५	अमला	१००	६६१
अनुबन्धी	१२४	१५३	अपाङ्ग	५८	११४	अमा	१४९	४३
अनुभाव	१३६	३१५	अपाचीन	१२४	१६०	अमृत	६८	२४८
अनुमति	१२०	१०२	अपान	७८	३८२			२४९
अनुवासन	१४२	२७	अपावृत	११९	९७	अमृता	६८	२५०
अनुशय	१२९	२२६	अपि	१४९	४०	अमोघ	५९	१३३
अनूक	४९	२, ३	अपोगण्ड	११७	७३	अमोघा	५९	१३३
अनूचान	१२४	१६२	अञ्ज	७	६६	अम्बर	९१	५५०
अनूप	८५	४६७	अब्द	२०	२२६	अम्बरीष	१३७	३३०
अनुत	६८	२५०	अब्धि	२१	२४१	अम्बष्ठ	६३	१७६
अनेङ्मूक	११२	५	अभय	८८	५०७	अम्बष्ठा	६३	१७६
अन्त	१४	१५९	अभया	८८	५०७	अम्बिका	५०	६
अन्ततः	१५१	६६	अभाव	१०५	७३०	अम्ल	३९	४८६
अन्तर्	९१	५४७	अभि	१४९	४३	अम्लान	७८	३८०
अन्तरा	१५०	६५	अभिख्या	८८	५०९	अम्लिका	५०	७
अन्तरेण	१५१	६७	अभिग्रह	१३९	३५१	अम्ली	३९	४८६
अन्तर	१५०	६५	अभिजन	१२४	१६०	अयन	७८	३८०
अन्तर्गत	११९	९९	अभिजात	११९	९८	अयि	१४९	४८
अन्तर्गत्या	१३०	२२८	अभितः	१५०	६५	अये	१४९	४८
अन्तिक	४९	४	अभिनिष्ठान	१४२	२७	अयोग	५८	११४
अन्तिका	४९	४	अभिनीत	११९	९९	अर	३३	४०६
अन्त्य	२९	३४८	अभिमर	१३१	२४०	अराण	६४	१९९
अन्दू	२०	२२६	अभिमर्द	१२३	१४१	अरस्ति	७९	३८५
अन्ध	२१	२४१	अभिमान	१२४	१६०	अरर	९१	५५१
अन्धिका	५०	६	अभियुक्त	११९	९९	अराल	१००	६५८
अन्न	२२	२६०	अभिरूप	८६	४७६	अरिष्ट	६१	१५१
अन्य	२९	३४८	अभिशास्ति	१२०	१०३			१५२
अन्वासन	१२४	१६३	अभिषङ्ग	११५	४८	अरुण	६४	१९७
अन्वाहार्य	१२९	२२६	अभिषव	१३६	३१६	अरुणा	६४	१९९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अरुष्कर	१३१	२४१	अवग्रहण	१४१	१५	अश्वत्थ	७५	३३९
अर्क	२	१	अवट	६१	१५१	अश्वत्था	७५	३३९
अर्गल	१००	६५८	अवटु	६१	१५२	अश्वतर	१३१	२४२
अर्ध	६	५३	अवतंस	११०	७८९	अश्वारोह	१३९	३५२
अर्घ्य	२९	३४८	अवतार	१३१	२४५	अश्वारोहा	१३९	३५३
अर्चा	६	५६	अवतारण	१४१	१५	अश्वीय	८८	५०८
अर्चिस्	४७	५८८	अवदात	११९	९६	अष्टापद	१२३	१४०
अर्जुन	७८	३८०	अवदान	१२४	१६१	असि	४७	५८७
		३८१	अवाधि	७७	३६९	असिपत्र	१३१	२४५
अर्जुनी	७८	३८१	अवध्य	८८	५०६	असुर	९२	५५३
अर्ति	१४	१६०	अवध्वंस	१३८	३४०	असुरा	९२	५५३
अर्थ	१९	२१५	अवध्वस्त	१२०	१०१	अस्त	१४	१६०
अर्थिन्	२२	२६०	अवन	७९	३८४	अस्तु	१४८	२७
अर्थ्य	२९	३४७	अवर	९१	५४८	अस्त्र	३३	४०६
अर्दित	६८	२५१	अवरा	९१	५४८	अस्त्र	३३	४०५
अर्ध	२१	२४१	अवरोध	१२४	१५३	अहल्या	८८	५०८
अर्धचन्द्र	१३१	२४६	अवरोह	१३९	३५२	अहह	१५१	६७
अर्धचन्द्रा	१३१	२४६	अवलम्ब	१२४	१६१	अहर्ष	८८	५०९
अर्धपारावत	१४५	६	अवलेप	१२८	२१२	आह	४८	६०९
अर्धेन्दु	७६	३५२	अवलोकित	१४१	२०	अहो	१५०	५९
अर्जुद	७६	३५१	अवशाय	१३०	२२७	अहोबत	१५१	६८
अर्थ	२९	३४७	अवश्य	१५०	६३	आ		
अर्थमन्	७९	३८४	अवश्याय	१३०	२२७	आ	१४६	३
अर्थेन्	२२	२६०	अवष्टब्ध	१२४	१५४	आं	१४६	२
अर्हत	१४	१५९	अवष्टम्भ	१२९	२१९	आः	१४६	३
अलक	४९	३	अवसर	१३१	२४१	आकर	९२	५५६
अलका	४९	४	अवसित	११९	९७	आकर्ष	१०८	७७१
अलङ्कार	१३१	२४४	अवस्कर	१३१	२४२	आकलन	१२५	१६५
अलम्	१४९	४३	अःव	४२	५२९	आकल्प	८५	४६९
अलम्बुष	१३८	३३२	अवीचि	६०	१३६	आकल्पक	११२	३
अलम्बुषा	१३८	३३२	अवीरा	९२	५५४	आकार	९२	५५५
अलर्क	४९	५	अवेल	१००	६५९	आकृति	६९	२६२
अलस	१०९	७८७	अवेला	१००	६५९	आक्रन्द	७६	३५४
अलसा	१०९	७८७	अव्यक्त	६८	२५२	आक्षेप	८५	४६६
अलि	३९	४८६	अव्यथ	७५	३४०	अक्षेपक	११२	३
अलिपक	११२	२	अव्यथा	७५	३४०	आखनिक	११२	४
अलिपिक			अशानि	७९	३८४	आखु	११२	४
अलिमक	११२	२	अशिर	९२	५५२	आख्यात	६९	२५७
अलीक	४९	२	अशोक	४९	१	आगम	८७	४९१
अव	१५०	५४	अशोका	४९	१	आगस्	४७	५८८
अवगीत	११९	९७	अश्मन्त	६९	२५४	आग्रह	१११	८०४
अवग्रह	१३९	३५१	अश्मन्तक	११२	२	आघ्रात	६९	२५७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
आङ्	१४६	२	आयत्ति	६९	२६२	आस्पद	७६	३५३
आचित	६९	२६०	आयस्त	६९	२६१	आस्फोट	६९	२५९
आच्छादन	१२५	१६५	आयोग	५९	११६	आस्फोता	६९	२६०
आच्छुरितक	१४०	१	आयोधन	१२५	१६४	आस्य	२९	३४८
आजि	७	६७	आर	३३	४०७	आस्या	२९	३४९
आडम्बर	१३१	२४७	आरम्भ	८६	४८०	आह	१५०	६०
आढक	५०	९	आरक्ष	१०८	७७०	आहत	६९	२५८
आढकी	५०	१०	आरा	३३	४०७	आहव	१०५	७३१
आणि	१२	१३४	आरात्	१४८	२८	आहार	९२	५५४
आतङ्क	५०	८	आराधन	१२५	१६४	आहो	१५०	६०
आतिघ्न	१२५	१६६	आरोह	१११	८०५	आहिक	५०	९
आतिर्पण	११८	७८	आरोहण	११८	७७			
आतिथ्य	८८	५११	आर्तव	१०५	७३१	इ	१४६	३
आत्मन्	२२	२६१	आर्य	२९	३४९	इक्षुगन्धा	१२४	१५६
आत्मयोगि	१२५	१६८	आर्या	२९	३४९	इक्षुाकु	५०	१०
आत्मवीर	१३१	२४७	आलि	३९	४८७	इक्ष	४	३०
आत्माधीन	१२५	१६७	आलु	३९	४८७	इक्षित	६९	२६३
आत्रेय	८८	५१०	आलोक	५०	७	इज्या	२९	३४९
आत्रेयी	८८	५१०	आवन्ध	७८	३७०	इडा	११	११२
आथर्वण	११८	७७४	आवर्त	६९	२५७	इतः	१५०	५६
आदर्श	१०७	७५	आवाप	८५	४६८	इतर	९२	५५६
आदान	७९	३८६	आविद्ध	७७	३७०	इति	१४८	२४
आदित्य	८८	५१०	आवेशन	१२५	१६६	इतिकथा	१२२	१३७
आदीनव	१३६	३१६	आशय	८८	५०	इत्वर	९२	५५६
आदृत	६९	२५६	आशा	४४	५५६	इत्वरी	९२	५५७
आधार	९२	५५५	आशाबन्ध	१२४	१५५	इदानीम्	१५	६४
आधि	२१	२४२	आशितम्भन	१४५	५५	इधम	२७	३१८
आध्मात	६९	२५९	आशिस	४७	५८८	इन	२२	२६२
आनद्ध	७७	३७०	आशु	४४	५५६	इन्दीवर	१३१	२४८
आनर्त	६९	२५८	आशुग	५८	११६	इन्दीवरी	१३१	२४८
आपत्ति	६९	२६३	आश्रय	८७	४९१	इन्दुलेखा	११५	४४
आपन्न	७९	३८६	आश्रयाश	१३७	३२४	इन्द्र	३३	४०९
आप्त	१४	१६०	आश्रव	१०५	७३५	इन्द्रा	३३	४०६
आप्ति	१४	१६०	आश्वास	१०९	७८८	इन्द्राणी	६५	२००
आप्छित	६९	२५७	आषाढभव	१४५	५६	इन्द्रिय	८८	५११
आभील	१००	६६१	आसत्ति	६९	२६३	इभ्य	२९	३५०
आभोग	५८	११५	आसन	७९	३८६	इभ्या	२९	३५०
आम	२७	३१८	आसनी	७९	३८६	इरा	३३	४०७
आमिष	१०८	७७०	आसार	९२	५५५	इरिण	६५	२००
आमोद	७६	३५३	आसुतीवल	१४४	५१			
आम्नाय	८८	५११	आस्कन्दन	१२५	१६७	इल	११	११२
आयति	६९	२६१	आस्था	१९	२१६	इल	३९	४८८
						इत्वल	१००	६६१

शब्दाः	पृ०	श्लो०
इत्वला	१००	६६२
इष्ट	८	८१
इष्टगन्ध	१२४	१५५
इष्टि	८	८१
इष्वास	१०९	७८८
ई	१४६	४
ईः	१४६	४
ईक्षण	६५	२००
ईति	१४	१६१
ईश	४४	५५६
ईशा	४४	५५६
ईश्वर	९२	५५७
ईश्वरा	९२	५५७
ईहा	४८	६०९
ईहामृग	११५	४८
उ	१४६	४
उम्	१४६	६
उग्र	३३	४०८
उग्रगन्धा	१२४	१५६
उग्रा	३३	४०९
उचित	६९	२६४
उच्छटा	६१	१५३
उच्छिन्नटा	११६	५९
उच्छ्रित	६९	२६६
उच्छ्वास	१०९	७८९
उज्जृम्भित	१२४	१०६
उज्ज्वल	१००	६६३
उडुप	८५	४७०
उडुश	१०७	७५४
उत	१४८	२९
उत्	१४६	५
उत्कट	६१	१५२
उत्कलिका	११२	४
उत्क्षेपणा	११८	७८
उत्तंस	११०	७८९
उत्तप्त	६९	२६४
उत्तम	८७	४९२
उत्तमा	८७	४९१
उत्तर	९२	५५८
उत्तरा	९२	५५९

शब्दाः	पृ०	श्लो०
उत्तान	७९	३८८
उत्ताल	१००	६६३
उत्थान	७९	३८७
उत्थित	६९	२६४
उत्पतन	१२५	१६९
उत्पल	१००	६६२
उत्पलपत्र	१४४	४४
उत्प्रेक्षा	१०८	७७२
उत्फुल्ल	१००	६६४
उत्सर्ग	५८	११६
उत्सव	१०५	७३२
उत्सादन	१२५	१७०
उत्साह	१११	८०५
उत्सेध	७८	३७०
उदन्त	७०	२६८
उदय	८८	५१२
उदयन	१२५	१७०
उदर	९२	५५८
उदरधि	१२२	१३८
उदक	५०	११
उदार्चिस	११०	७९०
उदात्त	६९	२६७
उदान	७९	३८९
उदार	९२	५५९
उदास्थित	१२०	१०३
उदित	६९	२६५
उदुम्बर	१३१	२४९
उदूढ	६४	१९४
उदुत्तुर	१३१	२५०
उद्गाहित	१२०	१०६
उद्ग	६	५३
उद्गात	७७	२६८
उद्गडपाल	१४४	५१
उद्भव	१०५	७३२
उद्भरण	११८	७९
उद्भान	७९	३८९
उद्भार	९२	५५९
उद्भूत	६९	२६५
उद्यान	७९	३८८
उद्ग्रथ	७५	३४२
उद्घर्तन	१२५	१६८

शब्दाः	पृ०	श्लो०
उद्धान्त	६९	२६६
उद्गाहन	१२५	१७१
उद्गाहनी	१२५	१७१
उद्ग्रेग	५८	११७
उन्न	२२	२६२
उन्नति	७०	२६९
उन्मत्त	७०	२६७
उप	१४९	४१
उपकार	१३१	२४८
उपकारिका	१४०	१
उपकार्या	१३०	२२८
उपक्रम	१२९	२२२
उपगम	१२९	२२१
उपग्रह	१३९	३५३
उपचार	१३१	२४९
उपचित	१२०	१०५
उपताप	१२८	२१३
उपदंश	१३७	३२४
उपधि	७८	३७१
उपधूपित	१४२	२२
उपनाह	१३९	३५३
उपनिषद्	१२३	१४२
उपलव	१३६	३१७
उपरक्त	१२०	१०५
उपराग	११५	४९
उपल	१००	६६२
उपलब्धि	१२४	१५७
उपला	१००	६६२
उपसत्ति	१२०	१०७
उपसम्पन्न	१४२	२९
उपसर्ग	११५	४९
उपस्थ	७५	३४०
उपस्पर्श	१३७	३२५
उपस्पर्शन	१४२	२९
उपह्वर	१३१	२५०
उपांशु	१०७	७५५
उपाकृत	१२०	१०४
उपाधि	७८	३७१
उपासन	१२५	१६८
उपाहित	१२०	१०३
उपोढ	६४	१९४
उम	२७	३१९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
उभा	२७	३१९	ऋति	१५	१६२	ओङ्गा	३३	४१०
उररी	१४९	४९	ऋतु	१५	१६२	ओम्	१६६	१०
उरस्	४७	५८९	ऋद्ध	२१	२४२	औ		
उरी	१४९	४९	ऋषभ	८६	४८१	औ	१४६	१०
उर्वरा	९२	५६०	ऋषभध्वज	१४१	१३	औदुम्बर	१३१	२५१
उलप	८५	४६९	ऋषभी	८६	४८२	औशीर	९२	५६१
उल्लूक	५०	१०	ऋषि	४५	५७१	क		
उल्लूखल	१३५	२९७	ऋष्यप्रोक्ता	१२०	१०७	क	१	५
उल्लूखली	१३५	२९७	ऋ			कंस	४७	५९०
उल्लाघ	५९	१३३	ऋ	१४६	७	ककुद्	२०	२२६
उल्लिखित	१२०	१०४	ल			ककुद	२०	२२६
उषण	६५	२०१	ल	१४६	८	ककुभ	८६	४८३
उषणा	६५	२०१	ल			कक्ष	४५	५७२
उषस्	४७	५८९	ल	१४६	८	कक्षा	४५	५७२
उषा	४५	१७०	ए			कक्षावेक्षक	१४०	२
उषित	६९	२६६	ए	१४६	९	कक्ष्या	३०	३५२
उष्ट्री	३३	४०९	एक	२	२	कङ्क	२	३
उष्ण	१२	१३४	एककुण्डल	१४४	५२	कङ्कण	६५	२०२
उष्णक	५०	१२	एकपद	१२३	१४३	कच	६	५६
उष्णिका	५०	११	एकपदी	१२३	१४३	कचो	६	५७
उष्णीष	११८	७७२	एकाग्र	९२	५६१	कच्चर	९२	५६४
उस	३३	४०९	एकाष्टील	१३५	२९७	कच्छ	६	६३
उसा	३३	४०९	एकाष्टीला	१३५	२९८	कच्छप	८५	४७०
ऊ			एडमूक	११२	५	कच्छपी	८५	४७१
ऊ	१४६	६	एत	१५	१६२	कच्छा	६	६३
ऊति	१४	१६१	एधतु	७०	२६९	कच्छुर	९३	५६७
ऊम्	१४६	६	एनस्	४७	५८८	कच्छुरा	९३	५६७
ऊररी	१४९	४९	एव	१५०	५५	कञ्चुक	५०	१६
ऊरी	१४९	४९	एवम्	१४९	४४	कञ्चुकिन्	७९	३९२
ऊर्ज	७	६७	एवणी	६५	२०१	कञ्ज	७	६७
ऊर्णा	१२	१३५	एं			कञ्जार	९२	५६५
ऊर्णायु	८८	५१२	ऐ	१४६	९	कट	८	८२
ऊर्ध्व	४२	५३०	ऐण्य	८८	५१२	कटक	५०	१६
ऊर्मि	२७	३२०	ऐन्द्रि	३३	४१०	कटखादक	१४	२
ऊर्मिका	५०	१२	ऐरावत	१२०	१०८	कटमु	९३	५६९
ऊष्मन्	२२	२६२	ऐरावती	१२०	१०९	कटभङ्ग	११५	५०
ऋ			ओ			कटम्भरा	१३२	२५४
ऋ	१४६	७	ओ	१४६	१०	कटाह	१११	८०६
ऋक्ष	४५	५७०	ओकस्	४७	५९०	कटित्र	९३	५६६
ऋक्षर	९२	५६	ओघ	६	५४	कटु	९	८४
ऋण	१२	१३५	ओजस्	४७	५८९	कटुक	५०	१४
ऋत	१४	१६१	ओङ्	३३	४१०	कटुकन्द	१२३	१४३

शब्दाः	पृ०	श्लो०
कठ	१०	१०४
कठिन	७९	३९०
कठिना	७९	३९०
कठिनी	७९	३९०
कठिल्लक	११२	५
कठोर	९३	५७०
कठार	९२	५६५
कण	१२	१३५
कणा	१३	१३६
कणिका	५१	१९
कणीचि	६०	१३७
कणेश	९३	५६९
कण्टक	५०	१७
कण्ठ	१०	१०४
कण्व	४२	५३०
कचृण	६५	२०२
कथम्	१४९	४५
कथाप्रसङ्ग	१४१	१२
कदम्ब	८६	४७६
कदर	९२	५६३
कदली	१००	६७०
कद्रु	३३	४११
कद्रू	३३	४११
कनक	५०	१३
कनिष्ठ	६३	१७७
कनिष्ठा	६३	१७७
कनीनिका	११२	६
कनीयस्	११०	७९०
कन्तु	१५	१६३
कन्था	१९	२१६
कन्द	२०	२२७
कन्दर	९२	५६२
कन्दराल	१३५	२९८
कन्दल	१००	६६७
कन्धर	९३	५६८
कन्धरा	९३	५६८
कन्या	३०	३५२
कपदे	७६	३५५
कपाल	१००	६६७
कपिल	१००	६६५
कपिलधारा	१४४	४५
कपिला	१००	६६६

शब्दाः	पृ०	श्लो०
कपिश	१०७	७५६
कपिशा	१०७	७५६
कपीतना	१२५	१७१
कपोत	७०	२७०
कबन्ध	७८	३७२
कबर	९३	५६७
कबरी	९३	५६७
कम्	१४६	१२
कमठ	६३	१७७
कमण्डलु	१३५	२९९
कमन	७९	३८९
कमल	१००	६६४
कमला	१००	६६५
कम्बल	१००	६६९
कम्बि	२६	३०७
कम्बु	२६	३०७
कम्बोज	६०	१४१
कर	३३	४१०
करक	५०	१४
करज	६०	१४१
करट	६१	१५३
करण	६५	२०३
करण्ड	४३	१८२
करभ	८६	४८२
करर	९२	५६१
करवीर	१३१	२५२
करवीरी	१३२	२५३
करहाट	११६	५९
कराल	१००	६६
करीर	९३	५६५
करुण	६५	२०५
करुणा	६५	२०५
करेणु	६५	२०५
कर्क	२	३
कर्कट	६१	१५४
कर्कटी	६१	१५४
कर्कर	९२	५६३
कर्कोटक	११२	६
कर्चूर	९३	५७०
कर्ण	१३	१३६
कर्णूर	१३२	२५४

शब्दाः	पृ०	श्लो०
कर्णान्दु	७६	३५५
कर्णिका	५०	१८
कर्णिकार	१३१	२५२
कर्तन	७९	३९१
कर्पर	९२	५६४
कर्बुर	९२	५६२
कर्म	२२	२६३
कर्मकर	१३१	२५१
कर्मकरी	१३१	२५१
कर्ष	४५	५७१
कर्षू	४६	५७३
कल	३९	४८८
कलकण्ठ	११७	६९
कलकल	१३५	२९८
कलङ्क	५०	१७
कलत्र	९३	५६६
कलधौत	१२०	१०९
कलध्वनि	१२५	१७२
कलम्ब	८६	४७७
कलम	८७	४९२
कलहंस	१३८	३४०
कलह	१११	८०६
कला	३९	४८८
कलानुनादिन्	१४२	३०
कलाप	८५	४७०
कलापिन्	७९	३९२
कलि	३९	४८९
कलिकार	१३२	२५३
कलिङ्ग	५८	११८
कलिङ्गा	५८	११९
कलित	७०	२७०
कलुष	१०८	७७३
कल्क	२	२
कल्प	२५	२९६
कल्पन	७९	३९१
कल्पना	७९	३९२
कल्माष	१०८	७७३
कल्य	२९	३५०
कल्या	२९	३५१
कल्याण	६५	२०२
कल्लोल	१००	६७०

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कवच	६०	१३६	कामिन्	२२	२६३	कावृक	५१	२१
कवि	४२	५३१	कामुक	५१	१९	काश	४४	५५७
कवी	४२	५३१	काम्बोज	६०	१४२	काश्मीर	९३	५७१
कशा	४४	५५७	काम्बोजी	६०	१४२	काश्मीरज	११६	५४
काशिपु	८५	४७१	काय	३०	३५३	काश्मीरजा	११६	५४
कश्य	२९	३५१	कायस्थ	७५	३५४	काश्यपी	८५	४७२
कश्यप	८५	४७१	कायस्था	७५	३४३	काष्ठ	१०	१०५
कषाय	८९	५१३	कार	३३	४१२	काष्ठा	१०	१०५
कष्ट	९	८३	कारक	५१	२०	कासु	४७	५९१
कसेरु	९३	५६८	कारण	६५	२०६	काहल	१०१	६७१
कांस्य	३०	३५४	कारणा	६५	२०६	काहली	१०१	६७२
काक	२	४	कारवी	१०५	७३३	किंशारु	९३	५७३
काकरुक	११२	६	कारन्धमिन्	१२५	१७४	किञ्च	१४७	२६
काका	२	५	कारा	३३	४१२	किटाल	१०१	६७२
काकिणी	६५	२०७	कारि	३३	४१३	किण्व	४२	५३२
काकोल	१००	६७१	कारिका	५१	२०	कितव	१०५	७३३
काच	६	५७	कारु	३४	४१४	किम्	२	११
काचिष	५९	१३४	कारुस्	४७	५९१	किम्	१४६	१२
काञ्चन	७९	३९३	कारुज	६०	१४३	किमु	१४९	४६
काञ्चनी	७९	३९४	कार्पट	६१	१५५	किमुत	१५०	६२
काङ्क्षी	६	५७	कार्मण	६५	२०६	किम्पाक	५१	२४
काण्ड	११	११२	कामुक	५१	२१	किम्पुरुष	१३८	३३२
कात्यायन	१२५	१७२	कार्य	३०	३५३	किरात	७०	२७१
कात्यायनी	१२५	१७२	कार्यपुट	११६	६०	किराती	७०	२७२
कादम्ब	८६	४७७	कार्षापण	११८	८०	किर्मीर	९३	५७२
कादम्बर	१३२	२५६	काल	३९	४९०	किल्बिष	१०८	७७३
कादम्बरी	१३२	२५६	कालकण्ठ	११७	६९	किशोर	९३	५७२
कानन	७९	३९४	कालञ्जर	१३६	२५५	किष्कु	३	६
कानीन	७९	३९४	कालपृष्ठ	११७	७०	किष्कुपर्वन्	१२५	१७४
कान्त	१५	१६४	कालस्कन्ध	१२४	१५७	कीकट	६१	१५५
कान्ता	१५	१६४	काला	३९	४९१	कीकस	११०	७९०
कान्तार	९३	५७०	कालानुसार्य	१४३	४३	कीचक	५१	२४
कान्ति	१५	१६४	कालिका	५१	२२	कीटक	५१	२४
कापोत	७०	२७१	कालिङ्ग	५८	११९	कीनाश	१०७	७५७
काम	२७	३२१	कालिङ्गी	५८	११९	कीर	३४	३१४
कामकूट	११६	६०	काली	३९	४९०	कीर्ण	१३	१३७
कामगुण	११८	७९	कालेय	८९	५१४	कीर्ति	१५	१६५
कामचारिन्	१२५	१७३	कावेरी	९३	५७२	कील	३९	४९१
कामम्	१४९	४५	काव्य	३०	३५४	कीला	३९	४९२
कामल	१००	६७०	काव्या	३०	३५४	कीलाल	१०१	६७३
						कीश	४४	५५७
						कु	१४६	११

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कुक्कूल	१०१	६७६	कुमार	९३	५७४	कुहरित	१२०	११०
कुक्कुट	६१	१५६	कुमारी	९३	५७५	कुहू	४८	६१०
कुक्कुर	९३	५७३	कुमुद	७६	३५५	कूट	९	८५
		५७४	कुमुदा	७६	३५६	कूप	३५	२९६
कुक्कृत्य	८९	५१४	कुमुद्वती	१२०	११०	कूपक	५१	२७
कुचन्दन	१२५	१७५	कुम्भ	२६	३१०	कूबर	९३	५७७
कुचेल	१०१	६७७	कुम्भकार	१३२	२५७	कूर्च	६	५७
कुचेली	१०१	६७८	कुम्भकारी	१३२	२५७	कूर्चिका	५१	२८
कुञ्ज	७	६८	कुम्भयोगिनि	१२५	१७५	कूर्पर	९३	५७४
कुञ्ज	७	६८	कुम्भिल	१०१	६७४	कूल	३९	४९३
कुञ्जर	९३	५७७	कुम्भी	२६	३११	कूष्माण्ड	६३	१८२
कुञ्जरा	९३	५७७	कुम्भीनस	१३८	३४१	कूष्माण्डी	६३	१८२
कुट	९	८५	कुम्भीनसी	१३८	३४१	कृकवाकु	११२	८
कुटज	६०	१४४	कुरण्ट	६१	१५६	कृच्छ्र	३४	४१७
कुटन्नट	११६	६०	कुरण्टी	६१	१५६	कृत	१५	१६६
कुटप	८५	४७३	कुरु	३४	४१७	कृतान्त	७०	२७२
कुटिल	१०१	६७५	कुरुबक	११२	७	कृतिन्	२३	२६४
कुटिला	१०१	६७५	कुशावन्द	१२३	१४४	कृत्तम्	१५	१६७
कुटी	९	८५	कुल	३९	४९२	कृत्रिम	८७	४९३
कुठार	९३	५७६	कुलक	५१	२५	कृत्य	३०	३५७
कुठारु	९३	५७७	कुलाय	८९	५१५	कृत्या	३०	३५७
कुणप	८५	४७३	कुलाल	१०१	६७७	कृपाण	६५	२०९
कुणि	१३	१३७	कुलिक	५१	२६	कृपाणी	६५	२०७
कुण्ठ	१०	१०६	कुलिश	१०७	७५७	कृपीट	६१	१५७
कुण्ड	११	११३	कुलमाष	१०८	७७४	कृपीटपाल	१४४	५२
कुण्डकीट	११६	६१	कुल्य	३०	३५६	कृमि	२७	३२२
कुण्डल	१०१	६७५	कुल्या	३०	३५६	कृमिकण्टक	१४०	३
कुण्डलिन्	७९	३९५	कुवल	१०१	६७३	कृषक	५१	२८
कुण्डली	१०१	६७५	कुश	४४	५५८	कृष्टि	९	८६
कुण्डी	१०	१०३	कुशल	१०१	६७३	कृष्ण	१३	१३८
कुतप	८५	४७२	कुशा	४४	५५८			१३९
कुतूहल	१३५	२९९	कुशिक	५१	२६	कृष्णवर्त्मन्	१२५	१७५
कुथ	१९	२१७	कुशी	४४	५५८	कृष्णवृन्ता	१२०	१११
कुद्दाल	१०१	६७४	कुशीलव	१३६	३१७	कृष्णसार	१३२	२५७
कुन्त	१५	१६५	कुष्ठ	१०	१०६	कृष्णा	१३	१३८
कुन्तल	१०१	६७६	कुसीद	७६	३५६	केतन	७९	३९६
कुन्तलाः	१०१	६७६	कुसुम	८७	४९२	केतु	१५	१६७
कुन्ती	१५	१६६	कुसुम्भ	८६	४८४	केदार	९४	५७९
कुन्द	२०	२२७	कुहन	७९	३९५	केनार	९४	५८०
कुबेर	४३	५७४	कुहना	७९	३९५	केवल	१०१	६७८
कुब्ज	७	६८	कुहर	९३	५७३	केवली	१०१	६७८
						केश	४४	५५९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
केशव	१०५	७३४	क्रिया	३०	३५५	क्षेड	११	११४
केसर	१३	५७८	क्रीडा	११	११३	क्षेड	११	११५
केसरिन्	१४	५७९	कूर	३४	४१७	क्षेडा	११	११४
कैटर	७९	३९६	क्रोड	११	११५	ख	१	५
कैतव	९४	५८०	क्रोष्टी	३४	४१८	ख	१	५
कैरव	१०५	७३४	क्रौञ्च	७	५८	खग	४	३१
कैरवी	१०५	७३५	क्लीव	४२	५३२	खजा	७	६९
काक	३	७	क्लेश	४४	५५९	खजरीट	११६	६२
काकनद	३	७	क्वाथ	१९	२१६	खट	९	८७
कोकनद	१२३	१४४	क्षण	१३	१३६	खट्टिक	५२	३२
कोङ्कण	६५	२०९	क्षणक्षणम्	१५१	६८	खड्ग	५	३१
कोटि	९	८७	क्षणद	७६	३५४	खड्गिन्	५	३१
कोटार	९४	५८१	क्षणदा	७६	३५४	खण्ड	११	११५
कोण	१३	१३९	क्षतृ	१५	१६३	खण्डपशु	१३७	३२५
कोथ	१९	२१७	क्षम	२७	३२१	खण्डाभ्र	९४	५८३
कोदण्ड	६३	१८३	क्षमा	२७	३२१	खतयाल	१३५	२९९
कोमल	१०१	६७९	क्षय	२९	३५१	खदिर	९४	५८३
कोरक	५१	२९	क्षर	३३	४११	खदिरी	९४	५८३
कोल	४०	४९३	क्षव	४२	५३१	खनक	५१	३१
कोला	४०	४९४	क्षवथु	७५	३४२	खपुर	९४	५८२
कोश	४४	५५९	क्षार	३३	४१३	खर	३४	४१९
कोशातक	११२	८	क्षारक	५१	२१	खरु	३४	४२०
कोशातकी	११२	८	क्षिति	१५	१६४	खजू	७	६९
कोष	४४	५५९	क्षीर	३४	३१४	खजूर	९४	५८२
कोष्ठ	१०	१०६	क्षीराब्धिज	११६	५५	खर्पर	९४	५८१
कोहल	१०१	६७९	क्षीराब्धिजा	११६	५५	खर्म	२७	३२४
कौक्कुटिक	११२	९	क्षुद्र	३४	४१५	खर्व	४२	५३२
कौतुक	५१	२९	क्षुद्रा	३४	४१६	खल	४०	४९४
कौपीन	८०	३९७	क्षुमा	२७	३२२	खलु	१५०	५३
कौमुद	७६	३५७	क्षुर	३४	४१५	खल्ल	४०	४९५
कौमुदी	७६	३५७	क्षुरलक	५१	२७	खल्ली	४०	४९५
कौलीन	८०	३९७	क्षेत्र	३४	४१८	खाटि	९	८७
कौलेयक	११२	९	क्षेत्रज्ञ	६१	१५०	खिङ्गिर	९४	५८४
कौशिक	५१	३०	क्षेत्रिय	८९	५१५	खिखिरा	९४	५८४
कौशिकी	५१	३१	क्षेप	२५	२९७	खुर	३४	४२०
ककच	६०	१३७	क्षेपणी	६५	२०९	खुल्लक	५२	३२
कन्दन	७९	३९१	क्षेम	२७	३२२	खेट	९	८८
कन्दित	७०	२७०	क्षेमा	२७	३२३	खोलक	५२	३३
कम	२७	३२०	क्षोद	२०	२२८	ग	७	६९
कमुक	५०	१६	क्षौद्र	३४	४१९			
कव्याद	२०	२३७	क्षौम	२७	३२३			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
गञ्ज	७	७०	गर्दभ	८६	४८४	गुप्त	१५	१७०
गञ्जा	७	७०	गर्दभी	८६	४८५	गुप्ति	१५	१७०
गड	११	११७	गर्भ	२६	३११	गुम्फ	२६	३०५
गड्ड	११	११७	गल	४०	४९६	गुरु	३४	४२३
गण	१३	१३९	गवाक्ष	१०८	७७५	गुल्म	२७	३२५
गणक	५२	३५	गवाक्षी	१०८	७७५	गुल्मी	२७	३२५
गणाधिपति	१४२	२२	गवादनी	१२५	१७६	गुह	४८	६११
गणिका	५२	३५	गव्य	३०	३५७	गुहा	४८	६११
गणेरु	९३	५६९	गव्या	३०	३५८	गुह्य	३०	३५८
गण्ड	११	११६	गहन	८०	३९८	गूढ	१२	१३१
गण्डक	५२	३४	गह्वर	९४	५८४	गृजन	८०	३९९
गण्डकी	५२	३५	गाङ्गय	८९	५१६	गृध्र	३४	४२३
गण्डशैल	१३५	३००	गाढमुष्टि	११७	६३	गृष्टि	९	८८
गण्डूष	१०८	७७५	गण्डिव	१०५	७३७	गृहपति	१२०	११२
गति	१५	१६८	गण्डीव	१०५	७३७	गृहा	४९	६१२
गद	२०	२२८	गातु	१५	१६९	गृह्य	३०	३५९
गदयितु	१२६	१७६	गात्र	३४	४२१	गृह्या	३०	३५९
गदा	२०	२२८	गाथा	१९	२१९	गेय	३०	३६०
गन्ध	२१	२४२	गाध	२१	२४३	गेष्णु	१३	१४१
गन्धकुटी	११७	६२	गान्धार	९४	५८५	गैरिक	५२	३७
गन्धन	८०	३९८	गान्धिक	५२	३६	गो	१	६
गन्धफली	१३५	३००	गायत्री	९४	५८६	गोकण्टक	११२	११
गन्धमादन	१४२	३०	गारुड	६३	१८३	गोकर्ण	६५	२१२
गन्धमादिनी	१४२	३१	गालव	१०५	७३६	गोकर्णी	६५	२१२
गन्धर्व	१०५	७३५	गिरि	३४	४२१	गोकिल	१०१	६८०
गन्धवह	१३९	३५४	गिरिज	६०	१४४	गोकुलिक	११२	११
गन्धवहा	१३९	३५४	गिरिजा	६०	१४४	गोप्रन्थि	७५	३४३
गन्धोली	१०१	६८०	गिरिसार	१३२	२५८	गोजागारिक	१४०	४
गभस्ति	७०	२७४	गिरीश	१०७	७५७	गोण्ड	११	११८
गम	२७	३२४	गीत	१५	१६९	गोत्र	३४	४२४
गर	३४	४२०	गीति	१५	१६९	गोत्रा	३४	४२४
गरल	१०१	६८०	गुच्छ	७	६४	गोदन्त	७०	२७४
गरुत्मत्	७०	२७३	गुञ्जा	७	७०	गोधा	२१	२४३
गर्ग	५	३२	गुड	११	११७	गोधूम	८७	४९३
गर्गर	९४	५८५	गुडा	११	११८	गोप	२५	२९७
गर्गरी	९४	५८५	गुण	१३	१४०	गोपति	७०	२७५
गर्जन	८०	३९९	गुणनिका	११२	१०	गोपाल	१०१	६८१
गर्जित	७०	२७२	गुण्डक	५२	३६	गोपी	२५	२९८
गर्जित	२७३		गुप्त	४७	५९१	गोपुर	९४	५८६
गर्त	१५	१६७	गुन्द्र	३४	४२२	गोप्य	३०	३६०
			गुन्द्रा	३४	४२२	गोमिन्	२३	२६४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
गोमुख	५७	११०	घ			चण्डा	११	११९
गोमेदक	११२	१०	घट	९	८९	चण्डिल	१०१	६८१
गोरक्ष	१०८	७७६	घटना	८०	४००	चण्डी	११	११९
गोरक्षजम्बु	१४३	४१	घटा	९	८९	चतुःषष्टि	११७	६४
गोरङ्कु	५२	३८	घन	२३	२६५	चतुर	९४	५८८
गोल	४०	४९६	घनरस	१३८	३४१	चतुष्पथ	१२३	१३९
गोलक	५२	३७	घनसार	१३२	२५८	चतुष्पद	१२३	१४५
गोला	४०	४९६	घनाघन	१२६	१७७	चत्वर	९४	५८७
गोलोमी	८७	४९४	घर्षर	९४	१८६	चन्दन	८०	४०१
गोविन्द	७६	३५७	घर्षारिका	११२	१२	चन्दनी	८०	४०१
गोष्ठ	१०	१०७	घर्म	२७	३२६	चन्द्र	३५	४२८
गोष्ठी	१०	१०७	घस्त्र	३४	४२६	चन्द्रकान्त	१२८	११२
गोष्पद	७६	३५८	घृणा	१३	१४२	चन्द्रहास	१३८	३४०
गोस	४७	५९२	घृणि	१३	१४२	चन्द्रिल	१०१	६८१
गोस्तन	८०	४००	घृत	१५	१७०	चन्द्रोदय	१३०	२२९
गोस्तनी	८०	४००	घृष्टि	९	९०	चन्द्रोदया	१३०	२२९
गौतम	८७	४९४	घोण्टा	९	९०	चपल	१०१	६८२
गौतमी	८७	४९५	घोर	३४	४२७	चपला	१०१	६८३
गौर	३४	४२५	घोष	४६	५७४	चमर	९४	५८९
गौरिल	१०१	६८१	घोषयितु	१२६	१७८	चमरी	९४	५८९
गौरी	३४	४२६	घोषा	४६	५७४	चय	३०	३६०
ग्रन्थ	१९	२१८	घ्राण	१३	१४१	चर	३४	४२७
ग्रन्थि	१९	२१८	च			चरण	६५	२१३
ग्रन्थिक	५२	३४	च	१४६	१२	चराचर	१३२	२६०
ग्रन्थित	७०	२७३	चक्र	३५	४२८	चरु	३५	४२९
ग्रन्थिल	१०१	६७९	चक्रधर	१३२	२५९	चर्चा	७	५८
ग्रस्त	१५	१६८	चक्रवाट	११७	६३	चर्पट	६१	१५७
ग्रह	४८	६१०	चक्रवाड	११७	७४	चर्मकार	१३२	५५९
ग्रहण	६५	२१०	चक्रवाल	११७	७४	चर्मकारी	१३२	५५९
ग्रहराज	११६	१५	चक्राङ्ग	५८	१२०	चर्मपवती	१२०	११२
ग्रहिक	५२	३६	चक्राङ्गी	५८	१२०	चर्मन्	२३	२६६
ग्रहिणी	६५	२१०	चक्राट	६१	१५७	चर्मिन्	२३	२६६
ग्राम	२७	३२४	चक्रिन्	२२	२६६	चलन	८०	४००
ग्रामणी	६५	२१	चक्षुष्य	८९	४१७	चलनी	८०	४०१
ग्राममद्गुरिका	१४५	१	चक्षुष्या	८९	४१७	चञ्चया	३०	३६१
ग्रामिणी	६५	२१०	चङ्कुर	९४	५८८	चषक	५२	३८
ग्राम्य	३०	३५८	चञ्चल	१०१	६८२	चाण्डालिका	११२	१२
ग्रावन्	२३	२६४	चञ्चला	१०१	६८२	चातुरक	९४	५८८
ग्राह	४८	६११	चञ्चु	७	५९	चात्वाल	१०१	६८४
ग्राहक	५२	३६	चटु	९	९०	चामरपुष्प	१४३	४०
ग्रीवा	४२	५३२	चण्ड	११	११८	चाम्पय	८९	५१८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
चार	३५	४२९	चेतना	८०	४०२	जगल	१०२	६८५
चारक	५२	३९	चेल	४०	४९८	जघन	८०	४०४
चास	४७	५९२	चैत्य	३०	३६२	जघन्य	८९	५१८
चिकुर	९४	५८९	चैत्र	३५	४३२	जघन्यज	११६	५५
चिता	१५	१७०			४३३	जङ्गल	१०२	६८७
चिति	१५	१७०	चोक्ष	४६	५७४	जटा	९	९१
चित्य	३०	३६१	चोड	११	१२०	जटायु	८९	५१८
चित्या	३०	३६१	चोद्य	३०	३६२	जटिल	१०२	६८६
चित्र	३५	४३०	चोल	४०	४९८	जटिला	१०२	६८६
चित्रक	५२	४०	चोलकिन्	८०	४०२	जठर	९४	५९१
चित्रगुप्त	१२१	११३	चौर	३५	४३३	जड	११	१२०
चित्रभानु	१२६	१७८	चौल	४०	४९८	जडा	११	१२०
चित्ररथ	१२३	१३८				जतुक	५२	४२
चित्रा	३५	४३०	छ			जतुका	५२	४३
चित्राटीर	१३२	२६०	छगल	१०२	६८५	जन	२३	२६८
चिपिट	६१	१५८	छगली	१०२	६८५	जनक	५२	४२
चिरजीविन्	१२६	१७८	छत्र	३५	४३३	जनपद	१२३	१४६
चिरण्डी	६१	१५९	छत्रभङ्ग	११५	५०	जनी	२३	२६९
चिलमीलिका	१४०	४	छत्रा	३५	४३३	जन्य	३०	३६४
चिल्ल	४०	४९७	छद	२०	२२९		३१	३६५
चिह्न	२३	२६७	छदन	८०	४३३	जन्या	३१	३६५
चीन	२३	२६७	छयन्	२३	२६७	जन्यु	३१	३६६
चीर	३५	४३१	छन्द	२०	२२९	जम्बाल	१०२	६८७
चीरी	३५	४३२	छान्दस्	४७	५९२	जम्बीर	९४	५९२
चीर्णपण	११८	८०	छत्र	२३	२६८	जम्बुक	५२	४२
चुक	३५	४३२	छदन	८०	४०३	जम्बू	२६	३०८
चुकी	३५	४३२	छल	४०	४९९	जम्बूल	१०२	६८६
चुम्बक	५२	४०	छल्ली	४०	४९९	जम्भ	२६	३१२
चुलक	५२	३९	छवि	४३	५३३	जम्भल	१०२	६८७
चुलुक	५२	३९	छाया	३०	३६३	जय	३०	३६४
चुल्ल	४०	४९७	छित्तर	९४	५९०	जयन	८०	४०४
चुल्लकी	५२	४१			५९१	जयन्त	७०	२७६
चुल्ली	४०	४९८	छिदिर	९४	५९०	जयन्ती	७०	२७६
चूडा	११	११९	छिद्र	३५	४३४	जया	३०	३६४
चूडामणि	११८	८१	छिन्न	२३	२६८	जरठ	१७८	१७८
चूडाल	१०१	६८४	छिन्ना	२३	२६८	जर्जर	९४	५९१
चूडाला	१०१	६८४	छेक	३	७	जर्जरीक	११२	१३
चूतक	५२	४१	छेदन	८०	४०३	जर्ण	१३	१४३
चूर्ण	१३	१४३				जल	४०	४९९
चूर्णी	१३	१४२	ज	१	८	जलकरङ्क	१४०	५
चूलिका	५२	४१	जकुट	६१	१५९	जलकूपी	१२८	२१३
चेतन	८०	४०२	जगत	१५	१७१	जलगुल्म	१२९	२२३
			जगती	७०	२७६			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
जलज	६०	१४५	जीवजीव	१३६	३१८	टङ्कार	९५	५९३
जलनायक	१४०	५	जीवद	७७	३५८	टङ्ग	५	३२
जलद	७७	३५८	जीवन	८०	४०५	टगर	९५	५९४
जलबिल्व	१३६	३१७	जीवना	८०	४०६	टङ्करी	९५	५९४
जलसूचि	११६	५३	जीवनी	८०	४०६	टार	३५	४३५
जलरण्ड	११७	७४	जीवन्ती	७०	२७८	ड		
जलरुण्ड			जीवपुष्प	१२८	२१४	डिम्ब	२६	३०८
जलाक्षल	१३५	३०१	जीवा	४३	५३४	डिम्भ	२६	३१३
जलाटन	१२६	१७९	जीवातु	७०	२७८	त		
जलाटनी	१२६	१७९	जीविका	५२	४४	तक्षक	५३	४५
जलाशय	१३०	२२९	जीवितेश	१३७	३२६	तण्डक	५३	४५
जलेन्द्र	९५	५९२	जुहुवाण	११८	८१	तण्डुरीण	११८	८१
जव	४३	५३३	जू	१	८	तण्डुल	१०२	६९०
जवन	८०	४०४	जृम्भा	२६	३१३	तण्डुला	१०२	६९०
जवनी	८०	४०५	जृम्भित	७०	२७९	तण्डुलीय	१३०	२३०
जवा	४३	५३३	जैवातृक	११२	१३	तत	१५	१७३
जाङ्गल	१०२	६८८	जोधम्	१४९	४६	ततस्	१५०	५७
जाङ्गली	१०२	६८८	ज्ञ	१	९	तत्त्व	४३	५३५
जाङ्गुल	१०२	६८८	ज्ञाति	१५	१७१	तथा	१४८	३५
जाङ्गुली	१०२	६८९	ज्या	२	११	तद्दिनम्	१५०	६४
जात	१५	१७१	ज्यायस्	४७	५९३	तनु	२३	२७०
जाति	१५	१७१	ज्येष्ठ	१०	१०७	तनूरुह	१२९	३५५
जामातृ	७०	२७७	ज्येष्ठा	१०	१०८	तन्त्र	३५	४३७
जामि	२८	३३७	ज्योतिस्	४७	५९३	तन्त्री	३५	४३७
जायानुजीविन्	१४२	३१	ज्योत्स्ना	२३	२६९	तन्त्री	३५	४३८
जार	३५	४३४	ज्योत्स्नी	२३	२६९	तपन	८०	४०६
जारणा	६५	२१४	ज्वलित	७०	२७५	तपस्	४७	५९३
जारी	३५	४३४	झ			तपस्य	८९	५१९
जाल	४०	५००	झर्झर	९५	५९२	तपस्या	८९	५१९
जाली	४०	५००	झर्झरी	९५	५९३	तपस्विन्	८०	४०८
जाल्म	२७	३२६	झलरी	९५	५९३	तपस्विनी	१२६	१८०
जिगीषा	१०९	७७६	झल्लरी	९५	५९३	तपास्	४७	५९४
जिन	२३	२६९	झला	४०	५०१	तपोधन	१२६	१७९
जिष्णु	१३	१४३	झष	४६	५७५	तपोधना	१२६	१७९
जिह्वा	२८	३२७	झषा	४६	५७५	तमस्	४७	५९४
जिह्वाग	५८	१२०	झाट	९	९१	तमाल	१०२	६९०
जिह्वा	४३	५३३	झिल्लिका	५२	४४	तमालपत्र	१४४	४५
जिह्वाप	८५	४७४	झिल्ली	४०	५०१	तमिष	९५	५९५
जीमूत	७०	२७७	झिल्लीका	५२	४४	तमिषा	९५	५९५
जीर	३५	४३५	झणि	१३	१४४	तमोघ्न	८०	४०७
जीव	४३	५३४	ट			तमोनुद्	७७	३५९
जीवक	५२	४३	टङ्क	३	८	तमोपह	१३९	३५४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
तमोभिद्	७७	३५९	तालीसपत्र	१४४	४६	तुषार	९५	५९६
तरणि	६६	२१५	तावत्	१४८	३०	तूणी	१३	१४५
तरण्ड	६३	१८४	तिक्त	१५	१७३	तूल	४०	५०४
तरल	१०२	६८९	तिक्त	१७४		तूलिका	५३	४९
तरला	१०२	६८९	तिक्तपर्वन्	१२६	१८०	तूवर	९५	५९७
तरस्	४७	५९४	तिक्तशाक	११३	१५	तृद्	२	१६
तरस्विन्	८०	४०८	तिक्ता	१५	१७४	तृष्	२	१६
तरि	३५	४३८	तित्तिड	६३	१८४	तृणता	७१	२८१
तरीष	१०९	७७७	तित्तिडा	६३	१८४	तृणशून्य	१३०	२३०
तरुण	६५	२१४	तित्तिरि	९५	५९६	तेजस्	४७	५९५
तर्क	३	९	तिन्तिडी	६३	१८५	तेमन	८०	४५८
तर्तरीक	११३	१४	तिमिर	९५	५९५	तेमनी	८०	४०८
तल	४०	५०१	तिरस्	१५०	५७	तैतिल	१०२	६९२
तलिन	८०	४०६	तिर्यक्	१४७	२६	तैलपर्णी	११८	८२
तलिम	८७	४९५	तिलक	५३	४८	ताक	३	१०
तलुन	८०	४०७	तिष्य	३१	३६८	ताकम	२८	३२८
तल्प	२५	२९८	तिष्या	३१	३६८	तात्र	३६	४४१
तल्ल	४०	५०२	तीक्ष्ण	१३	१४५	तादन	८०	४०९
तल्ली	४०	५०२	तीक्ष्णगन्धा	१२४	१५७	तायद	७७	३५९
ताड	११	१२१	तीर	३६	४४१	तायधार	१३२	२६३
ताडी	११	१२१	तीर्थ	१९	२१९	त्याग	५	३२
ताण्डव	१०६	७३७	तीव्र	३६	४४०	त्रपा	२५	२९९
तात	१५	१७३	तीव्रा	३६	४४०	त्रपु	२५	२९९
तानित	७०	२८०	तु	१४६	१३	त्रथी	३१	३६६
ताप	२५	२९९	तुङ्ग	५	३३	त्राण	१३	१४४
तापी	२५	२९९	तुङ्गभद्र	१३२	२६१	त्रास	४७	५९५
तामरस	१३८	३४२	तुङ्गभद्रा	१३२	२६२	त्रिक	३	९
तामस	११०	७९१	तुङ्गी	५	३३	त्रिका	३	९
तामसी	११०	७९१	तुङ्गीश	१०७	७५८	त्रिकूट	६१	१६०
ताम्बूल	१०२	६९०	तुण्डिकेरी	१३२	२६२	त्रिगत	७०	२८०
ताम्बूली	१०२	६९०	तुत्थ	१९	२२०	त्रिगर्ता	७०	२८०
ताम्र	३५	४४०	तुत्था	१९	२२१	त्रिदिब	१०६	७३७
तार	३५	४३८	तुमुल	१०२	६९१	त्रिदिवा	१०६	७३८
तारक	५३	४७	तुम्बुरी	९५	५९६	त्रिपुट	६२	१६१
तारा	३५	४३९	तुरग	५८	१२०	त्रिपुटा	६२	१६१
तारिष	१०९	७७७	तुरगी	५८	१२१	त्रिवर्णक	११३	१४
तार्क्ष्य	३१	३६७	तुरुष्क	५३	४८	त्रिशङ्कु	४३	४८
ताल	४०	५०३	तुला	४०	५०४	त्रिशिख	५८	१११
तालपत्र	१३२	२६१	तुलाकोटी	११७	६४	त्रिस्रोतस्	११०	७९१
तालपत्री	१३२	२६२	तुलाधार	१३२	२६२	श्रुटि	९	९२
			तुवरी	९५	५९६	त्रैता	१५	१७४
			तुष	४५	५७५	त्रोटि	९	९२

शब्दाः	पृ०	श्लो०
ऋक्षट	६१	१६०
त्वग्	१	७
त्वरित	७०	२७९
त्वष्टृ	९	९२
त्विट् (ष)	२	१७
द		
दंश	४५	५६१
दंशन	८१	४१०
दंशित	७१	२८१
दक्ष	४६	५७६
दक्षा	४६	५७६
दक्षिण	६६	२१५
दक्षिणा	६६	२१६
दण्ड	११	१२१
दण्डधार	१३२	२६४
दण्डयात्रा	१३२	२६४
दण्डयाम	१२९	२२३
दण्डार	९५	५९९
दण्डिन्	२३	२७०
दधि	२१	२४४
दन्त	१५	१७४
दन्तशठ	११७	७१
दन्ति	१६	१७५
दन्तुर	९५	५९७
दन्वशूक	११३	१५
दम	२८	३२८
दमथ	७५	३४४
दमन	८०	४०९
दम्भ	२६	३१३
दर	३६	४४१
दरी	३६	४४२
दर्दर	९५	५९९
दर्दुर	९५	५९८
ददुरा	९५	५९९
दर्प	२५	३००
दर्भ	२६	३१३
दर्वा	४३	५३७
दर्श	४५	५६०
दर्शक	५३	४९
दर्शन	८१	४१०
दल	४०	५०५
दलाटक	११३	१६

शब्दाः	पृ०	श्लो०
दलामल	१३५	३०२
दव	४३	५३६
दशपुर	१३२	२६३
दशमीस्थ	१२३	१२९
दशा	४५	५६२
दस्यु	३१	३६९
दमनोच्छिष्ट	१४१	१४
दस्म	२८	३२९
दस्त्र	३६	४४२
दहन	८०	४०९
दहर	९५	५९७
दाक्षायणी	११८	८२
दाडिम	८७	४९५
दाढा	१२	१३१
दात्यूह	१११	८०७
दान	२३	२७१
दाय	३१	३६९
दायाद	७७	३६०
दारक	५३	५०
दारद	७७	३६०
दावा	४३	५३७
दाव	४३	५३६
दास	४७	५९५
दासी	४७	५९६
दामेर	९५	६००
दासेरक	११३	१७
दिगम्बर	१३२	२६४
दिग्ध	२१	२४४
दिति	१६	१७५
दिव	४३	५३७
दिवाकीर्ति	१२१	११४
दिवाभात	१२१	११३
दिनौकस्	११०	७९१
दिव्य	३१	३७०
दिव्यचक्षुः	१३८	३४३
दिव्या	३१	३७०
दिष्ट	९	९३
दिष्टि	९	९३
दीपक	५३	५१
दीप्त	१६	१७५
दीप्यक	५३	५१
दीर्घाध्वग	११५	५१

शब्दाः	पृ०	श्लो०
दीर्घायुस्	११०	७९२
दुःस्पर्श	१०७	७५८
दुःस्थ	१९	२२१
दुकूल	१०२	६९२
दुग्ध	२१	२४५
दुग्धतालीय	१४३	४४
दुन्दुभि	८६	४८५
दुरोदर	१३२	२६५
दुग्	५	३४
दुर्गति	७१	२८२
दुर्गा	५	३४
दुर्जात	७१	२८२
दुर्द्धर	९५	६००
दुर्नामन्	८१	४११
दुर्मुख	५८	१११
दुर्लभ	८६	४८५
दुर्वर्ण	६६	२१७
दुर्विध	७८	३७२
दृश्य	३१	३७०
दृढ	१२	१३१
दृग्	२	१६
दृग्भू	२७	३१४
दृषद्	२०	२२९
दृष्टान्त	७१	२८३
दृष्टि	९	९३
देव	४३	५३८
देवताड	११८	७५
देववृक्ष	१३८	३३३
देवन	८१	४११
देवमणि	११८	८३
देवसेना	१२६	१८१
देवी	४३	५३८
देष्णु	१३	१४६
देहयात्रा	१३२	२६६
दैत्य	३१	३७१
दैत्या	३१	३७१
दोग्ध	२१	२४५
दोषज्ञ	६१	१५०
दोषा	१५०	५५
दोहद	७७	३६०
दोहदलक्षण	१४५	५
दोर्वाण	६६	२१८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
युः (व)	२	१२	धन्वन्	२३	२७२	धिष्ण्य	३१	३७२
युति	१६	१७६	धन्विन्	२३	२७२	धीदा	२०	२३०
युम्न	२३	२७०	धमंन	८१	४१२	धीर	३६	४४५
यौः	२	१२	धमनी	८१	४१२	धुत	१६	१७७
द्रव	४३	५३५	धर	३६	४४२	धुन्धुमार	१३३	२६८
द्रवन्ती	७१	२८१	धरण	६६	२१८	धुरन्धर	१३३	२६९
द्रविण	२३	२७१			२१९	धू	२	१३
द्रव्य	३१	३६८	धरणी	६६	२१९	धूत	१६	१७७
द्रावक	५३	५०	धरा	३६	४४३	धूमकेतन	१४२	३१
द्राविड	६३	१८५	धराधर	१३२	२६६	धूमकेतु	१२१	११४
द्रुघण	६६	२१७	धरुण	६६	२१९	धूत	१६	१७८
द्रुण	१३	१४६	धर्म	२८	३३०	धूलीकदम्ब	१४३	४१
द्रुणी	१३	१४६			३३१	धृतराष्ट्र	१३३	२६९
द्रुत	१६	१७५	धर्मण	६६	२१९	धृतराष्ट्री	१३३	२७०
द्रुम	२८	३२९	धर्मराज	११६	५६	धृति	१६	१७८
द्रू	२	१३	धर्षण	६६	२२०	धेन	२३	२७४
द्राण	१३	१४७	धर्षणी	६६	२२०	धेनी	२३	२७४
द्रोणी	१३	१४७	धव	४३	५३९	धेनु	२३	२७५
द्रोहाट	६२	१६१	धवल	१०२	६९२	धेनुका	५३	५२
द्रन्द	४३	५३६	धवला	१०२	६९३	धेनुक	५३	५२
द्रापर	९५	६००	धातु	१६	१७६	ध्रुव	४३	५३९
द्वार	३६	४४२	धातृ	१६	१७६			५४०
द्विक	३	१०	धात्री	३६	४४४	ध्रुवा	४३	५४०
द्विज	८	७१	धाना	२३	२७४	ध्वज	८	७१
द्विजन्मन्	८१	४११	धान्य	३१	३७२	ध्वनिलाला	१३५	३०२
द्विजराज	११६	५६	धामन्	१३	२७३	ध्वाक्ष	४६	५७६
द्विजा	८	७१	धामार्गव	१३६	२७३	ध्वाक्षी	४६	५७७
द्विजाति	७१	२८२	धार	३६	४४३	न		
द्विजिह्व	१०६	७३८	धारण	६६	२२१	नकुल	१०२	६९३
द्वितीय	८९	५१९	धारणा	६६	२२१	नकुली	१०२	६९३
द्वितीया	८९	५१९	धारा	३६	४४४	नक	३६	४४६
द्वैमातुर	१३२	२६६	धाराङ्कुर	१३३	२६७	नक्षत्रनेमि	१४३	४३
ध			धाराङ्ग	५८	१२१	नख	४	२२
धन	२३	२७२	धाराट	६२	१६२	नग	४	२९
धनञ्जय	१३०	२३१	धाराधर	१३३	२६७	नगौकस्	१०९	७८७
धनद	७७	३६१	धारिणी	६६	२२०	नम्र	२३	२७५
धनिक	५३	५१	धार्तराष्ट्र	१३६	२६८	नञ्	१४७	१६
धनिका	५३	५२	धावन	८१	४२३	नत	१६	१७९
धनु	२३	२७३	धिक्	१४७	१४	नद	२०	२३०
धनुस्	४७	५९६	धिषण	६६	२२१	नदीकान्त	१२१	११५
धन्य	३१	३७१	धिषणा	६६	२२१	नदीकान्ता	१२१	११५
धन्या	३१	३७१				ननु	१४८	३८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
ननुच	१५०	६१	नागपाश	१३७	३२६	निचुल	१०२	६९४
नन्दक	५३	५३	नागपुष्प	१२८	२१४	निज	८	७२
नन्दन	८१	४१३	नागर	९५	६०१	नितम्ब	८६	४७७
नन्दा	२०	२३०	नागवारिक	१४०	६	नित्य	३१	३७३
नन्दि	२०	२३१	नागाञ्जना	१२६	१८१	निदाघ	२७	३२६
नन्दिघोष	१३८	३३३	नाट्य	३१	३७३	निदान	८१	४१५
नन्दिन्	२३	२७५	नाडी	११	१२३	निदेश	१०	७६०
नन्धावर्त	१२१	११४	नाडीतरङ्ग	१४१	१२	निधन	८१	४१४
नभश्चमस	१४५	५६	नादेशी	८९	५२०	निधुवन	१२६	१८२
नभश्चर	१३३	२७०	नाना	१४८	३९	निन्दा	२०	२३१
नभस्	४७	५९७	नाभि	२७	३१४	निपाक	५३	५६
नभस	११०	७९२	नाभील	१०२	६९३	निभ	२७	३१५
नमुचि	६०	१३८	नाम	१४९	४६	निमित्त	७१	२८४
नय	३१	३७२	नायक	५३	५५	निमिष	१०९	७७९
नरङ्ग	५८	१२१	नारकीट	११७	६५	निमेष	१०९	७७९
नर	}	३६	नारङ्ग	५८	१२१	नियति	७१	२८७
		४४५	नाराच	६०	१३८	नियम	८७	४९६
नरक	५३	५३	नाराची	६०	१३८	नियामक	११३	१७
नरेन्द्र	९५	६०१	नारायण	११८	८३	निर	१४७	१४
नर्तक	५३	५३	नारायणी	११८	८४	निरसन	१२६	१८३
नर्तकी	५३	५४	नाल	४०	५०६	निरस्त	७१	२८४
नर्मठ	६६	१७८	नालिका	५३	५५	निराकृति	१२१	११७
नर्मदा	७७	३६२	नाली	४०	५०६	निरामय	१३०	२३१
नल	}	४०	नालीक	५३	५४	निरूपण	११८	८५
		५०६	नाश	४५	५६२	निरूह	१११	८०८
नलद	७७	३६१	नासा	४७	५९७	निर्द्धृति	७१	२८७
नलदा	७७	३६१	नि	१४७	१४	निरोध	७८	३७४
नलिन	८१	४१४	निःश्रेणि	६६	२२३	निर्गुण्डी	६३	१८६
नलिनी	८१	४१४	निःश्रेयस	१३८	३४३	निग्रन्थ	७५	३४४
नली	४०	५०६	निःसरण	११८	८४	निर्जर	९५	६०२
नव	४३	५४१	निकर	९५	६०३	निर्जरा	९५	६०२
नवकालिका	}	१४०	निकष	१०९	७७८	निर्झर	}	९५
नवफालिका			निकषा	१०९	७७८	निर्जर		
नवाह	१११	८०७	निकाय	८९	५२०	निर्दट	६२	१६२
नहुष	१०९	७७८	निकार	९५	६०४	निर्देश	१०७	७५९
नाक	३	१०	निकुम्भ	८६	२८६	निर्भर्त्सन	१२६	१८४
नाकु	३	१०	निकृत्	७१	२८३	निर्भल	१०२	६९५
नाकुली	१०२	६९४	निकृति	७१	२८६	निर्माण	६६	२२२
नाग	}	५	निगम	८७	४९७	निर्मुक्त	७१	८५३
		३४	निगम	८७	४९७	निर्भोक	५३	५६
नागदन्त	१२१	११६	निगरण	११८	८६	निर्याण	६६	२२२
नागदन्ती	१२१	११६	निग्रह	१११	८०८	निर्यातन	१२६	१८२

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
निर्वर	९५	६०३	नीरज	६०	१४५	पञ्चत्व	१०६	७४२
निर्वाण	६६	२२२	नील	४१	५०७	पञ्चदशी	१३७	३२८
निर्वाद	७७	२६२	नीलकण्ठ	११७	६९	पञ्चनख	११५	४५
निर्वासन	१२६	१८२	नीलह्रु	५८	१२२	पञ्चम	८७	४९८
निर्वेश	१०७	७५९	नीलज्जसा	१३८	३४४	पञ्चमी	८७	४९९
निर्वृति	७१	२८६	नीलाम्बर	१३३	२७२	पञ्चाला	१०३	६९८
निर्व्यूह	१११	८०८	नीलिका	५३	५७	पटल	१०३	६९८
निलय	८९	५२१	नीली	४१	५०७	पटह	१११	८११
निवात	७१	२८५	नीवर	९५	६०४	पटु	९	९५
निवेश	१०७	७८०	नीवी	४३	५४१	पटोल	१०२	६९६
निशमन	१२६	१६३	नु	१४७	१६	पट्ट	९	९४
निशा	४५	५६३	नुनम्	१४९	४७	पट्टी	९	९४
निशाचर	१३३	२७०	नृति	१६	१७९	पण	१३	१४७
निशाचरी	१३३	२७१	नेत्र	३६	४४७	पण्ड	१२	१२४
निशान्त	७१	२८६	नेपथ्य	८९	५२१	पण्डा	१२	१२४
निशामन	१२६	१८३	नेम	२८	३३१	पण्डित	७१	२८९
निशीथ	७५	३४४	नेमि	२८	३३१	पतङ्ग	५९	१२४
निश्चारक	११३	१८	नैगम	८७	४९७	पाताका	५४	५९
निषङ्ग	५८	१२२	नैपाली	१०२	६९६	पति	१६	१८०
निषध	७८	३७४	न्यक्	१	७	पति	१६	१८०
निषद्वर	१३३	२७१	न्यक्ष	४६	५७७	पत्र	३६	४४८
निषद्वरी	१३३	२७१	न्यग्रोध	७८	३७२	पत्राङ्ग	५९	१२५
निषाद	७७	३६२	न्यग्रोधी	७८	३७३	पत्रिन्	२४	२७८
निष्क	३	११	न्यङ्कु	३	१०	पत्रोर्ण	६६	२२६
निष्कल	१०२	६९५	न्युङ्ग	४	२३	पथ्य	३१	३७३
निष्कुट	६२	१६३	न्युङ्ग	८	७२	पथ्या	३१	३७३
निष्क्रम	८७	४९६	न्युङ्ग	७३		पद	२०	२३२
निष्ठा	१०	१०८	न्यून	२३	२७६	पदार	९६	६०८
निष्पाव	१०६	७३९				पद्धति	७२	२९५
निसर्ग	५८	१२२	पक्ति	१६	१८०	पद्य	२८	३३२
निस्तरण	११८	८५	पक्क	४३	५४३	पझक	५४	५८
निस्तल	१०२	६९५	पक्ष	४६	५७७	पझलाञ्छन	१४२	३२
निस्तुषित	१२१	११७	पक्षक	५४	५९	पझलाञ्छना	१४३	३३
निर्लिश	१०७	७५९	पक्षचर	१३३	२७६	पझिनी	८१	४१८
निन्हव	१०६	७३८	पक्षति	७१	२९३	पद्य	३१	३७४
नीकाश	१०७	७६१	पक्षिणी	६६	२२६	पद्या	३१	३७४
नीच	७	५९	पक्षीश	१०७	७६३	पनस	११०	७९३
नीचैः	१५०	५८	पक्षमन्	२४	२७७	पन्नग	५९	१२३
नीड	१२	१२३	पङ्क	३	१२	पयस्	४७	५९८
नीति	१६	१७९	पङ्कार	९६	६०८	पयस्य	९०	५२६
नीघ्न	}	३६	पङ्क्ति	१६	१८०	पयस्या	९०	५२६
नीघ्न			पञ्चगुप्त	१२१	१२३	पयस्विनी	१२६	१८९

शब्दाः	पृ०	श्लो०
पयोधर	१३३	२७७
पर	३६	४४७
परज	६०	१४५
परपुष्ट	११७	६६
परपुष्टा	११७	६६
परम	८७	४९९
परमम्	८७	४९९
परम्पर	१३३	२७५
परम्परा	१३३	२७५
परवाणि	११९	८८
परा	१४९	५०
पराक	५३	५७
पराक्रम	१२९	२२४
पराग	५९	१२४
पराभव	१३७	३१९
परायण	११९	८८
परि	१४९	५१
परिकम्प	१२८	२१५
परिकर	१३३	२७४
परिगत	१२१	१२२
परिग्रह	१३९	३५६
परिघ	५९	१३४
परिघोष	१३८	३३४
परिघात	१२१	१२४
परिधाय	१३०	२३२
परिधि	७८	३७५
परिप्लव	१३७	३१९
परिभाषण	१४१	१६
परिबर्ह	१३९	३५७
परिमल	१३५	३०३
परिवर्त	१२१	१२३
परिवाद	१२३	१४६
परिवाप	१२८	२१५
परिवाह	१३९	३५७
परिवेश	१३७	३२७
परिवेष	१३८	३३४
परिव्याध	१२४	१५८
परिसर	१३३	२७६
परीरण	११८	८६
परीष्टि	६२	१६४
परेत	१६	१८४

शब्दाः	पृ०	श्लो०
पर्ण	१४	१४९
पर्परीण	११८	८७
पर्यङ्क	५४	५८
पर्यस्त	७१	२९२
पर्याप्त	७१	२९०
पर्याप्ति	७१	२९१
पर्वत	७१	२९३
पर्वन्	२३	२७६
पल	४१	५०७
पलघ	५९	१३५
पलङ्कष	१३८	३३५
पलङ्कषा	१३८	३३५
पलल	१०३	६९९
पलाश	१०७	७६२
पलित	७१	२८९
पल्लव	१०६	७४१
पल्लवित	१२१	१२२
पल्ली	४१	५०८
पवन	८१	४१८
पचन	९६	६०९
पवित्र	९६	६०९
पवित्रा	४५	५६३
पशु	१२१	१२४
पशुपति	१४८	३१
पश्चात्	१४४	४७
पांशुचामर	१०३	७०२
पांशुल	१०३	७०२
पांशुला	१०३	७०२
पाक	३	१२
पाकल	१०३	६९९
पाचल	१०३	६९९
पाञ्चजन्य	१३०	२३३
पाञ्चाली	१०३	६९९
पाटक	५४	६१
पाटल	१०३	७०१
पाटला	१०३	७०१
पाटीर	९६	६११
पाठीन	८१	४१९
पाण्डु	१२	१२४
पाण्डुकम्बल	१४४	५३
पाण्डुर	९६	६१२

शब्दाः	पृ०	श्लो०
पाटली	१०३	७०२
पातली	१०३	७००
पाताल	५४	६०
पातुक	३६	४४९
पात्र	१३३	२७७
पात्रटीर	२०	२३३
पाद	१४४	४६
पादचत्वर	८५	४७४
पादप	१३७	३२८
पादपाशी	९०	५२७
पानीय	९६	६११
पामर	११०	७९४
पायस	३६	४४८
पार	१३७	३१९
पारशव	११९	८८
पारायण	१२२	१२६
पारावत	१२२	१२६
पारावती	१३३	२७८
पारावार	१२१	१२५
पारिजात	१३३	२७९
पारिभद्र	३६	४४८
पारी	९०	५२७
पारुष्य	१०६	७४३
पार्थिव	१०६	७४३
पार्थिवी	९६	६१०
पार्पर	७२	२९८
पार्वती	४३	५४३
पार्श्व	१४	१५०
पार्णि	५४	६२
पालङ्क	४१	५०८
पालि	५४	६२
पावक	८१	४१९
पावन	८१	४१९
पावनी	४५	५६३
पाश	१२१	१२५
पाशुपत	५	३७
पिङ्ग	१०३	७०४
पिङ्गल	५	३६
पिङ्गला	१०८	७६३
पिङ्गा		
पिङ्गाश		

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
पिङ्गाशी	१०८	७६३	पीडा	१२	१२६	पुरा	१४९	५२
पिङ्गी	५	३६	पीडित	७२	२९९	पुराण	६६	२२७
पिचण्ड	६४	१८७	पीत	१६	१८१	पुरु	३६	४५२
पिचुल	१०३	७०६	पीतकावेर	१४४	४८	पुरुष	१०९	७८१
पिच्चट	६२	१६५	पीतचन्दन	१४३	३३	पुरोडाश	१३७	३२९
पिच्छ	७	६४	पीतन	८१	४२१	पुल	४१	५०१
पिच्छा	७	६४				पुलक	५४	६६
पिच्छिल	१०३	७०६	पीतसार	१३३	२७९	पुलाक	५४	६७
पिच्छिला	१०३	७०७	पीता	१६	१८२	पुष्कर	९६	६१४
पिञ्ज	८	७४	पीताम्बर	१३३	२७९	पुष्करिणी	११९	८९
पिञ्जर	९६	६१३	पीति	१६	१८२	पुष्कल	१०३	७०८
		६१४	पीथ	१९	२२१	पुष्कलक	११३	२२
पिञ्जल	१०३	७०६	पीयूष	१०९	७८०	पुष्टि	९	९६
पिञ्जा	८	७३	पीलु	४१	५०९	पुष्प	२५	३००
पिटक	५४	६५	पीलुपर्णी	११९	८९	पुष्पक	५४	६८
पिठर	९६	६१३	पीवर	९६	६१४	पुष्पदन्त	१२२	१२७
पिण्ड	१२	१२४	पुक्कस	११०	७९५	पुष्पफल	१३५	३०३
		१५	पुक्कसी	११०	७९५	पुष्प	३१	३६८
पिण्डपुष्प	१२८	२१६	पुङ्ख	४	२३	पुस्त	१६	१८२
पिण्डार	९६	६१२	पुङ्खव	१०६	७४३	पूग	५	३७
पिण्डित	७२	२९८	पुटग्रीव	१३७	३२०	पूज्य	३१	३७५
पिण्डिल	१०३	७०७	पुटमेद	१२३	१४८	पूतना	८१	७२२
पिण्डी	१२	१२५	पुटित	७२	२९९	पूतिकाष्ठ	११७	७२
पिण्डीतक	११३	२०	पुण्डरीक	११३	२०	पूत्यण्ड	६४	१८८
पिण्याक	५४	६६	पूर			२	१३	
पितामह	१४०	३५८	पुण्डू	३६	४५१	पूर	३६	४५२
पित्तल	१०३	७०५	पुण्ड्रा	३६	४५१	पूरणी	६६	२२८
पित्तला	१०३	७०५	पुण्य	३१	३७५	पूर्ण	१४	१५०
पित्सत्	१६	१८१	पुण्यजन	१२६	१८९	पूर्णक	५४४	७०
पिनाक	५४	६३	पुत्रक	५४	६९	पूर्णपात्र	१३३	२८०
पिपतिषत्	१६	१८१	पुत्रिका	५४	६९	पूर्णानक	११	२२
पिप्पल	१०३	७०३	पुद्गल	१०३	७०८	पूर्णिका	५४	७०
पिप्पलक	११३	१९	पुनर्	१४९	५३	पूत	१६	१८३
पिप्पली	१०३	७०३	पुनर्वसु	१३९	३४४	पूर्व	४३	५४४
पिरल	४०	४९७	पुन्नाग	५९	१२७	पूर्वसु	१५१	६७
पिशित	७२	२९८	पुर	३६	४५०	पूतना	८१	४२२
पिशिता	७२	२९९	पृथग्जन			१२६	१९०	
पिशुन	८१	४२०	पुरण	६६	२३७	पृथिवीपति	१४२	२३
		४२१	पुरतम्	१५१	६७	पृथु	१९	२२२
पिशुना	८१	४२१	पुरस्	१५०	५८	पृथुक	५४	७०
पिष्टक	५४	६५	पुरस्कृत	१२२	१२७	पृदाकु	५४	७१
पीठमर्द	१२३	१४७	पुरस्तात्	१५०	६२	पृषत्	१६	१८३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
पृषत	१६	१८३	प्रजनन	१२६	१८४	प्रत्यूष	१०९	७७९
	७२	३००	प्रजा	८	७३	प्रथम	८७	४९८
पृष्ठाशीङ्गिन्	१२७	१९०	प्रजापति	१२१	१२०	प्रदर	९६	६०७
पृष्ठ	१०	१०९	प्रज्ञ	८	७९	प्रदेश	१०७	७६१
पेचक	५५	७१	प्रज्ञा	८	७९	प्रदोष	१०९	७७९
पेटक	५५	७१	प्रज्ञान	८१	४१७	प्रघन	८१	४१५
पेय	३१	३७६	प्रणय	८९	५२२	प्रधान	८१	४१६
पेया	३१	३७६	प्रणाय	८९	५२३	प्रधूपिता	१२१	११९
पेशल	१०३	७०९	प्रणिधान	१२६	१८५	प्रपञ्च	६०	१३८
पेशी	४५	५६४	प्रणिधि	७८	३७४	प्रपात	७१	२९२
पोटगल	१३५	३०४	प्रणिहित	१२१	११८	प्रभव	१०६	७३९
पोत	१६	१८४	प्रणीत	७१	२९०	प्रभाव	१०६	७४१
पोत्र	३६	४५३	प्रतति	७२	२९५	प्रभूत	७१	२८८
पौर	३६	४५३	प्रतल	१०२	६९७	प्रमथ	७५	३४५
पौरुष	१०९	७८१	प्रताप	८५	४७४	प्रमथा	७५	३४५
पौरुषेय	१३०	२३३	प्रति	१४८	३०	प्रमद	७७	३६२
पौर्णिमास	१३९	३४५	प्रतिकृति	१२१	१२१	प्रमदा	७७	३६२
पौर्णिमासी	१३९	३४५	प्रतिकृष्ट	११७	६५	प्रमाण	६६	२२५
पौलस्त्य	९०	५२८	प्रतिक्षिप्त	१२१	११९	प्रमीत	७१	२९२
पौष	४६	५८०	प्रतिग्रह	१३९	३५५	प्रमुख	५८	११२
प्ता	१	९	प्रतिघ	५९	१३५	प्रयाग	५९	१२५
प्रकर	९६	६०६	प्रतिपत्ति	१२१	१२१	प्रयोग	५९	१२६
प्रकरी	९६	६०६	प्रतिप्रद्	७७	३६४	प्रयोजन	१२६	१८५
प्रकाण्ड	६३	१८७	प्रतिपन्न	१२६	१८६	प्ररूढ	६४	१९५
प्रकार	९६	६०८	प्रतिपादन	१४२	३२	प्रलय	८९	५२४
प्रकाश	१०७	७६१	प्रतिभय	१३०	२३२	प्रलम्ब	८६	४७८
प्रकीर्णक	११३	१९	प्रतिम	८८	५००	प्रवचन	१२६	१८५
प्रकृत	७२	२९७	प्रतिमा	८८	५००	प्रवचनीय	१४४	४४
प्रकृति	७२	२९४	प्रतिमान	१२६	१८८	प्रवण	६६	२२४
प्रकोष्ठ	६३	१७८	प्रतियन्त्र	१२६	१८७	प्रवह	१११	८१०
प्रक्रम	८७	४९८	प्रतिभ्रय	१३०	२३२	प्रवारण	११८	८६
प्रक्रिया	९०	५२७	प्रतिसर	१३३	२७३	प्रवाल	१०२	६९७
प्रखर	९५	६०५	प्रतिसृष्ट	११७	६६	प्रवाह	१११	८१०
प्रगाढ	६४	१९५	प्रतिष्कश	१३७	३२७	प्रविदारण	१४१	१५
प्रग्रह	१११	८०८	प्रतिष्ठा	६३	१७९	प्रवृत्ति	७२	२९६
प्रग्राह	१११	८११	प्रतीक	५४	५८	प्रवेणी	६६	२२७
प्रघण	६६	२२४	प्रतीकार	१३३	२७२	प्रव्रजिता	१२१	१२०
प्रचण्ड	६३	१८६	प्रतीक्ष्य	८९	५२४	प्रष्ट	१०	१०९
प्रचित	७२	२९३	प्रतीत	७१	२८८	प्रष्टा	१०	१०९
प्रचेतस्	११०	७९३	प्रतीहार	१३३	२७२	प्रसन्न	८१	४१७
प्रचलाक	११३	१८	प्रत्यय	८९	५२२	प्रसन्ना	८१	४१७
प्रचलाकिन्	१२६	१८९	प्रत्युद्गमनीय	१४५	६	प्रसर	९६	६०७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
प्रसव	१०६	७४०	प्रेमन्	२४	२७८	बन्धुर	९६	६१६
प्रसव्य	८९	५२४	प्रेष	४६	५७९	बन्धुरा	९६	६१६
प्रसाद	७७	३६३	प्रोक्षण	६७	२२८	बन्धूक	५५	७२
प्रसाधन	१२६	१८८	प्रोक्षित	७२	३०१	बन्धूर	९६	६१५
प्रसाधनी	१२६	१८८	प्रोत	१६	१८४	बन्धु	३६	४५३
प्रसिद्ध	७८	३७४	प्रोथ	१९	२२२	बकर	९६	६१७
प्रसू	४७	५९८	प्रोषित	७२	३००	बकैराट	११७	६७
प्रसूत	७१	२८८	प्रौह	४९	६१२	बर्बटी	६२	१६५
प्रसूति	७२	२९४	प्लक्ष	४६	६७९	बर्बर	९६	६१७
प्रसून	८१	४१६	प्लव	४३	५४१	बर्बरा	९६	६१७
प्रसृत	७१	२९१	} प्लवगा	५८	१२३	बर्बरी	९६	६१६
प्रसृता	७१	२९२				बर्बरीक	११३	२४
प्रसेक	५३	५७	प्लवङ्गम	१२९	२२४	बर्ह	४९	६१३
प्रसेव	१०६	७४१	प्लुत	१६	१८३	बर्हिस्	४७	५९८
प्रस्तर	९६	६०७	फ			बल	४१	५१२
प्रस्थ	१९	२२१	फटा	९	९६	बलदेव	१३७	३२१
प्रस्फोटन	१२६	१८६	फर्फरीक	११३	२३	बलदेवा	१३७	३२१
प्रह्लाद	७७	३६३	फल	४१	५१०	बलभद्र	१३४	२८०
प्रहत	७१	२८९	फलि	४१	५११	बलभद्रा	१३४	२८१
प्रहसन	१२६	१८७	फली	४१	५११	बला	४१	५१३
प्राक्	१४७	१८	फलोदय	१३०	२३४	बलाहक	११३	२३
प्राण	१४	१४९	फल्यु	५	३७	बलि	४१	५१३
प्राणक	५४	६०	फाणि	१४	१५०	बल्लव	१०६	७४८
प्रादुस्	१५०	५८	फाल	४१	५११	बल्य	३१	३७६
प्राध्व	४३	५४४	फाल्गुन	८१	४२१	बहु	४९	६१३
प्राध्वम्	१४९	४७	फाल्गुनी	८२	४२१	बहुक	५५	७२
प्रान्तर	९६	६१०	फेनिल	१०३	७०९	बहुफल	१३५	३०४
प्राप्तरूप	१२८	२१५	फेरव	१०६	७४४	बहुफला	१३५	३०४
प्राप्ति	१६	१८१	ब			बहुरूप	१२८	२१६
प्रायः	३१	३७४	बक	३	१२	बहुल	१०३	७१०
प्रार्थना	८१	४२०	बकेरुका	११३	२४	बहुला	१०३	७१०
प्रार्थित	७२	२९७	बठर	९६	६१५	बाढ	१२	१३१
प्रालम्ब	८६	४७८	बत	१४८	३१	बाण	१४	१५१
प्रासाद	७७	३६४	बदर	९७	६१९	बादर	९६	६१८
प्रिय	३१	३७५	बदरा	९६	६१८	बाघा	२१	२४६
प्रियक	५४	६४	बदरी	९६	६१८	बान्धव	१०६	७४४
प्रियङ्गु	५९	१२६	बद्धशिख	११५	४५	बारकीर	१३४	२८२
प्रियंवद	१२३	१४७	बद्धशिखा	११५	४५	बार्बट	६२	१६५
प्रीति	१६	१८२	बन्ध	२१	२४५	बार्बटीर	१३४	२८२
प्रेक्षा	४६	५७९	बन्धक	५५	७३	बाल	४१	५१४
प्रेक्षा	४	२४	बन्धकी	५५	७३	बालक	५५	७४
प्रेत	१६	१८४	बन्धु	२१	२४६	बाला	४१	५१४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
बालिका	५५	७३	भद्रा	३७	४५५	भाल	४१	५१६
बालिश	१०८	७६४	भन्द	२०	२३३	भालाङ्ग	५५	७५
बाली	४१	५१५	भय	३१	३७६	भाव	४३	५४५
बाष्प	२५	३०१	भयानक	११३	२५	भावना	८२	४२५
बाहुज	६०	१४६	भर	३७	४५६	भावाट	६२	१६७
बिडाल	१०४	७११	भरत	७२	३०१	भावित	७२	३०२
बिन्दु	२०	२३७	भरण	६७	२२८	भास	४७	५९८
बिन्दुतन्त्र	१३४	२८३	भरणी	६७	२२९	भासन्त	७२	३०३
बिम्ब	२६	३०९	भरद्वाज	११६	५७	भास्कर	९७	६१९
बिल	४१	५१५	भरु	३७	४५६	भास्वत्	१६	१८६
बिलेशय	१३०	२३४	भर्तु	१६	१८५	भिक्षा	४६	५८०
बीज	८	७४	भर्मन्	२४	२८०	भित्ति	१६	१८६
बीभत्स	११०	७९४	भल्ल	४१	५१५	भित्त	२४	३८०
बुद्ध	२१	२४६	भल्ली	४१	५१६	भीत	१६	१८६
बुध	२१	२४६	भव	४३	५४५	भीति	१६	१८६
बुध्न	२४	२७९	भवन	८२	४२४	भीम	२८	३३४
बृहत्तिका	११४	३६	भव्य	३१	३७७	भीरु	३७	४५७
बृहती	७४	३२५	भव्या	३१	३७८	भीषण	६७	५२९
बोधि	२१	२४७	भसद्	२०	२३३	भीष्म	२८	३३५
ब्रह्मन्	२४	२७९	भस्मक	५५	७४	भुज	८	७५
ब्रह्मण्य	९०	५३३	भस्मतूल	१३५	३०४	भुजङ्ग	५९	१२७
ब्रह्मपुत्र	१३४	२८१	भा	२	१०	भुजिष्य	९०	५२९
ब्रह्मबन्धु	१२४	१५९	भाः	३	१७	भुजिष्या	९०	५२९
ब्राह्मण	६७	२३६	भाकूट	६२	१६६	भुवन	८२	४२५
ब्राह्मणी	६७	२३६	भाकूट	५	४०	भुवन्यु	९०	५२९
ब्राह्मी	२८	३३२	भागधेय	१३०	२३४	भू	२	१०
भ	२	१०			२३५	भूक	३	१३
भक्त	१६	१८५	भाग्य	३१	३७८	भूकेश	१०८	७६४
भक्ति	१६	१८५	भाण्ड	१२	१२६	भूकेशी	१०८	७६४
भग	५	३८	भानु	२४	२८०	भूजम्बू	८६	४७९
भङ्ग	५	३९	भाम	२८	३३४	भूत	१६	१८६
भङ्गा	५	३९	भार	३७	४५६	भूतवृक्ष	१३८	३३६
भङ्गि	५	३९	भारत	७२	३०२	भूतात्मन्	८२	४२५
भङ्गुर	९७	६१९	भारती	७२	३०२	भूति	१७	१८७
भट	९	९६	भारद्वाज	११६	५७	भूतीक	५५	७६
भट्टारक	११३	२६	भारद्वाजी	११६	५७	भूपृष्ठा	४५	५६५
भट्टिनी	८२	४३४	भार्गव	१०६	७४४	भूसूत	१७	१८७
भण्डन	८२	४२४	भार्गवी	१०६	७४५	भूमि	२	१०
भद्र	३७	४५४	भार्याट	६२	१६६	भूमिका	२८	३३५
		४५५	भार्याटिक	११३	२६	भूमिज	५५	७७
भद्रकाली	१३५	३०५	भार्याह	९७	६२०		६०	१४६

शब्दाः	पृ०	श्लो०
भूमिजा	६०	१४६
भूरि	३७	४५७
भूस्पृश	४५	५६५
भृगु	५	४१
भृङ्ग	५	४०
भृङ्गराज	११६	५८
भृङ्गार	९७	६२०
भृङ्गारी	९७	६२०
भृति	१७	१८८
भृशम्	१४९	४८
भृष्टि	९	९६
भेक	३	१३
भेद	२०	२३४
भेरुण्ड	६४	१८८
भेरुण्डा	६४	१८८
भेल	४१	५१६
भैरव	१०६	७४५
भोग	५	४१
भोगवती	१२२	१२८
भोगिन्	२४	२८०
भौम	२८	३३५
भ्रम	२८	३३३
भ्रमणी	६७	५२९
भ्रमरक	११३	२५
भ्रातृव्य	९०	५२८
भ्रान्ति	१६	१८६
भ्रामक	५५	७५
भ्रामर	९७	६१९
भ्रूण	१४	१५१
भ		
भ	२	११
भकर	९७	६२१
भकुर	९७	६३१
भकुष्ठ	६३	१७९
भङ्क्षु	१५०	५६
भङ्गल	१०४	७१३
भङ्गला	१०४	७१३
भङ्गल्य	९०	५३०
भङ्गल्या	९०	५३१
भङ्गरी	९७	६२८
भञ्जुल	१०४	७१३

शब्दाः	पृ०	श्लो०
मणि	१४	१५२
मणिच्छिद्रा	१३४	२८५
मणिमाला	१३६	३०८
मण्ड	१२	१२७
मण्डन	८२	४२६
मण्डल	१०४	७११
मण्डा	१२	१२८
मण्डूक	५५	७९
मण्डूकपर्ण	१४१	१७
मण्डूकपर्णी	१४१	१८
मण्डूकी	५५	७९
मण्डोदक	११४	२८
मत	१७	१८८
मति	१७	१८९
मत्कुण	६७	२३०
मत्तवारण	१४१	१६
मत्सर	९७	६२१
मत्सरा	९७	६२१
मथित	७२	३०३
मद	२०	२३४
मदकल	१३६	३०६
मदन	८२	४२५
मदनशलाका	१४५	१
मदी	२०	२३४
मधु	२१	२४७
मधुक	५५	७८
मधुर	९७	६२२
मधुरसा	१३९	३४६
मधुरा	९७	६२३
मधुसूदन	१४३	३४
मध्य	३१	३७८
मध्यम	८८	५००
मध्यमा	८८	५०१
मनाक्	१४७	२५
मन्तु	१७	१९०
मन्त्र	३७	४५७
मन्त्रचूर्णल	१४४	५४
मन्थ	१९	२२२
मन्थर	९७	६२५

शब्दाः	पृ०	श्लो०
मन्द	२०	२३५
मन्दर	९७	६२२
मन्दार	९७	६२५
मन्दिर	९७	६२४
मन्मथ	७५	३४५
मन्यु	३२	३७९
मय	३१	३७८
मयु	३२	३७९
मयूख	५८	११२
मयूर	९७	६२८
मयूरक	११४	२७
मरीचि	६०	१३९
मरु	३७	४५८
मरुत	१७	१८९
मरुबक	११४	२७
मर्कट	६२	१६७
मर्कटी	६२	१६८
मर्जु	८	७५
मर्मर	९७	६२७
मर्मरी	९७	६२७
मयीदा	७७	३६४
मल	४१	५१७
मलय	९०	५३०
मलया	९०	५३०
मलिन	८२	४२६
मलिनमुख	१४१	१०
मलिनी	८२	४२६
मलिम्बुच	११६	५३
मलीमस	१३९	३४५
मल्ल	४१	५१७
मल्लनाग	११६	५१
मल्लिक	५५	७९
मल्लिका	५५	७९
मशक	५५	७८
मसुर	९७	६२६
मसुरा	९७	६२६
मसूर	९७	६२६
मसूरा	९७	६२६
मसृण	६७	२३१
मसृणा	६७	२३१
मह	४९	६१३
महत	१७	१८९

शब्दाः	पृ०	श्लो०
महती	७२	३०४
महस्	४७	५९९
महाकाल	१३६	३०५
महाघोष	१३८	३३६
महाघोषा	१३८	३३७
महाधन	१२७	१९१
महानाद	१२३	१४८
महानील	१३६	३०६
महापद्म	१२९	२२४
महाबल	१३६	३०७
महाबला	१३६	३०७
महामात्र	१३४	२८५
महामुनि	१२७	१९१
महामृत्य	१३०	२३६
महारजन	१४३	३४
महारस	१३९	३४६
महार्घ	५९	१३५
महालय	१३०	२३५
महावीर	१३४	२८४
महाशङ्ख	११५	४६
महासहा	१४०	३५८
महासेन	१२७	१९१
महिला	१०४	७१४
महिषी	१०९	७८३
मही	४९	६१४
महेन्द्र	९७	६२८
महोदय	१३०	२३५
महौषध	१२४	१५८
मा	२	११
मास्	२	१७
माष	४६	५८१
माकन्द	७७	३६५
माकन्दी	७७	३६५
मागध	७८	३७५
मागधी	७८	३७६
माचल	१०४	७१४
माठर	९७	६२९
माढि	१२	१३२
माणवक	११४	२८
मातङ्ग	५९	१२८
मातुल	१०४	७१४

शब्दाः	पृ०	श्लो०
मातुलपुत्रक	१४५	२
मातुलानी	१२७	१९१
मातृ	१७	१८९
मातृका	५५	८०
मात्र	३७	४५९
मात्रा	३७	४५९
माधव	१०६	७४५
माधवी	१०६	७४६
मान	२४	२८१
मानस	११०	७९५
मामक	५५	८१
माय	३२	३८०
माया	३२	३७९
मार	३७	४५८
मारिष	१०९	७८२
मारिषा	१०९	७८३
मारी	३७	४५८
मारीच	६०	१३९
मारुण्ड	६४	१८९
मार्ग	५	४२
मार्गण	६७	२३१
मार्जन	८२	४२७
मार्जना	८२	४२७
मार्जार	९७	६२९
मार्जालीय	१३०	२३६
मार्तण्ड	६४	१८९
माल	४२	५१७
मालती	७२	३०४
माला	४१	५१८
मालिका	५५	८०
मालिनी	८२	४२८
मालु	४१	५१८
मालुधान	१२७	१९२
मालुधानी	१२७	१९०
माल्य	३२	३७९
मिति	१७	१९०
मित्र	३७	४६०
मिथस्	१५०	५८
मिथुन	८२	४२८
मिद्ध	२१	२४८

शब्दाः	पृ०	श्लो०
मिष	४६	५८१
मिसि	४७	५९९
मिहिर	९७	६३०
मीन	२४	२८२
मीनाघ्रीण	११९	९०
मुकुन्द	७७	३६५
मुकुर	९७	६३१
मुक्ता	१७	१९१
मुक्ताफल	१३६	३०८
मुक्ति	१७	१९१
मुख	४	२४
मुग्ध	२१	२४९
मुचुकुन्द	१२३	१४९
मुण्ड	१२	१२८
मुण्डन	८२	४२९
मुण्डित	७२	३०५
मुदिर	९७	६३१
मुद्गर	९७	६३०
मुनि	२४	२८२
मुनिभेषज	१४१	१४
मुमुर	९७	६३२
मुशली	१०४	७१५
मुष्क	३	१३
मुसल	१०४	७१५
मुहिर	९७	६३०
मुहूर्त	७२	३०५
मूक	३	१४
मूढ	१२	१३२
मूर्छित	७२	३०६
मूर्ति	१७	१९१
मूर्धाभिषिक्त	१४२	२३
मूल	४१	५१८
मूल्य	३२	३८०
मृग	५	४३
मृगयु	९०	५३२
मृगाक्षी	१०९	७८३
मृगो	५	४३
मृत	१७	१९२
मृत्युफल	१३६	३०९
मृत्युफली	१३६	३०९
मृत्युवधन	१४३	३४
मृत्सा	४८	५९९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
मृत्स्ना	२४	२८२	यमक	५५	८३	रङ्ग	६	४६
मृदङ्ग	५९	१२८	यमन	८२	४२९	रङ्गमाता	१२२	१२९
मृदु	२०	२३६	यमस्वसा	१३९	३४७	रजक	५६	८५
मृष्टरुक	११४	२९	ययु	३२	३८०	रजत	७२	३०६
मेखला	१०४	७१६	यव	४४	५४७	रजनी	८२	४३२
मेघ	६	५४	यवफल	१३६	३०९	रजस्	४८	६०
मेघनाद	१२३	१४९	यष्टि	१०	९७	रजस्वल	१३६	३१०
मेघपुष्प	१२९	२१७	याजक	५५	८३	रजस्वला	१३६	३१०
मेचक	५५	८२	यातयाम	१२९	२२५	रञ्जन	८२	४३१
मेघ	२१	२४९	यात्रा	३७	४६१	रञ्जनी	८२	४३१
मेधा	२१	२४९	यादसाम्पति	१४२	२४	रण	१४	१५३
मेनाद	७७	३६६	यान	२४	२८३	रण्डा	१२	१२८
मेला	४१	५१९	यापन	८२	४३०	रतनारीच	१४१	१३
मेघ	४६	५८१	याम	२८	३३६	रतार्धिक	११४	२९
मेहन	८२	४२९	याम्य	३२	३८१	रति	१७	१९४
मैथुन	८२	४२९	याव	४४	५४७	रत्न	२४	२८३
मोक्ष	४६	५८२	यावत्	१४८	३०	रथ	१९	२२४
मोघ	६	५५	यावन	८२	४३०	रथकार	१३४	२८६
मोघा	६	५५	युक्ति	१७	१९३	रथाङ्ग	५९	१२९
मोच	७	५९	युग	५	४४	रथ्य	३२	३८२
मोचक	५५	८२	युत	१७	१९२	रथ्या	३२	३८३
मोचा	७	५९	युतक	५५	८४	रद	२०	२३६
मोचाट	६२	१७०	यूथ	१९	२२३	रन्ध्र	३५	४३४
मोण	१४	१५२	यूथी	१९	२२३	रभस	११०	७९५
मोदक	५५	८३	योग	५	४४	रम	२८	३३७
मोरट	६२	१६९	योग्य	३२	३८१	रमण	६७	२३२
मोरटा	६२	१७०	योग्या	३२	३८२	रमति	७३	३०७
मोह	४९	६१४	योजन	८२	४३०	रमित	७३	३०७
मौलि	४१	५२०	योजनगन्धा	१४२	२६	रमा	२८	३३७
म्लिष्ट	१०	९७	योनि	२४	२८३	रम्भ	२७	३१५
म्लेच्छ	७	६५	यौवनलक्षण	१४५	५	रम्भा	२७	३१५
य			र			रम्य	३२	३८२
यक्ष	४६	५८२	रक्त	१७	१९३	रम्या	३२	३८२
यज्ञ	८	८०	रक्तप	८५	४७५	रल्लक	५६	८५
यतस्	१५०	५६	रक्तपा	८५	४७५	रश्मि	२८	३३७
यति	१७	१९२	रक्तपाद	१२३	१४५	रस	४८	६००
यथा	१४८	३६	रक्तरणु	११९	९०	रसन	८२	४३१
यद्वत्	१४८	३२	रक्ताक्ष	१०९	७८३	रसा	४८	६००
यन्तृ	१७	१९२	रक्ताङ्ग	५९	१२०	रसायन	१२७	१९३
यन्त्र	३७	४६०	रक्ताङ्गा	५९	१२९	रसाल	१०४	७१६
यन्त्रण	६७	२३२	रक्षा	४६	५८२	रसाला	१०४	७१७
यम	२८	३३६	रङ्क	३	१४	रसिका	५६	८५

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
रसित	७३	३०७	रुजा	८	७५	रौरव	१०६	७४७
रहस्य	४८	६००	रुदय	७६	३४६	रौहिणेय	१३०	२३७
रहस्य	९०	५३२	रुधिर	९८	६३२	ल		
रहस्या	९०	५३२	रुमा	२८	३३९	लक्ष	४६	५८३
रा	२	१२	रुत	३७	४६१	लक्षण	६७	२३४
राका	३	१४	रुक्ष	४६	५८३			२३५
राग	६	४६	रूप	२५	३०१	लक्ष्मण	६७	२३५
रागचूर्ण	११९	९१	रूपक	५६	८९	लक्ष्मणा	६७	२३५
रागसूत्र	१३४	२८६	रूप्य	३२	३८३	लक्ष्मन्	२४	२८५
रागिन्	२४	२८४	रेक	३	१५	लक्ष्मी	२८	३३९
राघव	१०६	७४६	रेखा	४	२५	लक्ष्मीपति	१२२	१२९
राजजम्बू	१२९	२१९	रेचनी	८२	४३३	लक्ष्मीपुत्र	१३४	२८७
राजन्	२४	२८३	रेणु	१४	१५३	लग्न	२४	२८५
राजराज	११६	५८	रेणुका	५६	८९	लघिष्ठ	६३	१८०
राजवृक्ष	१३८	३३७	रेत्र	३७	४६१	लघु	६	५५
राजहंस	१३९	३४७	रेप	२५	३०२	लघ्वी	४४	५४९
राजादन	१२७	१९४	रेफ	२६	३०५	लङ्का	३	१६
राजिका	५६	८७	रेवट	६२	१७१	लङ्ग	६	४७
राजा	८	७५	रेवती	७३	३०८	लङ्गन	८२	४३४
राजीव	१०६	७४७	रेवा	४४	५४७	लङ्ग	८	७६
राडा	१२	१३२	रेरिहाण	११९	९१	लट्वा	४४	५४९
रात्रक	५६	८६	रै	२	१२	लता	१७	१९५
राध	२१	२४९	रैवत	७३	३०८	लतामर्कटक	१४५	२
राधन	८२	४३२	रोक	३	१५	लभ्य	३२	३८
राधरङ्ग	११४	३०			१६	हिर	४०६	९०
राधा	२१	२४९	रोचन	८२	४३३	लम्बव	८०२	३०५
राम	२८	३३७	रोचना	८२	४३४	लम्बोदर	१३४	२८८
		३३८	रोचमान	१२७	१९४	लय	३२	३८४
रामा	२८	३३८	रोदन	८२	४३३	ललना	८२	४३६
रामिल	१०४	७१७	रोदस्	११०	७९६	ललाम		
राशि	४५	५६५	रोदसी	११०	७९६	ललामन्	८२	४३५
राष्ट्र	३७	४६१	रोध्र	३७	४६२	लव	४४	५४८
रास	४८	६०२	रोप	२५	३०२	लवण	६७	२३४
रासेरस	१३९	३४८	रोमहर्षण	१४१	१८	लवणा	६७	२३४
रास्ना	२४	२८४	रोषण	६७	२३३	लाङ्गल	१०४	७१८
रिष्ट	१०	९८	रोहिणी	६७	२३३	लाङ्गलिन्	८२	४३६
रीति	१७	१९४	रोहित	७३	३०९	लाङ्गली	१०४	७१८
रुक्म	२८	३३९	रोहिताश्व	१३७	३२१	लाङ्गूल	१०४	७१७
रुक्	१	७	रोहिन्	२४	२८५	लाज	८	७६
रुक्			रोहिष	१०९	७८४	लाजाः	८	४६
रुचक	५६	८७	रौद्र	३७	४६२	लाञ्छन	८२	४३६
रुचि	७	५९	रौद्री	३७	४६२	लाट	१०	९८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
लालस	१११	७९६	ववथ	७६	३४६	वराटक	११४	३२
लालाटिक	११४	३०	ववथ			वरारोह	१४०	३५९
लासक	५६	९०	वट	१०	९८	वरारोहा	१४०	३५९
लिङ्ग	६	४७	वडवा	१०६	७४८	वराह	१११	८११
लिप्त	१७	१९५	वणिज्	८	७७	वरिष्ठ	६३	१८०
लीला	४२	५२०	वण्टाल	१०४	७१९	वरी	३७	४६३
लुब्ध	२१	२५०	वण्ठ	१०	११०	वरीयस्	११०	७९७
लृता	१७	१९६	वत्स	४८	६०२	वरुण	६७	२३५
लूनक	५६	९०	वदान्य	९०	५३४	वरुथ	७६	३४६
लेख	४	२५	वध	२१	२५०	वर्चस्	४८	६०३
लेखन	८२	४३६	वधू	२२	२५१	वर्जन	८३	४३९
लेखनिक	११४	३१	वन	२४	२८६	वर्ण	१४	१५३
लेखा	४	२५	वनज	६०	१४८	वर्णक		५६
लेप	२५	३०२	वनजा	६१	१४८	वर्णविलोडक	१४५	३
लोक	३	१६	वनश्चन्	८३	४४०	वर्णाट	६२	१७२
लोचक	५६	९०	वनस्पति	१२२	१३०	वर्णिन्	३४	२८७
लोमश	१०८	७६४	वनित	७३	३११	वर्तक	५६	९२
लोमशा	१०८	७६५	वनिता	७३	३१२	वर्तनी	८३	४४०
लोल	४२	५२१	वपन	८३	४४०	वर्तरुक	११४	३२
लोला	४२	५२१	वपा	२६	३०३	वर्ति	१७	१९६
लोह	४९	६१४	वपुस्	४८	६०४	वर्त्मन्	२४	२८७
लोहल	१०४	७१८	वप्र	३७	४६४	वर्धन	८३	४३९
लोहित	७३	३१०	वमथु	७६	३४८	वर्धनी	८३	४३९
लौहित्य	९०	५३३	वमन	८३	४३८	वर्धमान	१२७	१९५
	५५	८३	वमि	२९	३४०	वर्धित	७३	३११
मोरट	२	१५	वयस्	४८	६०३	वर्ध	३७	४६५
	२	१५	वयस्थ	७६	३४७	वर्ष	४६	५८३
वंश	४५	५६७	वयस्था	७६	३४७	वर्षा	४६	५८४
वक्तव्य	९०	५३४	वर	३७	४६२	वर्षाभू	८६	४८७
वक्र	३७	४६४	वरचन्दन			वर्ष्मन्	२४	२८६
वक्रनक्र	१३४	२८८	वरटा	६२	१७२	वलज	६०	१४७
वक्त्र	३७	४६४	वरण	६७	२३५	वलजा	६०	१४७
वक्त्र	३	१७	वरण्ड	६४	१८९	वलय	९०	५३५
वक्त्र	६	४८	वरण्डक	११४	३३	वल्क	३	१६
वक्त्र			वरण्डा	६४	१९०	वल्गु	६	४९
वक्त्र	६	४८	वरत्रा	९८	६३४	वल्मीक	५६	९३
वच	७	६०	वरद	७७	३६६	वल्लभ	८६	४८६
वचा	७	६०	वरदा	७७	३६६	वल्लर	९८	६३३
वज्र	३७	४६५	वरवर्णिनी	१४३	३५	वल्ली	४२	५२१
वज्रा	३७	४६५	वराक	५६	९२	वल्लूर	९८	६३३
वञ्चक	५६	९२	वराज्ञ	५९	१२९	वश	४५	५६६
वञ्जुल	१०४	७१९						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
वशा	४५	५६६	वायसी	११०	७९८	विकृति	७४	३२२
वशिर	९८	६३४	वायुफल	१३६	३१०	विक्रम	८८	५०३
वसति	७३	३१२	वार	३७	४६६	विक्रिन्न	८३	४४४
वसन	८३	४३९			४६७	विगत	७३	३१८
वसन्तदूत	१४२	२४	वारण	६७	२३५	विगूढ	६४	१९६
वसन्तदूती	१४२	२५			२३६	विग्रह	१११	८१३
वसु	४८	६०३	वारबाण	११९	९२	विग्रकारिन्	१२७	१९९
		६०४	वाराही	१११	८१२	विचकिल	१३६	३११
वसुक	५६	९३	वारि	३७	४६७	विच्छिन्ति	७४	३२३
		९४	वारी	३८	४६७	विच्छिन्न	८३	४४५
वस्त्र	२४	२८६	वारुणी	६७	२३७	विजय	९०	५३५
वस्त्राकसारा	१४४	४८	वारुण्ड	६४	१९०	विजया	९०	५३६
वह	४९	६१५			१९१	विजात	७४	३२२
वहति	७३	३१३	वारुढ	६४	१९५	विजाता	७४	३२२
वहतु	७३	३१३	वार्त	१७	१९८	विज्ञान	८३	४४३
वा	२	१४७	वार्ता	१७	१९७	विट्	२	१६
	१५	१९	वार्दर	९८	६३६	विट	१०	९९
वागर	९८	६३५	वार्धक	५६	९६	विटप	८५	४७५
वाग्मिन्	२४	२८९	वार्धिक	५६	९५	विटङ्ग	५९	१३०
वाच्	१	७	वालुक	५६	९६	वितण्डा	६४	१९१
वाग			वालुका	५६	९७	वितर्क	५६	९७
वाज	८	७७	वालेय	९०	५३५	वितान	८३	४४२
		७८	वास	४८	६०५	वितुन्नक	११४	३४
वाजिन्	२४	२८९	वासन्त	७३	३१५	वित्त	१७	१९९
वाट	१०	९९	वासन्ती	७३	३१५	विति	१७	१९९
वाटी	१०	९९	वासर	९८	६३६	विदथ	७६	३४८
वाडव	१०६	७४९	वासा	४८	६०५	विदा	२०	२३७
वाणि	१४	१५५	वासित	७३	३१५	विदार	९८	६३९
वाणिनी	८३	४४२	वासिता	७३	३१६	विदारण	११९	९२
वातकेली	१३६	३११	वासुरा	९८	६३७	विदारी	९८	६३९
वातखुडा	११८	७५	वास्तु	१७	१९९	विदित	७३	३१७
वातरायण	१४१	१९	वाह	४९	६१५	विदुर	९८	६३८
वातरूप	१३८	३३७	वाहस	११०	७९८	विदूषक	११४	३४
वातूल	१०४	७२०	वाहा	४९	६१५	विदेह	१११	८१२
वान	२४	२८८	वाहिनी	८३	४४१	विद्ध	२२	२५२
वानप्रस्थ	१२२	१४०	वाहिक	५६	९५	विद्रव	१०६	७४९
वाम	२९	३४०	वाहिक	५६	९६	विद्रुम	८८	५०३
वामन	८३	४४१	वि	१४७	२०	विद्रुस्	४८	६०५
वामा	२९	३४०	विकट	६२	१७२	विधा	२२	२५२
वामिल	१०४	७२०	विकार	९८	६३८	विधातु	७४	३२४
वामी	२९	३४१	विकाश	१०८	७६७	विधान	८३	४४६
वायस	११०	७९७	विकृत	७३	३१९	विधि	२२	२५२

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
विधु	२२	२५३	विलोमी	८८	५०३	विष्णुपद	१२३	१५०
विधुत	७३	३१९	विवध	७८	३७७	विष्णुपदी	१२३	१५०
विधुर	९८	६४०	विवर्त	७४	३२२	विश्वक्सेन	१२७	१९७
विधुरा	९८	६४०	विप्रश	१०८	७६६	विश्वक्सेन	} १४५ ७	
विनत	७४	३२०	विवस्वत्	७३	३१७	प्रिया		
विनता	७४	३२०	विविक्त	७३	३१८	विश्वक्सेना	१२७	१९७
विनय	९०	५३७	विवेक	५७	९८	विसर	९८	६४०
विनया	९०	५३७	विशद	७७	३६७	विसर्ग	५९	१३०
विनायक	११४	३३०	विशल्या	९०	५३८	विस्तर	९८	६३७
विनिपात	१२२	१३०	विशाख	५८	११३	विस्मय	९०	५३७
विनीत	७३	३१९	विशाखा	५८	११३	विस्मापना	१२७	१९६
विनेतृ	७४	३२४	विशारद	१२३	१५०	विस्मम्भ	८७	४८८
विन्ध्य	३२	३८४	विशालाक्ष	१३८	३३८	विहस्त	७४	३२१
विन्ध्या	३२	३८५	विशिख	५८	११२	विह्वन	१२७	१९८
विन्न	२४	२८९	विशिखा	५८	११२	विहायस्	११०	७९९
विपणि	६७	२३८	विशेष	१०९	७८५	विहार	९८	६३८
विपत्ति	७४	३२३	विशेषक	११४	३५	विहित	७३	३१६
विपन्न	८३	४४७	विश्रब्ध	७८	३७७	विहेठन	१२७	१९६
विपाक	५६	९७	विश्राणन	१२७	१९७	वीक्ष्य	} ३२ ३८५	
विपाश	१०८	७६७	विश्रुत	७३	३१७	वीह्वा		३८६
विपाशा	१०८	७६७	विश्लेष	१०९	७८४	वीह्वा	४	२६
विपुल	१०४	७२०	विश्व	४४	५५०	वीचि	७	६०
विपुला	१०४	७२१	विश्वकहु	१३४	२८९	वीणा	१४	१५५
विप्रतिसार	१४४	४९	विश्वकर्मन्	१२७	१९८	वीन	१७	२००
विप्रलाप	१२९	२१७	विश्वप्सन्	८३	४४७	वीति	१८	२००
विबुध	७८	३७६	विश्वम्भर	१३४	२८८	वीतिहोत्र	१३४	२९१
विभव	१०६	७५०	विश्वम्भरा	१३४	२८९	वीथी	१९	२२४
विभाकर	१३४	२८९	विश्वस्त	७४	३२१	वीर	३८	४६९
विभाव	१०६	७५०	विश्वस्ता	७४	३२१	वीरभद्र	१३४	२९०
विभावसु	१३९	३४९	विश्वा	४४	५५०	वीरतर	१३४	२९०
विभु	२७	३१५	विश्वावसु	१३९	३४८	वीरवृक्ष	१३८	३३८
विभ्रम	८८	५०३	विष	४६	५८४	वीरा	३८	४६९
विमल	१०४	७२१	विषघ्न	८३	४४४	वीरुध	२२	२५३
विमान	८३	४४३	विषघ्ना	८३	४४४	वीर्य	३२	३८५
विरुद्ध	६४	१९६	विषय	९०	५३६	वीवध	७८	३७७
विरोचन	१२७	१९५	विषयिन्	८३	४४८	वृकधूप	१२९	२१८
विलग्न	८३	४४३	विषा	४६	५८४	वृक्षादन	१२७	२००
विलास	११०	७९९	विषाण	६७	२३७	वृक्षादनी	१२७	२००
विलासिन्	८३	४४७	विषाणी	६७	२३८	वृजिन	८३	४४९
विलीन	८३	४४४	विष्कम्भ	८६	४८७	वृत्ति	१८	२०२
विलेपनी	१२७	१९९	विष्टर	९८	६३७	वृत्त	१८	२०१
विलोम	८८	५०२	विष्टि	१००	१०१	वृत्तान्त	७४	३२४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
वृत्ति	१८	२०२	वैतरणी	११९	९३	शक्र	३	१७
वृत्र	३८	४७१	वैतानिक	११४	३६	शकल	१०४	७०१
वृथा	१४८	३६	वैदेहिक	११४	३७	शकुन	८४	४५२
वृद्ध	२२	२५४	वैदेही	१११	८१३	शकुनि	८४	४५३
वृद्धि	२१	२५४	वैनतेय	१३०	२३७	शकुन्त	७४	३२६
वृन्त	१८	२०२	वैनाशिक	११४	३७	शकुलादनी	१४३	३६
वृन्दारक	११४	३५	वैरोचन	११४	३७	शक्ति	१८	२०३
वृश्चिक	५७	९९	वैशाख	५८	११३	शक्र	३८	४७२
वृष	४६	५८४	बोढा	१२	१३	शङ्का	३	१७
वृषन्	२४	२८९	व्यक्त	१७	१०७	शङ्कु	३	१८
वृषपर्वन्	१२७	२०१	व्यग्र	३७	४६६	शङ्ख	४	२६
वृषभ	८७	४८९	व्यङ्ग	६	४९	शङ्खक	५७	१००
वृषल	१०४	७२१	व्यञ्जन	८३	४३८	शची	७	६१
वृषा	४७	५८६	व्यतिकर	१३४	२८८	शठ	११	११०
वृषाकपायी	१४४	४४	व्यतीपात	१२२	१२९	शणीर	९८	६४३
वृषाकपि	१२९	२१८	व्यलीक	५६	९४	शण्ड	१२	१३३
वृषाङ्ग	५७	९८	व्यवहार	१३४	२८७	शतघ्नी	८४	१३३
वृषी	४६	५८५	व्यवहारिका	१४०	७	शतपत्र	१३४	२९१
वृष्णि	१४	१५६	व्यवाय	९०	५३३			२९२
वृहन्नल	१३६	३११	व्यसन	८३	४३७	शतपर्विका	१४०	८
वेकट	६२	१७३	व्याघात	७३	३१४	शतहृदा	१२४	१५१
वेग	६	४९	व्याघ्र	३८	४६८	शतानीक	११४	३८
वेणी	१४	१५६	व्याघ्रनख	११५	४६	शत्रि	३८	४७३
वेणु	१४	१५६	व्याघ्री	३८	४६८	शनैः	१५०	५९
वेदना	८४	४५०	व्याज	८	७८	शपथ	७६	३४९
वेदि	२०	३३७	व्याड	१२	१२९	शफ	२६	३०५
वेधस	४८	६०५	व्याध	२२	२५१	शबर	९८	६४१
वेर	३८	४७१	व्याप्ति	१७	१९८	शब्द	२०	२३८
वेरट	६२	१७३	व्यायत	७३	३१४	शम्	१४७	२१
		१७४	व्यायाम	८८	५०१	शमथ	७६	३४८
वेला	४२	५२२	व्याल	४२	५२२	शमधु	७६	३४९
वेल्लित	७४	३२५	व्यास	४८	६०४	शयथ	७६	३४९
वेश	४५	५६७	व्युत्थान	८३	४४८	शमन	८४	४५१
वेश्य	३२	३८६	व्युष्ट	१०	१००	शमी	३९	३४१
वेश्या	३२	३८६	व्युष्टि	१०	१००	शम्पाक	५७	१००
वेष्टन	८३	४५०	व्यूढ	१२	१३२	शम्याक	५७	१००
वेष्टित	७४	३२६	व्यूह	४९	६१५	शम्ब	२६	३०९
वै	१४७	२०	व्रज	८	७७	शम्बर	९८	६४१
वैकुण्ठ	६३	१८१	व्रतति	७३	३१३	शम्बरी	९८	६४२
वैजयन्त	१२२	१३१	व्रीहिराजिक	१४०	८	शम्बल	१०४	७२२
वैजयन्ती	१२२	१३१	श			शम्बूक	५७	१०१
वैजिक	५७	९९	शंस	४८	६०६	शम्भु	२७	३१६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
शयन	८४	४५०	शरदी	७७	३६७	शिव	४४	५५०
शयालु	१०४	७२२	शारि	३८	४७४			५५१
शय्या	३२	३८७	शारीर	९८	६४४	शिवकीर्तन	१४३	३७
शर	३८	४७१	शार्कक	५७	१०२	शिवा	४४	५५१
		४७२	शार्ङ्ग	६	५०	शिवि	४४	५५२
शरण	६७	२४०	शार्दूल	१०४	७२३	शिशिर	९९	६४७
शरद्	२१	२३८	शार्वर	९८	६४५	शिशुक	५७	१०३
शरबाणि	११९	९३	शाल	४२	५२३	शिष्य	२६	३०४
शरु	३८	४७३	शालङ्कायन	१४३	३७	शीकर	९९	६४९
शर्करा	९८	६४२	शाला	४२	५२३	शीघ्र	३८	४७५
शर्करी	९८	६४४	शालावृक	११४	३८	शीत	१८	२०५
शक्करी	९८	६४४	शालार	९९	६४६			२०६
शक्करी	९८	६४४	शालि	४२	५२४	शीतक	५७	१०३
शलाका	५७	१०१	शालु	४२	५२४	शीतचम्पक	१४०	९
शल्क	३	१६	शालेय	९१	५३९	शीतमयूख	१४१	११
शल्य	३२	३८६	शाल्मलि	१०४	७२४	शीतल	१०४	७२४
शल्लकी	५७	१०२	शावर	९८	६४५	शीन	२५	२९१
शश	४५	५६७	शावरी	९८	६४५	शीर्षण्य	९१	५४०
शशिलेखा	११५	४७	शासन	८४	४५३	शील	४२	५२५
शश्वत्	१४८	३२	शास्तृ	१८	२०४	शुक	४	१९
शष्प	२६	३०३	शास्त्र	३८	४७४			४७६
शस्त	१८	२०३	शिखण्ड	६४	१९२	शुक	१८	२०६
शस्त्र	३८	४७२	शिखाण्डिन्	८४	४५४	शुक्ति	१८	२०६
शस्त्री	३८	४७३	शिखर	९९	६४६		३८	४७५
शाक	३	१८	शिखरिणी	११९	९४	शुक		४७६
	९८	६४५	शिखरिन्	८४	४५४	शुक्ल	४२	५२६
शाकवर	९९	६४६	शिखा	४	२७	शुक्ली	६	५०
		२७	शिखिन्	२५	२९०	शुचि	७	६१
शाखा	४	२७	शिग्रह	३८	४७५	शुण्ड	१२	१२९
शाखिन्	२५	२९०	शित	१८	२०४	शुण्डा	१२	१२९
शाण	१४	१५७	शिति	१८	२०४	शुद्ध	२२	२५५
शाणी	१४	१५८	शिपिविष्ट	११७	६८	शुद्धान्त	७४	३२७
शाण्डिल्य	९०	५३९	शिफा	२६	३०६	शुभ	२७	३१६
शात	१८	२०४	शिरस्	४८	६०६	शुभा	२७	३१६
शातशकुम्भ	१२९	२२०	शिल	४२	५२५	शुभ्र	३८	४७६
	१०६	७५०	शिला	४२	५२५	शुभ्रदन्ती	१२२	१३२
शात्रव	१०७	७५१	शिलाटक	११४	३८	शुल्क	४	२०
		२३८	शिली	४२	५२५	शुल्ब	४४	५५२
शाद	२१	२३८	शिलीन्द्र	९९	६४८	शुश्रूषा	१०९	७८५
शान्त	१८	२०३	शिलीन्द्री	९९	६४९	शुषि	४७	५८६
शान्ति	१८	२०४	शिलीमुख	११५	४७	शुष्म	२९	३४४
शाप	२६	३०४	शिल्प	२६	३४०			
शार	३८	४७३						
शारद	७७	३६७						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
शूक	४	२०	श्रमणा	६७	२३९	षष्ठी	११	१११
शूकक	५७	१०३	श्रवण	६७	२३९	षाण्डव	१०७	७५१
शूका	४	२१	श्राण	१४	१५८	स		
शून्य	३२	३८७	श्राणा	१४	१५८	संज्ञा	८	८०
शून्या	३२	३८८	श्राद्ध	२२	२५५	संयमन	१२८	२०५
शूर	३८	४७६	श्राम	२९	३४३	संयमनी	१२८	२०५
शूल	४२	५२६	श्रावण	६७	२४०	संरुढ	६४	१९७
शूला	४२	५२६	श्रावणा	६७	२४०	संरोध	७८	३७८
शृगाल	१०५	७२५	श्री	२	१३	संवदन	१२८	२०६
शृगालजम्बू	१४३	४४२	श्रीकण्ठ	६३	१८१	संवनन		
शृगालिका	११४	३९	श्रीपति	७४	३२६	संवर्त	७४	३२८
शृगाली	१०५	७२५	श्रीपर्ण	६८	२४१	संवाहन	१२८	२०७
शृङ्खल	१०५	७२५	श्रीपर्णी	६८	२४१	संवित्ति	७५	३३३
शृङ्ग	६	५०	श्रीमत्	१८	२०५	संविद्	२१	२३९
		५१	श्रीवास	११०	७९९	संवेश	१०८	७६८
शृङ्गाटक	११४	३९	श्रुत	१८	२०७	संन्यान	८४	४५८
शृङ्गार	९९	६५०	श्रुति	१८	२०७	संसरण	११९	९५
शृङ्गारिन्	८४	४५५	श्रुतिकट	११७	६८	संसिद्धि	७८	३७९
शृङ्गी	६	५१	श्रेणी	१४	१५७	संसृष्ट	६३	१७५
शेष	४७	५८६	श्रेयस्	४८	६०६	संस्कार	९९	६५२
शेषा	४७	५८७	श्रेयसी	११०	८००	संस्कृत	७४	३२८
शैल	४२	५२७	श्रेष्ठ	११	१११	संस्तर	९९	६८१
शैलाट	६२	१७४	इलाघा	६	५६	संस्त्याय	९१	५४२
शैलष	१०९	७८६	इलेष्मघना	१२७	२०२	संस्था	१९	२२५
शैलेय	९१	५४०	इलेष्मघ्नी	८४	४५५	संस्थान	८४	४५९
		५४१	इलेष्मघ्ना			संहत	७४	३२८
शोण	१४	१५७	इलोक	४	२१	संहर्ष	१०९	७८६
शोफ	२६	३०६	इवशूर्य	९०	५३९	संहिता	७४	३३०
शोभन	८४	४५६	इवःश्रेयस	१३९	३४९	सकटाक्ष	१३८	३३९
शोष	४७	५८७	इवसन	८४	४५१	सकृत्	१४८	३२
शौक	४	२१	इवेत	१८	२०८	सकृत्प्रज	११६	५८
शौण्ड	१२	१३०	इवेतधामन्	१२७	२०२	सखि	४	२८
शौण्डी	१२	१३०	इवेतवाहन	१४३	३८	सङ्कार	९९	६५३
शौर्य	३२	३८८	इवेता	१८	२०९	सङ्कारी	९९	६५३
शौष्कल	१०५	७२६	ष			सङ्कीर्ण	६८	२४१
श्याम	२९	३४१	षड्	१२	१३०	सङ्कुल	१०५	७२७
		३४२	षड्ग्रन्थ	७६	३५०	सङ्ख्य	३२	३८९
श्यामल	१०४	७२३	षड्ग्रन्था	७६	३५०	सङ्ख्या	३२	३९९
श्यामा	२९	३४२	षण्ड	१२	१३०	सङ्ख्यावत्	७४	३२७
श्येन	२५	२९१	षण्डाली	१०५	७२६	सङ्गति	७४	३३२
श्रद्धा	२२	२५५	षण्ड	१२	१३३	सङ्गर	९९	६५२
श्रमण	६७	२३८	षष्टिहायन	१४३	३८	सङ्ग्रह	१११	८१४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
सङ्घाटिका	१५०	४०	समय	९१	४४१	सम्मति	७४	३३२
सङ्घात	७४	३२९	समया	१५०	६५	सम्मूर्च्छन	१२७	२०३
सचिव	१०७	७५२	समर्थ	७६	३५०	सर	३८	४७६
सज्ज	८	७८	समयादा	१२४	१५१	सरक	५७	१०५
सज्जन	८४	४६०	समाघात	१२२	१३२	सरणि	६८	२४१
सज्जना	८४	४६०	समादान	१२८	२०५	सरण्ड	६४	१९२
सज्ज	८	७९	समाधि	७८	३७८	सरल	१०५	७२७
सटा	१०	१०१	समान	८४	४५८	सरस्वत्	७४	३२७
सत्	२	१०	समापन	१२७	२०२	सरस्वती	१२२	१३४
सती	१८	२०९	समापन्न	१२८	२०६	सरोजिनी	१२८	२०८
सत्तम	८८	५०४	समाप्ति	७४	३२९	सर्ग	६	५२
सत्य	३२	३८९	समायोग	११६	५२	सर्ज	८	७९
सत्त्व	४४	५५३	समास	११०	८००	सर्वग	५९	१३१
सत्र	३८	४७७	समाहार	१३५	२९३	सर्वज्ञ	६१	१५०
सदन	८४	४५६	समाहित	१२२	१३३	सर्वतोभद्र	१४४	४९
सदागति	१२२	१३४	समाह्वय	१३०	२३९	सर्वतोभद्रा	१४४	५०
सदादान	१२८	२०४	समिति	७४	३३२	सर्वतोमुख	१४१	११
सदाफल	१३६	३१२	समीक्षा	१०९	७८६	सर्वरस	१३९	३५०
सदृश	१०८	७६८	समीढ	६४	१९७	सर्वसह	१४०	३५९
सदेश	१०८	७६७	समीरण	११९	९४	सर्वसहा	१४०	३५९
सनातन	१२७	२०३	समुच्छ्रय	१३०	२३८	सवन	८४	४५६
सनाभि	८७	४८९	समुत्थान	१२८	२०७	सव्य	३२	३८८
सन्तति	७४	३३१	समुदय	१३०	२३८	सस्यक	५७	१०५
सन्तान	८४	४५९	समुदाय	१३०	२३८	सह	४९	६१६
सन्तानिका	११५	४०	समुद्रनवनीत	१४५	७	सह	१५०	६०
सन्धा	२२	२५६	समुद्रास्	१३५	२९३	सहचर	१३४	२९२
सन्धान	८४	४६१	समुद्धत	१२२	१३३	सहज	६१	१४
सन्धि	२२	२५७	समुन्नद्ध	१२४	१५९	सहदेव	१३७	३२२
सन्धिनी	८४	४६१	समुद्धरण	१४१	२०	सहदेवा	१३७	३२२
सन्धिला	१०५	७२८	समूढ	६४	१९६	सहदेवी	१३७	३२३
सन्ध्या	३२	३९९	सम्पद्	२१	२४०	सहस्र	४८	६०७
सन्नति	७४	३३२	सम्पराय	१३०	२३८	सहस्र	१५०	५९
सन्नद्ध	७८	३७८	सम्पर्क	५७	१०६	सहस्रपाद	१४२	२५
सन्नय	९१	५४३	सम्प्रयोग	११६	५२	सहस्रवेधिन	१४३	३९
सन्निधि	७८	३७९	सम्प्रयोगिन्	१२८	२०७	सहास्	४९	६१६
सपिण्ड	६४	१९३	सम्प्रहार	१३४	२९२	सहा	३२	३८८
सप्तला	१०५	७२७	सम्बाध	७८	३७८	साक्षात्	१४८	३३
सप्तार्चिस्	११०	८०१	सम्भव	१०७	७५१	साति	१८	२०९
सभा	२७	३१७	सम्भार	९९	६५२	सादिन्	२५	२९३
सम्	१४७	२१	सम्भेद	७७	३६८	साधन	८४	४६२
सम	२९	३४४	सम्भोग	५९	१३१	साधिष्ठ	६३	१८१
समभिहार	१४४	५०	सम्भ्रम	८८	५०४	साधीदस्	११०	८०१

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
साधु	२२	२५७	सिन्दूरतिलका	१४५	४	सुरत	७५	३३५
साध्य	३२	४००	सिन्दूरी	९९	६५५	सुरतताली	१४४	५५
सान्त्व	४४	५५४	सिन्धु	२२	२५९	सुरता	७५	३३६
सामज	६१	१४९	सिप्र	३८	४८०	सुरस	१११	८०३
सामर्थ्य	९१	५४३	सिप्रा	३८	४८०	सुरसा	१११	८०३
सामयोनि	१२८	२०९	सिर	३८	४८०	सुरा	३९	४८१
सामि	१४९	४८	सिरा	३८	४८०	सुरूप	८६	४७६
सामिधेनी	१२८	२१०	सीता	१८	२११	सुवर्ण	६८	२४४
सामुद्र	९९	६५३	सीमा	२९	३४८	सुवसन्तक	१४०	९
साम्प्रतम्	१५०	६४	सीर	३८	४८०	सुवह	१११	८१४
साय	३२	४००	सु	१४७	२२	सुवहा	१११	८१४
सायक	५७	१०६	सुकर्मन्	८४	४६३	सुवेल	१०५	७२९
सार	३८	४७८	सुकुमार	१३५	२९४	सुव्रत	७५	३३५
सारङ्ग	५९	१३१	सुकृत	७५	३३४	सुव्रता	७५	३३४
सारण	६८	२४२	सुख	४	२८	सुषम	८८	५०५
सारणी	६८	२४२	सुखा	४	२९	सुषमा	८८	५०५
सारस	११०	८०२	सुखाश	१०८	७६८	सुषवी	१०७	७५२
सारसन	१२८	२०९	सुग्रीव	१०७	७५३	सुषीम	८८	५०५
सार्थ	१९	२२५	सुत	१८	२११	सुषेण	६८	२४३
सार्वभौम	१२९	२२५	सुतल	१०५	७२९	सुहित	७५	३३६
साल	४२	५२७	सुदर्शन	१२८	२१०	सूक्ष्म	२९	३४४
सालमार	१३५	२९४	सुदर्शना	१२८	२११	सूचक	५७	१०७
सालसार			सुदर्शनी	१२८	२११	सूचना	८५	४६५
सावित्र	९३	६५४	सुदामन्	८५	४६४	सूची	७	६२
सावित्री	९९	६५४	सुधन्वन्	८५	४६४	सूत	१८	२१२
साहस	११०	८०१	सुधा	२२	२५९	सूतक	५७	१०७
सिंह	४९	६१७	सुनन्दा	७७	३५८	सूत्र	३८	४८१
सिंही	४९	६१७	सुनार	९९	६५६	सूत्रकण्ठ	११७	७२
सिकता	७५	३३४	सुनीति	७५	३३५	सूत्रधार	१३५	२९४
सिकतास्	७५	३३४	सुन्दरी	९९	६५५	सूह	२१	२४०
सिक्थ	२०	२२५	सुपर्ण	६८	२४४	सून	२५	२९४
सिद्धाण	६८	२४३	सुपर्णा	६८	२४५	सूना	२५	२९४
सित	१८	२१०	सुपर्वन्	८५	४६४	सूनु	२५	२९४
सिता	१८	२१०	सुप्ति	१८	२११	सूनुत	७५	३३६
सिद्ध	२२	२५८	सुप्रतीक	११५	४१	सूप	२१	२४०
सिद्धार्थ	७६	३५१	सुमनस्	११०	८०२	सूर्यभक्त	१२२	१३५
सिद्धि	२२	२५८	सुमुख	५८	११३	सुका	४	२२
सिध्मल	१०५	७२८	सुमेधस्	११०	८०३	सति	१८	२१२
सिध्मला	१०५	७२८	सुयामुन	१२८	२१०	सदाकु	५७	१०८
सिन्दूर	१९	६५४	सुधामुन			सष्ट	१०	१०२
सिन्दूरतिलक			सुर	३९	४८१	सष्टि	१०	१०२
			सुरभि	८७	४८९	सेचक	५७	१०८

शब्दाः	पृ०	श्लो०
सेतु	१९	२१३
सेनानी	८५	४६५
सेनापति	१२२	१३६
सेवक	५७	१०८
सेवन	८५	४६५
सेव्य	३२	४०१
सैकतिक	११५	४१
सैन्धव	१०७	७५३
सैन्य	३२	४०१
सैरन्ध्री	९९	६५६
सोढु	१२	१३३
सोम	२९	३४५
सोमवल्क	११५	४२
सौकर्य	९१	५४३
सौगन्धिक	११५	४३
सौदामिनी	१२८	२१२
सौम्य	३३	४०१
सौम्या	३३	४०२
सौरभ्य	९१	५४४
सौवर्चल	१३६	३१२
सौवीर	९९	६५७
स्कन्ध	२२	२५६
स्खलित	७४	३२८
स्तनन	८४	४५७
स्तनयितु	१२८	२०८
स्तम्ब	२६	३०९
स्तम्भ	२७	३१७
स्तिमित	७५	३३३
स्तोक	४	२२
स्तोम	२७	३१८
स्त्यान	२५	२८३
स्थपति	७४	३३०
स्थाणु	१४	१५८
स्थान	२५	२९२
स्थाने	१४८	३९
स्थापन	८४	४६१
स्थापित	७५	३३३
स्थाल	४२	५२८
स्थाली	४२	५२८
स्थासक	५७	१०६
स्थित	१८	२१०

शब्दाः	पृ०	श्लो०
स्थिति	१८	२१०
स्थिर	३८	४७९
स्थिरद्रष्ट	१३५	२९५
स्थिरा	३८	४७९
स्थूणा	१४	१५८
स्थूल	४२	५२८
स्थूलोच्चय	१३०	२३९
स्थेय	३२	४००
स्नान	२५	२९२
स्नानचि- कित्सक	१४५	३
स्नेह	४९	६१८
स्पर्श	४५	५६८
स्पर्शन	८४	४२७
स्पश	४५	५६८
स्फार	३८	४७९
स्फुट	१०	१०१
स्फुटि	१०	१०२
स्म	१४७	२२
स्मृति	१९	२१३
स्यन्दन	८४	४५८
स्यमीक	५७	१०४
स्यमीका	५७	१०४
सुवन्ती	७१	२८१
सुव	४४	५५४
सुवा	४४	५५४
सू	२	१४
स्रोतस्	४८	६०७
स्व	२	१५
स्वज	८	७९
स्वप्न	२५	२९२
स्वभू	२७	३१७
स्वर्	२	१५
स्वर	३८	४७७
स्वह	३८	४७७
स्वास्ति	१४८	३३
स्वस्तिक	५७	१०४
स्वादु	२१	२४०
स्वाप	२६	३०४
स्वामिन्	२५	२९४
स्वित्	१४७	२१
स्वेद	२१	२४१

शब्दाः	पृ०	श्लो०
स्वैर	३९	४८२
ह	१४७	२२
हंस	४८	६०७
हम्	१४७	२४
हठ	११	१११
हताश	१०८	७६९
हनु	२५	२९५
हन्त	१४८	३३
हर	३९	४८२
हरण	६८	२४५
हारे	३९	४८२
हरिचन्दन	१४३	३९
हरिण	६८	२४६
हरिणी	६८	२४६
हरित्	१९	२१४
हरिताल	१३६	३१४
हरिताली	१३६	३१४
हरिवाहन	१४३	४०
हरेणु	६८	२४७
हर्मट	६३	१७५
हर्मित	७५	३३७
हर्षण	६८	२४७
हर्षयितु	१२८	२१२
हलाहल	१३६	३१३
हलिन्	२५	२९५
हव	४४	५५४
हविस	४८	६०९
हसन	८५	४६६
हसनी	८५	४६६
हसन्ती	७५	३३७
हस्त	१९	२१३
हस्तिकर्ण	११९	९६
हस्तिनी	८५	४६६
हस्तिमल्ल	१३६	३१३
हा	१४७	२३
हायन	८५	४६७
हार	३९	४८४
हारक	५७	१०९
हारिकण्ठ	११७	७३
हारीत	७५	३३८
हार्य	३३	४०२

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
हाल	४२	५२८	हिक्क	१४७	२७	होति	१९	२१५
हाला	४२	५२९	ही	१४७	२३	हेमपुष्प	१२९	२१८
हि	१४७	२३	हीही	१५०	६१	हेमपुष्पक	१४०	१०
हिंसा	४८	६०९	हीन	२३	२७६	हेमपुष्पिका	१४०	१०
हिंस्र	३९	४८४	हीर	३९	४८५	हेमल	१०५	७२९
हिंसा	३९	४८४	हीरा	३९	४८५	हेरम्ब	८६	४७९
हिङ्गुनिर्यास	१४५	५७	हुङ्गुक	५७	१०९	हेरुक	५८६	११०
हिण्डन	८५	४६७	हुताश	१०८	७६९	हेला	४२	५२९
हित	१९	२१४	हुम्	१४७	२४	हेलि	४२	५२९
हिम	२९	३४६	हृच्छय	९१	५४५	है	१४६	९
हिमज	६१	१४९	हृदय	९१	५४६	हैमवती	१२२	१३६
हिमजा	६१	१४९	हृद्य	३३	४०२	हो	१४६	१०
हिमाराति	१२२	१३६	हृया	३३	४०३	होम	२९	३४७
हिरण	६८	२४८	हृषित	१०	१०३	होमि	३९	४८५
हिरण्मय	१३१	२४०	हृष्ट	७५	३३८	होरा	१४६	१०
हिरण्य	६८	२४८	है	१०	१०३	होस्व	४२	५३२
हिरण्यरेतस्	१४५	५७		१४६	९	हादिनी	८५	४६७

सर्वविधपुस्तकप्राप्तिस्थानम्--

जयकृष्णदास हरिदास गुप्तः—

चौखम्बा संस्कृत सीरिज आफिस,

विद्याविलास प्रेस, गोपालमन्दिर के उत्तर फाटक, बनारस सिटी ।

॥ श्रीः ॥

अनेकार्थसङ्ग्रहस्य शुद्धिपत्रकम् ।

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
ध्यात्वाऽर्हतः	ध्यात्वाऽर्हतः	१	१
फिट्टे	किट्टे	२	३
शुक्लं	शुक्लं	४	२०
शोके भिषव	शोकेऽभिषव	४	२०
दुर्गो	दुर्गः	४	३४
याश्चायां	याच्चायां	५	४३
यागो	योगो	५	४४
पूजाविधा	पूजाविधौ	६	५३
श्राघोपास्ती	श्राघोपास्ती०	६	५६
गुच्छं	गुच्छे	७	६४
खटस्तृणे	खटस्तृणे	९	८७
चाटुश्चाटु	चटुश्चाटु	९	९०
ज्येष्ठामे	ज्येष्ठा मे	१०	१०८
कर्णामयेऽध्वनौ	कर्णामये ध्वनौ	११	११४
स्तगिरे	स्तगरे	१२	१२५
जलेर्मा	जलेर्मा	१२	१२९
कीर्णक्षिप्ते	कीर्णः क्षिप्ते	१३	१३७
प्रथम	प्रमथ	१३	१३९
हुणाः	हुणः	१३	१४६
त्रेतायुगे	त्रेता युगे	१५	१७४
समतेऽर्चिते	संमतेऽर्चिते	१७	१९९
शान्तोदान्ते	शान्तो दान्ते	१८	२०३
योर्मुक्ता स्फो०	योर्मुक्तास्फो०	१८	२०७
न्दिषु	न्दिषु	२०	२३३
स्वेदो धर्मे	स्वेदो धर्मे	२१	२४१
स्याद्वाधस्तललिप्सयोः	गाधः स्यात्स्ताघलिप्सयोः	२१	२४३
मेघः क्रतौ	मेघः क्रतौ	२१	२४९
गोपीवेधविशेषयोः	गोपीवेध्यविशेषयोः	२१	२५०
वधो	वधो	२१	२५०

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
दैवयोनौ	देवयोनौ	२२	२५८
उष्माणस्तु	ऊष्माणस्तु	२२	२६२
सङ्गतः	सङ्गतः	२४	२८०
पुत्रे तुजे	पुत्रेऽनुजे	२५	२९४
वपुसीसक	वपु सीसक	२५	२९९
कुम्भ्यु०	कुम्भ्यु०	२६	३११
प्रावपवरके	ऽग्नावपवरके	२६	३१२
चेष्मसमि०	चेष्मं समि०	२७	३१८
कृमिः कृमि	कृमिः क्रिमि	२७	३२२
वांन्तेनले	वांन्तेऽनले	२९	३४०
तु सारे	तुषारे	२९	३४६
स्यामि	स्वामि	२९	३४७
सम्प्रार्थे	शालिनि (पाठभेदः)	२९	३४७
केरणां	करणां	२९	३५०
दोसर	दासेर	३०	३६०
युभवं	युभवे	३१	३७०
स्यान्नैयमादिषु	स्यान्नैगमादिषु	३१	३७२
याम्या याच्यां	याम्याऽवाच्यां	३२	३९१
शङ्खासूनावुत्कट	शङ्खासूनावुत्कट	३३	४०८
मृद्ग्राण्डे	मृद्ग्राण्डे	३३	४०९
चक्रस्त्वम्ले	चक्रस्त्वम्ले	३५	४३२
भ्रति	श्रुति	३५	४३६
हरित	हस्ति	३७	४५५
विघ्नं	विघ्ने	३७	४५८
महे स्वरा	महेश्वरा	३७	४६६
कृष्णत्रिवृत्नीन्यो	कृष्णत्रिवृत्नीन्यो	३९	४९१
च विभेषजे	चव्यभेषजे, चविभेषजे	४०	४९४
गोकलने	गोकलले	४०	४९९
पल्लिश्च	पल्ली च	४१	५०८
फलि तु	फालं तु	४१	५११
मल्लं	मल्लो	४१	५१५
तेजनीपृक्कयोरपि	तेजनीस्पृक्कयोरपि	४३	५३८
प्रहे	प्रहे	४३	५४४

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
पुण्डरीकद्रमे	पुण्डरीकद्रुमे	४४	५५१
स्रुवा स्रुचि	स्रुवः स्रुचि (पाठान्तरम्)	४४	५५४
जनस्पृहोयते	जनस्पृहायते	४५	५६६
बोले लोघ्रे	बोले लोघ्रे	४५	५६८
प्रेषः	प्रेषः	४६	५७९
रदोऽत्रे	रदोऽत्र	४७	५८८
कासूः	कासूः	४७	५९१
स्तम्बगुलच्छयोः	स्तम्बगुलच्छयोः	४७	५९१
भिद्यपि चैद्यपि	क्षिप्यपि चैद्यपि	४७	५९६
रासक्रीडासु	रासः क्रीडासु	४८	६०२
सहो हेमन्तमासयोः	सहा हेमन्तमासयोः	४८	६०७
गन्धरे	गन्धरे	४९	६१२
कर्णिका	कर्णिका	५१	१९
यातना नदी	यातना नदी	५१	२०
क्रमेदय	क्रमेदय	५१	२३
ककुन्दरे	कुकुन्दरे	५१	२७
दैवज्ञे	दैवज्ञे	५२	३४
जारतो	जारजो (इत्यपि पाठः)	५२	३७
लेख्यस्य	लेख्यस्य	५३	४९
बालयोः	बालयोः	५४	६०
पालकं	पालकः	५४	६२
असुराज्यां	अश्वराज्यां	५४	६७
सत्यकारेऽथ	सत्यहारेऽथ	५५	७३
शिग्	शिष्टु	५५	८२
हर्षुके	हर्षुले	५५	८३
धावकौ शुक्रौ	धावकशुक्रौ	५६	८५
ज्याम्बुभ्रूलथ	ज्यासु भ्रूलथ	५६	९१
काष्ठीषु	काष्ठीषुः	५७	१०२
स्वस्थे	सुस्थे	५७	१०३
सस्याक	सस्याम	५७	१०५
सदाकुर्वन्ने	सदाकुर्वन्ने	५७	१०८
तूणखड्गयोः	तूणसङ्गयोः	५८	१२२
ख्यातिपरागयोः	ख्यात्युपरागयोः	५९	१२४

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
कुञ्जरं	कुञ्जरे	५९	१३०
कल्लोले	कक्कोले	६०	१३९
कविकण्डेऽहौ	कविकण्डेऽहौ	६०	१४०
मदे केशे	मदे केशे	६०	१४१
तैलयन्त्रेक्षुरिका	तैलयन्त्रे क्षुरिका	६०	१४५
शची	शटी	६१	१४९
वह्निकणेऽपि	वह्निकणेऽपि	६१	१५६
मलये	यमले	६१	१५९
भाषटो	भावाटो	६२	१६७
वसनादिना	वमनादिना	६३	१७५
पाठयूथिकयोरपि	पाठयूथिकयोरपि	६३	१७६
कारण्डो मनुकोशे	करण्डो मधुकोशे	६३	१८२
कारण्डं वेदलाण्डके	कारण्डवे दलाडके	६३	१८२
फणिराज	गणिराज	६४	१९१
स्यादूषणं	स्यादुषणं	६५	२०१
भिक्षुकायस्थ	भित्तु कायस्थ	६५	२०३
बह्वृचादौ	बह्वृचादौ	६५	२१३
सरलेऽप्राचीने	सरलेऽप्राचीने	६६	२१६
घारणः	घरुणः	६६	२१९
कण्ठरोगोभयोर्गवि	कण्ठरोगोभयोर्गवि	६७	२३३
वरणे	वरणो	६७	२३५
चाऽनत्तो	चाऽऽनत्तो	६९	२५८
वाशित्वे	वशित्वे	६९	२६२
आपद्यपीङ्गितं	आपद्यपीङ्गितं	६९	२६३
खज्या	सज्वा	७०	२७१
तालितं	तानितं	७०	२८०
प्रेषितं	प्रोषितं	७२	३००
वसुनिहके	वसुनन्दके	७३	३१८
क्षुद्रुवार्ताक्यां	क्षुद्रुवार्ताक्यां	७४	३२५
कक्षान्तरो	कक्षान्तरे	७४	३२७
प्रथमः	प्रमथः	७५	३४५
प्रथमा	प्रमथा	७५	३४५
शमथुः	शयथः	७६	३४९

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
सम्बद्धान्त्ये	सम्बद्धान्त्ये	७६	३५०
कालसीसबिलेष्वापि	कालसीमबिलेष्वापि, कालसीम्नि		
	बिलेऽपि च	७७	३६९
ककुभद्रुमे	ककुभद्रुमे	७८	३८९
जाङ्गकतरौ	जोङ्गकतरौ	७९	३९३
कैलीन्ये	कौलीन्ये	८०	३९८
जवन्यपथामोषधी	जवन्यपथ्यामोषधी	८०	४०५
दशनं	दशनं	८१	४१०
जले	राढे	८२	४२६
नीलीगुडासु	नीलीगुण्डासु	८२	४३२
रम्येय	रम्ये	८२	४३५
वनश्वाऽभिप्रतारके	वनश्वा विप्रतारके	८३	४४०
जीर्णशीर्णाद्रिं	जीर्णशीर्णाद्रिं	८३	४४३
विषयिहृषीके	विषयि हृषीके	८३	४४८
मदनद्रुते	मदनद्रुमे	८४	४५३
स्नानयोगयोः	स्नानयागयोः	८४	४५६
त्वष्ट्र	त्वष्टृ	८५	४६४
अनूप	ऽनूप	८५	४६७
हायनोऽचि	हायनोऽचिं	८५	४६७
वीणाकशिपु	वीणा कशिपु	८५	४७१
ऽन्हो	ऽहो	८५	४७३
शीतकुम्भे	शातकुम्भे	८६	४८४
निषद्यतिषु	निषद्द्यतिषु	८७	४९७
अहार्यो	अहार्यो	८८	५०९
जययु	जटायु	८९	५१८
भूमिजम्बां	भूमिजम्बां	८९	५२०
वालेयस्तु	वालेयस्तु	९०	५३५
सन्नयस्तु	सन्नयस्तु	९१	५४३
सामर्थ्ययोग्य०	सामर्थ्य योग्य०	९१	५४३
आवरणेऽशने	आहरणेऽशने	९२	५५४
क्रकवे	क्रकवे	९२	५६२
कन्दरोऽङ्कुशे	कन्दरोऽङ्कुशे	९२	५६२
सटी	शटी, शढी	९३	५६७

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
किशोरी	किशोरो	९३	५७३
छन्दविशेषे	छन्दोविशेषे	९४	५८६
या	यथा	९४	५८८
ख्याने लम्पापटह	ख्यानलम्पापटहः	९५	५९४
तमिस्त्रा	तमिस्त्रा	९५	५९५
धन्याकं	धान्यकं	९५	५९६
गुडुच्यां	गुडुच्यां	९५	६०३
तितऔ वातिकेऽम्बुदे	तितऔ वातिकेऽम्बुदे	९६	६११
वरुबके	मरुबके	९६	६१२
वल्लरं कुञ्जमञ्जरीः	वल्लरं कुञ्जमञ्जरीः	९८	६३३
नागरे	नागरे	९८	६३८
विहारस्तु	विहारस्तु	९८	६३८
रसलायां	रसालायां	९८	६४०
समूह	समूहे	९८	६४०
बौद्धव्रतभेदे	बौद्धव्रतभेदे	९८	६४१
मत्स्यैरागिरि	मत्स्यैरागिरि	९८	६४२
शबरी	शम्बरी	९८	६४२
वन्हावरालः	वन्हावरालः	१००	६५८
स्यादुपद्रवे	स्यादुपद्रवे	१००	६५९
चक्रला	चक्रला	१०१	६८४
तरलं	तरला	१०२	६८९
निर्मले	निर्मला	१०२	६९५
नेपाली	नैपाली	१०२	६९६
तलाङ्गुलि	तलाङ्गुलि	१०२	६९७
अनिल	अनिले	१०३	७००
द्विरदज्वले	द्विरदज्वरे	१०३	७००
बन्धौ	बन्धौ	१०३	७०४
पीतकिकायां	पीतकिकायां	१०३	७०७
रमिलो	रामिलो	१०४	७१७
शबलं	शम्बलं	१०४	७२२
सुबेलप्रणते	सुबेलः प्रणते	१०५	७२९
कियले	किसले	१०६	७४१
वडवौघे	वडवौघे	१०६	७४९

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
विभवा	विभवो	१०६	७५०
सुखवी	सुषवी	१०७	७५२
स्यादुपांशुर्विजने	स्यादुपांशु विजने	१०७	७५५
शटी	शटी	१०७	७६२
गरुडं	गरुडे	१०७	७६३
सदेशोऽन्तिक	सदेशोऽन्तिक	१०८	७६७
गोरक्षा	गोरक्षो	१०८	७७६
रक्ताक्षी	रक्ताक्षो	१०९	७८३
श्रवणेच्छयोः	श्रवणेच्छयोः	१०९	७८५
उद्वासः	उच्छ्वासः	१०९	७८९
बीभत्से	बीभत्सो	११०	७९४
निर्यूहो	निर्यूहो	१११	८०८
वाराहो	वराहो	१११	८११
मुस्तौ	मुस्ते	१११	८१२
पद्मबीजकोशे	पद्मबीजकोशे	११४	३२
विनायके	विनायको	११४	३३
विदूषके	विदूषको	११४	३४
अग्निमुखो	ऽग्निमुखो	११५	४३
शिलीमुखो	शशिलेखा	११५	४३
अपवर्गः स्त्याग	अपवर्गस्त्याग	११५	४७
अथोच्चिह्नट	ऽथोच्चिह्नट	११६	५९
ऽघवे(?)दास्या	धवे दास्या	११६	६५
देवदारुमेऽपि	देवदारुमेऽपि	११७	७२
अध्यारुः	अध्यारुदः	११८	७६
पीलुपर्णौषधी	पीलुपर्णौषधी	११९	८९
जीवनिरपक्ष	जीवनिरपेक्ष	११९	९८
मन्त्रेण प्रोक्षत	मन्त्रेण प्रोक्षित	१२०	१०४
प्रधूमिता	प्रधूपिता	१२१	११९
मर्कट	मर्कट	१२२	१२६
वैजयन्ती गुहे	वैजयन्तो गुहे	१२२	११३
आकालनं	आकालनं	१२५	१६५
स्वेच्छाचारिणि	स्वेच्छाचारिणि	१२५	१७३
नागाङ्गना	नागाङ्गना	१२६	१८१
न्याससमर्पणे	न्यासार्पणेऽपि च (पाठांतरम्)	१२६	१८२

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
मातुधानो	मालुधानो	१२७	१९२
विरोचने	विरोचनो	१२७	१९५
संप्रेषणो	संप्रेषणे	१२७	१९८
विदारी गन्धिकौ	विदारीगन्धिकौ	१२७	२००
समापन्नं	समादानं	१२८	२०५
मरुजम्बवां[१]	मेरुजम्बवां	१२८	२११
हर्षहितनुः	हर्षयितनुः	१२८	२१२
अवलेपो	ऽवलेपो	१२८	२१२
अभ्यागमः	ऽभ्यागमः	१२९	२२०
अभिमरो	ऽभिमरो	१३१	२४०
वाणीशरिकयोरपि	वाणीशारिकयोरपि	१३२	२५६
धुरन्धरो धुर्ये	धुरन्धरो धुर्ये	१३३	२६९
प्रतिकार	प्रतीकार	१३३	१७२
पूर्णापात्रं तु	पीतसारस्तु	१३३	२७९
महिष्यात्करणं	महिष्यात्करिण्यां	१३४	२८६
चक्रवाले	चक्रवालो	१३५	३०१
मृत्युफला	मृत्युफलो	१३६	३०९
ऽप्यथपरि०	ऽप्यथ परि०	१३७	३१९
पराशवो	पारशवो	१३७	३१९
पारिवेशस्तु	परिवेशस्तु	१३७	३२७
रथस्याधोदाशुणि	रथस्याधो द्वाशुणि	१३८	३३१
पारिवेषः	परिवेषः	१३८	३३४
वातरुषः	वातरुषः	१३८	३३७
विधावात्मनि	विधावात्मनि	१४१	११
काश्मीरिजन्मनि	काश्मीरजन्मनि	१४३	३३
इत्येष	इत्येष	१४५	५७
मातुलपुत्रको	मातुलपुत्रको	१४५	२
मातमर्कटकः	लूतामर्कटकः	१४५	२
वर्णविलोडकः	वर्णविलोडकः	१४५	३
मोक्षेऽन्तऽभावे	मोक्षेऽन्तर्भावे	१४७	१५
स्वित्पारप्रश्नं	स्वित्परिप्रश्नं	१४७	२१
परिव्याधानु०	परि व्याधानु०	१४९	५१
अन्तरेणा०	ऽन्तरेणा०	१५१	६७

- ३३ श्रुत्यन्तसुरदुमः । (द्वैताद्वैतदर्शन) श्रीमत्पुरुषोत्तमप्रसादविर-
चितः । श्रीनिम्बार्काचार्यकृतस्य सविशेषनिर्विशेषकृष्णस्त-
वराजस्य व्याख्येयम् । तथा—
- * श्रुतिसिद्धान्तमञ्जरी । (द्वैताद्वैतदर्शन) । श्रीब्रजेश्वरप्रसादकृता ।
श्रीनिम्बार्काचार्यकृतस्य सविशेषनिर्विशेषकृष्णस्तवराजस्य
व्याख्येयम् । (नं० १३५, १३६, १४१) मूल्यम् रु० ४—८—०
- ३४ चतुर्विंशतिमतसंग्रहः (धर्मशास्त्र) श्रीभट्टोजिदीक्षितकृतः । (नं०
१३७, १३९) खण्डे २ मूल्यम् रु० ३—०—०
- ३५ श्रीविद्वन्मण्डनम् । (शुद्धाद्वैतसम्प्रदाय) श्रीविठ्ठलनाथदीक्षित-
कृतः । गोस्वामिश्रीपुरुषोत्तमजोमहाराजकृतसुवर्णसूत्राख्य-
व्याख्यासहितम् (नं० १४३, १४४) खण्डे २½ मूल्यम् रु० ३—८—०
- ३६ सांख्यायनगृह्यसङ्ग्रहः । (कर्मकाण्ड) श्रीपण्डितवासुदेवकृतः । तथा—
* कौषीतकिगृह्यसूत्राणि (कर्मकाण्ड) (नं० १४५) मूल्यम् रु० १—८—०
- ३७ महासिद्धान्तः । (ज्यौतिष) श्रीआर्यभट्टकृतः । म०म०पण्डित
श्रीसुधाकरद्विवेदिकृतटीकासहितः । (नं० १४८, १४९, १५०)
खण्डानि ३ मूल्यम् रु० ३—६—०
- ३८ न्यायलीलावती । (वैशेषिक) श्रीन्यायाचार्यवल्लभकृता । (नं०
१५१) मूल्यम् रु० ०—८—०
- ३९ ज्यौतिषसिद्धान्तसङ्ग्रहः । (ज्यौतिष) यत्र सोमसिद्धान्तः ब्रह्म-
सिद्धान्तः पितामहसिद्धान्तः वृद्धवशिष्टसिद्धान्तश्च (नं० १५२,
१५४) खण्डे २ मूल्यम् रु० २—४—०
- ४० लीलावती । (ज्यौतिष) श्रीभास्कराचार्यविरचिता । म० म० पं०
श्रीसुधाकरद्विवेदिकृतटिप्पणीसहिता (नं० १५३) मूल्यम् रु० १—८—०
- ४१ बीजगणितमव्यक्तगणितं वा । (ज्यौतिष) श्रीभास्कराचार्यविर-
चितम् । म० म० पं० श्रीसुधाकरद्विवेदिकृतोपपत्तिटिप्पणीस-
हितम् । म० म० पं० श्रीमुरलोधरशर्म विरचितलघूपपत्तिविशिष्ट-
टिप्पणीनवीनाव्यक्तगणितोपयोगिप्रक्षिप्तविषयोपेतम् । (नं०
१५९) मूल्यम् रु० २—०—०

जयकृष्णदास, हरिदास गुप्तः—

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस विद्याविलास प्रेस,
गोपालमन्दिर के उत्तर फाटक बनारस सिटी ।

काशीसंस्कृतसीरीज-ग्रन्थमाला ।

इयं काशी-संस्कृतग्रन्थमाला विभागशः प्रकाशिता भवति । एतस्यां प्राचीनाः नवी
दुर्लभाः सुलभाश्च अत्युपयुक्ताः संस्कृतग्रन्थाः काशिकराजकीयसंस्कृतपाठशालां
पण्डितैरन्यैरपि विद्वद्भिः संशोधिताः क्रमेण संमुद्रिता भवन्ति । अस्यां
प्रकाश्यमाणानां ग्रन्थानां मूल्यं सूचीपत्रे प्रकाशितं वर्तते ।

- १ नलपाकः नलविरचितः । संपूर्णः (पाकशास्त्रम् १) ६०
- २ संक्षेपशारीरकम् । रामतीर्थस्वामिकृतान्वयार्थबोधिनीटीका
सहितम् । (वेदान्तं १) ६०
- ३ वैशेषिकदर्शनम् । पं० श्रीदुण्ढिराजशास्त्रिकृतविवरणोपेताभ
प्रशस्तपादभाष्योपस्काराभ्यांसमन्वितम् (वैशेषिकं १) ६०
- ४ श्रीसूक्तम् । विद्यारण्यपृथ्वीधरश्रीकण्ठाचार्यकृतभाष्यत्रये
टिप्पण्या च समलङ्कृतम् । (वैदिकं १) ६०
- ५ लघुशब्देन्दुशेखरः (भैरवी) चन्द्रकलाटीकासहितः-प्रथ
भाग अव्ययीभावान्तः । (व्याकरणं १) ६०
- ५ लघुशब्देन्दुशेखरः (भैरवी) चन्द्रकलाटीकासहितः तत्पुरुषार्थ
समाप्तिपर्यन्तः । द्वितीय भाग (व्याकरणं १) ६०
- ६ कारिकावली मुक्ता० दिन० राम० शब्दखण्डसहिता तथा “गु
निरूपणदिनकरीय” महामहोपाध्याय पं० श्रीलक्ष्मणशारि
कृतव्याख्यासहिता । (न्यायं १) ६०
- ७ पञ्चीकरणम् । वार्तिकाभरणालङ्कृतवार्तिकटीकया-तत्त्वचनि
कासमवेतविवरणेन च समन्वितम् । (वेदान्तं २) ६०
- ८ अलङ्कारप्रदीपः । श्रीविश्वेश्वरपाण्डेयनिर्मितः । (काव्यं १) ६०
- ९ अनङ्गरङ्गः । महाकविकल्याणमल्लविरचितः । (कामशास्त्रं १) ६०
- १० जातकपारिजातः । श्रीवैद्यनाथशर्मणा विरचितः । (ज्यो० १) ६०
- ११ पारस्करगृह्यसूत्रम् । कात्यायनसूत्रीयश्राद्ध-शौच-स्नान-भोजन
कल्पसहितम् । (कर्मकाण्डम् १) ६०
- १२ पुरुषसूक्तम् । सायणभाष्य-महीधरभाष्य-मंगलभाष्य-
स्वार्कमतभाष्यचतुष्टयसहितम् । (वैदिकं २) ६०
- १३ श्रीमत्सन्तसुजातीयम्—श्रीमच्छङ्करभगवत्पादविरचितभाष्येण
नीलकण्ठीव्याख्यया च संवलितम् । (वेदान्तं ३) ६०
- १४ कुमारसंभवं महाकाव्यम् । महाकवि श्रीकालिदासवि० । सञ्जीव
शिशुहितैषिणी-टीकाद्वयोपेतम् सम्पूर्णम् । (काव्यं २) ६०
- १५ श्रुतबोधश्छन्दोग्रन्थः । आनन्दवर्द्धिनीतात्पर्यप्रकाशाख्यसंस्कृत
भाषाटीकासहितः । (छंदः १) ६०
- १६ कारिकावली । मुक्तावली-न्यायचन्द्रिकाटीकाद्वयसहिता सति
प्पणा । (न्यायं २) ६०

